Arxiu històric FUNDACIÓ JAUME BOFILL

El districte IX: 10 anys d'Ajuntament democràtic

Adela Ros
Elisabeth Tejero
Joan Costa

FEBRER 1991

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

I.INTRODUCCIO:

A mitjans del 1979 es feia la presentació publica d'un estudi del barri de Sant Andreu que, prèvia comanda de l'Associació de Veïns del mateix barri, havien portat a terme els sociòlegs de la Fundació Jaume Bofill, Raimon Bonal i Joan Costa.

Aquest estudi tenia com a finalitat primordial aportar elements que permetessin conèixer i comprendre la realitat del barri en aquell moment; la població i les seves característiques, la seva estructura urbana, els equipaments i serveis... etc. I tot això perquè era evident que el barri de Sant Andreu havia canviat molt en les dècades dels 60 i 70.

L'estudi que presentem ara obeeix, en el fons, a les mateixes motivacions que varen provocar el primer, però el marc físic i geogràfic és diferent. Ara no es tracta del barri de Sant Andreu sinó que contempla tots el barris que composen el Districte IX. La qüestió que centra l'estudi és:

"QUINA HA ESTAT L'EVOLUCIO DEL DISTRICTE DURANT ELS ANYS 80".

Però no és solament el marc físic el que ha variat d'un estudi a l'altre, sinó que també cal contemplar uns altres aspectes que marquen unes diferències importants.

De fet , quan es va realitzar el primer estudi la vida democràtica del país començava a caminar. Els Ajuntaments democràtics iniciaven la seva trajectòria l'any 1979, i es a partir d'aquell moment que els Districtes van perfilant la seva personalitat com a responsables de l'Administració Municipal d'un troç de ciutat. Aquest és un aspecte, i per altra part cal també tenir present que el primer estudi es va realitzar a petició de l'Associació de Veïns i aquest segon, ha estat la pròpia Administració qui ha fet la comanda, interessada per conèixer que ha passat en la dècada dels

80 i quin és el balanç crític dels 10 anys d'Ajuntament democràtic al districte. Es per aquest motiu que podem dir que a més de l'evolució del Districte en aquets 10 anys cal tenir present que es tracta de:

"10 ANYS D'AJUNTAMENT DEMOCRATIC AL DISTRICTE DE S.ANDREU".

I.1. Objectius i metodologia:

Tal com hem dit anteriorment, l'objectiu d'aquest estudi és analitzar l'evolució del Districte durant la dècada dels 80, i a partir d'aquí quines són les tendències que s'insinuen de cara al futur. En funció d'aquets objectius, els eixos vertebradors de l'estudi són:

- un recorregut temporal pels processos de transformació de la població del Districte durant aquests 10 anys.
- anàlisi dels canvis que s'han operat en l'estructura urbanística i la seva incidència en la transformació del territori.
- anàlisi dels equipaments i serveis creats per l'administració en els darrers 10 anys, fent una avaluació de la seva implantació i de la seva dinàmica de funcionament.
- anàlisi del coneixement, percepció i valoració que, a través de persones significatives i representatives, la població fa de tota l'activitat portada a terme per l'administració.

Per portar a terme aquesta tasca, tenint en compte els seus objectius i els eixos o línies bàsiques establertes, era necessari conèixer i utilitzar tota la informació que ens podien proporcionar les fonts secundaries; padrons municipals de població, projectes de totes les intervencions urbanístiques, tot el que ens podia donar coneixement dels equipaments i serveis que en el llarg de la dècada s'han anat creant, i de tota l'informació secundària que ens podia ser útil al respecte.

Totes aquestes dades han estat objecte d'una ordenació i sistematització que permetés una anàlisi seriosa i científica en funció dels objectius previstos en l'estudi.

El segon pas, des de la perspectiva metodològica, que hem portat a terme ha estat el treball de camp directe, utilitzant la tècnica de les entrevistes en profunditat, que ens ha permès conèixer de manera més qualitativa el procés seguit durant aquests deu anys d'Administració municipal al Districte.

Aquesta tasca l'hem portada a terme en una doble vessant; per una part hem tingut en compte els professionals i altres persones implicades en el procés des de dins de l'Administració, i per altra part persones veïnes del Districte que per la seva implicació en associacions i entitats podem considerar com a representatives, i que ens podien donar tota una altra visió del desenvolupament en aquests darrers 10 anys i també de com ells han vist i viscut l'actuació de l'Ajuntament.

I.2. Les limitacions de l'estudi:

Hem exposat anteriorment les línies que marcaven tot el desenvolupament de l'estudi, i a partir de les mateixes podem veure força clarament quin és el camp que cobreix i quins són els aspectes que queden al marge. No hi ha dubte que la realitat del Districte és molt més ample i complexa del que aquest estudi contempla, però cal tenir en compte que hi ha un factor determinant que obliga concretar i precisar què és el que hom pretén analitzar. Aquest factor és el temps i els mitjans dels que es disposa per portar a terme la recerca.

Hi han dos aspectes que considerem importants i que, per les causes anteriorment esmentades no s'han contemplat. En primer lloc tot el que fa referència a la vida associativa del Districte; quina ha

estat la seva evolució, quina és la seva realitat actual, la seva incidència en els diferents sectors de població dels barris del Districte... etc. I per altra part, no hem fet cap aproximació directa a la problemàtica social de les diferents zones del Districte que permetria una altra visió de la que normalment es té de la realitat, si només es contempla aquesta qüestió des de les dades que pot donar un padró municipal o uns programes i projectes realitzats des de l'Administració.

Hem volgut precisar aquestes limitacions, perquè ningú esperi d'aquest estudi el que no pot donar. Malgrat això, estem segurs que la temàtica analitzada aporta elements suficients per veure quina ha estat, en els aspectes concrets que s'analitzen, l'evolució del Districte i quines perspectives de futur s'insinuen o s'han de tenir en compte.

I.3. El marc físic de l'estudi.

A l'any 1979, el Districte de Sant Andreu comprenia també tota la zona de Nou Barris que avui en dia configuren el Districte VIII. Per la nova configuració de tota aquesta zona en dos districtes, la presència de l'Avinguda Meridiana va ésser vital. Però per altra part hi havia uns barris concrets que, o bé per la seva ubicació geogràfica o bé per la seva història (Trinitat vella, Navas, Porta..etc.) no era fàcil, ni prudent, prendre una determinació tenint en compte únicament l'opinió de tècnics i polítics. Abans de prendre cap determinació es varen fer consultes a les diferents AAVV perque fossin elles qui determinessin, prèvia consultes als veïns, l'àmbit administratiu al que volien pertànyer. El barri de Porta va decidir pel Districte de Nou Barris, mentre que Trinitat Vella, malgrat que en els lluites reivindicatives dels darrers anys havia estat molt vinculada a Nou Barris, els veïns es varen decidir pel Districte de Sant Andreu. (Els líders de l'AAVV optaven per continuar a Nou Barris, però la votació dels veïns es va decantar

cap a Sant Andreu.) El barri de Navas també va optar per Sant Andreu, ja que això li permetia conservar una certa personalitat al no ser "assimilat ni absorbit" pel barri històric del Clot.

Segurament que definir quin és el carrer que marca exactament els límits d'un barri és molt difícil, però la realitat que de tot aquest procés en va sortir va ésser la configuració del Districte IX que inclou els barris de Sant Andreu, Sagrera, Navas, Congrés, Bon Pastor, Baró de Viver i Trinitat Vella.

El que sí hem de tenir present és tota la nova xarxa viària que s'esta portant a terme i que pot configurar una nova estructura i que aquesta faci pensable una revisió de l'actual divisió administrativa.

Un Districte com el de Sant Andreu que, com altres Districtes de Barcelona són fruit de municipis que fins a les darreries del segle passat i començaments d'aquest eren municipis independents amb una història pròpia, provoca moltes vegades que "els diferents barris" que componen el Districte quedin sense signes d'identitat, reproduint el que normalment passa quan parlem de la ciutat, tot diferenciant el "Centre" (que era l'antiga ciutat) de la perifèria que són els diferents pobles i nuclis urbans que han anant configurant la gran ciutat. En una situació com aquesta a vegades és difícil que els diferents barris que componen el Districte trobin els trets característics que els puguin donar identitat i que no siguin, precisament, els trets negatius i de marginalitat a partir dels quals són identificats des de fora.

Que el barri de Sant Andreu és, almenys per alguns altres barris del Districte el centre on s'hi ubiquen molts dels serveis que han d'utilitzar els veïns de tot el Districte és un fet evident, però caldria que cada un dels barris trobés els seus elements d'identitat, de la mateixa manera que tot el conjunt del Districte

ha de trobar els seus trets propis i diferenciadors en mig de tot el conjunt de la gran ciutat. Tota aquesta qüestió toca la temàtica que en els darrers anys ha ocupat molta part de la gestió municipal: la qüestió de la descentralització. Tot i que és una matèria que valdria la pena fos objecte d'alguna recerca, no forma part del nostre àmbit d'estudi, a l'igual que la temàtica de la participació ciutadana que en la nostra recerca només es contempla des de l'òptica de com aquesta participació és vista pels representants de les diferents AAVV sense que es porti a terme una anàlisi de com ha funcionat durant aquests darrers 10 anys.

Es un fet constatat per tothom que la ciutat s'està transformant, i vulguem o no, això comportarà també una transformació del Districte IX. Tothom parla de la terciarització de la ciutat de Barcelona, que és realment un fet, i d'això cal pensar que el Districte no s'en escaparà.

No fa gaires anys l'estructura econòmica de Sant Andreu era bàsicament la indústria, no en va era un del punts importants del primer cinturó industrial de la ciutat que va configurar-se a finals del segle passat. Això està canviant, malgrat que el seu pes encara sigui important, però cada cop més el sector serveis, tot i està per sota de la mitja de la ciutat, va prenent força i va donant una fesomia diferent al Districte.

El Districte IX és un punt d'entrada a la ciutat de Barcelona, i que amb la intervenció que s'està duent a terme en el Nus de la Trinitat encara tindrà més rellevància. Cal pensar si el Districte de Sant Andreu serà únicament aquest punt d'entrada a la ciutat on la gent hi passarà de llarg, o bé la seva evolució i transformació configurarà un espai amb suficients centres d'interès perquè la gent s'hi pari.

Aquest és el context en el que cal situar la recerca que hem portat a terme. Segurament que a més de limitacions que ja hem apuntat en té moltes d'altres després de tot el que hem dit anteriorment. Però per una part estem segurs que aporta molts elements que ajudaran a comprendre la realitat actual, i per altra part insinua i apunta qüestions que poden condicionar o determinar l'evolució i el futur del Districte IX.

Plànol del Districte IX

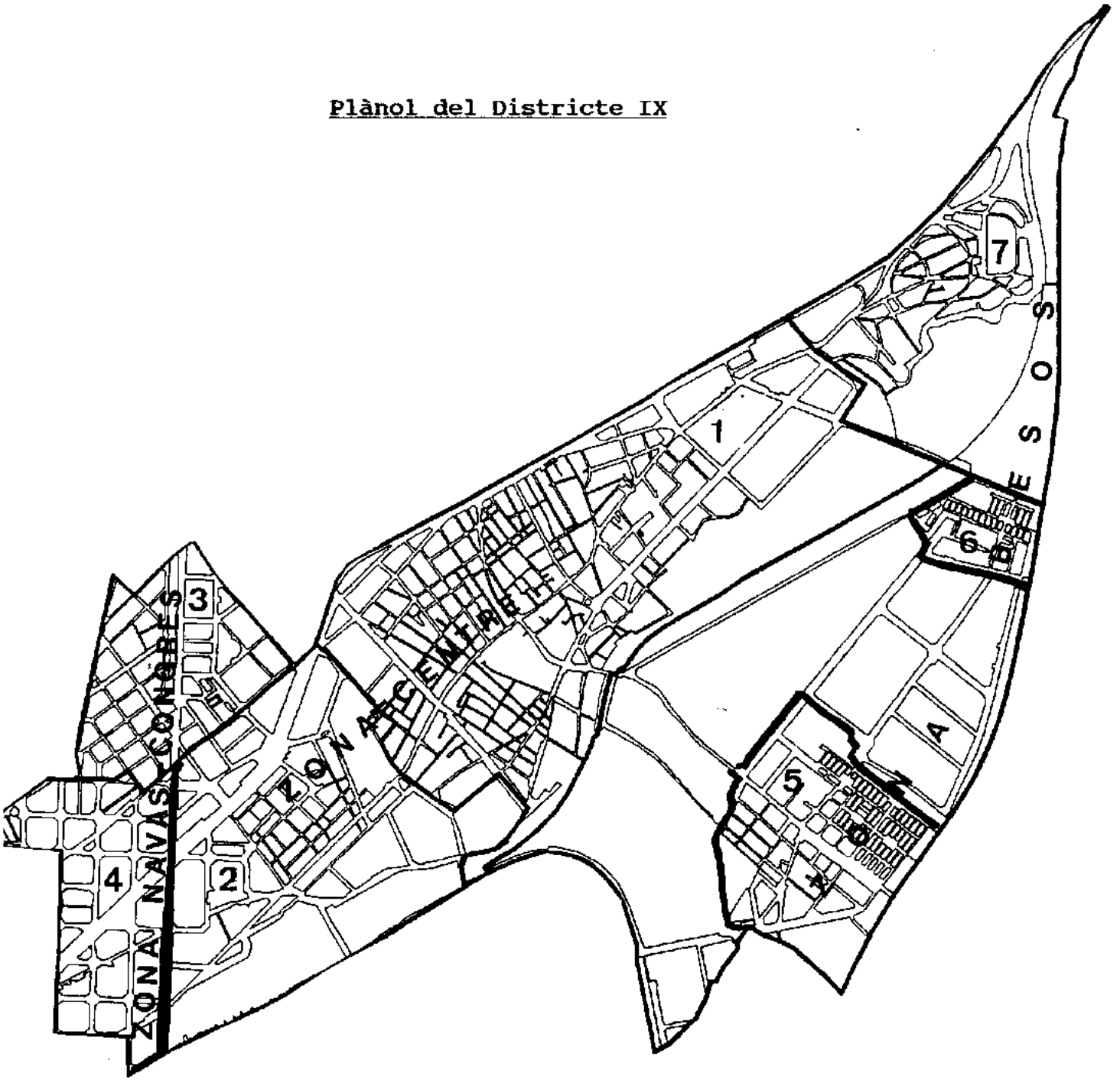

1. Sant Andreu
2. Sagrera
3. Congrés
4. Navas
5. Bon Pastor
6. Baró de Viver
7. Trinitat Vella

II. LA POBLACIO DEL DISTRICTE IX: LA SEVA ESTRUCTURA DEMOGRAFICA I LES CARACTERISTIQUES SOCIO-ECONOMIQUES:

II.1. Introducció:

L'objectiu d'aquest apartat dedicat a la població del Districte IX serà caracteritzar el Districte IX en les seves dimensions demogràfiques i socio-econòmiques principals.

La perspectiva que es farà servir al llarg d'aquesta anàlisi és de caire evolutiu-temporal. Hem utilitzat una única font estadística, el Padrons dels anys 1981, 1986 i una actualització feta d'algunes de les dades a l'any 1988. A més, l'Institut d'Estadística Municipal, ja fora dels Padrons, té xifres que també hem usat, sobre radicació d'activitats productives als districtes. Amb aquesta perspectiva evolutiva voldrem establir, en la forma en què ens sigui possible, certes tendències de futur. En aquest sentit comptem amb una dificultat afegida ja que, a l'hora d'establir certes hipòtesi de futur, hem de partir de dades relativament antigues. D'altra banda esperem que la nostra anàlisi pugui ésser complertat en un futur estudi que reculli les dades que apareixeran properament referides al Padró de 1991.

Tampoc hem abandonat la perspectiva territorial que tan pot interessar a l'hora de conèixer les diferències demogràfiques i socio-econòmiques que separen el Districte segons es tracti d'una o d'altra zona. Així doncs, les dades que a continuació exposarem vindran donades amb la següent classificació:

1.- Sagrera 2.- Sant Andreu	Zona Central
3.- Navas-Congrès	Zona Navas-Congrés
4.- Bon Pastor-Baró de Viver 5.- Trinitat Vella	Zona Besós

Així, tindrem en compte tan els aspectes més generals referits a les tres zones com els més particulars pels barris.

La importància de l'estudi de la població, tan en els aspectes demogràfics com en els més socio-econòmics, és bàsica. El coneixement dels seus tres diferencials ens permetrà averiguar quins són els seus problemes, mancances, deficiències i avantatges de la població que hi viu al Districte IX. Aquest coneixement és peça clau a l'hora de posar en marxa mecanismes d'intervenció social des de l'Administració Pública.

II.2. L'estructura demogràfica de la població:

II.2.1. Superfície i densitat de població:

El conjunt del Districte té una densitat poblacional de 22.571 habitants/km2. Podem considerar elevada aquesta concentració de població en el territori del Districte, en tan que la ciutat de Barcelona presenta una densitat de 17.161 hab/km2. Com podem comprobar queda significativament per sota de la que presenta el Districte de Sant Andreu.

	SUPERFICIE KM2	DENSITAT HAB / KM2
DISTRICTE IX	6,5	22.571
BARCELONA	99.1	17.164

Font: Servei d'Estadística de L'Ajuntament de Barcelona. 1986.

Si observem per la resta de districtes de Barcelona la densitat de població, veiem com Sant Andreu ocupa la cinquena posició del total de les deu demarcacions territorials de la ciutat. Per sobre de Sant Andreu trobem a Ciutat Vella (23.483 hab/km2), Nou Barris (24.638 hab/km2), Gràcia (32.142 hab/km2), i per últim al districte de l'Eixample (38.463 hab/km2). El Districte IX es situa doncs, en el punt intermitg entre el districtes més densament poblats i els que menys ho estan.
Però cal que analitzem la densitat de població de cadascuna de les zones que composen el Districte, per tal de veure les diferències internes que en aquest es manifesten. Tenint ara com a índex de mesura els **habitants per hectàrees** (la informació per unitats territorials petites, tal com barris, ens venen donades a partir d'aquest tractament) podem fer les següents apreciacions **per zones:**

- Zona Sagrera i Sant Andreu: aquesta zona es destaca per tenir la densitat poblacional més alta del Districte, 347,73 hab/ha, sobresortint per damunt de la densitat mitjana del Districte (252,5 hab/ha). Aquesta densitat de població es comparable a la d'altres barris de la ciutat de Barcelona com són Estació Nord que té una densitat de 335,2 hab/ha, Verneda amb 358,1 hab/ha o també Guinardó amb 371,5 hab/ha.

Per Sagrera la densitat per hectàrea es situa en el marge més alt del conjunt de barris del Districte IX, 502.5 hab/ha, mentre per Sant Andreu els 292.3 hab/ha es situen un una franja mitja propera a la densitat poblacional del Districte, si bé la supera.

- Zona Navas-Congrés: és la segona zona del Districte amb més elevada densitat de població, 331,1 hab/ha, força superior a la mitjana del districte que es situa en 252.4 hab/ha. La densitat poblacional d'aquesta zona es comparable amb la densitat de 331,7 hab/ha que registra el barri barceloní de Bordeta-Hostafranch.

- Zona Besós: els barris de Bon Pastor Baró de Viver i Trinitat Vella presenten els nivells de densitat més baixos del Districte IX, considerablement inferiors a la densitat global del Districte. Distingim una densitat de 114.7 hab/ha a Trinitat Vella, però són els barris de Bon Pastor i Baró de Viver els que assoleixen l'índex de densitat més baix del Districte, 68,2 hab/ha, i un dels més baixos de tota Barcelona.

En general ens adonem com el Districte de Sant Andreu està format per un conjunt de barris amb importants diferències pel que fa a l'assentament de població, des dels que presenten una important concentració poblacional fins el que destaquen per la característicament minsa presència humana. Aquest fet fa que la mitjana del Districte IX (252.4 hab/ha) quedi força ponderada per la contribució diferencial dels cinc grans barris. En aquest

sentit, el Districte IX les situa en la que seria la franja intermitja en densitat de població de la ciutat, sense oblidar que el conjunt de Barcelona presenta una concentració poblacional de 171.4 hab/ha, proporció inferior a la del Districte de Sant Andreu.

Algunes de les dades recollides ens permeten , si bé amb certes limitacions pel que fa a algunes de les zones aquí estudiades, analitzar les variacions en densitat de població que han tingut lloc al Districte en el període de 1986 a 1988.

La ciutat de Barcelona ha vist créixer lleugerament la densitat de població en tan s'ha donat un increment d'habitants a la mateixa. Aquest fet no es correspon amb la baixada de població que en general ha tingut lloc al Districte IX , per tan, a la disminució de la densitat d'habitants a Sant Andreu. Malgrat la reducció que pateix el Districte -de 252.5 hab/ha al 1986 presenta dos anys més tard una densitat de 229.3 hab/ha- encara està per sobre de la densitat barcelonina que per aquest darrer any es situa en 175.1 hab / ha.

	HAB / HA 1988	HAB / HA 1986
1. SAGRERA	------	502,5
2. SANT ANDREU.	300,3	292.3
3. NAVAS-CONGRES	------	331,1
4. BON PASTOR		
BARO DE VIVER	67.7	68.2
5. TRINITAT VELLA	113.9	114.72
6. DISTRICTE IX	229.3	252.5
7. BARCELONA	175.1	171.47

Font: El.laboraci ó de la fundaci ó Jaume Bofill a partir de les dades de L'Institut Municipal D'Estad ística. 1986-1988.

Atenent ara a la descripció dels barris del Districte, veiem com la densitat de població més elevada continua centrada en la Zona Centre (Sant Andreu i Sagrera). Si bé no disposem de dades per tal d'estimar la variació en densitat de Sagrera, sí podem apreciar un significatiu increment al barri de Sant Andreu que passa de 292.3 Hab/Ha a 300.3 Hab/Ha degut al fluxe positiu de nouvinguts a aquest barri, mentre a la resta dels barris amb els que podem comparar perden població i, per tant, redueixen la seva densitat poblacional.

Pel que fa a la Zona de Navas-Congrés no ens ha estat possible de analitzar comparativament la densitat de població durant aquest dos anys, degut a la manca de dades demogràfiques específiques per aquest sector.

La Zona Besós, Bon Pastor, Baró de Viver i Trinitat Vella, continuen situant-se al 1988 per sota de la mitjana del Districte. Si bé en cadascun d'aquests barris durant el període 1986-1988 s'ha vist reduïda la concentració de població, s'ha de fer esment de que han patit la més lleugera variació poblacional. Bon pastor-Baró de Viver que al 1986 té una densitat de 68.2 Hab/Ha i al 1988

té 67.7 Hab/Ha continua diferenciant-se del conjunt de barris del Districte per la seva baixíssima densitat, que com veiem manté una pauta descendent. Trinitat Vella que de 114,2 Hab/Ha passa a 113.9 Hab/Ha presenta una minsa reducció de població, la qual cosa el segueix caracteritzant com el segon barri més despoblat del Districte IX. En tota aquesta zona podem apreciar doncs, encara que d'una manera subtil, una incipient tendència al decreixement.

Així doncs, podem concloure que el Districte com a tal pateix una reducció -encara que petita- de població, però sempre diferenciant la Zona Centre que, en contra de la dinàmica general del Districte i també de Barcelona, es troba inmersa en un procés de creixement poblacional tal com anirem veiem a través de l'estudi demogràfic.

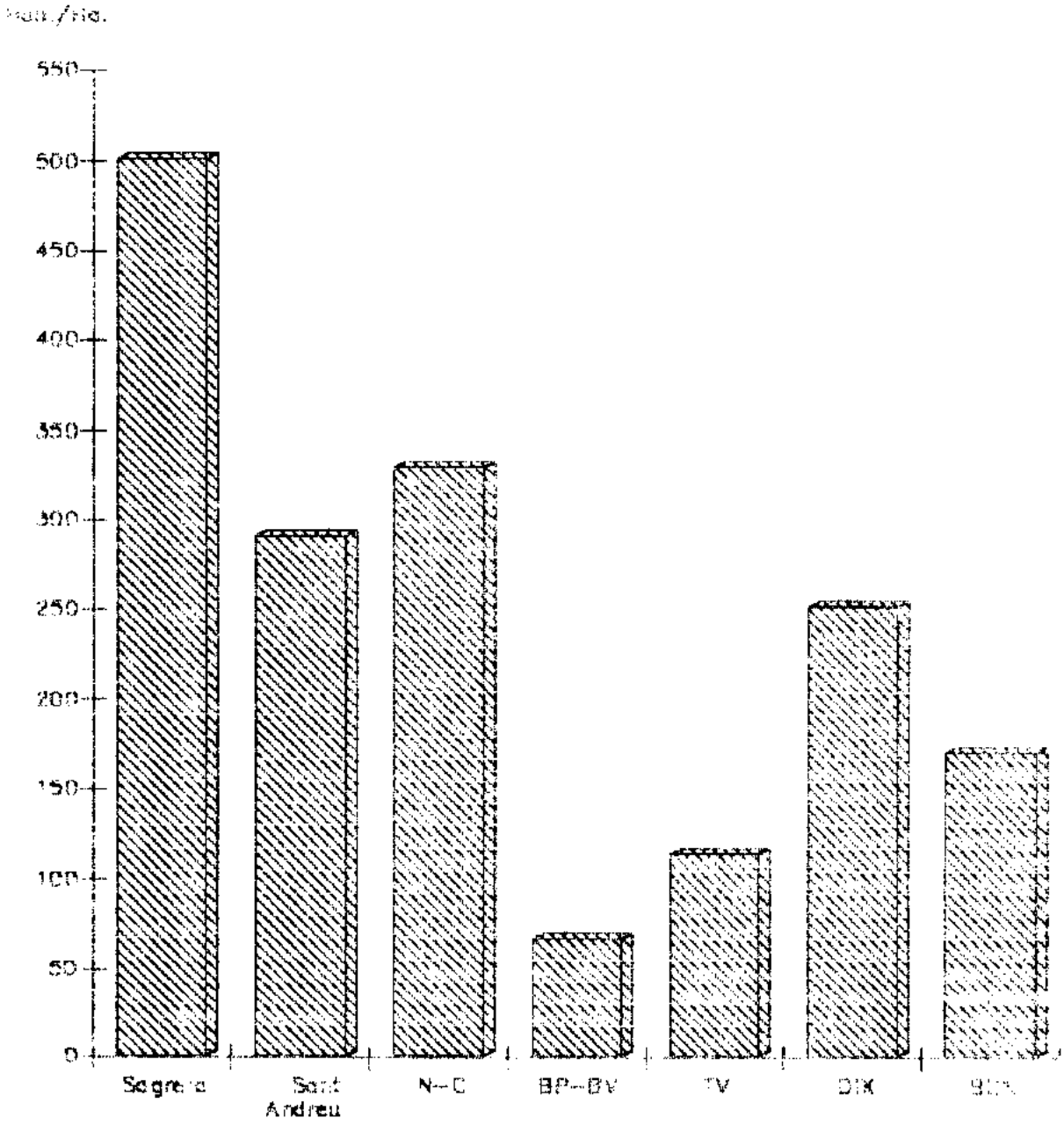
550
500
450
400
350
300
250
200
150
100
50
0
Sant
Andreu
N-C
BP-BV
TV

II.2.2. Evolució de la població:

II.2.2.1. Evolució de la població 1981-1986:

El Districte de Sant Andreu en el primer període dels vuitanta perd població registrant un índex negatiu de creixement([1]) del 2.4%. Aquesta xifra posa de manifest que el Districte IX és un dels que menys població perd de la ciutat.

	POBLACIO 1986	POBLACIO 1981	INDEX CREIXEMENT
DISTRICTE IX	147.575	151.174	-2,4%
BARCELONA	1.701.812	1.771.232	-3,9%

Font: Servei D'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona. 1986.

L'índex de creixement per la ciutat de Barcelona és negatiu, concretament es situa en una pèrdua de població durant el primer quinquenni de la década d'un 3,9%. El Districte IX es troba per sota del decreixement del conjunt de la ciutat amb una pèrdua de població d'un 2,4%, la qual cosa ens fa pensar que si bé el Districte manté la tendència decreixent de Barcelona durant aquests primers cinc anys, aquesta no té un impacte tan fort. Aquest fet fa posible que poguem parlar de la tendència al decreixement de població pel que fa al conjunt de Barcelona i específicament al Districte IX, fenómen demogràfic que actualment és característic de totes les grans conurbacions urbanes, com és el cas de la nostra ciutat.

Examinant l'evolució de població de les tres grans zones del Districte IX cal destacar:

- La Zona Centre que és la única que ha guanyat població entre l'any 1981 i l'any 1986. Sagrera és el barri del Districte que ha experimentat un índex de creixement positiu més elevat, un 0,42%,

---

[1].- El càlcul de l'índex de creixement es realitza a partir de la següent fórmula:

$$\frac{\text{població 1986} - \text{població 1981}}{\text{població 1981}} \times 100$$

si bé aquest es manté en un límit que està més proper a l'estabilitat que al creixement pròpiament dit. De la mateixa manera Sant Andreu, amb un índex de creixement del 0,03%, s'orienta a l'estabilitat poblacional. En aquesta zona no podem parlar d'un augment clar de població però, tenint en compte que la resta de barris perden població en el primer quinquenni de la década dels vuitanta i que el Districte perd durant aquests anys un 2.4% d'habitants, interpretem que el creixement de cadascún d'aquets barris evidencien una incipient tendència a l'augment d'habitants al barri (qüestió que a continuació comprobarem). La situació que defineix ambdós barris perr aquest període, posa de manifest la progressiva consolidació poblacional i la revalorització social en la que aquest dos nuclis semblen trobar-se inmersos en els anys vuitanta.

-El Sector de Navas-Congrés pateix una important pèrdua de població que es concreta en un índex negatiu del 4,5%, superior al decreixement del conjunt del Districte IX així com al decreixement de la ciutat. Veiem doncs com aquesta zona junt amb Trinitat Vella, són els enclaus del Districte IX, després de Bon Pastor i Baró de Viver, amb una més forta repercussió de la despoblació general que per a 1986 caracteritza al Districte de Sant Andreu.

- La Zona del Besós perd una proporció molt important de
població, que en el cas de Bon Pastor-Baró de Viver, amb un descens d'habitants d'un 9 %, supera amb molt l'índex de creixement negatiu del Districte i inclús de Barcelona. Trinitat Vella amb una reducció poblacional del quasi 5 %, també supera significativament l'índex del Districte i de la ciutat.

Podem concloure doncs, que durant els primers cinc anys de la dècada la tendència poblacional del Districte ha estat a decrèixer, a excepció de la Zona Centre (Sant Andreu i Sagrera) que ha mantingut una pauta tendent a la consolidació i estabilitat de la seva població, demostrant inclús, una incipient tendència cap al creixement.

II.2.2.2. Evolució de la població 1986-1988: ([2])

Durant el període comprés entre els anys 1988-1986 el Districte de Sant Andreu inverteix la tendència negativa que fins la meitat de la dècada l'ha caracteritzat, tot començant a experimentar un creixement poblacional important que es situa, segons l'index calculat, en un 1,5%. L'increment de població és un fet a resaltar en aquests anys ja que suposa un canvi en la pauta demogràfica del Districte que durant el quinquenni 81-86 perd un 2,4% de població. Malgrat la importància d'aquest creixement de població, aquest encara es situa per sota de l'index de Barcelona que registra per aquests dos anys un augment poblacional molt elevat que arriba al 1,9 %. Veiem doncs, que pel conjunt de la ciutat aquest període és una etapa de creixement de població.

	1988	1986	INDEX DE CREIXEMENT
DISTRICTE	149.833	147.575	1.5 %
BARCELONA	1.734.501	1.701.812	1.9 %

Font: Servei d'Estadística. Ajuntament de Barcelona. Padró 1988 (dades actualitzades del Padró de 1986).

Estudiem ara el comportament demogràfic de cadascuna de les **zones** del Districte:

- En primer lloc veiem com la Zona Centre, en aquest cas únicament exemplificada pel barri de Sant Andreu ja que no hem pogut disposar de les dades desagregades de Sagrera per l'any 1988, es destaca del conjunt del Districte per un creixement poblacional considerable. Sant Andreu experimenta un augment de població del

[2].- Nota: Hem de fer una matització respecte els comentaris que presentem en aquest apartat. Mentres l'índex de creixement pel període 1981-1986 es calcula amb un intérval de cinc anys, l'índex calculat per 1986-1988 només conté un intérval de dos anys. Per tant les apreciacions sobre el canvi produit en el periode 1986-1988 , malgrat en termes quantitaius sigui comparativament menors, en termes qualitatius serveix per a determinar l'evolució del creixement del Districte.

2,7%, molt per sobre de la mitjana del Districte. Recordem que en el període 1981-1986 només creix un 0.03%. Aquest increment espectacular succeït a Sant Andreu durant la dècada dels vuitanta no només apunta capa una tendència de creixement progressiu sinó a una revalortització del barri que s'ha convertit en un lloc d'atracció del Districte i pensem també de Barcelona.

- No podem presentar i analitzar aquí les dades evolutives de la Zona de Navas-Congrés per què no ens ha estat possible d'extreure les xifres adequades per l'any 1988.

- La tendència al creixement de tot el Districte i de Barcelona, malgrat no s'expressi tant clarament en els altres tres barris de la Zona Besós, és prou significativa si comparem els índexs de creixement del període 1981-1986 i 1986-1988 que registren Bon Pastor-Baró de Viver i Trinitat Vella. Així, malgrat tenir índex negatius de creixement que evidencien encara una pèrdua de població per la zona en qüestió, aquests s'han vist reduits considerablement des del primer període de la dècada al segon període analitzat. Mentre els primers cinc anys Bon Pastor i Baró de Viver registren un creixement negatiu del 9%, de 1986 a 1988 ambdós barris passen a ostentar un creixement negatiu del 0,7%. Trinitat Vella que es despoblava en un 4,8% en els primers anys dels vuitanta, presenta pels dos anys posteriors una minsa reducció poblacional que es situa en un 0,3%, xifra que ens permet parlar d'una tendència cap a l'estabilitat de població per aquest barri.

Podem concloure doncs, després d'aquesta descripció temporal, que en el conjunt del Districte IX es dibuixa una **tendència al creixement de la població** en el segon quinquenni dels 80's.

II.2.3. Població per sexe:

El Districte IX té una proporció de dones més elevada que d'homes amb una diferència aproximada entre ambdós sexes d'un 3%. Aquest fet s'ha mantingut inalterable durant els primers cinc anys dels vuitanta. Així doncs, a l'equador de la dècada, en el Districte IX els homes suposen un 48,4% del total de la població mentre les dones signifiquen un 51,5% de la mateixa. El comportament demogràfic d'ambdós sexes en el Districte és, durant aquests anys, pràcticament paral.lel al de la ciutat. Barcelona manté una proporció d'homes d' un 47,3%, un punt per sota a la del Districte, i una proporció de dones del 52,6%, superior també en un punt a la del Districte IX, sense registrar una variació significativa en aquests primers anys de la dècada.

Així doncs, el manteniment de la superioritat numèrica de les dones en gairebé totes les zones del Districte, la igualtat en la proporció d'homes i dones entre les diferents, i les minses variacions patides en el gruix de la població masculina i femenina durant el primer període dels vuitanta, posa de manifest la homogeneitat interna i l'estabilitat quantitativa del Districte pel que respecta a ambdós grups de població.

Es molt important fer esment d'un fet que caracteritza tant al Districte IX com a la ciutat de Barcelona pel que respecte a la distribució de la població per sexe. Si bé hem comentat que el pes de les dones és superior al dels homes, s'ha de matitzar que el veritable augment del sexe femení per sobre del masculí es concentra en una franja d'edat concreta: la població de més de 60 anys, es a dir, en la població vella. En la resta de les edats solen ser els homes els que superen numèricament a les dones. Aquest fenomen demogràfic no es específic de la nostra ciutat sinó que actualment s'ha constituit en un element típic de les

POBLACIO PER SEXE
1986 (en %)

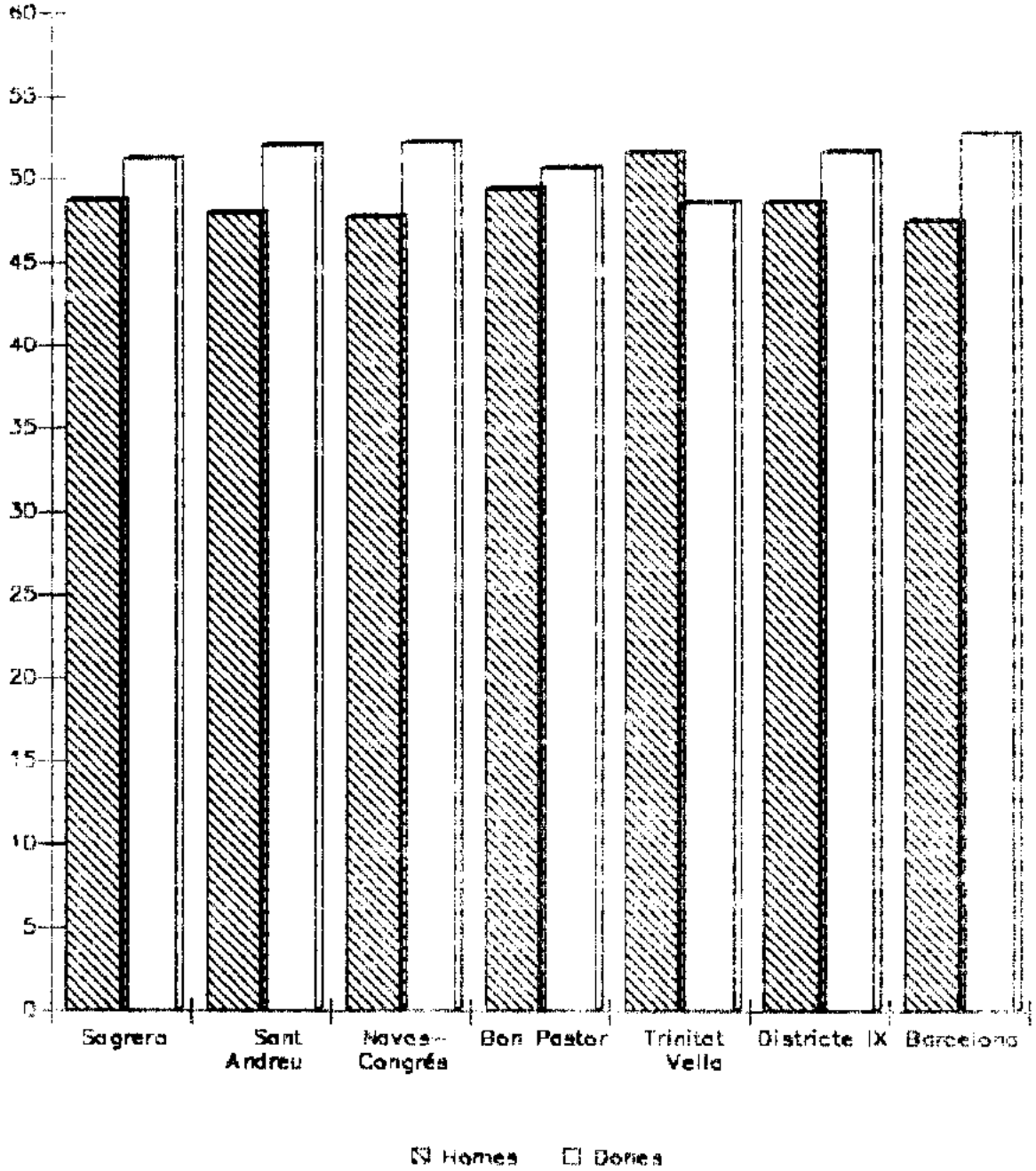

societats occidentals avançades, on l'esperança de vida de les dones supera substantivament l'esperança de vida dels homes.

Així podem comprobar com en el Districte IX , al 1986, hi ha un 19,1% de dones de més de 60 anys mentre els homes només suposen un 14,2%. Però cal que destaquem que ja en les franjes d'edat intermitja (de 30 a 44 anys) i madura (de 45 a 59 anys) les proporcions d'homes i de dones del Districte s'equiparen.
També en el conjunt de la ciutat de Barcelona les dones superen ampliament als homes en les edats més avançades, experimentant ja en la població madura un equiparament d'ambdós sexes. Així veiem com al 1986 de la població vella de més de 60 anys el 24,1% són dones i el 17,4% homes. Val a dir que aquests percentatges estan per sobre de la mitjana del Districte IX.

Fixant-nos-hi ara en les diferents zones que composen el Districte podem fer les següents apreciacions:

- La Zona Centre: aquesta zona es situa en la mitjana del Districte tant pel que fa a la població femenina com a la masculina. En els dos barris inclosos en aquest sector, la presència de dones és superior a la d'homes. A Sagrera les dones suposen al 1986 un 51,2% de la població del barri, proporció que puja a un 52% a Sant Andreu. Així doncs, la distribució dels homes per barris quedarà lleugerament diferenciada: a Sagrera s'arriba a un 48,7% i a Sant Andreu es col.loca en un 47,9%.

Val a dir que en aquesta zona no hi ha hagut cap variació de la població femenina i masculina a destacar en el període 1981-1986. A Sagrera les dones passen de ser el 50,9% de la població al 1981, a suposar el 51,2% de la població del barri al 1986.
Els homes pràcticament no pateixen variació quantitativa durant aquest anys ja que al 1981 agrupen el 49% de la població i al 1986 el 48,7% de la mateixa. El cas de Sant Andreu és encara més

estable doncs el percentatge de dones, el 52%, no pateix cap modificació del primer dels anys estudiats a l'últim. Tampoc els homes, que suposen un 47,9% del total de la població del barri, han sofert cap variació durant el primer quinquenni de la dècada.

L'escassa alteració del pes de les dones i dels homes en aquesta zona ens indueix a pensar que en aquest cas hi ha una tendència a l'estabilitat tan del sexe femení com del masculí en les proporcions tal com ara estan configurades.

Per zones:

- Zona Sagrera-Sant Andreu: De la mateixa manera que succeeix al Districte per Sagrera i Sant Andreu la proporció de dones esperimenta un creixement considerable en la franja d'edat més elevada (més de 60 anys). Per Sagrera, el 14,7% de la població de més de 60 anys són dones en front del 10,9% que són homes, percentatges ambdós que encara es situen per sota de les proporcions del Districte. Per Sant Andreu, les dones també incrementen el seu percentatge per sobre dels homes en la última franja d'edat ja que davant el 19,6% de població d'aquest sexe, els homes suposen només un 13,9%. La presència de dones i d'homes en aquestes edats estan pràcticament anivellades amb les del Districte IX.

- Zona Navas-Congrés: aquesta zona , mantenint la tònica de Sagrera i Sant Andreu, no pateix cap variació en el seu percentatge d'homes i de dones en l'interval de cinc anys estudiat. Veiem doncs com el pes de les dones en aquesta zona es situa en un 52,2% mentre els homes suposen un 47,7% de la població total d'aquest territori. Tal com feiem en el cas anterior, podem parlar d'una configuració estable de la població per sexes en els barris de Navas i Congrés durant el primer quinquenni de la

dècada, la qual cosa ens permet pensar que aquesta configuració no es veurà afectada per importants alteracions en el futur.

Per aquesta zona, on les dones superen als homes des de la franja d'edat intermitja (30-44 anys), l'increment significatiu d'un sexe sobre l'altre es produeix també entre la població de més de 60 anys, on les dones suposen el 22,8% de la gent més gran i els homes només el 18,2%.

- Zona Besós: les minses oscil.lacions que es poden veure en el Districte IX pel que fa a la població femenina i masculina es concentren en aquesta zona, concretament en el barri de Trinitat Vella. Mentre Bon Pastor i Baró de Viver concentren la mateixa proporció de població femenina al llarg de tot el període estudiat, un 50,6%, per sobre de la masculina que es manté en una proporció del 49,3%, Trinitat Vella inverteix la tendència demogràfica de la superioritat femenina sobre la masculina característica al Districte i a la ciutat. Així doncs, el pes de les dones es veu reduit en un 2% al llarg dels primers cinc anys de la dècada, ja que al 1981 suposen el 51,1% de la població del barri i en el 1986 el 48,4% de la mateixa. La minvada en un 2% de les dones a Trinitat Vella es tradueix en un increment de la mateixa proporció de la població masculina, que augmenta del 49,8% en el 1981 al 51,5% en el 1986. Aquest barri supera doncs la mitjana d'homes del Districte IX i també la proporció de la població masculina de Barcelona.

Una possible explicació d'aquest fet diferencial respecte el Districte IX, és que el barri és un important receptor de població i que en gran part aquesta pot ésser masculina. Aquest fenomen però resta en termes hipotètics per què no hem pogut comprobar el pes de la immigració masculina vers la femenina.
En els barris de Bon Pastor i Baró de Viver, seguint la tònica del Districte per al 1986, les dones es presenten com a sexe

predominant en el grup de població més gran (més de 60 anys) amb un percentatge del 18,4%, mentre els homes es situen en el límit del 13%. Aquestes proporcions són paral.leles a les registrades en el Districte, i tal com succeeix en aquest, ja en la franja de població madura (45-59 anys) el pes dels homes i de les dones de Bon Pastor i Baró de Viver s'iguala. En el cas de Trinitat Vella la població masculina i femenina manté les mateixes proporcions des de les edats intermitjes (30-44 anys) fins a l'últim grup d'edat (més de 60 anys), on els dos sexes es distancien en pro de la superioritat de les dones que signifiquen el 16,2% de la població gran del barri en tan els homes suposen només el 11,3%.

En el Districte IX, a l'igual que Barcelona, es dibuixa una distribució per sexes que sembla tindrà poques variacions en el futur. La majo proporció de dones per sobre dels homes és un fet característic de les societats occidentals desenvolupades i que en el marc de la ciutat i del Districte IX es reprodueix de manera clara, malgrat Trinitat Vella es destaca per contradir aquesta tendència i orientar-se cap a una major presència d'homes en el conjunt de la seva població. Així doncs, i donades les escasses variacions en les proporcions d'homes i de dones durant la primera part de la dècada dels vuitanta en el Districte IX, podem pensar que la distribució dels sexes es mantindrà tal com es presenta en aquests cinc anys: les dones suposaran al voltant d'un 52% del total de la població, amb una especial incidència en la franja d'edat més avançada, i els homes voltejaran el 48% dels habitants del Districte IX.

II.2.4. Població per grups d'edat:

A continuació presentem la distribució i evolució de la població del Districte IX en cinc grans grups d'edat que es concreten de la següent manera:

** **Població infantil** què comprèn des dels 0 anys fins als 14 anys.

** **Població jove** què inclou dels 15 als 29 anys.

** **Població intermitja** què recorre des dels 30 fins als 44 anys.

** **Població madura** què agafa l'interval d'edat dels 45 fins els 59 anys.

** **Població vella** què comprèn la resta d'edats, des dels 60 anys endavant.

Anem ara a tractar-los detingudament per tal de conèixer quin és el pes específic de cada un d'aquest grups en el conjunt del Districte IX.

a.- La població infantil (0-14 anys):

El Districte IX té al 1986 un 20,8% de població amb edats compresses entre els 0 i 14 anys. Es un proporció força elevada sobretot si la comparem amb la població infantil de Barcelona que es situa per sota del Districte IX amb un 17,9%. Cal resaltar però, que tant el Districte com la ciutat han perdut població en aquesta franja d'edat entre 1981 i 1986. Així, mentre el Districte IX comença la dècada amb un 24,2% d' infants i Barcelona amb un 21,3% , ambdós àmbits territorials l'acaben dels vuitanta amb una pèrdua del 3,4% respectivament. Aquesta davallada en el nombre d'infants és un símptoma més de que Barcelona manté les pautes demogràfiques de les societats més avançades que pateixen especialment la reducció de la natalitat i, per tant, la reducció d'infants en les seves poblacions.

Si ens fixem en el **creixement vegetatiu** (naixements-defuncions) del Districte al 1988, que en termes percentuals és del 0,1 (de cada 100 persones neixen 0,8 i moren 0,7), ens adonem que la proporció de naixements, malgrat ésser positiva, és tan baixa que no permet fer una valoració de creixement sinó més aviat d'estancament. El 0,1% de creixement vegetatiu está en el límit que volteja un saldo desfavorable entre els naixements i les defuncions, fet que ens permet pensar que en els propers anys aquesta xifra pugui decantar-se cap a un percentatge negatiu. Per a Barcelona en aquest mateix any el creixement vegetatiu és del -0,1%, la qual cosa encara fa estar al Districte IX per damunt de la ciutat.

Atenguem ara a la població infantil per a cada una de les **zones** del Districte IX:

- La Zona Centre: la població infantil d'aquesta zona supera de manera significativa la mitjana de població en edats compresses entre els 0 i 14 anys del Districte IX, així com també es situa per sobre de la proporció d'infants de Barcelona. Sagrera és, a l'any 1986, el barri d'aquesta zona amb més població infantil, un 23,4%, mentre Sant Andreu té al 1986 una població infantil del 21,8%. Tan pel primer com pel segon barri esmentats, la característica més notòria del primer període de la dècada ha estat la reducció de les xifres de població infantil, malgrat continuen situant-se per sobre de la mitjana del Districte i de la ciutat. Al 1981 del conjunt de la població de Sagrera el 26,7% no superaven els 14 anys, i a Sant Andreu el 24,3% es situava també en aquesta franja d'edat. Així doncs, veiem que la zona centre ha vist reduida la seva població infantil al voltant d'un significatiu 3% durant els primers cinc anys dels vuitanta.

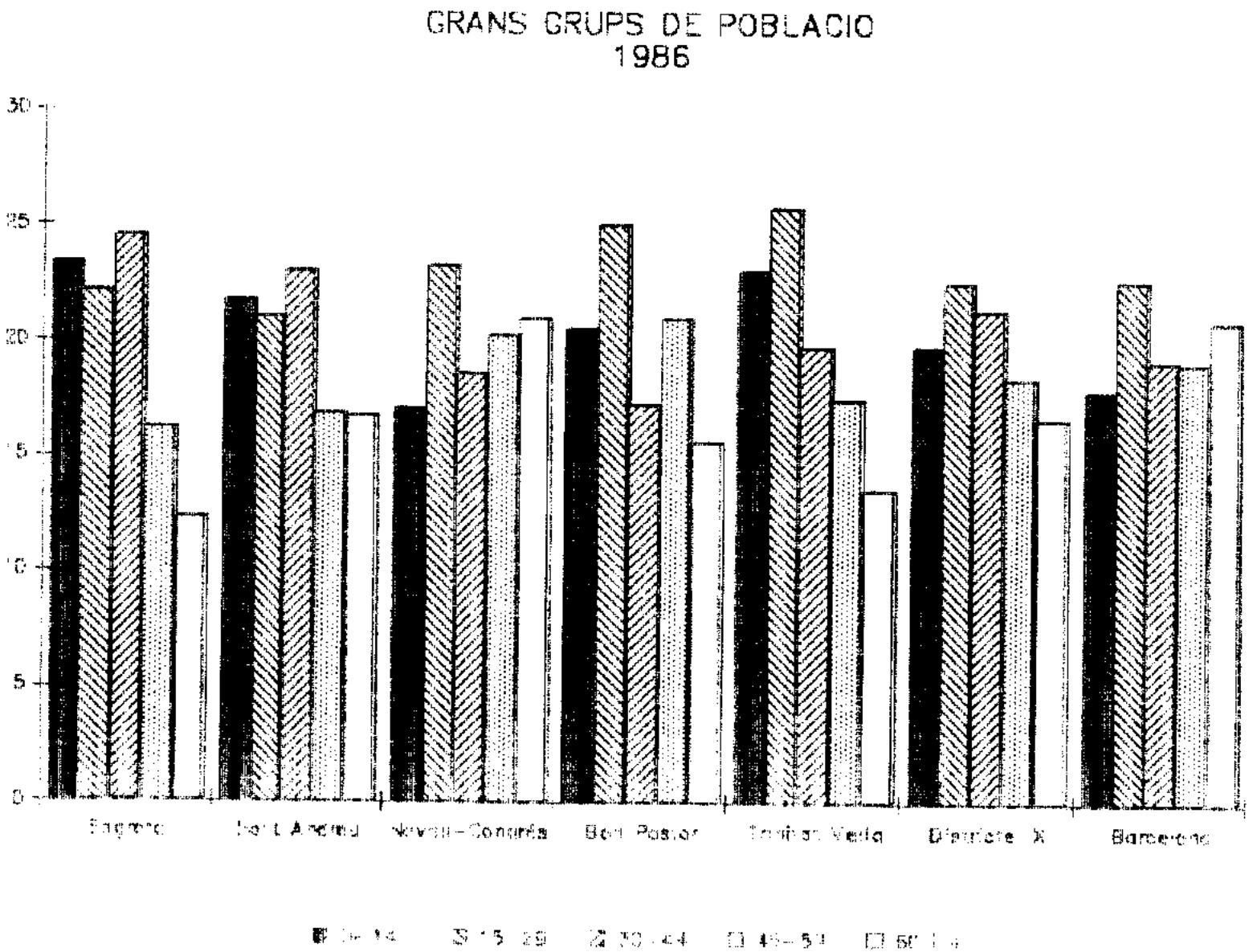
GRANS GRUPS DE POBLACIO
1986
30
25
20
15
10
5
0
Eixample
Sant Andreu
Nou Barris-Congrés
Sant Pastor
Sarrià-Sant Vicenç
Districte X
Barcelona

- Zona Navas-Congrés: aquesta part del Districte és la que presenta una més baixa proporció de població infantil de tot el Districte IX. El grup d'infants fins a 14 anys suposa, a l'any 1986 pel conjunt de la zona el 17,1%, una proporció considerablement inferior al 19,8% del Districte i, si bé tímidament, també inferior a la mitjana de la ciutat que es col.loca en un 17,9%. Aquest fet diferencial respecte al pes de la població infantil en els demés barris del Districte, que no baixa del 20%, fa de Navas-Congrés una zona a distinguir de la resta de zones estudiades, ja que com veurem més endavant, manté unes pautes demogràfiques allunyades de la tònica general del Districte IX pel que respecte als grups de població segons l'edat. El que sí és comú a totes les zones aquí analitzades, és la disminució del número d'infants en el període comprés entre 1981 i 1986. Navas-Congrés perd en aquests anys, a l'igual que Sant Andreu i Sagrera, un 3% de població en edats inferiors als 14 anys. Tal com podem veure en l'estadística pertinent, del 20,3% d'infants es passa a un 17,1% al 1986.

- Zona Besós: els tres barris que composen la zona tenen una xifra de població infantil superior a la mitjana del Districte IX i de Barcelona. Així mentre en el Districte trobem un 19,8% de població per sota dels 14 anys, Bon Pastor-Baró de Viver presenten al 1986 una població infantil del 20,6%, essent superada per Trinitat Vella amb una proporció del 23,1%. si ens fixem en la proporció d'infants als barris de Bon Pastor i Baró de Viver, veurem com aquests presenten la segona més baixa proporció de població entre 0 i 14 anys, després de Navas-Congrés.

Fixant-nos ara en l'evolució quantitativa que ha patit el grup de població infantil en aquesta zona durant el primer període dels vuitanta, podem destacar el fet de que la reducció que ha tingut lloc ha estat la més alta de tot el Districte. Bon Pastor i Baró de Viver que al 1981 tenen una proporció d'infants del 24,6% arriben al 1986 amb una reducció del 4% que defineix ambdós barris com uns dels de menys població infantil del Districte IX. A Trinitat Vella la disminució ha estat encara més important ja que la baixada ha significat una pèrdua d'un 5,5% en aquest grup de població, que al 1981 significava un 28,6% i al 1986 només un 23,1% del total dels habitants del barri.

Com hem pogut comprobar, la tendència general de la població infantil al Districte IX, durant el primer quinquenni de la dècada, ha estat la progressiva pèrdua d'infants menors de 14 anys, fenomen que és factible continui en el futur sobretot si es manté, com és fàcil preveure, la disminució en les taxes de natalitat per la població de la ciutat de Barcelona. Tot i amb això és important destacar que, malgrat aquesta devallada, el Districte IX encara es troba per sobre de la mitjana de la ciutat pel que fa a la població en edats més tempranes, cosa que ens permet començar a definir al Districte IX com a JOVE en el contexte de la ciutat on es situa.

b.- La població jove (15-29 anys):

El Districte IX té al 1986 una població jove del 22,6%, proporció igual a la de Barcelona on la població juvenil per aquest mateix any suposa el 22,7% del total de la població urbana. Així doncs veiem com el pes específic d'aquest grup de població és el mateix pel Districte IX que per la ciutat.

DISTRICTE IX: SANT ANDREU

JOVES (% < 15 ANYS)

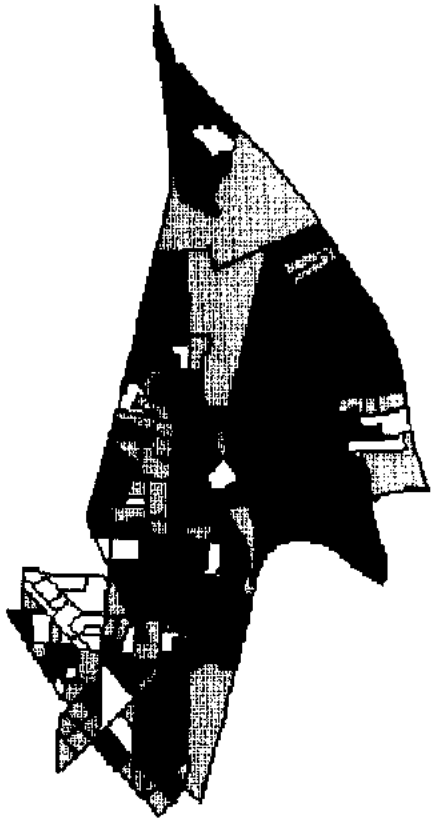

PERCENTATGE

< 15

De 15 a 20

De 20 a 25

De 25 a 30

> 30

Atenent a l'evolució que ha sofert aquest grup de població en els dos àmbits territorials, Districte i ciutat, hem de dir que la tendència al decreixement esmentada pel grup de població anterior s'inverteix a partir del 15 anys. El Districte IX manté estable la seva proporció de població jove en un 22,6% en el primer període quinquenal dels vuitanta. Barcelona, que té un 21,4% de joves al 1981,no sols es manté estable sinó que supera aquesta proporció arribant al 1986 amb un 22,7% de joves. Per tan el Districte IX registra una pèrdua de població.

La distribució de la població jove per zones és la següent:

- La Zona Centre: el pes de la població jove per aquesta zona és lleugerament inferior al del Districte IX. Per al barri de Sagrera, al 1986 la població jove suposa un 22,2% del conjunt dels seus habitants, i per a Sant Andreu un percentatge un punt per sota d'aquest, un 21,1%. Hem de dir que contràriament al que passa al Districte i a Barcelona, tant Sagrera com Sant Andreu veuen reduits els percentatges de població juvenil, des del principi de la dècada fins a l'equador de la mateixa (ens estem referint sempre de petites devallades que estan al voltant del 1%). Al primer any de la dècada Sagrera té un 23,6% de joves, percentatge que passa a un 22,2% al 1986, i Sant Andreu, que presenta un 22,1% de població entre els 15 i 29 anys al 1981, arriba al 1986 amb una població jove del 21,1%.

Hem d'aclarir que la pèrdua de població jove que acabem de comentar, només es dóna en aquesta zona del Districte que és la que presenta una proporció de joves més petita del Districte. La resta de barris -con veurem a continuació- experimenta, tal com passa en el conjunt de la ciutat de Barcelona, un increment d'aquest grup d'edat en el conjunt de les seves respectives poblacions.

- La Zona Navas-Congrés: a l'any 1986 aquesta part del Districte gaudeix d'un 23,3% de població juvenil, xifra que supera la proporció de joves característica del Districte IX (22,6%) i també la de Barcelona que es situa en el mateix nivell.

Durant la primera part de la dècada, la població jove de Navas i Congrés ha experimentat una evolució positiva que s'ha traduit en un creixement d'un punt entre el 1981, quan el 22,4% de la població de la zona s'inclou en aquesta franja d'edat, i el 1986, any en el que pes dels joves en el conjunt de la població de la zona suposa el 23,3%. Si tenim en compte que la proporció de població infantil s'ha vist reduïda en el període 81-86, i que a l'any 1986 és inferior al grup de joves, podem pensar que en el futur la proporció de població juvenil es reduirà.

- Zona Besós: els barris que s'agrupen en aquesta zona, Bon Pastor, Baró de Viver i Trinitat Vella, són els que presenten, durant el període 1981-1986, la major proporció de joves de tot el Districte IX. Durant l'últim any d'aquest període, Bon Pastor i Baró de Viver tenen una població juvenil del 25,2%, i Trinitat Vella conté un 25,9% de joves, superant els dos barris anteriors. Com podem comprobar, la quantitat d'habitants de 15 a 29 anys d'aquesta zona destaca per sobre de la mitjana de joves del Districte i també de la ciutat.

Cal que fem un repàs sobre quina ha estat l'evolució de la població juvenil per aquests tres barris. En primer lloc, Bon Pastor i Baró de Viver, seguint la tònica ascendent de Navas i Congrés, incrementen en un punt la proporció de joves. Si al 1981 la població juvenil significa un 24% del total d'habitants, al 1986 aquesta proporció augmenta -tal com ja hem vist- a un 25,2%. En segon lloc, veiem com Trinitat Vella es despunta per sobre dels dos barris de la zona i de la resta del Districte, amb un

creixement de la població juvenil de quasi 3 punts, ja que passa del 23,2% de joves al 1981 al 25,9% a l'any 1986.

El pes de la població juvenil en aquests barris és molt important, ja que suposen un quart del total de la població de la zona, això sense perdre de vista que aquesta presència juvenil sembla que té una progressiva tendència al creixement.

c.- La població intermitja (30-44 anys).

El 21,4% de la població del Districte IX al 1986 té entre 30 i 44 anys. El pes d'aquest grup de població és més elevat al Districte que no pas a Barcelona, per la qual cosanomés el 19,2% s'inclou en aquesta franja d'edat. [3]

Si ens fixem en les diferents zones del Districte IX podem assenyalar les següents apreciacions:

- La Zona Centre: Sagrera i Sant Andreu són els barris del Districte IX que recullen una més elevada proporció de població en edat intermitja al 1986, superant de manera significativa la mitjana del Districte i , evidentment, de Barcelona. Per al primer dels barris esmentats la població intermitja té un pes del 24,6% i pel segon, Sant Andreu, aquest grup d'edat suposa el 23,1% del total de la seva població. Podem comprobar doncs, que Sagrera és el barri de la zona i també del Districte IX amb una més destacada presència de població intermitja.

---

[3].- Tant pel que fa a la població intermitja com per la població madura, el tractament de les dades està únicament centrat en l'any 1986, fet que no ens permet realitzar l'anàlisi de l'evolució quantitativa 1981-1986.

- La Zona Navas-Congrés: del conjunt de la població d'ambdós barris el 18,6% té, al 1986, una edat compressa entre els 30 i els 44 anys. Navas-Congrés es troba força allunyat de la mitjana del Districte IX amb el qual té una distància de 3 punts. En canvi, si bé es situa per sota de la proporció de població intermitja de la ciutat, la distància es redueix en un 0,6%, fet que evidencia que Navas-Congrés té una estructura de població de 30 a 44 anys més propera a la de la ciutat que a la del Districte IX.

- La Zona Besós: els barris de Bon Pastor i Baró de Viver presenten la proporció més baixa de població intermitja de tots els barris del Districte a l'any 1986. Amb un 17,3% de gent que s'inclou en el grup de 30 a 44 anys, aquests barris estan 4 punts per sota de la mitjana del Districte i, quasi 2 punts per sota de la mitjana de Barcelona. Tot i que aquesta última diferència és important, comprobem com Bon Pastor i Baró de Viver estan més a prop de la proporció barcelonina que no pas del Districte IX.
Aquesta situació es repeteix en el cas de Trinitat Vella, tot i que ostenta una proporció de població intermitja superior a la dels dos barris que composen amb aquest la Zona Besós. Així, podem veure com el 19,8% de població intermitja de Trinitat supera en 0,6 punts la proporció de la ciutat, mentre la diferència amb el Districte IX és de 1,6 punts. Així l'apropament a la mitjana de la ciutat fa patent que aquesta zona segueix més de prop la pauta de Barcelona que no pas la del Districte, la qual es troba força polaritzada cap a la Zona Centre del mateix.

d.- La població madura (45-59 anys).

Es a partir d'aquest grup d'edat quan la tendència del Districte IX, de mantenir proporcions de població superiors a les de Barcelona, s'inverteix. En aquest cas, la mitjana poblacional de la ciutat estarà per sobre de la mitjana del Districte.

La població madura significa el 18,4% de la població del Districte IX, mentre per Barcelona suposa el 19,1%. Com veurem més endavant la diferència d'un punt entre la ciutat i el Districte, que es dona en aquest cas, s'ampliarà en el grup de població vella.

Atenguem ara al pes de la població madura per les diferents zones del Districte IX:

- La Zona Centre: els barris de Sagrera i Sant Andreu són els que presenten, per l'any 1986, la més baixa proporció de població madura del Districte IX. El 16,3% de Sagrera i el 16,9% de Sant Andreu, sitúa a aquesta zona significativament per sota de la mitjana del Districte i més encara de la proporció de població madura de Barcelona.

- La Zona Navas-Congrés: aquesta zona, junt amb Bon Pastor i Baró de Viver com veurem després, té una estructura de població madura diferenciada de la resta del Districte. Mentre la tendència general és a mantenir un pes relatiu inferior al de la ciutat, aquests dos barris el superen amb una proporció del 20,3%, envers el 18,4% del Districte i el 19,1% de Barcelona. Aquesta és doncs comparativament una zona d'important presència de població amb edats entre els 45 i els 59 anys.

- La Zona Besós: tal com hem comentat anteriorment, per a Bon Pastor i Baró de Viver la població madura, que inclou el 21% del total dels seus habitants, té un pes destacat. Aquesta importància s'enfatitza si ens fixem en que aquesta proporció és la més alta de tots els barris del Districte IX i que, ademés, supera en 2 punts la mitjana de Barcelona. A Trinitat Vella, en canvi, la població madura només engloba el 17,5% del conjunt dels habitants del barri, proporció que es manté per sota de la mitjana del Districte IX. Veiem doncs, que aquest barri és, més afí a l'estructura d'edat de la Zona Centre que no pas a la de la seva pròpia demarcació territorial.

e.- La població vella (60 i + anys).

A l'any 1986 la proporció de vells del Districte IX és del 16,7%, xifra que es troba considerablement per sota de la proporció de gent gran de la ciutat que es situa en un 20,9%. Aquesta diferència de 4,2 punts caracteritza al Districte IX com una zona comparativament poc envellida en el contexte de Barcelona. Però aquesta afirmació, força esperançadora donada la situació de progressiu envelliment que està tenint lloc en totes les ciutats més desenvolupades del món occidental, s'ha de contrarrestar amb les variacions que aquest grup de població ha patit des de 1981 a 1986. Durant aquest període el Districte IX passa de tenir una proporció de gent gran del 13,5% al 16,7%. L'increment de 3 punts que ha sofert el Districte en aquests anys -tot i que les xifres absolutes estan per sota de la ciutat- és més gran que el creixement que ha caracteritzat a Barcelona. Per a la ciutat, l'augment del 18,3% al 20,9% entre l'any 1981 i l'any 1986, ha soposat un ascens de 2,6 punts. Aquestes apreciacions fan que l'afirmació anterior es tingui que relativitzar davant l'evident tendència que pateix el Districte a envellir-se, tendència per altra banda força comú en l'àmbit urbà de les grans ciutats europees.

Estudiem a continuació quin és el pes de la població vella en les diferents zones del Districte i quina ha estat la seva evolució durant el primer quinquenni dels viutanta:

- La Zona Centre: Sagrera i Sant Andreu han mantingut unes proporcions força igualades en el conjunt dels diferents grups de població aquí estudiats, però és en la població vella on ambdós barris mostren una diferent composició demogràfica. Sagrera presenta per al 1986 una proporció de gent amb edats superiors als 60 anys del 12,4%, mentre Sant Andreu sobresurt per damunt d'aquest barri amb un 16,8% de població vella que el sitúa en la mitjana del Districte. Del conjunt dels barris estudiats Sant

DISTRICTE IX: SANT ANDREU

INDEX D'ENVELLIMENT

(% >65 anys/<15 anys)

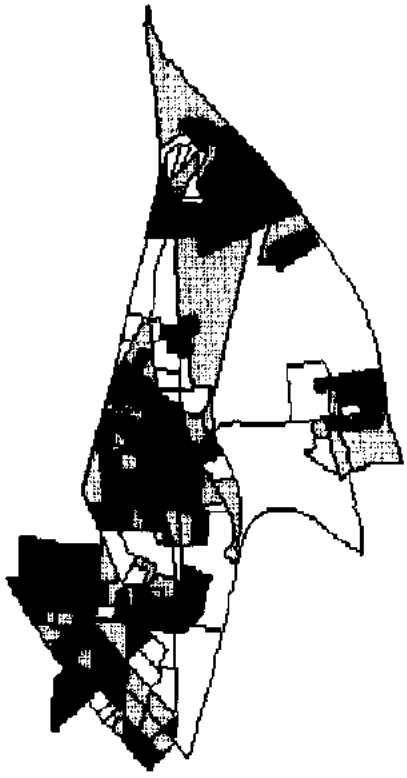

INDEX

< 35

De 35 a 60

De 60 a 80

De 80 a 100

> 100

Andreu és el segon, després de Navas i Congrés, en presentar una major proporció de població vella, mentre Sagrera es caracteritza per tot el contrari ja que ostenta la proporció més baixa de gent gran de tot el Districte IX. Aquest barri, comparat amb Barcelona, es pot definir com un barri molt poc envellit.

La dinàmica d'envelliment que abans comentavem respecte el Districte en general i a la ciutat, es confirma de manera clara en la Zona Centre. Sagrera, tot i la seva baixa quantitat de vells, comença la dècada amb un 10,1% de gent gran que s'incrementen fins el 12,4% a mitjans dels vuitanta. Sant Andreu també pateix un augment de 2 punts en la franja de població vella ja que al 1981 té un 14,8% de gent gran, que es transforma en el 1986 en un 16,8%.

- La Zona de Navas-Congrés: aquesta zona es caracteritza per presentar la proporció més elevada de població vella del Districte. El 21% de gent gran de Navas i Congrés supera amb més de 4 punts el pes dels vells del Districte i es col.loca al mateix nivell de Barcelona pel que respecte a aquest grup de població.

L'increment quantitatiu que experimenta el grup de la gent gran en aquesta zona és també l'increment més alt del Districte. El 15,5% de població vella que contempla a zona al principi de la dècada creix 5,5 punts fins al 1986, situant-se en aquest any en un 21%. Trobem doncs, un fort envelliment poblacional.

- La Zona Besós: en els tres barris de la zona trobem una població vella menor de la que presenta el Districte IX al 1986. Bon Pastor i Baró de Viver amb un 15,7% de població amb més de 60 anys i Trinitat Vella, barri menys vell del Districte IX amb el 13,6% de gent gran, mantenen una estructura poblacional força més jove que la que trobem en el Districte IX i especialment en la ciutat.

Si ens fixem en els canvis que s'han produit en l'interval 1981-1986, veiem com són els barris de Bon Pastor i Baró de Viver els més afectats per l'augment de població vella. Mentre al 1981 la població vella en aquests barris és del 12,1%, al 1986 aquest grup experimenta una pujada de 3,6 punts-la més alta del Districte IX- fins a conquerir el 15,7% que el caracteritza en la meitat de la dècada. Trinitat Vella, que també ha sofert un augment considerable de quasi 3 punts, passa de tenir un 10,7% de població vella a gaudir al 1986 d'un 13,6%. La tendència a l'envelliment sembla doncs clara. El plànol que segueix a continuació ho expressa d'una forma més gràfica:

Despres d'haver analitzat detingudament la distribució i el pes de cada grup de població segons l'edat per al conjunt del Districte IX, creiem oportú fer algunes valoracions a mode de conclusió.

El comportament de la població del Districte per grups d'edat, si bé és paral.lel en les seves tendències de futur al comportament de la població del conjunt de Barcelona, presenta algunes diferències significatives que cal esmentar:

** En primer lloc hem de dir que la població del Districte IX manté fins els 59 anys una proporció de població més elevada que Barcelona, sobretot pel que fa a les edats més joves, on el Districte supera de manera significativa a la ciutat. Podem veure que més del 40 % de la població del Districte té

una edat que no supera els 29 anys, i que quasi el 64% de la mateixa està per sota dels 45 anys.

** En segon lloc, i en relació al comentari anterior, Barcelona té en canvi una proporció de població vella més alta que la del Districte. Si en els tres primers grups d'edat (població infantil, població jove i població intermitja) la mitjana del Districte supera a la de Barcelona, en els dos següents grups d'edat (població madura i població vella) és la mitjana de Barcelona la que es sitúa per sobre de la del Districte.

Aquests dos fets ens permeten definir al Districte IX com un **DISTRICTE JOVE** en el conjunt de la ciutat de Barcelona.

II.2.5. Dos fenomens a destacar a partir de l'estructura per edats de la població:

Ens ha semblat interessant estudiar en aquest apartat dues taxes demogràfiques d'especial interés a l'hora de valorar alguns dels fenomens demogràfics i socioeconòmics de més relleu. Aquetes taxes vindran a confirmar moltes de les dades extretesja quan analitzavem l'estructura per edats del Districte IX.

Ens referim en primer lloc i des d'un punt de vista més estrictament demogràfic a **l'índex de reemplaçament**, que medeix la capacitat de reproducció de la població posant en relació a la població en edat fèrtil i a la població en edat no fèrtil. Amb aquest indicador podem veure si es tracta d'una població amb capacitat de reproduir-se i crèixer o, al contrari, és una població que biològicament tendeix a estancar-se o decrèixer.
Al analitzar aquest indicador hem de tenir en compte que es tracta d'un índex estrictament biològic que no contempla els diferents comportaments socio-culturals del moment històric en que es desenvolupa.

En segon lloc, i analitzant una vessant més socioeconòmica, presentem la **taxa de dependència** que relaciona el pes de la població activa amb el pes de la població inactiva, per tal de mesurar la càrrega socioeconòmica de l'una sobre l'altre. Amb aquest indicador podem veure quines són les poblacions que suporten una càrrega de manutenció social més alta i quines es veuen més alleugerades d'aquest pes.

II.2.5.1. El procés de reemplaçament de la població: ([4])

Abans d'entrar a estudiar l'índex cal que aclarem cóm s'han d'interpretar les xifres que a continuació presentem. L'índex ens ve donat en tants per ú, per tant, quan aquest sigui més gran que 1 entendrem que la població té capacitat per a reemplaçar-se; quan sigui igual a 1 interpretarem que la població es troba en una situació d'estancament; quan, per últim, l'índex sigui menor que 1 haurem d'entendre que la població no té capacitat per a reemplaçar-se ja que la població no fèrtil serà més nombrosa que la fèrtil.

El Districte IX al 1986 té un índex de reemplaçament del 0,98 , que posa de manifest que la població no fèrtil domina, si bé d'una manera poc significativa. Però el que sí és important resaltar és que el Districte IX ha perdut en la primera meitat de la dècada capacitat de reemplaçament, ja que al 1981 tenia un índex del 1,1. Això demostra que, encara que el Districte IX es situa en una franja que podem considerar d'estabilitat, la tendència és a reduir la seva capacitat de reemplaçament donat l'eixamplament progressiu dels grups d'edat més avançats.

Barcelona presenta per al 1986 un índex del 0,92 que es troba significativament per sota de l'índex del Districte, la qual cosa posa en evidéncia que la ciutat té menys capacitat de reemplaçament que aquest últim. La reducció de l'índex des de 1981, que es col.loca en un 0,96, fins al 1986, fa patent la tendència general cap a l'augment de la població compressa entre 40 i 64 anys respecte la que s'inclou en la franja de 15 a 35 anys.

---

[4] L'índex de reemplaçament es calcula de la següent manera: índex = (població de 15 a 35 anys/població de 40 a 64 anys)

Fixem-nos ara en l'evolució de l'índex per les diferents zones del Districte:

- La Zona Centre: tant Sagrera com Sant Andreu presenten índexs de reemplaçament més alts del Districte IX. El barri de Sagrera amb un índex del 1,14 per al 1986, mostra la seva capacitat al manteniment igualitari de la població fèrtil envers la no fèrtil. Aquest barri ha sofert, durant l'interval de cinc anys estudiat, una subtil reducció del seu índex que per al 1981 es situava en el 1,18. El barri de Sant Andreu presenta al 1986 un índex del 1,0 que exemplifica que la població fèrtil i la no fèrtil es troben numèricament equiparades i, per tant, hi ha una tendència a mantenir-se.Malgrat que la situació de Sant Andreu és més favorable que la del Districte i de Barcelona, també ha perdut una part del seu índex que a l'any 1981 era del 1,1, xifra que mostrava una tendència positiva al reemplaçament de la població. Els índexs d'aquesta zona estàn per sobre de la mitjana del Districte i del conjunt de Barcelona, la qual cosa indica que la Zona Centre al 1986 és mes estable que aquests dos àmbits territorials.

- Zona Navas-Congrés: aquesta és la zona del Districte que per a l'any 1986 presenta l'índex de reemplaçament més baix: un 0,86. La població en edat no fèrtil d'aquests barris supera de manera clara a la població fèrtil, fet que ha tendit ha incrementar-se des del 1981, any en el que l'índex de reemplaçament es situava en un 0,91.

Com podem comprobar, la Zona Navas-Congrés té una capacitat de reemplaçament negativa, que es troba significativament per sota de la capacitat que hem vist té el Districte. Aquest fet explicita la importància que té la població madura i vella en aquests dos barris.

- La Zona Besós: al 1986 Bon Pastor i Baró de Viver, amb un índex del 0,93, mantenen una capacitat de reemplaçament igual a la de la ciutat però inferior a la del propi Districte IX. Per ambdós barris, la població de 40 a 64 anys, té un pes més elevat que la població en edat fèrtil. Si bé podem considerar aquest fet negatiu, hem de remarcar un aspecte favorable: de l'any 1981 a l'any 1986 l'índex no ha sofert cap canvi. Així doncs, durant el primer període de la dècada, Bon Pastor i Baró de Viver mantenen els dos grups de població analitzats força estables.

En el cas de Trinitat Vella la situació es presenta significativament diferent. Mentre la capacitat de reemplaçament dels dos barris anteriors és negativa, per a Trinitat Vella l'índex al 1986 és del 1,1. La població fèrtil d'aquest barri és subtilment superior a la no fèrtil, fet que possibilita que els dos grups de població és mantinguin equiparats numèricament. L'índex de reemplaçament per a Trinitat Vella ha sofert una devallada des del 1981 al 1986. Veiem com en el primer any de la dècada la capacitat de reemplaçament del barri era quasi del 1,2. Tot i aquesta reducció de l'índex, Trinitat Vella és el segon barri del Districte, després de Sagrera, amb més capacitat de reemplaçament i, per tant, amb població fèrtil.

Tal com hem anat analitzant, la devallada general patida en aquest índex demogràfic, junt amb el progressiu envelliment de la població, ens fa pensar en una futura pèrdua en la capacitat de reemplaçament del Districte, això sí, d'una manera més lenta a com pot succeïr a Barcelona.

II.2.5.2. Nivell de dependència de la població: ([5])

La taxa de dependència es presenta també en tant per ú. Així doncs, una taxa menor que 1 posa de manifest que la població activa -entesa com la població que està en edat de treballar-, en ser més quantiosa que la inactiva no té una càrrega de manteniment de la mateixa; quan la taxa és 1 entenem que la població activa és numèricament igual a la inactiva -població que no està en edat de treballar, "jubilats"- i, que per tant, té que mantenir una quantitat idèntica de població a la que ella suposa; per últim, quan la taxa és superior a 1, la població activa tindrà que soportar el manteniment d'una població inactiva més quantiosa que ella mateixa.

La taxa de dependència pel Districte IX, al 1986, és del 0,46, taxa que es sitúa subtilment per sota del 0,49 de Barcelona. En aquest sentit, cal remarcar que Districte i ciutat tenen un comportament paral.lel. Aquesta taxa posa en evidència que ambdós àmbits territorials tenen una població inactiva a mantenir que suposa quasi el doble de l'activa. Si ens fixem en el canvi experimentat pel Districte i per la ciutat en el període comprès entre 1981 i 1986, veiem com tots dos àmbits han reduit la seva taxa, doncs vàren començar la dècada amb una taxa de dependencia del 0,54 respectivament. Així doncs, ha estat el Districte IX el que ha sofert una reducció més important en aquest període.

---

[5] Obtenim la taxa de dependència a partir de la següent fórmula:
taxa = (pobl.de -15 anys + pobl.de +64 anys)/ Pobl.de 15 a 64 anys

Analitzem a continuació la repercussió de la taxa de dependència per zones:

- La Zona Centre: aquesta zona es caracteritza per gaudir de la taxa de dependència més alta de tot el Districte IX, la qual cosa implica que els dos barris que composen la zona tenen un pes important de població en edat de treballar. Per Sagrera, la taxa de dependència es situa en un 0,70, taxa que no sols es destaca per sobre de les taxes que presenten la resta de barris sinó també considerabement per sobre de Barcelona. Així doncs, Sagrera té un col.lectiu de població inactiva -si bé superior- bastant apropat a la proporció de població activa. Aquest últim grup no té al 1986 un elevat cost de manteniment de la població no econòmicament productiva. Però si aquest fet és important, més peculiar ha estat l'augment de la taxa de dependència del 1981, any en que es situa en un 0,67, al 1986. L'increment, si bé és lleu, es pot considerar significatiu a l'hora de valorar el pes de la població activa en aquest barri.

A Sant Andreu la taxa de dependència no es troba en un límit tant alt com l'anterior, si bé supera la taxa del Districte i també la de la ciutat. Al 1986 la relació entre població activa i inactiva es manifesta amb una taxa del 0,51. En aquest cas la població activa ha de mantenir a una població inactiva el doble de gran que ella mateixa. Hem de dir que de 1981 a 1986 la taxa s'ha reduit en 0,03 punts, fet que evidencia una tendència cap a l'increment de la població inactiva vers l'activa, fomentat sobretot pel descens de la població menor de 15 anys.

- La Zona Navas-Congrés: una de les taxes més baixes del Districte IX la trobem en aquesta zona. Al 1986 Navas-Congrés presenta una taxa del 0,45, taxa que no ha patit cap variació des del principi de la dècada. Podem parlar en aquest cas de que la població activa té una important càrrega de manteniment de la inactiva per què

aquesta última la supera en més del doble. Fixant-nos en el pes de la població vella per Navas i Congrés ens adonem que és aquest grup social el que engandeix la distància quantitativa entre les actius i els inactius d'aquesta zona. Navas-Congrés , junt amb Bon Pastor i Baró de Viver, presenten doncs una càrrega de manutenció social més costosa que en el Districte IX en general.

- La Zona Besós: els barris d'aquesta zona tenen una taxa de dependència negativa -en tant que la població activa supera a la inactiva en més del doble- que volteja la mitjana del Districte IX. Bon Pastor i Baró de Viver mostren, la 1986, una taxa del 0,44 mentre Trinitat Vella arriba al 0,48. Si bé la taxa dels primers dos barris està en el límit del Districte IX, la taxa de Trinitat s'ajusta més al comportament de Barcelona. La zona del Besós, al contrari a com passa a Navas-Congrés, té un important cost de manteniment de la població inactiva per la pressió que exerceix la població infantil.

Es important destacar la reducció de la taxa de dependència que ha sofert, al llarg dels primers anys de la dècada, la Zona Besós. Bon Pastor i Baró de Viver han passat d'una taxa del 0,49 al 1981, al 0,44 al 1986. Però més gran ha estat la pèrdua de Trinitat Vella que al 1981 tenia una taxa de 0,55 que s'ha transformat en un rati del 0,48 pel 1986. Això significa que una major quantitat de població inactiva ha passat a dependre de la població activa d'aquests barris, accentuant-se la pressió social que suposa aquest fet.

Podem concluore que al Districte IX experimenta una tendència a augmentar el pes de la població inactiva, malgrat hi ha diferències per barris en tanque es dóna un creixement de la població infantil i jubilada vers la població activa.

LLOC DE NAIXEMENT SEGONS CC.AA.
1986 (%)

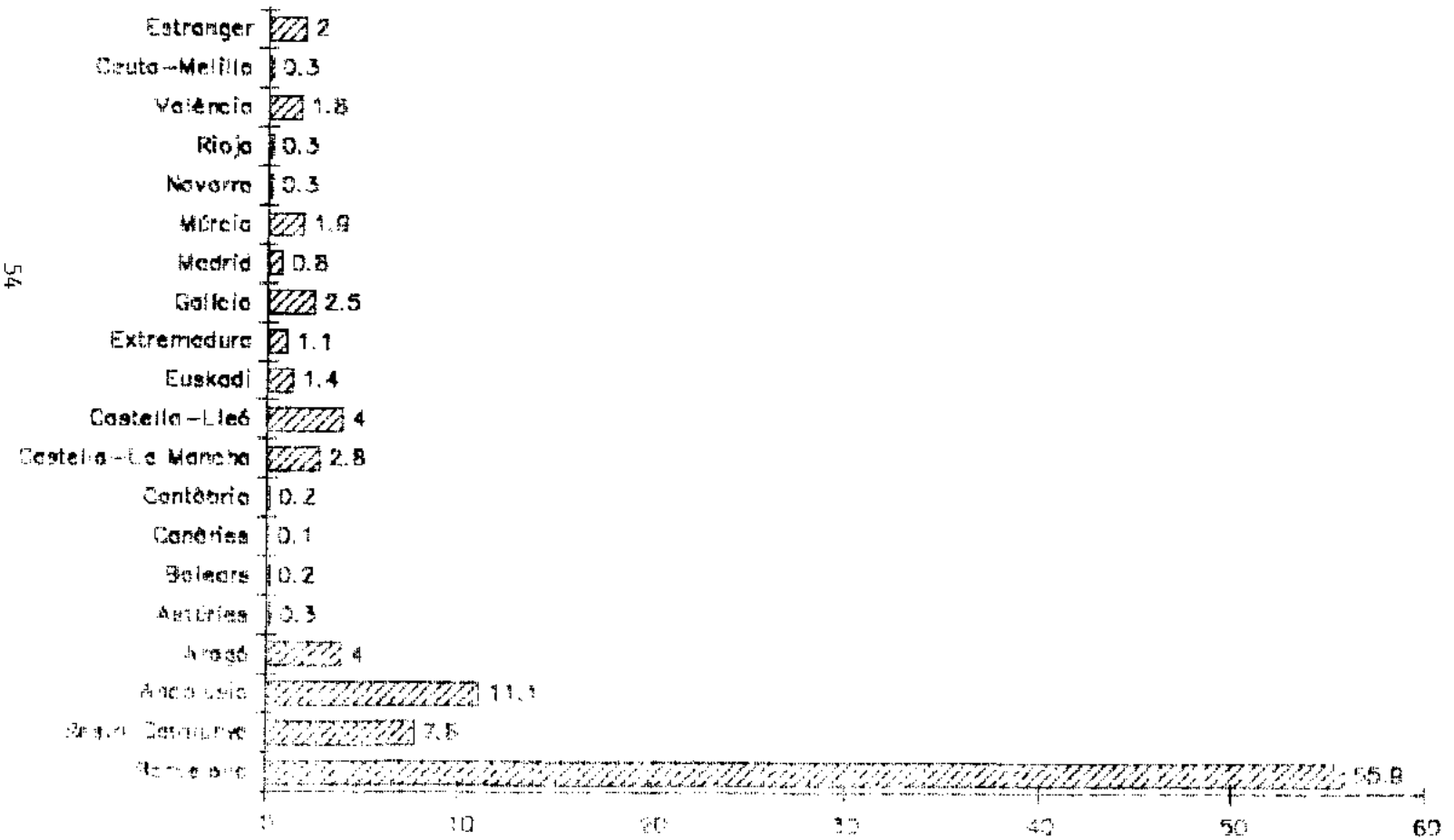

II.2.6. El moviment migratori al Districte IX:

II.2.6.2. L'embolum de la població immigrada:

El Districte IX té una important proporció de població immigrada. Si ens fixem en el lloc de naixement del conjunt de la població, veiem com el 56% dels habitants del Districte són nascuts a la pròpia ciutat mentre un significatiu 44% han nascut fora de Barcelona. Es important destacar que el pes de la immigració al Districte és equivalent al de la ciutat, ja que per aquesta, mentre el 56,7% presenten com a lloc d'origen Barcelona, el restant 43% ha nascut en d'altres indrets de Catalunya o de l'Estat. La importància quantitativa i també qualitativa de la població immigrada al Districte IX ens duu a caracteritzar com a un Districte amb una significativa dualitat poblacional entre autòctons i immigrants.

Les onades immigratòries que ha patit la ciutat durant aquest segle han incidit de manera molt destacable al Districte IX, ja que en la totalitat d'aquestes la mitjana de poblacó assentada al Districte és superior a la proporció d'assentaments en el conjunt de Barcelona. Així veiem que la dècada dels seixanta ha estat la principal receptora d'immigrants. En concret un 13,7% de la població que al 1986 viu al Districte IX, va arribar a Barcelona durant aquests anys. Aquesta proporció es fa tant o més important per què supera la proporció d'immigrants de la pròpia ciutat de Barcelona durant aquests anys que es situa en un 11,5%. La dècada anterior, els anys cinquanta, i la posterior, els setanta, són també períodes de forta immigració en el Districte IX. Un 9,5% de la població del Districte (el 8,1% per a Barcelona) arriba a la ciutat entre el 1951 i el 1960, i un ja inferior 7,5% (el 7,1% per a la ciutat) ho fa en els anys setanta. Aquesta última dècada marca la devallada immigratòria que pateix a partir d'aquests anys

tota la ciutat, una vegada frenat el període d'expansionisme econòmic en el s'havia sumit fins aleshores Catalunya.

L'origen geogràfic més habitual dels immigrants que reb el Districte IX és Andalusia. Veiem com al 1986 un 11,1% dels nouvinguts són andaluços, mentre que pel mateix any a la ciutat es comptabilitza només un 9,4% d'immigrants del Sud de l'Estat. Aquesta diferència de proporció entre ambdós àmbits territorials posa de manifest com el Districte IX ha estat un dels més importants nuclis urbans receptors de població en el conjunt de Barcelona. Però el Districte no només acull una elevada immigració andaluça, la proporció d'immigrants catalans amb un pes del 7,8% en el conjunt de la població al 1986, és així mateix destacable, si bé es troba per sota del 9,1% de la ciutat.

Si analitzem el marge d'edat en que es troba la immigració del Districte per a l'any 1988, podem comprobar la juventut d'aquest grup de població nouvinguda. El 20% dels immigrants té entre 25 i 29 anys, mentre per a Barcelona la proporció es manté en un 18%. El següent grup d'edat més freqüent és l'interval anterior, entre els 20 i 24 anys, on es concentra el 17% de la immigració, superant així en 2 punts la proporció barcelonina. Si a aquestes proporcions sumem el 10,4% d'immigrants que té entre 30 i 34 anys, podem comprobar com el 47% de la població que arriba des de fora de Barcelona al Districte IX és molt jove, fet que reforza l'estructura demogràfica jove d'aquest enclau de la ciutat.

Estudiem, a continuació, la incidència de la immigració per les diferents zones del Districte IX.

- La Zona Centre: en aquest àmbit territorial, si fem la mitjana d'ambdós barris, la població autòctona es situa en el marge del Districte, es a dir al voltant del 56%.Però si ens fixem més detingudament, a Sagrera els nascuts a la ciutat suposen el 54,6%, i per Sant Andreu, el 57,4%. Com podem veure aquest últim barri té més població autòctona que la que presenta la ciutat, mentre el primer està per sota inclús de la mitjana del Districte. Dit això, podem fer les primeres apreciacions: Sagrera és un barri amb una important presència de població immigrada i Sant Andreu, com a barri històric, manté una presència més significativa d'autòctons. Cal que aclarim però aquestes afirmacions.

La immigració a Sagrera és eminentment andaluça amb un 9,9% del total de població, malgrat que aquesta presència encara està per sota de la mitjana del Districte. Però aquest barri ha rebut també un important contingent de població d'altres indrets: la resta de Catalunya i Aragó. Els catalans immigrats suposen un 7,7%, proporció que està a l'alçada del Districte IX, i els aragonesos quasi un 5% del total de la seva població superant la mitjana del Districte i també la de Barcelona. Es important destacar, en aquest cas, que Sagrera és el barri del Districte que reb una proporció més elevada d'immigrants extrangers, concretament un 2% de la seva població és d'origen latinoamericà, principalment argentins i xilens.

Sant Andreu té una població immigrada catalana del quasi 8%, proporció ajustada a la del Districte. Però el grup més nombrós de foranis és , tal com és típic al Districte, el dels andaluços que es presenten amb una proporció del 10%, xifra que no arriba a la mitjana global del Districte.

DISTRICTE IX: SANT ANDREU

IMMIGRACIO (% nascuts fora Catalunya)

PERCENTATGE

< 25 | De 25 a 35 | De 35 a 45 | De 45 a 50 | > 50

- La Zona Navas-Congrés: aquesta és la zona del Districte amb més població autòctona, un 57,7%, i amb més població immigrada de la resta de Catalunya, un 9,4%. La proporció de catalans supera doncs, la mitjana del Districte i de Barcelona. La població immigrada d'altres Comunitats Autónomes es concentra en el grup d'andaluços que suposen només un 8,1% del total de la seva població (significativament inferior a la mitjana del Districte i de Barcelona), i en el 5,2% d'aragonesos, que s'agrupen més en aquests dos barris que en la resta del Districte IX.

- La Zona Besós: una molt alta població immigrada es concentra en els barris d'aquesta zona. Bon Pastor i Baró de Viver tenen al 1986 una proporció d'immigrants del 45%, per sobre de la mitjana del Districte i de la ciutat, tal com succeeix al barri de Sagrera. L'origen andaluç de la població d'aquests barris és força habitual ja que un 16,5% del total ha nascut en aquesta comunitat autònoma. Els immigrants catalans suposen en aquesta ocasió una proporció escassa del 6%. En aquesta part del Districte es concentra també una proporció, petita però no menys significativa, d'immigrants de països latinoamericans que suposen un 1,6% del total dels habitants d'amdós barris.

Trinitat Vella és el barri del Districte on la immigració ha tingut mes incidència. Veiem que només un 46,3% de la població és autòctona, per tant més de la meitat de la mateixa, el 53,7%, es nascuda fora de Barcelona. El 25,6% de la població d'aquest barri és d'Andaluçia, proporció que supera considerablement el pes dels andaluços dels Districte i de la ciutat. Els immigrants catalans signifiquen escassament el 4% de la població, mentre que sí cal mencionar l'assentament en el barri d'immigrants extranjers, un 1,6%, que arriben del nord d'Africa, concretament del Marroc.

II.2.6.2. Els fluxes de la població: qui entra i qui marxa del Districte IX:

El saldo migratori del Districte, es a dir la diferència entre els immigrants i els emigrants, és negatiu. El Districte IX perd al 1988 1.175 persones seguint la tendència general de la ciutat que també per aquest mateix any té una perdua de 13.283 persones. Com veiem, les dues unitats territorials tenen un comportament negatiu. Tal com està succeïnt a totes les grans metròpolis europees, sembla que la tendència a la progressiva marxa de la població fora dels límits de la mateixa es constata en el cas que aquí estudiem.El Districte IX amb un saldo de -1175 persones perd un percentatge d'un 0,7% -si comparem amb la població total al 1988- i Barcelona, amb una diferència entre immigracions i emigracions de 13.283 persones que presenta una pèrdua del 0,7%.

Per zones:

- La Zona Centre: aquesta zona perd un percentatge de població equivalent al que perd el Districte i la ciutat, per tant manté un comportament força homogeni al del marc urbà en general. Però cal destacar aquí el barri de Sant Andreu que si bé perd 277 persones en 1988, aquesta quantitat de població equival només a un 0,5% del total de la mateixa. Aquest barri es caracteritza doncs, dintre del Districte, per gaudir de la menor pèrdua poblacional. Aquest fet constata la consolidació i revalorització poblacional que ha gaudit Sant Andreu en els últims anys.

Hem d'aclarar que l'anàlisi que estem presentant en aquest apartat té com a base les dades referides a les **ZONES ESTADISTIQUES GRANS** i que per tant no tenim Navas desagregat de Sagrera.

- La Zona-Congrés: aquesta zona del Districte és una de les més percentatge de població perd de tot el Districte. El barri de Congrés té un saldo negatiu de 222 persones que si bé quantitativament és baix en el conjunt del Districte IX, suposa una reducció del 1.3% del total de població del barri per al 1988.

- La Zona Besós: aquesta part del Districte IX experimenta la pèrdua més elevada de població. Els barris de Bon Pastor i Baró de Viver tenen un saldo negatiu de 229 persones que equival a una pèrdua d'un 1,6% de població. Hem de tenir en compte que aquests barris tenen pocs equipaments, manca de vivendes... en definitiva insuficiències que fan que la gent probablement no s'hi vulgui quedar.

Trinitat Vella, en canvi, té una mobilitat poblacional menys negativa en tant registra un saldo negatiu de 65 persones que nomes suposa un 0,6% del total de la seva població per al 1988.

Pensem que és important en aquest apartat diferenciar l'impacte que té, d'una banda, les migracions per canvi de municipi, es a dir, una mobilitat poblacional més enllà de la ciutat, i d'un altre banda, les migracions per canvi de Districte que tenen lloc dintre de l'àmbit de la pròpia ciutat.

a.- Migració per canvi de municipi:

El saldo migratori per canvi de municipi té una incidència força més negativa que el saldo migratori per canvi de Districte. El Districte IX té un dèficit de 1312 a l'any 1988 pel que fa a les migracions externes a la ciutat, pèrdua que suposa un 0,8% del total de la seva població. Barcelona registra també un saldo migratori per canvi de municipi negatiu que s'eleva a 13.283 persones, xifra que té un pes relatiu en el conjunt dels habitants de la ciutat del 0,7%. Com podem veure, malgrat la diferència entre Districte i ciutat és petita, el Districte IX registra més sortides i menys entrades de població que el conjunt de Barcelona.

Per zones: (l'anàlisi es presenta per **ZONES ESTADISTIQUES GRANS**)

- La Zona Centre: el saldo migratori per canvi de municipi en aquesta part del Districte és negatiu. El barri de Sant Andreu, per exemple, presenta una diferència entre immigrants i emigrants de - 440 persones, xifra que en pes relatiu equival a un 0,8% de la població del barri per al 1988. Així doncs, aquesta zona pateix un moviment migratri negatiu igual a la del Districte IX.

- La Zona Navas-Congrés: aquesta zona del Districte presenta, junt amb Bon Pastor i Baró de Viver, el saldo migratori per canvi de Districte més alt. Una diferència de -182 persones equival a

perdre un 1,1% de la seva població, percentatge més alt que el experimentat al Districte IX en general.

- La Zona Besós: com acabem de comentar, el moviment migratori és força negatiu per Bon Pastor i Baró de Viver que registren una diferència d'entrades i sortides per canvi de municipi de -169 persones. Si traduim aquesta dada en el seu pes relatiu en el conjunt de la població d'ambdós barris, veiem com aquests perden un 1,1% de la mateixa. No passa el mateix amb Trinitat Vella ja que el saldo migratori negatiu només arriba a -61 persones que signifiquen un reduit percentatge del 0,6%. Aquest barri és el que en el conjunt del Districte presenta una major estabilitat de població en registrar els saldos migratoris (per canvi de municipi i per canvi de districte) més reduïts.

DISTRICTE IX: SANT ANDREU

NOUS RESIDENTS (* arribada municipi 1981–86)

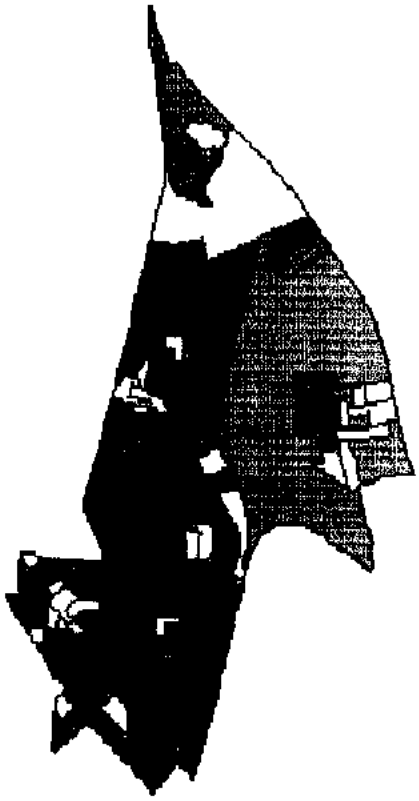

PERCENTATGE

< 1,50

De 2,5 a 3,50

> 5

De 1,50 a 2,50

De 3,50 a 5,00

b.- Moviment migratori per canvi de districte:

Si fins ara ens hem estat trobant amb saldos migratoris negatius per al conjunt del Districte IX, la situació s'inverteix al analitzar el moviment migratori que té lloc dintre de les fronteres de la ciutat. Al Districte IX arriba, del conjunt de districtes de la ciutat, més gent de la que se'n va, entenent que aquest fet, magrat ser significatiu, és quantitativament baix. El saldo positiu és de 137 persones (suposa escassament on 0,09% del total de població) pel Districte IX.

Cal parar atenció en aquest moment en analitzar de quin Districte la població marxa per assentar-se al Districte IX,i cap a quins Districtes de la ciutat la gent del Districte IX es desplaça a viure.

En primer lloc, hem de dir que un 58,3% de la població del Districte IX resta en ell durant el 1988. Aquest percentatge és un dels més alts de la ciutat, després de San Martí (64,1%), Sants-Montjuïc (62,8%) i Nou Barris (58,8%), fet que evidencia que el Districte IX no és dels més afectats per la marxa de població cap a d'altres indrets de la ciutat.

La major part dels immigrants del Districte IX per canvi de Districte provenen de Sant Martí, un 6,3%, i també de Nou Barris amb una proporció del 4,2%. Si aquests dos barris de la ciutat són els que més població desplaçen cap al Districte IX, també són els que més població d'aquest Districte reben. En concret, a Sant Martí arriba del Districte IX un 9,6% de població, i a Nou Barris un 8,4%. Com podem comprobar el moviment migratori per canvi de Districte, en el cas que ara ens ocupa, queda principalment centrat entre tots tres Districtes: Sant Andreu, Sant Martí i Nou Barris, entre els quals es forma una mena de **triangle de mobilitat.**

Si ens fixem per un moment en les altes i baixes del Padró per els anys 1984-1988, ens adonem que en el Districte IX hi ha hagut més altes que baixes durant aquest període. Concretament, ha estat des del 1985 quan el Districte experimenta fins a l'any 1988 una petita superioritat de les altes sobre les baixes, que en aquest últim any es situa en un 10% mentre les baixes signifiquen un 9,4%.

Fixant-nos ara en els saldos migratoris per canvi de Districte per a les diferents zones del Districte veiem que:

- La Zona Centre: aquesta és la única zona del Districte que experimenta saldo positiu en el moviment migratori per canvi de Districte. Sant Andreu presenta un saldo de 163 persones (representen en termes relatius un 0,3% del total de la població per al 1988). Com podem veure aquest barri es caracteritza per ser receptor de població en front de la resta de barris del Districte que perden població. Com ja hem dit en altres ocasions el barri de Sant Andreu atrau població.

- La Zona Navas-Congrés: el saldo migratori d'aquesta zona és, fixant-nos-hi només en Congrés, negatiu. Aquest barri té una diferéncia negativa de 40 persones entre els que estren i surten del barri. Aquesta diferència és, però, poc important.

- La Zona Besós: Els barris de Bon Pastor i Baró de Viver presenten un saldo negatiu de 60 persones, mentre Trinitat Vella té una insignificant diferència entre els emigrant i els immigrants del Districte de 4 persones. Es corrobora doncs, el fet de que d'entre els tres barris Trinitat Vella és el que manté una població més estable.

II.3. Característiques socio-econòmiques del Districte IX:

II.3.1. Nivells d'instrucció al Districte IX:

El grau d'instrucció al Districte de Sant Andreu ha augmentat durant el període 1981-86 segons les dades extretes del Padró de 1986, en comparació a les de la mateixa font per l'any 1981. Una important davallada en l'índex d'analfabetisme (població que no sap llegir) ens ho indica. Durant el quinqueni comprés entre 1981 i 1986 el Districte IX ha passat d'un 15,4% de població analfabeta a un percentatge del 10,8. Aquest factor indicatiu, tot i establir una tendència positiva cap a l'alfabetització d'aquells sectors socials menys afavorits, demostra en comparació amb la ciutat de Barcelona que el Districte IX es situa encara per sobre de la mitjana d'analfabetisme de la ciutat (el percentatge de població analfabeta a Barcelona l'any 1986 era d'un 8,4 %). Per tan, el Districte IX és encara deficitari en quan a ensenyament bàsic.

En quan la població que no ha acabat la primària, l'evolució ha estat semblant a la de població analfabeta. Tot i que els percentatges de població amb la formació primària incomplerta és superior a la de l'analfabeta, la tendència és a la reducció (d'un 34,3% al 1981 s'ha passat a un 30,7% al 1986), amb un ritme de decreixement més lent que a Barcelona. De nou, en el Districte IX, la proporció de població sense la primària complerta l'any 1986 es situa per sobre de la mitjana de Barcelona (27,2%).

Ara bé, el Districte IX concentra el 66% de la seva població entre les tres categories més baixes. Això, tot i ésser indicatiu d'un volum important de població amb nivells instructius baixos, de fet no es diferencia molt del 60% de població que aquestes mateixes categories concentren pel cas de Barcelona.

DISTRICTE IX: SANT ANDREU

ANALFABETS (% analfabets > 10 anys)

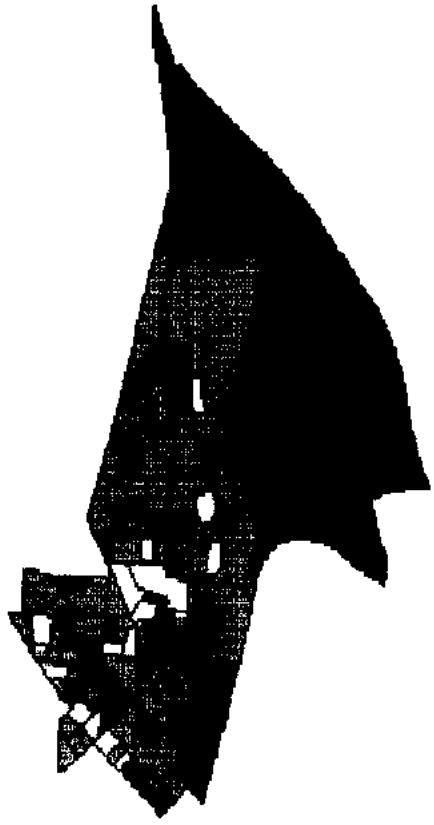

PERCENTATGE

< 1,50 | De 1,50 a 3 | De 3 a 5 | De 5 a 10 | > 10

DISTRICTE IX: SANT ANDREU

TITULATS (% tit. mitjo-sup. > 20 anys)

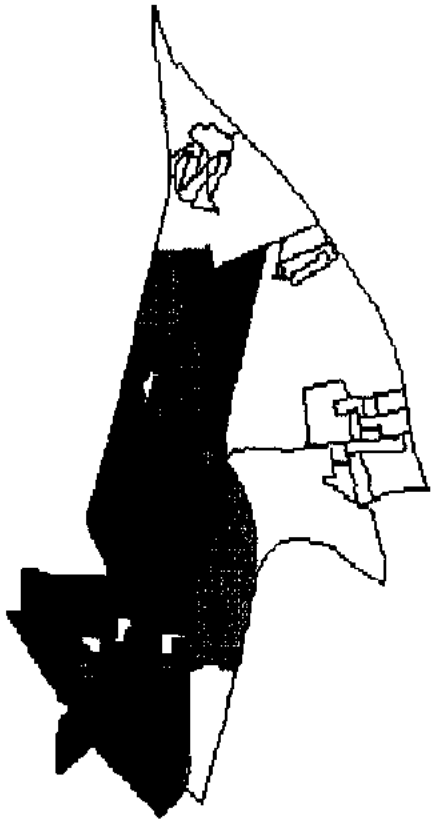

PERCENTATGE

< 5

De 5 a 8

De 8 a 12

> 12

Els graus mitjos d'instrucció (a partir de batxillerat complert fins a FP2) són els únics on el Districte de Sant Andreu es destaca visiblement respecte la resta de la ciutat. Uns elevats percentatges de població amb graus intermitjos es complementen amb una evolució positiva durant el quinqueni comprés entre 1981 i 1986.

En general es pot afirmar que el Districte IX es situa, en quan el seu nivell d'instrucció, per sota de la mitjana de Barcelona. Les diferències entre el Districte IX i Barcelona es fan molt ostensibles en aquells extrems del ventall amb més instrucció.
En els nivells d'instrucció mig-alt o superior (des de batxillerat superior fins títol superior) Barcelona supera sempre la mitjana del Districte IX, destacant la gran diferència existent en quan els títols superiors. Resaltem també que es dóna una lleugera tendència a que aquestes categories creixin. El ritme de creixement detectat entre els anys 1981 i 1986 és de fet molt semblant al de Barcelona, encara que les diferències són encara més abismals.

En l'anàlisi per **zones** territorials es poden establir les següents característiques bàsiques:

- Zona Sant Andreu-Sagrera: Entre SA i S no es donen diferències molt significatives en quan el seu grau d'instrucció. Es tracta d'una zona prou homogènea caracteritzada per situar-se per sobre de la mitjana del Districte IX en una doble vessant:

  ** Percentatge de població amb nivells baixos d'instrucció inferior a la mitjana del Districte IX.
  ** Percentatge de població amb nivells alts d'instrucció superior a la mitjana del Districte IX.

Un element que ens pot servir d'indicatiu és el percentatge de població estudiant a cada un dels barris en relació al Districte IX. Tan pel cas de SA com de S, aquests percentatges superen en un i dos punts respectivament (24,6% i 25,7%) la mitjana del Districte (23%).

Les diferències que es donen entre SA i S són molt lleugeres. Destaquem d'entre elles un més elevat percentatge de població amb la primària incomplerta a SA que a S i, contràriament, una quantitat més gran de població amb el batxillerat elemental a S que a SA. S surt, doncs, lleugerament afavorida respecte SA.

L'evolució d'aquesta zona durant el quinqueni 1981-86 ha estat sempre positiva, destacant la davallada de població analfabeta que a S es defineix en 6 punts (d'un 16 es passa a un 10% de població analfabeta l'any 1986) i a SA es redueix en 4 punts (d'un 13%, la població analfabeta es situa en un 9%). En ambdós casos l'analfabetisme està per sota de la mitjana del Districte IX (10,8%). Tot i amb aquest optimisme inicial, l'un i l'altre barri es situen per sobre de la mitjana de Barcelona respecte els seus percentatges de població analfabeta.

- Zona Navas-Congrés: Zona amb un grau d'instrucció per sobre de la mitjana del Districte IX l'any 1986, superant en la majoria dels diferents nivells d'instrucció la mitjana no només del Districte IX sinó també la de Barcelona ciutat. Una de les principals concrecions d'aquest augment del nivell instructiu el trobem en el baix nivell de població analfabeta (un 6,9% de la població) en relació a les mitjanes tan del Districte com de Barcelona. En quan a les categories superiors N-C es situa capdavantera dins el Districte IX amb uns percentatges superiors als del Districte en batxillerat superior, títols mig i títols superiors.

Els motius explicatius de l'elevat nivell d'instrucció d'aquesta zona són, no tan, com podria semblar, un elevat percentatge de població "estudiant" resident a N-C sinó que la mateixa estructura de població que configura aquest zona del Districte ho comporta. La població d'aquesta zona, fortament envellida, és d'orígen majoritàriament català. Això justificaria en gran part aquest elevat nivell instructiu dels seus habitants. Aquest factor ens dóna la clau explicativa de l'excepcional situació que en quan el nivell instructiu dels seus habitants N-C en gaudeix.

Per últim, l'evolució d'aquesta zona respecte l'any 1981 ha estat molt positiva.

- Zona Besós: Tres barris amb perfils molt semblants en quan el grau instructiu, situats molt per sota de la mitjana del Districte IX. Es destaca un elevat volum de població analfabeta (14,1%) que, com a referència, supera quasi en el doble el nivell d'analfabetisme pel conjunt de Barcelona. De la mateixa forma, és gairabé inexistent població que arriba a assolir estudis superiors. Es igualment important destacar el fort percentatge de població que no ha finalitzat els estudis primaris (35,5 a BP-BV i 37,5 a TV).

A TV el fet de tenir una població considerablement jove, fa que aquesta zona tingui un percentatge de població estudiant relativament alt (23,8%). A BP-BV (20,8%) la població estudiant està molt per sota de la mitjana del Districte IX, tot i que la seva població és predominantment jove.

La tendència que durant el període 1981-86 es segueix a aquesta zona és molt positiva. La reducció de població analfabeta és prou significativa. Tanmateix, l'augment de la població que arriba a assolir el batxillerat elemental ens indica que la situació de la

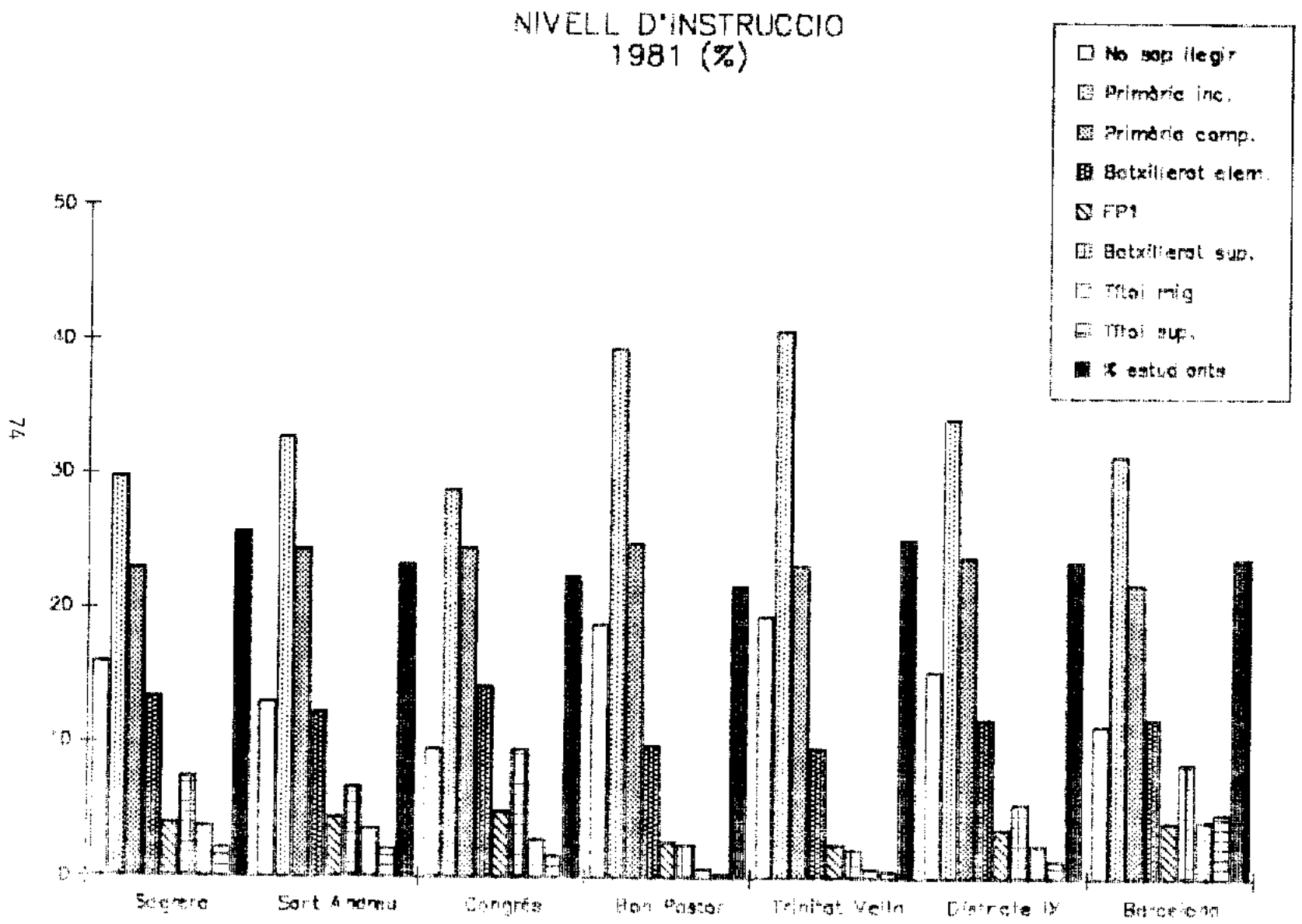
NIVELL D'INSTRUCCIO
1981 (%)
No sap llegir
Primària inc.
Primària comp.
Batxillerat elem.
FP1
Batxillerat sup.
Títol mig
Títol sup.
% estud ants
50
40
30
20
10
0
Sagrera
Sant Andreu
Congrés
Bon Pastor
Trinitat Vella
Districte IX
Barcelona

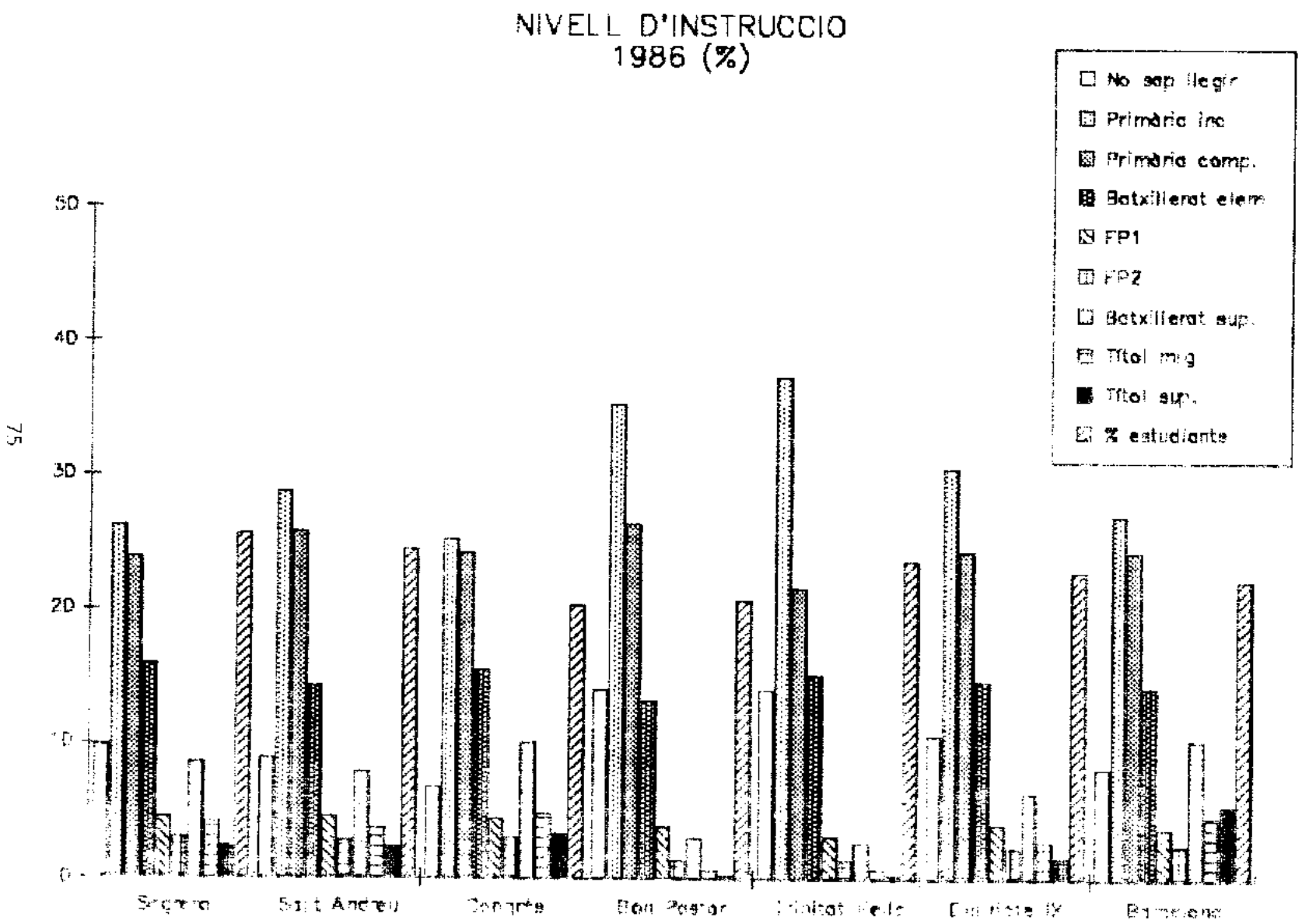
NIVELL D'INSTRUCCIO
1986 (%)
No sap llegir
Primària inc
Primària comp.
Batxillerat elem
FP1
FP2
Batxillerat sup.
Títol mig
Títol sup.
% estudiants
50
40
30
20
10
0
Sagrera
Sant Andreu
Congrés
Bon Pastor
Districte IX

zona més deprimida del Districte IX ha sofert una millora considerable en quan els nivells mitjos de formació. L'índex d'abandonament escolar tendeix per tan a decrèixer. La tendència és positiva fins i tot en els nivells de formació professional i de batxillerat superior (especialment a la zona de BP-BV).

Es tracta, per resumir, d'una zona marcada per un baix grau d'instrucció on la majoria de la població no finalitza els estudis primaris. La zona al voltant del Riu Besòs hauria d'ésser, per tan, un objectiu prioritari en l'actuació de polítiques públiques encaminades a millorar la situació educativa (i per tan social) dels seus habitants. Tot i amb això, l'evolució -i l'esforç fet des dels organismes públics- d'aquesta darrera dècada dels vuitanta no ha estat en va. Una certa tendència a millorar la situació educativa dels habitants d'aquesta zona és, no només una millora educativa, sinó un guany social en bé d'una zona plena de difícils situacions.

II.3.2. Coneixement de la llengua catalana:

El nivell de coneixement de la llengua catalana es situa per sota de la mitjana de Barcelona. Mentre un 32% de la població de Barcelona sap parlar, llegir i escriure en català (és a dir, té un domini comlert del català) al Districte IX, aquest percentatge és tan sols del 25% pel conjunt del Districte.

Dins el Districte es troben diferències importants que expliquen la baixa mitjana del conjunt del Districte. Analitzem-les:

La zona del Bon Pastor-Trinitat Vella només conté un 13% de població amb un coneixement complert de la llengua catalana, mentre tan a Navas-Congrés com a Sant Andreu-Sagrera es supera el 30%. A aquestes darreres zones es supera el nivell de coneixement del català pel total de Barcelona.

D'altra banda, més del 50% de la població resident a Bon Pastor-Baró de Viver-Trinitat Vella es concentra entre les categories que representen un desconeixement més alt del català ("l'entén" i "no l'entén"), essent la categoria "no l'entén" molt superior a la de la mi/tjana per a tot el Districte IX. Es per això que és possible classificar el sector Bon Pastor-Baró de Viver-Trinitat Vella com de parla castellana. La integració en tot el que embolta la cultura catalana (en un dels seus elements claus, la llengua catalana) és molt baix. La causa darrera és l'elevada taxa de immigració que aquest sector soporta des de ja començats els anys 40. El baix grau d'instrucció d'aquest sector, ja explicat anteriorment, suposa no només que la llengua catalana resti en aquests moments fora de les costums culturals d'aquest sector sinó també que en continui exclosa durant molts més anys.

II.3.3. La situació laboral al Districte IX:

Considerem important, abans d'entrar a analitzat les característiques laborals de la població del Districte IX, definir els principals conceptes que aquí utilitzarem. Aquestes definicions, que no són les úniques possibles a utilitzar, intenten clarificar aquells conceptes que, d'altra forma, podrien aparèixer amb certa confusió.

Nosaltres hem considerat que per una anàlisi parcial com és aquest (l'objectiu final i primordial d'aquest estudi no serà -només- analitzar la situació laboral del Districte IX) era més convenient adoptar alguna de les definicions que ja tenen les institucions i els organismes dedicats a l'estudi de temàtiques socio-econòmiques. Així doncs, adoptant els conceptes operatius de

l'Enquesta de Població Activa ([6]), exposem a continuació les principals definicions operatives:

a) Població Activa és aquella població que treballa o té la intenció de treballar dins el mercat laboral remunerat. Conté la població ocupada, l'aturada i aquella que busca la seva primera ocupació.

b) Població Ocupada és la població que té un lloc de treball, una ocupació (sigui com sigui aquesta, sense diferenciar entre el treball submergit o la legalitat laboral).

c) Població Aturada és aquella població que, no tenint una ocupació, té la intenció d'aconseguir-ne una (mitjançant qualsevol possible via, tan les formals com les informals).

d) Població que busca la Primera Feina és la població que, no havent treballat mai, busca per primera vegada un lloc de treball. Generalment dins aquesta classificació correspon l'atur femení (dones que, per primera vegada, volen incorporar-se al mercat de treball remunerat) i atur juvenil.

e) Població Inactiva és la població que no és productiva en el sentit de que no està realitzant una tasca que pertanyi i es valori

---

[6] L'Enquesta de Població Activa (EPA) és un instrument de càlcul i control de la situació laboral per a tot l'Estat, que es realitza trimestralment per l'Institut Nacional d'Estadística. Aquesta macro-enquesta és per molts estudiosos considerada la base estadística més certera en quan dades laborals en el contexte espanyol. La principal diferència que hi ha entre l'EPA i les dades publicades per l'INEM és que, mentre aquestes es refereixen únicament a una quantificació de la població en funció del seu moviment registrat a les oficines d'ocupació, l'EPA obté els seus resultats mitjançant una enquesta que té en compte, no els moviments registrats sinó la percepció que els propis habitants tenen de la seva situació laboral. Es, per tan, una via més ampla que a nosaltres ens sembla més adient, donades les dificultats a l'hora de determinar les condicions laborals d'una població.

dins el mercat laboral. Dins la població inactiva trobem els jubilats i rendistes, els i les estudiants (tot i que moltes vegades succeeix que l'estudiant estudia i treballa al mateix temps), les mestreses de casa (treball reproductiu que no és valorat com a treball productiu) i d'altres com la població masculina que està realitzant el servei militar, incapacitats físics i psíquics, població que no es defineix, etc. Es aquest apartat d'inactivitat un dels més qüestionats en quan la inclusió de grups que, com les mestreses de la llar, dubtosament podem adjectivar d'inactiu.

Per tan, tot i acceptant els errors que conté aquest marc conceptual, creiem que per la nostra anàlisi, ens serà prou útil i aclaridor. Deixant clars, doncs, els conceptes que en aquest apartat utilitzarem, anem a fer una descripció dels principals trets que caracteritzen la situació laboral del Districte IX.

II.3.3.1. La població activa:

II.3.3.1.1. Anàlisi general de la població activa:

La població activa augmenta durant el període 1981-86 en gairabé dos punts. Si comparem aquest augment amb el del total de Barcelona ciutat, veiem que pel conjunt urbà l'augment de la població activa és molt semblant al del Districte IX.

L'increment de la població activa és retingut fins l'any 1986 degut a les conseqüències de la crisi econòmica. Els elements que expliquen el relatiu augment de la població activa al Districte IX són els mateixos que fan augmentar la població activa arreu Barcelona:

a. D'una banda, la incorporació de la dona al mercat de treball remunerat: la voluntat d'aquestes dones per trobar una feina remunerada no sempre es veurà realitzada. Moltes d'aquestes dones passaran a incrementar les xifres d'atur femení.

b. D'una altra, els joves: durant aquesta dècada dels vuitanta s'incorporen al món del treball i constitueixen una franja de població molt voluminosa. El boom econòmic i natalici dels anys seixanta va ésser, sens dubte, el causant de que molts joves d'avui vegin troncades les seves esperances de trobar una ocupació.

La <u>taxa d'atur</u> augmenta al Districte IX durant el període 81-86 en sis punts, un punt per sobre de la mitjana de Barcelona (situant-se en un 26,3% a l'any 1986). Conseqüentment, la <u>població ocupada</u> descendeix en dos punts durant aquest mateix quinqueni. Es ben segur que la majoria dels qui deixen d'estar ocupats passen a formar part de la població en atur. Una altra petita part es converteix en població inactiva. Per tan, l'augment de la població activa s'ha de raonar per l'augment de l'atur o, del que és el

mateix, d'aquells qui busquen feina; mai podrem explicar-ho per un augment de la població ocupada.

L'evolució de l'atur registrat a partir de 1987 fins 1990 ens indica una devallada molt important de l'atur. D'una taxa d'atur registrat del 20% l'any 1987 s'està en aquests moments (1990) en un 11,5% d'atur registrat. El decreixement de la població que es registra a les Oficines de l'INEM del Districte IX és d'un 42,2% (que, en xifres absolutes signifiquen 7193 persones menys inscrites a l'atur). Si comparem aquestes xifres amb el total de Barcelona contemplem que, tot i que la diferència s'ha reduit durant aquest període, és cert que el Districte IX (11,5%) es ve a situar encara dos punts per sobre del total de la ciutat (9,5%)

DISTRICTE IX: SANT ANDREU

ATUR TOTAL (% total aturats)

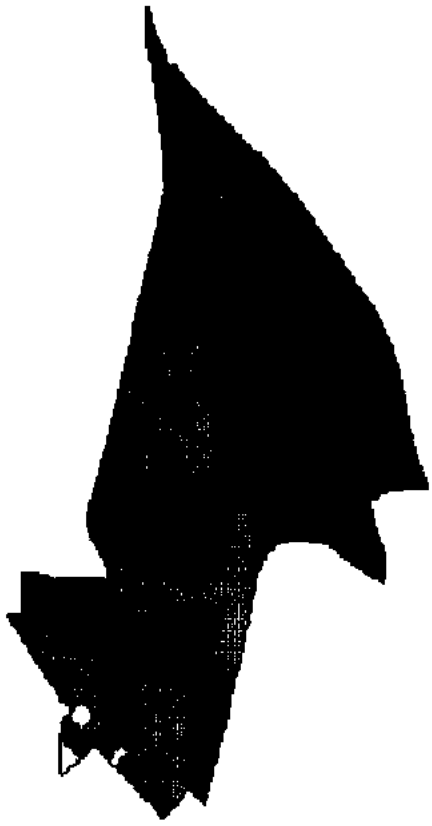

PERCENTATGE < 15 De 15 a 20 De 20 a 25 De 25 a 30 > 30

DISTRICTE IX: SANT ANDREU
ATUR JUVENIL (% busquen 1a. feina)

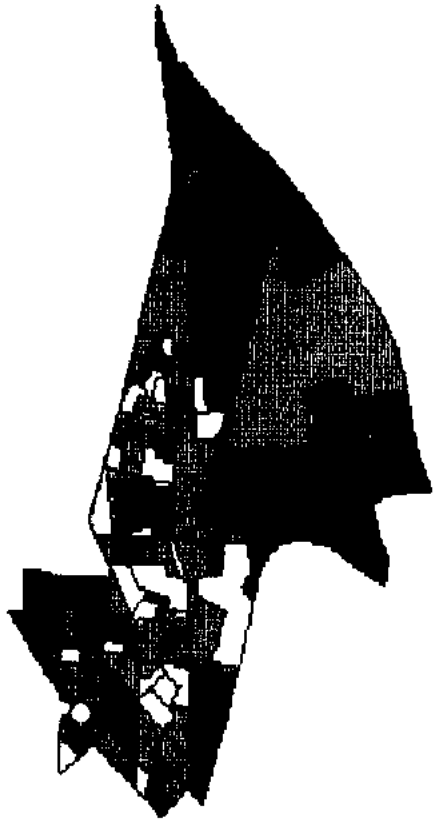

PERCENTATGE

< 5
De 5 a 7,5
De 7,5 a 10
De 10 a 15
> 15

El decreixement de l'atur registrat és evident tan pel que fa a l'Oficina de Navas com la de Sant Andreu [7]. Tot i que la taxa d'atur registrat l'any 1990 es situa tan a Sant Andreu (11,6%) com a Navas (10,5%) per sobre de la de Barcelona (9,5%), l'espectacular decreixement d'aquestes taxes (molt especialment a l'Oficina de Sant Andreu) fa que el futur sigui més optimiste del que deiem quan analitzavem l'atur general.

En canvi, en allò que fa referència a l'atur femení registrat, el Districte IX manté una taxa per sobre de la de Barcelona que, en el cas de Sant Andreu, arriba a superar en 4 punts la taxa d'atur femení global (60% a Barcelona i 64% a Sant Andreu). Realment, en aquest punt, s'hauria de fer una seriosa reflexió sobre l'augment general de l'atur femení o, el que és el mateix, sobre els motius pels quals, mentre la tendència general de l'atur entre 1987 i 1990 és optimista, en el cas de les dones, aquestes es veuen cada vegada més afectades pel fenomen de l'atur.

Pel que fa els joves, destaca un decreixement important de l'atur registrat (sens dubte, l'actual estructura ocupacional basada en gran part en el treball precari, amb curts contractes, molts d'ells pensats envers el col.lectiu dels més joves com a força de treball barata), situant-se la taxa d'atur juvenil registrat actual per sota de la mitjana de Barcelona.

---

[7] Quan parlem d'atur registrat al Districte IX hem de tenir en compte que la zona de Trinitat Vella no està inclosa en cap de les Oficines de l'INEM situades en el mateix Districte. Per tan, a les xifres que aquí es donen li hauriem d'afegir els aturats registrats a Trinitat Vella. De totes formes, l'evolució general de l'atur registrat entre 1987 i 1990 al Districte IX no creiem que es vegi molt afectat per aquesta absència.

Les diferències per zones són molt grans. Es poden diferenciar dues tendències destacables segons sigui la situació laboral.

- Sant Andreu-Sagrera i Navas-Congrés gaudeixen d'una situació laboral favorable en relació al Districte en el seu conjunt. Desagregant pels diferents apartats laborals trobem que:

** El % de població activa d'aquestes zones és més alt o igual a la de la mitjana del Districte. L'evolució respecte a la proporció de l'any 1981 ha estat sempre positiva, especialment a N-C.

** La població ocupada supera sempre la mitjana del Districte i en el cas de N-C també ho fa respecte la del conjunt de Barcelona. Ara bé, tot i que amb més suavitat que a la resta del Districte, no podem oblidar que també en aquestes zones, l'evolució de l'ocupació és sempre negativa.

** En quan la població en atur, tan aquella que busca una feina per primera vegada com els qui ja ho han fet, aquests barris es situen per sota de la mitjana del Districte (i molt igualats a la mitjana de Barcelona). El tamany de la població aturada és més petit que el de la resta del Districte, però tan SA-S com N-C evolucionen negativament entre els anys 81 i 86. Els volums de població en atur en tots tres casos ha augmentat considerablement. També les taxes d'atur demostren aquesta evolució negativa.

Per concloure, el conjunt de SA-S i N-C gaudeix d'unes condicions laborals favorables si els comparem amb el Districte, però la tendència no és tan afavoridora. L'augment de la població en atur, així com la devallada en quan la població ocupada ens fa preveure una situació no gaire optimiste.

- Bon Pastor-Trinitat Vella-Baró de Viver es constitueixen com els barris amb una degradació més forta de les seves condicions laborals. Tots tres segueixen una tendència molt igual. Aquesta degradació és possible d'observar en els seus diferents components:

** La població activa és igual o més baixa respecte la proporció pel total del Districte. BP i BV segueixen la mateixa tendència a l'alça que el Districte IX durant el període 81-86, mentre que a TV es dóna un estancament profund de la població activa.

** La població ocupada l'any 1986 es situa per sota de la mitjana del Districte IX, amb una evolució força negativa respecte l'any 1981.

** El baix percentatge de població ocupada es combina amb una alta proporció d'atur a BP-BV i a TV. En taxes d'atur, aquestes superen l'any 1986 en 9 i 6 punts respectivament la mitjana del Districte. L'evolució durant el període 81-86 és d'un fort augment de l'atur tan juvenil i femení (que busca una primera feina) com en general.

Per concloure podem dir que BP-BV-TV són barris en una situació laboral difícil, amb una tendència de futur gens reconfortable. La intervenció pública en favor d'aquells grups més desprotegits (i per tan amb menys possibilitat de millorar la seva situació laboral per ells mateixos) es continúa fent imprescindible.

Esquemàticament, intentant fer una radiografia del Districte IX en el seu conjunt en relació a Barcelona, es podrien definir els següents trets característics:

** % Població activa més baix que a Barcelona.
** % Població ocupada per sota de la mitjana de Barcelona, amb una tendència a decrèixer.

** % Població aturada per damunt de la mitjana de Barcelona, especialment en quan les taxes d'atur (en relació a la població activa). El creixement de l'atur ha estat constant fins l'any 1986.
** Diversitat de situacions laborals a l'interior de Districte IX: importants diferències en quan la situació laboral en relació als diferents sectors territorials que conformen el Districte IX. Mentre SA-S i N-C es situen en una situació molt semblant a la de Barcelona, BP-BV-TV es caracteritza per ser una de les zones de tot Barcelona amb una taxes d'atur més elevades.
** L'evolució de la situació durant el període 1981-1986 no ha estat favorable pel conjunt del Districte, especialment degut a un important creixement del fenòmen de l'atur.
** La tendència que es pot preveure a partir de l'any 1986, és, com a la resta de Barcelona, d'una certa recuperació de l'estabilitat laboral en el sentit de:

i. Creació de nous llocs de treball.
ii. Estabilització de la població activa.
iii. Descens relatiu de l'atur.

Alhora, la consolidació de certs fragments de la població que viuen en precari, sense la mínima seguretat laboral i en condicions inestables, producte d'una moltes vegades malentesa flexibilitat, és present a tota Barcelona. El Districte IX no es pot salvar d'una de les tendències que en termes socio-estructurals caracteritza la dècada dels vuitanta (i de ben segur que també la dels anys nouranta).

II.3.3.1.2. Distribució de la població activa per sexes:

La situació laboral per sexes, en quan la població activa, al Districte IX ve marcada per una clara evidència: menys dones que homes formen part de la població activa. Mentre un 55% d'homes són actius, només el 25% de dones són considerades actives dins el Districte IX. La incorporació de la dona al mercat laboral productiu-remunerat (que no al món del treball) és de només la meitat de la dels homes.

En realitat aquesta diferència tan ostensible segueix la mateixa tendència que pel total de Barcelona, amb només un punt de diferència per sota respecte la població activa femenina. El Districte IX segueix, doncs, la tendència general en quan l'evolució de la població activa.

El fenòmen de l'atur no afecta de la mateixa forma a ambdós sexes. Les dones tenen una taxa d'atur que supera en 11 punts la taxa d'atur masculí. Les dones s'enfronten, així, amb moltes més dificultats que els homes per trobar una ocupació. Les dones que busquen una primera feina es troben davant d'una situació molt semblant a la dels homes en la mateixa circumstància. Si relacionem aquest tipus d'atur amb l'atur juvenil, vol dir que la variable edat (edat jove) tendeix a apropar les condicions d'homes i dones en relació al món del treball.

La situació laboral per les dones és més desfavorable dins el Districte IX que pel conjunt de Barcelona. L'atur, que com ja hem vist afecta d'una forma més intensa en el Districte IX que a Barcelona. De forma especial ho fa en el cas de les dones si ho comparem amb les dades per tota Barcelona. La diferència en quan la taxa d'atur femení entre el Districte IX i Barcelona ens ho indiquen. Un diferencial de set punts entre les taxes d'atur femení del Districte respecte a Barcelona marca una situació força

desigual en quan les dones d'un i altre context. [8] A més, les diferències entre atur masculí i femení es fa molt més gran a nivell de Districte. Mentre a Barcelona la diferència entre la taxes d'atur femení i masculí és de set punts, al Districte IX es tracta d'un diferencial d'onze punts. Per tan, respecte de les poblacions actives, les dones del Districte IX amb intenció de trobar una feina xoquen amb dificultats molt grans; més grans que les dones de Barcelona i, per suposat, que els homes del mateix Districte.

Per tal d'assentar algunes hipòtesi generals explicatives sobre quines són les causes de les importants diferències entre les situacions laborals d'homes i dones al Districte IX podem dir que:

a. Les joves que s'incorporen per primera vegada al món laboral no troben dificultats afegides per raó de sexe. Tot i que per comprovar aquesta hipòtesi necessitariem conèixer el nombre de noies i nois (població juvenil) en situació d'activitat laboral (i aquesta dada no ens és possible de conèixer), creiem que la igualtat en la població, siguin homes o dones, que busquen una primera feina és indicativa d'un cert equilibri entre els joves que s'enfronten, per primera vegada, al món laboral.

b. Gran part de l'activitat de les dones es realitza dins l'anomenada economia submergida. Aquesta població forma part, junt a d'altres sectors de la població com ara els més joves i els menys instruits, de l'anomenat segment secundari de la població. Aquest segment es caracteritza per la manca de seguretat laboral i les condicions de vida marcades per la discontinuitat i la precarització.

---

[8] La taxa d'atur ens mostra el percentatge d'aturats-ades respecte de la població activa. Es per tan més acurat utilitzar les taxes d'atur a l'hora de analitzar el fenòmen de l'atur.

Per barris o zones estadístiques destaquem els següents trets importants:

a) Població activa: és sempre superior en el cas dels homes que en les dones. La població activa masculina és molt elevada (respecte de la mitjana del Districte) a Sant Andreu-Sagrera, Navas-Congrés i a Bon Pastor-Baró de Viver. A Trinitat Vella el percentatge de població activa masculina es situa per sota de la mitjana del Districte. En quan la població activa femenina, destaca la de Sagrera amb un percentatge tres punts per sobre de la mitjana del Districte (i també superior al de Barcelona). Per un baix % de població activa femenina destaquen BP-BV-TV, és a dir, aquelles zones amb unes condicions de vida (socio-econòmiques) més precàries.

b) Població ocupada: en general els sectors de SA-S i N-C mantenen nivells d'ocupació, tan femenina com masculina, molt semblants i més elevats que a Barcelona en el cas de l'ocupació masculina. Dins aquest equilibri, La Sagrera aconsegueix % d'ocupació superior al de Barcelona. BP-BV-TV segueixen tendències molt semblants en quan un baix % d'ocupació masculina i un baixíssim % d'ocupació femenina. De nou coincideix que les dones són reben en un grau superior les conseqüències socials de marginació i pobresa que aquestes zones viuen.

c) Població en atur: les taxes d'atur ens revelen que les dificultats per part de les dones de trobar una ocupació són molt grans. A totes les zones estadístiques les taxes d'atur femení superen en 10 punts les dels homes. A BP-BV-TV les taxes d'atur femení arriben a ser del 40%. Cap de les zones es pot caracteritzar per un tracte més igualitari en quan la integració de la dona en el món del treball remunerat.

Dins aquest apartat es dóna un fenomen curiós: el fet de que les taxes d'atur siguin més elevades (BP-BV-TV) no significa que la diferència entre taxes masculines i femenines siguin també més grans; és precisament en aquella zona amb unes taxes d'atur més baixes (La Sagrera) a on la diferència entre aquestes taxes es fa més notable. Dit d'una altra forma: un baix índex d'atur comporta una tendència a fer crèixer les dificultats de les dones per a aconseguir un lloc de treball. Conseqüentment, en aquelles zones on les taxes d'atur superen en molt la mitjana del Districte (i la de Barcelona) les dones no es veuen -sempre parlant en termes comparatius respecte els homes- tan agreujades. Creiem que en gran part l'explicació ve donada en funció del grau de qualificació que tan en un cas com en l'altre homes i dones aspiren. El factor "qualificació" juga sempre un paper contrari per les dones, ja que són elles les que tenen un major dèficit de formació (parlant en termes molt generals). En els nivells professionals on hi ha una exigència de qualificació, les dones sempre es situen amb desventatja.

Una altra forma més general d'analitzar com l'atur afecta als homes i dones del Districte és mitjançant els totals de població en atur per un i altre sexe. En aquesta anàlisi no es té en compte el volum de població activa que existeix, per la qual cosa resulta un estudi limitat i poc clarificador. Per només conèixer els volums de població afectada per l'atur, i per ordre de més a menys, podem dir que els homes del Districte es veuen afectats per l'atur a: BP-BV, TV, SA i N-C i S. Per a les dones: S, N-C, i a continuació la resta de zones. En termes generals es pot afirmar que l'atur afecta a un 8,4% de la població masculina mentre un 5,9 % de les dones estan en atur. En alguns barris o zones com és S i N-C la població aturada femenina està per sobre de la masculina, tot i que a N-C la diferència és tan petita que podem considerar que els volums de població aturada femenina i masculina són iguals. N-C representa

la zona on les dificultats afegides per raó de sexe a l'hora de trobar feina són més minses.

II.3.3.1.3. Distribució de la població activa per sectors econòmics:

La població activa de Districte IX es concentra bàsicament al sector secundari i terciari . El sector terciari, que representa un 45 % de la població activa del Districte, és, l'any 1986, aquell que més població aglutina al seu voltant. Es per això que, tot i que d'una forma més suau que a Barcelona ciutat, al Districte IX trobem un important procès de terciarització de l'activitat productiva.

La indústria es consolida com el segon motor d'activitat. L'elevat percentatge de població ocupada en aquest Districte (un 33%) supera a la mitjana de població activa en el sector industrial pel conjunt de Barcelona.

Agrupant els dos percentatges (serveis i indústria) s'inclou el 80 % de la població activa. El Districte XI, per tan, distribueix la seva població activa en dos sectors econòmics bàsics: la indústria i, amb un major pes específic, els serveis.

La població activa dins el sector de la construcció, tot i que més elevat respecte de la mitjana de Barcelona, no arriba a constituir-se ni en un 4% de la població activa.

El sector primari és el menys representat dins el Districte XI. Podriem dir que la seva participació roman com un símbol d'un passat, sens dubte, més gloriòs que el dels nostres dies. Construció i agricultura arriben a ocupar, conjuntament, un 4% del total de la població activa.

DISTRIBUCIO DE POBLACIO ACTIVA PER SECTORS ECONOMICS
1986 (%)

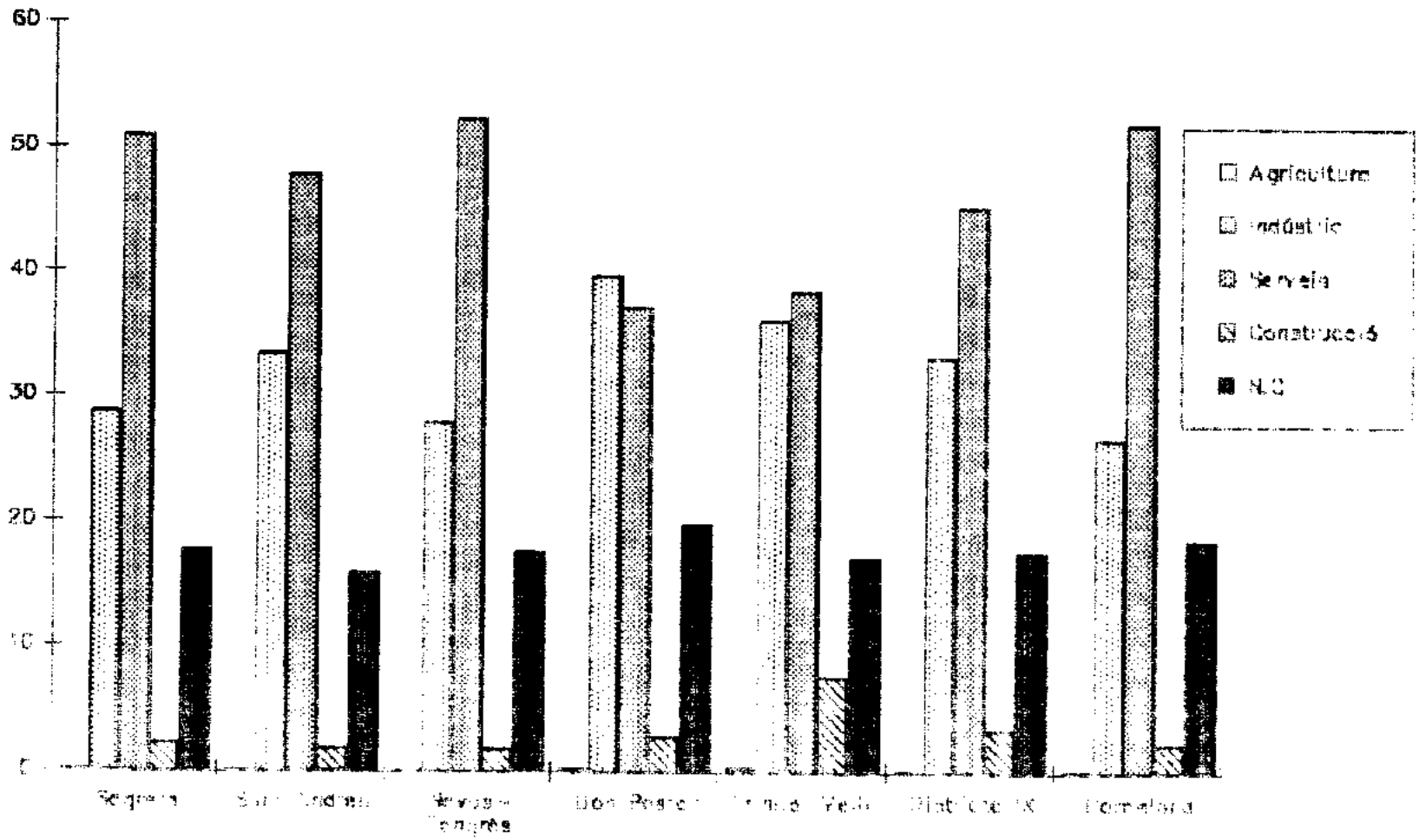

Per zones, podem dir que hi ha una tendència a una major terciarització de l'activitat en aquelles zones millor situades econòmicament (SA-S i N-C) i un major pes de la indústria a aquelles zones amb una economia més precària o deprimida (BP-BV-TV).

Destaca el 7,6% de la població activa de TV que s'inclou dins la construcció. Aquesta alta representació del sector de la construcció a un dels barris més endarrerits econòmicament no ens ha d'estranyar. Són conegudes les precàries condicions en què el treball dins la construcció es realitza, així com els seus perills i la poca seguretat en l'ocupació.

Bàsicament podem parlar d'un Districte força terciaritzat (en l'apartat de grups professional podrem perfilar quins grups professionals concentren a aquesta població dels serveis) amb un important pes de la població activa a la indústria. D'aquesta estructura sectorial n'esdevenen conseqüències importants en quan el grau de qualificació necessari, la seguretat en l'ocupació, el nivell i la qualitat de vida.

II.3.3.1.4. Qualificació professional de la població ocupada:

La variable que aquí contemplem ens sembla interessant d'analitzar en quan que el grup professional al qual es pertany és un bon indicador combinat de diverses variables com són el grau d'instrucció i el nivell socio-econòmic i cultural. Hem de fer una advertència inicial: les dades que la taula "Grups Professionals" conté es refereixen només a una part de la població activa: la població ocupada i la població en atur, sense considerar aquí la població que busca treball per primera vegada que encara no pot classificar-se dins de cap dels grups professionals donats.

De l'evolució dels grups professionals durant el període 1981-1986 es poden deduir diferents conclusions. En general podem parlar del Districte IX com una zona molt estable, sense canvis importants, en quan el període 1981-1986 ha suposat per l'estructura ocupacional de la seva població. Només aquelles professions menys qualificades augmenten significativament el seu percentatge durant aquest temps.

La població que s'inclou dins l'apartat d'"obrers" augmenta la seva representació en comerç, indústria i transports. Només en la construcció el percentatge de població es manté estable. En termes molt generals podem parlar d'una certa tendència a la desqualificació dins el Districte IX.

Altres dos grups professionals creixen durant el període 81-86: els ajudants i els artistes-FFAA. Ambdós grups representen un petit augment de les qualificacions mitges.

Aquelles professions considerades com d'alta qualificació (directius i tècnics) retrocedeixen lleugerament. També ho fan aquelles professions que, com els administratius, els quadres intermitjos i els venedors, podem classificar dins les categories de qualificació intermitja.

En relació al conjunt de Barcelona es pot confirmar que el Districte IX no segueix la mateixa evolució que la de l'estructura urbana. Mentre a Barcelona es dóna un fort augment en directius, professions liberals, tècnics, administratius, venedors (professions totes elles de qualificació mitja i alta), a nivell de Districte són justament aquestes professions les que

DISTRICTE IX: SANT ANDREU

PROFESSIONS ALTES (% direc., profes., quadres)

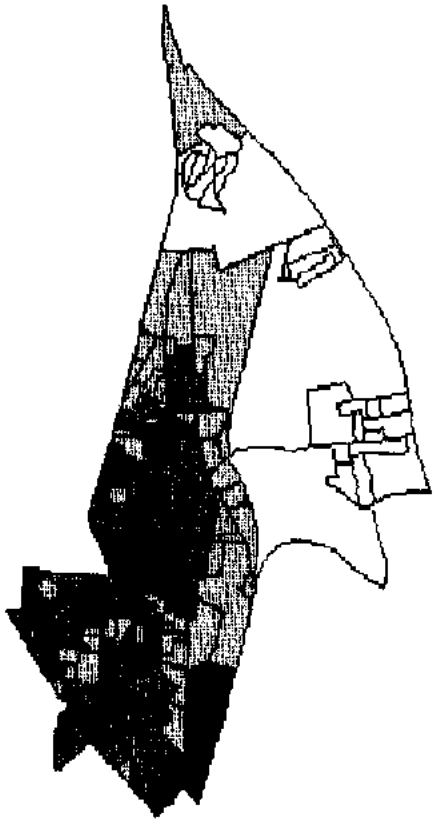

PERCENTATGE

< 10

De 10 a 20

De 20 a 25

De 25 a 30

> 30

es troben en decadència respecte l'any 1981. A més, entre els obrers de qualsevol dels sectors de producció, grup professional que augmenta tan a Barcelona com al Districte IX, a la ciutat ho fa d'una forma molt més intensa que al Districte.

No es pot parlar, doncs, d'una evolució paralel.la del Districte respecte a Barcelona sinó que hem de dir que dins el Districte IX es donen corrents i moviments professionals autòctons.

Segons tot el que hem dit, i en funció del percentatge que cada grup professional té en l'estructura ocupacional a l'any 1986, hem diferenciat (amb un criteri purament aclaratori que pugui facilitar l'explicació) en quatre els nivells de representativitat dels grups professionals al Districte:

- Representació molt elevada (+ 10%)
- Representació significativa (entre 5 i 9%)
- Representació mitja-baixa (entre 2 i 4%)
- Representació molt baixa o insignificant (entre 0 i 2%)

- Tenen una representació molt elevada els comerciants, administratius i obrers industrials. El percentatge més alt correspon, però, a aquelles professions no específiques que inclouen població que treballa dins el que es denomina economia submergida així com aquelles persones que canvien la seva ocupació sovintment.

En conjunt, estan molt representades les professions amb una qualificació baixa, mitja baixa i mitja que, per tan, junt a la població no classificable, caracteritza el Districte IX com una zona amb un nivell socio-econòmic baix i mig-baix, amb un fort component d'economia irregular.

DISTRICTE IX: SANT ANDREU

PROFESSIONS BAIXES (π peons)

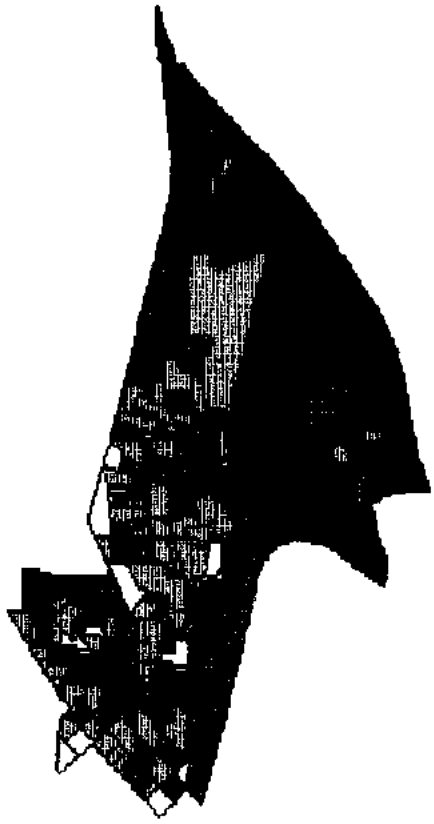

PERCENTATGE

< 1,5

De 1,5 a 3

De 3 a 5

De 5 a 10

> 10

a.-Tenen una representació significativa els obrers de transports i de la construcció. Es tracta, per tan, de població amb un nivell de qualificació baix.

b.-Tenen una representació mitja-baixa els quadres intermitjos, els tècnics mitjans, altres tècnics, directors d'administració i empreses, ajudants i venedors. La tendència general d'aquest gran grup és a mantenir-se d'una forma constant.

c.-Tenen una representació baixa artistes i FFAA (tot i que el percentatge final ha crescut entre 1981-86), directius de comerç i serveis, tècnics superiors i professions liberals. Tot aquest conjunt de professions d'alt nivell de qualificació, representen un percentatge molt minç del total de l'activitat al Districte IX.

Per **zones** es poden extreure les següents conclusions:

- Sant Andreu-Sagrera: ambdúes zones mantenen a l'any 1986 una estructura ocupacional molt semblant en quan els grups professionals. Seguint l'esquema segons nivells de representativitat podem classificar els diferents grups professionals segons:

** Alta representació d'administratius (especialment a Sant Andreu amb un 20% de la població), obrers del comerç i de la indústria i població amb ocupacions no específiques. La tendència seguida durant el període 81-86 ens permet confirmar una lleugera devallada d'administratius (tot i que el percentatge d'aquest grup professional és molt superior a la mitjana del Districte), un important descens d'obrers industrials a S (a S els obrers industrials deixen de tenir una representació molt elevada l'any 1986). Junt amb això, es

dóna un fort augment d'aquest mateix grup professional a SA (d'un 6,6% de la població l'any 1981 es passa a un 15,5% a l'any 1986) així com dels obrers del comerç a S.

** Representació significativa de directors d'administració i empresa i venedors, és a dir, de la població amb nivells mitjos i alts de qualificació. A S també estan significativament representats els obrers de la indústria i a tota la zona SA-S els obrers dels transports. La tendència seguida entre els anys 81 i 86 permet diferenciar un augment en quan el percentatge d'empresaris i, d'altra banda, una tendència a la baixa o a l'estancament en quan els venedors. Aquests grups ens fan ésser optimistes en quan un possible augment continuat d'aquells grups professionals ben situats al sector SA-S.

** Representació mitja-baixa de tècnics sense classificar, tècnics mitjos i obrers de la construcció, amb una tendència important a la baixa en quan aquests últims i entre els tècnics sense classificar a S.

** Representació baixa de la resta de grups professionals.

Tot això dóna al sector SA-S un perfil prou semblant al del Districte IX, amb una proporció més elevada de professionals d'alta qualificació i de venedors. Destaca, a més, una devallada important de professions amb poca qualificació com són els obrers industrials a La Sagrera i de la construcció a tota la zona. Per resumir, es tracta d'un sector que tan en la seva evolució com per les tendències que presenta vers el futur, es situa per sobre de la mitjana que correspon al Districte IX en el seu conjunt.

- Navas-Congrés:

** Alta representació d'administratius, obrers de comerç i obrers industrials (així com de les ocupacions no específiques). Destaca l'elevat percentatge d'administratius (d'un 21,9% de la població activa), però amb una lleugera tendència a la baixa. També els obrers de la indústria disminueixen o estabilitzen la seva representació dins el conjunt del Districte.

** Representació significativa de directors d'administració i empresa, venedors i altres tècnics. Aquests segon grup professional té a N-C la representació més alta de tot el Districte, situant-se gairebé en la mateixa proporció que a Barcelona. La tendència d'aquests grups professionals de qualificació mitja i alta (exceptuant el tècnics) entre 1981 i 1986 és a crèixer.

** Representació mitja-baixa d'obrers de transports, tècnics mitjans, quadres intermitjos i obrers de la construcció. Mentre el conjunt de tècnics i quadres intermitjos, junt amb els obrers dels transports es mantenen molt a prop de la mitjana del Districte IX, els obrers de la construcció, després de patir una forta devallada, es situen en aquesta zona per sota de la mateixa mitjana (tan del Districte com de Barcelona).

** Representació molt baixa de la resta de grups professionals.

Així doncs, el sector N-C té un perfil professional semblant al de SA-S i, per tan, l'estructura professional es situa per sobre de la mitjana de Districte IX, sense poder destacar aquí cap indici per preveure un elevat creixement vers el futur d'algun dels grups professionals.

- Bon Pastor-Baró de Viver-Trinitat Vella: Les tres zones mantenen un percentatge de població activa per grups professionals molt igualats.

** Representació elevada d'obrers de la indústria i del comerç. A TV també es dóna un percentatge molt elevat d'obrers de la construcció, barri on destaca un important volum de població amb qualificació baixa. Els percentatges d'obrers es situen per sobre de la mitjana del Districte, amb una tendència entre 1981 i 1986 a augmentar en el cas dels obrers del comerç i a disminuir entre els obrers de la indústria al BP-BV i de la construcció a BP-BV-TV.

Destaca també una elevadíssima proporció de població no classificable, que generalment es relaciona amb certs nuclis de població marginal, moltes vegades ocupats dins el món de l'economia submergida, i sense un grup professional específic al qual adjudicar-se.

** Representació significativa d'administratius, obrers del transport i construcció al BP, amb una tendència a la baixa entre els administratius (que es situa molt per sota de la mitjana del Districte) i també dels obrers de la construcció al BP. A la TV s'observa un agument dels obrers de transports.

** Baixa-mitja representació de venedors i artistes-FFAA (especialment a la TV). L'augment del percentatge del grup artistes-FFAA entre 1981 i 1986 es déu a la presència a TV d'habitatges per policies nacionals.

** Molt baixa representació de la resta de grups professionals, especialment de directors d'administració i empresa i tècnics.

Per tan, segons aquesta classificació per grups professionals, el sector BP-BV-TV és de població majoritàriament poc qualificada, amb un predomini d'obrers i de professions no específiques que supera el percentatge d'obrers al Districte.

II.3.3.2. La població inactiva:

Entenem per població inactiva aquella que no té treball remunerat ni en busca. Aquesta definició, utilitzada en general en els estudis estadístics, s'allunya moltes vegades de la complexa realitat que hi ha al darrera. Alguns d'aquests problemes els citem a continuació de forma que només quedi constància d'una situació que, en aquest estudi, no podrem atendre amb la puntualitat i precisió desitjada.

a) Població jubilada que continua treballant a l'economia submergida.

b) Estudiants que treballen a temps parcial (la barrera entre les estudis i els treball és cada dia més franquejable).

c) Joves desanimats del món laboral que les estadístiques comptabilitzen com "altres" sense fer cap esment a una tràgica situació social.

d) Mestresses de casa: en aquest punt es planteja una doble qüestió:

** El treball que la dona realitza a casa continua comptabilitzant-se com "no treball".

** Moltes mestresses de casa realitzen feines a temps parcial, o en horaris nocturns, dins l'anomenat treball negre o submergit. Aquí, moltes d'elles apareixen com a "mestresses de casa" ja que la seva feina no es valora socialment com una tasca productiva.

La població inactiva del Districte IX es carateritza, en els seus grups de població diferents per:

a.- Els i les jubilats-ades (i rendistes) augmenten el seu percentatge en dos punts dins el Districte (de 10,2% passen a 12,2%), encara que aquest augment és inferior al del total per Barcelona. Aquest increment es déu bàsicament a dues raons:

** El percentatge de població gran al Districte és important; a més la tendència és a que aquest percentatge creixi.
** Les jubilacions anticipades tendeixen a augmentar.

b.- La població estudiant pateix una lleugera disminució entre els anys 1981 i 1986, de ben segur per la disminució que en termes demogràfics pateix la població més jove. A l'any 1986 aquesta població estudiant té una proporció igual a la de Barcelona ciutat. A més la població estudiant masculina està més representada en el Districte que la femenina (23,7% d'estudiants homes, 22,2% d'estudiants dones).

c.- Les mestresses de casa ocupen un percentatge molt alt de la població inactiva dins el Districte si ho comparem amb Barcelona. Ara bé, es dóna un descens general de la xifra de mestresses de casa entre el període 1981 i 1986, degut principalment a la incorporació de les dones al mercat de treball productiu.

Per **zones**, la població jubilada i rendista augmenta a tots els barris amb una única excepció: Sagrera. Aquest és l'únic barri on la població jubilada descendeix en aproximadament un punt. A la resta del Districte, tot i que no hi ha cap zona que sobrepassi la mitjana de jubilacions de Barcelona, la tendència és a augmentar. Per sexes, homes i dones mantenen en el Districte unes mitjanes iguals (sobre el 12% de la població, tan femenina com masculina és jubilada o rendista). En algunes zones (com N-C i BP-BV-TV) hi ha més homes que dones jubilats. Només a SA la tendència és la contrària.

En quan la població estudiant, l'únic barri on no es veu un petit creixement percentual respecte l'any 81 és a SA-S. A la resta de zones es dóna un descens de la població estudiantil que és possible raonar en base a un envelliment de la població a N-C i, pel cas de BP-BV-TV a un augment del volum de la població que abandona els seus estudis de seguida. Per sexes només a BP-BV-TV homes i dones estan igualment representats dins la població que estudia. La tendència general és el predomini del sexe masculí entre la població estudiant.

El col.lectiu de mestresses de casa és un altre dels que entre 1981 i 1986 descendeix. Aquest descens és general a totes les zones però només SA-S té un percentatge l'any 1986 igual al de Barcelona. La resta del Districte té una proporció de mestresses de casa encara més gran que la de la ciutat.

En quan aquell gruix de població inactiva classificada com "altres" l'evolució per zones ha estat desigual. Recordem que dins aquesta classificació trobem els incapacitats, els nois que estan fent el servei militar, els joves desanimats que no busquen feina i tampoc estudien, més altres tipus de població de difícil definició. S és l'únic barri amb una davallada de dos punts. Mentre N-C es manté amb un percentatge molt baix en quan a aquesta població, SA, BP-BV-TV augmenten en un punt. Especialment destacable és el 8,7% de TV, la qual xifra dobla el % de la mitjana de Barcelona.
(Veure taules distribució població activa 1981-86 i distribució població inactiva per sexes)

II.3.4. Mobilitat per treball i estudis. El transport utilitzat:

La meitat de la població del Districte IX es desplaça habitualment fora del propi barri per a realitzar les seves activitats principals. Aquesta xifra, que ens indica un alt moviment de la població cap a fora del propi barri és, no obstant, més baixa a la del total de la població que es desplaça a Barcelona a on, igual que al Districte, es dóna una davallada en quan els desplaçaments de la població entre 1981 i 1986. Aquest descens arriba als sis punts a la mitjana del Districte, la qual cosa indica que la necessitat de sortir fora del propi barri, pels veïns del Districte IX, ha baixat durant els últims anys amb més força que a Barcelona. Si a l'any 1981 un 56,1% de la població es desplaçava, l'any 1986 aquest percentatge ha baixat fins a un 49,8% de població.

Per zones, aquelles que més es desplacen a l'hora de treballar, estudiar o utilitzar el seu temps de lleure, són La Sagrera i N-C. Ambdós superen la mitjana del Districte i també la de tota Barcelona. Són, per tan, zones d'alta mobilitat territorial. En aquest mateix sentit SA, BP-BV-TV són zones de mitja o baixa mobilitat si ho comparem amb Barcelona. El barri que té una mobilitat més baixa és BP-BV.

La tendència és al decreixement dels desplaçaments a totes les zones del Districte, amb la sola excepció de La Sagrera, on la població ha tendit ha desplaçar-se cada cop més fora del propi barri. La disminució més forta de mobilitat s'ha donat durant aquest període a N-C on s'ha passat d'un 75,8% de població amb necessitat de moure's territorialment a només un 52,7%.

El transport que utilitza la gent a l'hora de desplaçar-se és indicatiu, moltes vegades, del nivell econòmic de la població. En aquest sentit, podem dir que el Districte IX utilitza el transport públic molt més que la mitjana de Barcelona. Tanmateix la utilització del transport privat és més baixa al Districte que en el conjunt de Barcelona. Aquells barris que més es destaquen en l'ús del transport públic, respecte de la mitjana del Districte IX, són SA i BP-BV i, en quan la utilització de transport privat, SA-S i N-C.

En quan el tipus de transport públic utilitzat, els veïns del Districte IX es mouen en metro majoritàriament (un 16% de la gent que es desplaça ho fa en metro) amb una sola excepció: a BP-BV on, la llunyana ubicació del metro per arribar al BP fa que la majoria de la població fagi servir molt més l'autobús per desplaçar-se.
(veure taules pobl.que es desplaça 1981-86, transport públic utilitzat 1 i 2)

II.3.5. Els diferents sectors econòmics radicats al Districte IX:

El Districte IX, respecte al total de Barcelona, es situa de la següent forma en funció dels cinc sectors que aquí hem considerat:

% d'activitats econòmiques (radicades al DIX) respecte Barcelona			
1. Indústria	8,4%	(respecte	BCN)
2. Comerç al detall	6,9%	"	"
3. Construcció	6,4%	"	"
4. Serveis	6,1%	"	"
5. Comerç a l'engrós	4,9%	"	"

El pes més fort entre els sectors econòmics al Districte IX correspón al sector de la indústria, amb un pes de prop del 9% respecte del conjunt urbà. La indústria és, per si sola, l'activitat que té un pes específic més fort en el Districte IX.

Ara bé, si agrupem el què generalment es considera sector terciari de l'economia (comerç i serveis) resulta que el Districte IX representa un 9,2% de l'activitat terciària respecte Barcelona. D'això es dedueix la importància del terciari al Districte IX així com la tendència que, igual que a Barcelona, se segueix cap a una terciarització de l'activitat productiva.

II.3.5.1. L'activitat industrial al Districte IX:

a.- Anàlisi horitzontal o per barris: El barri amb una presència més forta d'activitat industrial és el BP (barri que només es situa en posició abanderada en aquest sector de l'activitat) amb qüasi un 34% del total de l'activitat industrial del Districte IX. Li segueixen SA i N-C amb també una forta presència industrial.

D'altra banda destaca la TV per la poca presència industrial dins el seu terreny.

Dins els barris amb un pes industrial destaquen respecte els percentatges dels totals els següents subsectors:

- Al Bon Pastor: química, fabricació de productes metàl.lics, fabricació de maquinària, extracció de mineral no energètic, fabricació de material de transports, i la indústria del paper i les arts gràfiques.

- A Sant Andreu: indústria de la fusta i el suro, productes alimenticis, begudes, tabac, indústria tèxtil del cuiro i calçat, i d'altres indústries manufactureres sense determinar.

- A Navas-Congrés: indústria tèxtil del cuiro i calçat, extracció de mineral no energètic i paper i arts gràfiques.

RADICACIO ACTIVITATS ECONOMIQUES PRINCIPALS

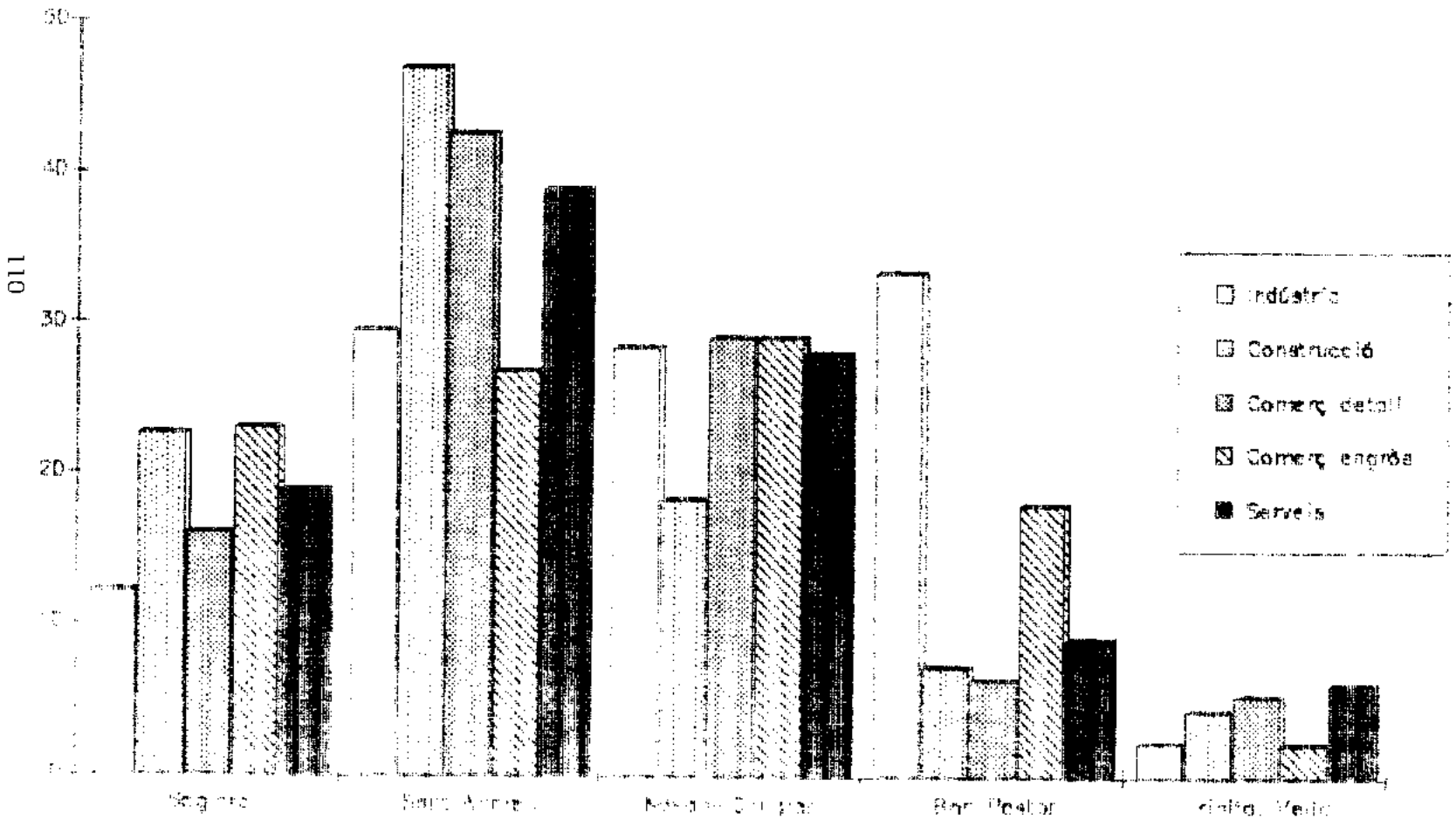

RADICACIO ACTIVITATS ECONOMIQUES
EN RELACIO A BARCELONA

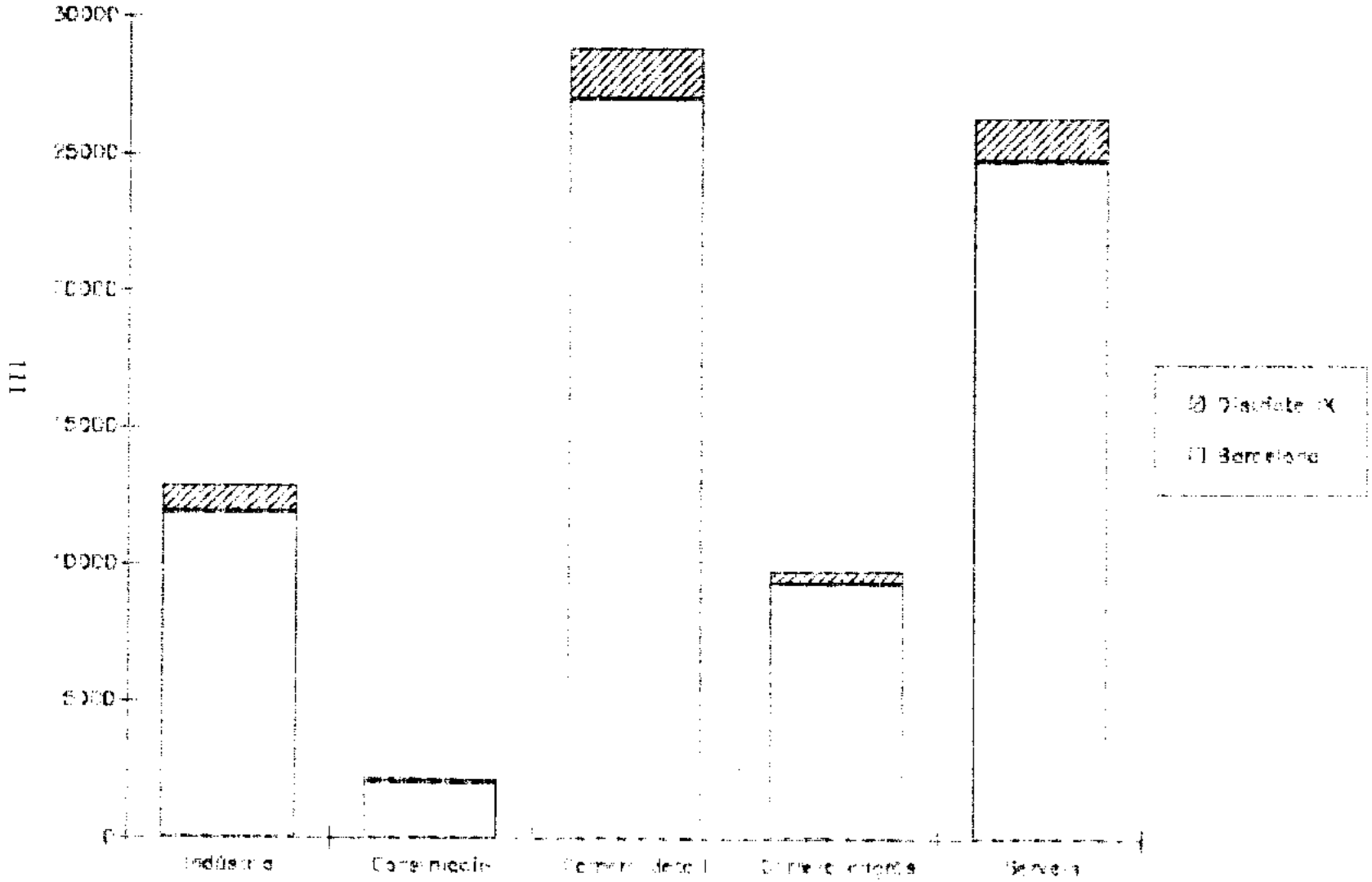

b.- Anàlisi vertical o per subsectors: El subsector industrial amb una major presència al Districte IX respecte del total de Barcelona és la fabricació de material de transport i la fabricació de maquinària amb més d'un 14% del total de l'activitat en cada un dels subsectors respecte del total de Barcelona. Li segueixen la indústria química i l'extracció de minerals no energètics.

Dins aquests subsectors predominants, les zones que més en destaquen són les següents:
- Fabricació de material de transport: BP-BV
- Fabricació de maquinària: BP-BV, N-C
- Indústria química: BP-BV, S
- Extracció de minerals no energètics: SA-S, BP-BV
- Fabricació prod. metàl.lics: S, BP-BV

II.3.5.2. L'activitat constructora al Districte IX:

El sector de la construcció al Districte IX representa un 6,4% del total de l'activitat en aquest sector a Barcelona. Un 47% de la producció en aquest sector a nivell de tot el Districte es concentra a SA. A S i a N-C el sector de la construcció també està representat. La resta de barris no tenen una important activitat constructora.

II.3.5.3. L'activitat comercial a l'engròs al Districte IX:

El comerç a l'engròs no té una forta presència al Districte IX (menys d'un 5% respecte el total de Barcelona). De la seva anàlisi en podem extreure el següent:

a.- Anàlisi horitzontal o per barris: El comerç a l'engròs es concentra a SA-S i a N-C. A la resta de barris hi ha poca representació de l'activitat comercial a l'engròs.

A SA-S destaquen en relació als totals el tèxtil, cuiro, cautxo, fusta i suro, productes químics, material de construcció, compra immobiliària. A SA també és força rellevant l'alimentació i a S el comerç de maquinària i material de transport.

A N-C són importants els comerços de fusta i suro, minerals i metalls i maquinària i material de transport.

b.- Anàlisi vertical o per subsectors: Gairabé la meitat del comerç a l'engròs del barri de la S correspon al mateix subsector: el de la maquinària i el material de transport (és lògic si recordem la importància d'aquest subsector a la indústria dins el Districte IX).

Els tres subsectors dins el comerç a l'engròs del Districte IX que podem considerar més ben representats respecte el total de Barcelona són l'alimentació, el comerç de productes químics i el dels minerals i metalls.

Dels subsectors millors representats en el Districte IX destaquem les següents zones com les seves principals seus:
- Alimentació: SA, BP-BV, N-C
- Productes químics: SA-S, BP-BV
- Minerals i metalls: S, N-C, BP-BV

II.3.5.4. L'activitat comercial al detall al Districte IX:

El conjunt del comerç al Districte IX representa prop d'un 7% respecte el total d'aquesta activitat a Barcelona.

a.- Anàlisi horitzontal o per barris: El comerç es concentra entre Sant Andreu (en un 42,7% del total) i N-C (en un 29%).

A SA els subsectors que més en destaquen respecte els totals són: alimentació, tèxtil, pell i calçat, articles d'oficina i d'altres.

A N-C els següents subsectors són els més representats: tèxtil, pell i calçat, parament de la llar, articles d'oficina, llibreria, papereria i d'altres establiments.

b.- Anàlisi vertical o per subsectors: Els subsectors que tenen un pes més fort respecte de Barcelona són el del material de transport i l'alimentari. Citem també pel seu pes relatiu el comerç de productes químics i farmacèutics.

Aquests subsectors es concentren bàsicament, en el cas del material de transport, a SA-S i N-C. En quan el comerç alimentici, el trobem radicat a SA i a N-C.

II.3.5.5. L'activitat dels serveis al Districte IX:

En el Districte IX es radiquen un 6,1% del total dels serveis que pertanyen a tot Barcelona.

a.- Anàlisi horitzontal o per barris: Els barris que concentren la major part dels serveis del Districte són SA i N-C. Mentre el primer sector territorial obté gairabé un 40% dels locals dedicats als serveis del Districte, N-C centralitza prop d'un 30%.

A SA destaquen bars i restaurants, perruqueries i salons de bellesa, altres serveis personals, i els establiments de reparacions.

A N-C es concentra un tipus de servei dominat per bars i restaurants, serveis de reparacions, comunicacions i activitats anexes al transport.

DISTRICTE IX: SANT ANDREU
TERCIARI MITJA I ALT
(% COMERC+HOSTALERIA I FINANCES)

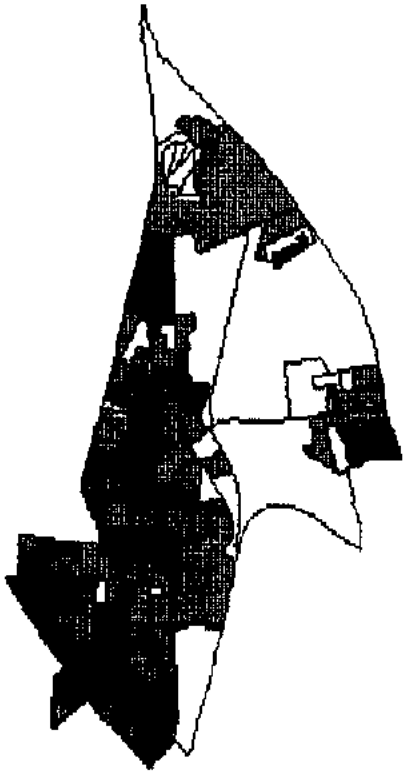

PERCENTATGE

< 20
De 20 a 25
De 25 a 30
> 30

b.- Anàlisi vertical o per subsectors: La proporció més gran d'activitat d'un mateix subsector respecte de Barcelona (i no només dins els serveis sinó àdhuc pel conjunt de les activitats econòmiques aquí analitzades) és el dels serveis de reparacions. Un 10% dels establiments que es dediquen a les reparacions es radiquen al Districte IX. Destaquem també la forta presència de serveis de lloguer al Districte IX.

Els establiments de reparacions els trobem a SA-S i N-C. Els serveis de lloguer són pocs al Districte però també resulten molt poc freqüents a tota Barcelona. En el Districte es troben bàsicament concentrats a N-C.

Per resumir, podem concloure dient que el Districte IX ve marcat per la forta presència d'activitat industrial i de serveis (serveis, comerç a l'engròs i al detall) així com per un important paper jugat, en aquest sentit, pels barris de SA-S i BP (aquest últim en quan l'activitat industrial). La resta dels barris no arriben a ocupar primers llocs en cap d'aquests sectors d'activitat. La TV resta com el barri amb un nivell més baix de producció econòmica, la qual cosa ens indica un desequilibri preocupant a nivell econòmic entre els barris que conformen el Districte IX.

****

NOTA IMPORTANT: Al final del treball adjuntem un Annex amb totes les taules estadístiques corresponents al Capítol II: La població del Districte IX: la seva estructura i característiques socio-econòmiques.

II.4. Conclusions:

L'anàlisi poblacional del Districte IX conté diversos aspectes:

La densitat de població es situa en una posició intermitja respecte de Barcelona, col.locant-se una mica per sota de la mitjana del conjunt urbà. Per tan, podem dir que el Districte IX està menys poblat que Barcelona. El que aquesta afirmació no conté és que dins del propi Districte es troben zones industrials i d'altres sense edificar que anivellen els molt densos punts al voltant de la Meridiana.

El decreixement de la població entre els anys 1981 i 1986 ha estat lleu si es compara amb el total de Barcelona. Però a partir de 1986 la pauta canvia i la població del Districte IX comença a crèixer. Aquesta tendència al creixement poblacional s'explica per l'arribada de nouvinguts a algunes zones del Distrcte (especialment al barri de Sant Andreu) així com per una més petita pèrdua respecte anys anteriors a la Zona del Besós.

Ara bé, el moviment migratori (el saldo migratori) no ens indica una tendència positiva d'arribada de nova població sinó que es presenta negatiu (hi ha més emigracions que immigracions). Per tan, la solució migratòria per evitar un decreixement massa radical de la població durant els propers anys no serà possible. El moviment migratori es dóna especialment cap a fora de la ciutat.

Intentant fer una descripció del Distrcite en funció dels grups d'edat que l'habiten podem dir que es tracta d'un Districte jove en el conjunt de la ciutat ja que distribueix la seva població de la següent manera:

** Població infantil, jove i intermitja per sobre dels percentatges de Barcelona.
** Població madura i vella inferior als nivells de Barcelona.

D'aquesta població jove no escapa, però, la tendència generalitzada de tota la societat occidental cap a un envelliment de la població. L'envelliment de la població del Districte IX ve donat per un increment de la població vella i una reducció del nombre d'infants (per família). L'augment de la població gran es fa notable en un important creixement dels jubilats, tot i que encara en proporció menys considerable que la de Barcelona.

Com a conseqüència d'aquest procès la capacitat de reemplaçament de la població del Distrcte IX s'ha reduit, per que també ho ha fet la població en edat fèrtil. Per tan, cada cop més - i com a tendència - la població jove s'anirà reduint i la gran tendirà a crèixer, tot i que aquesta tendència es fa d'una forma més suau que a Barcelona. Aquest fet comportarà la necessitat d'una major atenció a les problemàtiques que vagin sortint entre la gent gran. El manteniment d'aquests serà, cada vegada més, una qüestió a tenir en compte.

La població immigrada és equivalent a la del conjunt de Barcelona. Com a receptor de població, el Districte IX va rebre el més important embolum de població durant la dècada dels seixanta. A partir de llavors, no podrem considerar cap de les característiques del Districte sense tenir en compte aquest element. Però aquesta immigració, tot i que present arreu al Districte, no es reparteix d'un forma equilibrada. A cada una de les diferents zones la importància de la immigració varia. Dins la població immigrada, l'origen més abundant és Andalusia; també la immigració catalana té un abast important dins el Districte.

La situació laboral del Districte IX entre els anys 1981 i 1986 no és gaire optimiste. Per una banda la població activa ha augmentat entre els anys 1981 i 1986 d'una forma lenta. Junt a aquest increment, l'atur s'ha situat per sobre de la mitjana de Barcelona, al contrari de la ocupació que tendeix a establir-se per sota del promig de la ciutat.

A partir de 1987, analitzant les dades d'atur registrat podem dir que l'atur en el Districte IX sempre es situa per sobre de la mitjana de Barcelona però que la tendència des de l'any 1987 fins l'any 1990 ha estat del tot positiva.

La devallada de l'atur registrat entre 1987 i 1990 afecta 7193 persones, la qual cosa implica un 42% de la població enregistrada a les Oficines de Sant Andreu i Navas.

Segons les mateixes xifres d'atur registrat, la devallada ha estat molt intensa en atur juvenil i molt especialment a l'Oficina de l'INEM de Navas. Però tan a Navas com a Sant Andreu (ens referim a les Oficines de registrament de l'atur) la devallada importantíssima de l'atur registrat el situa per sota de la mitjana de Barcelona. No és ara el moment d'analitzar què significa aquesta dada. El que sí podem avançar és que aquest descens pot estar molt directament relacionat amb l'augment de la contractació en precari (infinitat de possibilitats per contractar als joves).

Per últim, dins l'apartat d'atur registrat, podem dir que l'atur registrat femení resta per sobre de la mitjana de Barcelona amb una tendència al creixement. La dona és avui en dia el grup de població que més reb les conseqüències negatives del sistema social.

La situació de les dones del Districte IX es sembla molt a la tendència general per les dones a Barcelona (menys població activa i més atur respecte els homes). L'únic punt resaltable és la major incidència de l'atur sobre la població femenina que,

en termes relatius, respecte les dones de fora del Districte. La baixa qualificació de la població femenina del Districte és, sens dubte, una de les principals causes d'aquesta major incidència.

La població inactiva femenina del Districte destaca per tenir un percentatge de mestresses de casa molt més elevat que a Barcelona en el seu conjunt. En el període 1981-86 es veu un descens d'aquest grup de dones però encara continua ressaltant pel seu pes dins el conjunt de la població femenina. No ens és difícil d'hipotitzar que dins aquest voluminós grup, una part d'ell treballa habitualment en l'economia submergida (treball a domicili, assistentes de la llar...).

El Districte IX està molt representat en tres sectors econòmics en quan la radicació d'activitats econòmiques: indústria, serveis i comerç al detall. Amb aquesta mateixa estructura es reparteix la població activa resident al Districte IX.

En el sector secundari el Districte representa el percentatge més elevat respecte l'activitat industrial a Barcelona. Ara bé, es pot afirmar que la tendència més general de l'activitat econòmica (i laboral) al Districte IX és la de la terciarització. Aquesta, igual que a l'estructura econòmica catalana en el seu conjunt, afecta tan a l'estructura professional com als mateixos requisits formatius.

El grau d'instrucció ha augmentat considerablement entre 1981 i 1986, tot i que el nivell formatiu es situa encara per sota de Barcelona. Resulta molt important l'esforç realitzat des de les institucions municipals en aconseguir un augment de la instrucció. Especialment es manifesta en una devallada important de l'analfabetisme. Però el Districte continua amb un ensenyament bàsic deficitari mentre els graus mitjos del Districte es situen en una evolució positiva per sobre de

Barcelona. Els graus més alts, amb tendència a crèixer, estan encara per sota respecte el conjunt de la ciutat.

La distribució professional s'ha mantingut molt constant, sense grans canvis entre 1981 i 1986. Les úniques transformacions importants han estat el petit increment dels professionals d'alta qualificació i un descens dels obrers de la indústria, de la construcció així com del personal administratiu.

Per les diferents zones del Districte podem concloure el següent:

- Zona Centre:

En l'anàlisi de la densitat poblacional d'aquesta zona es perfilen petites diferències entre els dos barris. D'una banda Sant Andreu, amb una densitat mitjana, té una tendència al creixement de la població durant els darrers anys. Aquest creixement és degut a la revalorització que aquesta zona ha viscut com a zona residencial i, a vegades, també com a ciutat dormitori. A Sagrera la densitat és també alta i el creixement de la població ha estat constant.

Com a conseqüència directe, la Zona Central globalment és, de tot el Districte IX, la que menys població en perd entre 1981 i 1986, tot i que segueix la tendència general de pèrdua habitants. Si això es mira a nivell de tota la ciutat, aquesta zona és més receptora que emissora d'habitants.

NIVELLS SOCIO-ECONOMICS

DISTRICTE IX: SANT ANDREU

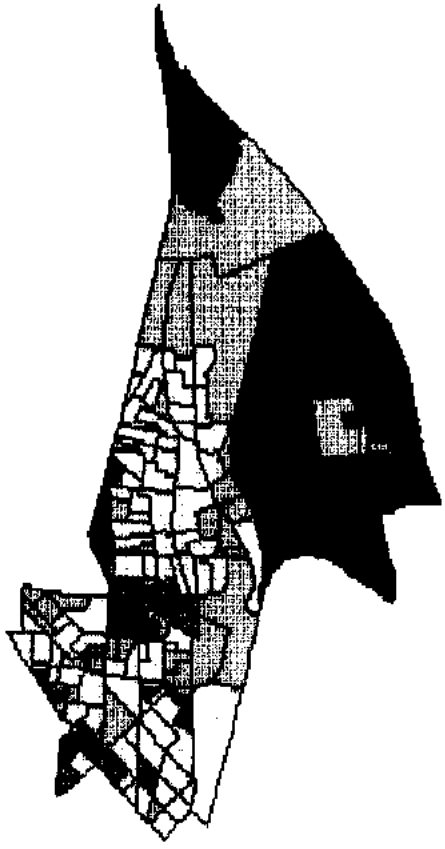

GRUP Alt Baix Mitja-Alt Molt Baix Mitja-Baix

Per grups d'edat, la Zona Centre perd població en edat jove, però el volum de població infantil és el suficientment gran com per contrarestar-ho. L'envelliment no és pas una tendència greu en aquesta zona (no tan com a unes altres del Districte). El grup amb una més forta presència és el dels adults o la població en edat intermitja. D'aquesta forma, la Zona Centre tindrà assegurat el reemplaçament de la població durant els propers anys.

La població activa, entrant ja en l'apartat laboral, ha crescut durant el darrer decenni. Aquest augment ha comportat un atur creixent, tot i que la situació de l'atur ha estat sempre per sota de la mitjana del Districte. La manca de les noves dades padronals no ens permet analitzar el període 1986-90 amb precisió (només ho podrem fer a nivell de Districte) però la creació de nous llocs de treball de ben segur que ha suposat un descens de l'atur important. En l'activitat de la Zona Centre predomina el treball en el sector dels serveis.

En quan la situació laboral de la dona destaca Sagrera per una incorporació molt gran de les dones al mercat de treball remunerat, mentre Sant Andreu segueix la tendència mitjana del Districte.

La població jubilada ha disminuit en el barri de Sagrera. La població gran ha perdut pes en aquesta zona. Això implica que la dependència de la població inactiva (no està en edat de treballar) respecte la que està en edat de treballar és especialment baixa.

La radicació econòmica dels centres activadors en aquesta zona es reparteix entre els serveis i el comerç al detall. Aquest fet fa possible la conversió d'antigues indústries en habitatge i, per tan, que la Zona Central vagi prenent forma com un àrea de predomini (a tots els nivells) del terciari.

Durant el període 1981-86 s'ha fet un gran esforç per augmentar la instrucció de la població d'aquesta zona. El resultat ha estat del tot encoratjador. El grau d'instrucció es situa l'any 1986 per sobre de la mitjana del Districte IX bàsicament degut a tres factors: un baix nivell d'analfabetisme (tot i que encara segueix situant-se per sobre de la mitjana de Barcelona), poc volum de població amb la primària incomplerta i un nivell mig-alt d'instrucció per sobre de la mitjana.

Les tendències per grups professionals també segueix aquesta evolució positiva: les professions d'alta i mitjana qualificació creixen d'una forma representativa en quan els nivells formatius. Mentre les qualificacions altes i mitjanes creixen, aquells professionals de baixa qualificació (obrers) tendeixen a la baixa.

Per últim, un aspecte que diferencia els dos barris d'aquesta zona no ja en termes demogràfics sinó culturals i econòmics és l'origen majoritàriament immigrant a Sagrera i autòcton a Sant Andreu dels seus habitants. Aquest factor diferencia molt més ambdós territoris del que ho fa la resta d'elements de l'estructura socio-econòmica i poblacional.

- Zona Besós:

Degut a l'amplitud del territori que envolta el riu Besós, junt a la implantació de grans polígons industrials en aquesta zona, la densitat de població és molt baixa. A més, no es preveu un augment d'aquesta densitat ja que la Zona Besós ha estat perdent població durant tota la dècada dels vuitanta. Són especialment els barris de Baró de Viver i Bon Pastor aquells que més població han anat perdent. Gran part de la població emigrant d'aquests barris ho ha fet cap a fora de la ciutat.

Només a partir de l'any 88 sembla haver-hi un canvi en quan la tendència a perdre població, observant-se un petit increment poblacional. A finals de la dècada, per tan, es dóna una recuparació, encara que suau, de població.

Per grups d'edat, el grup més important dins l'estructura poblacional d'aquesta zona és aquell que va des dels 0 fins els 29 anys. Aquest grup de població jove predomina actualment en la piràmide d'edats. Ara bé, la tendència cap el futur no permet afirmar que la Zona Besós continuarà caracteritzant-se pel predomini de població jove. La tendència que s'observa és a la pèrdua important de població infantil. Aquesta devallada s'explica per una devallada en la natalitat, però també pot venir reforçada per l'emigració de parelles joves amb nens cap a altres zones.

Tot i que hem de caracteritzar la Zona Besós com una zona de població jove, la tendència a l'envelliment tendirà a augmentar durant els propers anys. La franja d'edats més grans anirà creixent (seguint així la tendència general de la ciutat) i, per tan, seria bo que la prevenció de les conseqüències socials es portés a terme amb la major brevetat possible.

Diferenciant el fenomen de l'envelliment poblacional per barris hem de dir que tan a Bon Pastor com a Baró de Viver la capacitat de reemplaçament de la població està per sota de la de Trinitat Vella, la qual té la població en edat de tenir fills (de reproduir-se) més gran de tota la Zona Besós. L'únic factor que podria fer igualar els tres barris és que el volum de població intermitja a Trinitat Vella ha estat perdent pes durant els últims anys.

Segons la seva situació laboral, la població activa és estable a Trinitat Vella (degut a la ralentització que suposa en aquest aspecte l'increment de la població gran) i ha augmentat tan a Baró de Viver com a Bon Pastor.
En quan a l'ocupació, la Zona Besós es situa en un punt

preocupant. L'evolució de la població amb feina ha estat negativa entre els anys 1981 i 1986, corroborant-se aquesta situació amb una de les taxes d'atur més altes de tota Barcelona. L'atur ha incidit molt sobre la població d'aquesta zona, especialment entre els més joves i les dones. L'ocupació de les dones es situa per sota de la mitjana de Barcelona. En aquest apartat caldria complertar les dades aquí exposades amb les més recents (encara no aparegudes) per tal de conèixer com la recuperació econòmica ha influit sobre aquest especialment negatiu aspecte.

Donat el baix volum de població femenina en situació d'activitat, és ben lògic que l'apartat que fa referència al grup de població de mestresses de casa es veurà molt enfortit.
La població activa es distribueix majoritàriament dins el sector secundari. La indústria continua essent el motor d'aquesta zona tan en població activa com en quan la radicació de l'activitat econòmica principal. La radicació d'empreses del sector construcció és notable a Trinitat Vella. El sector terciari encara no ha fet una presència important dins el territori aquí estudiat. Només s'observa un cert avenç en les activitats lligades al comerç, tot i que en general podem dir que comerç, serveis i construcció han estat sectors poc representats.

La instrucció presenta encara alguns "punts negres" tot i que l'evolució global ha estat positiva. L'analfabetisme i els nivells més baixos d'instrucció ocupen un lloc més gran que en el Districte. El problema de l'analfabetisme s'haura de continuar tractant. Ara bé, l'actuació en el sentit de reducció d'aquestes franjes de població per part de l'Ajuntament ha estat molt positiva i els resultats ens donen una balanç optimiste en quan el descens de la taxa d'analfabetisme.

En aquest mateix sentit es distribueix la població segons professions realitzades: les professions amb nivells d'instrucció més baixos són aquelles que mantenen el predomini és a dir, el obrers de la construcció i de la indústria (tendència a la baixa) i en el comerç (tendència a la alta).

En quan els graus mitjos, sembla positiu que durant el període 1981-86 hagin augmentat. Aquest element col.labora a dibuixar un perfil més esperançat dels nivells instructius de la propera dècada.

- Zona Navas-Congrés:

La Zona de Navas-Congrés manté una densitat poblacional elevada, tot i la important pèrdua de població que s'observa l'any 1986 respecte 1981. Aquesta devallada en el volum de població pot explicar-se com la conjunció de diferents aspectes. Per una banda, el saldo migratori d'aquesta zona resulta negatiu, la qual cosa ens indica que la immigració no és suficient com per pal.liar els efectes de l'emigració cap a altres zones. El creixement vegetatiu negatiu d'aquesta zona ens remet al mateix efecte. La població gran (i per tan amb un índex de mortalitat major) és més gran que la infantil. El reemplaçament en aquesta zona no està assegurat.

La tendència a l'envelliment és la característica principal d'aquest territori. Aquesta corrent és la més elevada de tot el Districte IX. A més, la tendència a l'envelliment de la població no es preveu que s'aturi, donat un important volum de població madura i un baix percentatge tan de joves com d'infants. La dependència de la població fora de l'edat laboral (ancians i nens) respecte de l'activa és molt elevada.

L'únic grup d'edat que ha sofert un augment durant la dècada dels vuitanta en aquesta zona ha estat el dels joves. Aquest factor ha estat essencial per explicar l'augment de la població activa i l'increment de la població en atur per primera vegada.

La situació laboral durant aquest decenni ha estat positiva en el context del Districte. L'ocupació a aquesta zona es situa per sobre de la mitjana de Barcelona i l'atur s'ha mantingut sempre

per sota de la resta del Districte. L'activitat dels habitants d'aquesta zona es centra en el sector serveis.

L'estructura econòmica és molt semblant a la de la Zona Centre. Tots els sectors econòmics estan presents però predominen el comerç, els serveis i la indústria (per aquest mateix ordre). La tendència que s'acosta és la terciarització de l'activitat productiva. Com a la Zona Centre, també a Navas-Congrés el tipus d'activitat econòmica és compatible amb la residència.

El grau d'instrucció ha evolucionat molt positivament. Aquesta zona és la que té un nivell d'instrucció elemental (o analfabeta) més baix de tot el Districte. El grau d'analfabetisme es situa fins i tot per sota del conjunt de Barcelona. D'altra banda, aquells nivells superiors d'instrucció s'han vist afavorits durant aquests anys.

Sens dubte, la raó explicativa d'haver aconseguit en aquesta zona un dels més elevats nivells d'instrucció de Barcelona és l'elevadíssim percentatge de població autòctona (catalana) que aquí hi resideix. Aquest factor, degut a l'estructura social dels no immigrants, provoca un espectacular volum de població que té un domini total de la llengua catalana.

L'estructura professional es basa en administratius, obrers del comerç i de la indústria, amb una tendència en tots tres grups a la baixa. Tenen també una representació significativa els directors de l'administració i d'empresa i altres professions de qualificació mitja-alta com ara tècnics i venedors.

III. DESCRIPCIO DE L'EVOLUCIO URBANISTICA DEL DISTRICTE IX:

III.1. Introducció:

En aquest capítol presentem quina ha estat l'evolució que ha sofert el Districte IX a nivell urbanístic durant la dècada dels vuitanta. A pricipis de la mateixa, la situació en la que es troba el Districte IX és força deficitària sobretot si es contemplen les condicions urbanístiques d'alguns barris que als primers anys dels vuitanta, mantenen una estructura urbana molt deteriorada.

Per l'Ajuntament del Districte de Sant Andreu abastir una millora global en el pla urbanístic ha estat una de les fites principals durant tots aquests anys. La gestió urbanística de l'època franquista ha deixat un legat força negatiu. L'escassa atenció a un manteniment i acondicionament paulatí dels barris de la ciutat, i entre ells de l'actual Districte IX, va abocar a que aquests caiguessin en un progressiu deteriorament. No en va el moviment veïnal organitzat en la dècada dels setanta considera les reivindicacions de millora urbana una de les seves demandes cabdals.

Les actuacions urbanístiques dutes a terme en el Districte IX, no suposen només aconseguir l'acondicionament i dignificació de la trama urbana legada dels anys setanta, sinó conquerir una millor qualitat de vida pels ciutadans d'aquesta part de Barcelona que ha viscut històricament una situació de marginalitat i periferia respecte a la ciutat. Així doncs, la política urbanística del Districte IX ha tingut una incidència directa en el benestar de cada un dels barris que el composen. Es per tan necessari analitzar com s'han portat a terme aquestes millores al llarg dels vuitanta per tal de conèixer a la vegada cóm ha canviat la qualitat de vida dels habitants del Districte de Sant Andreu.

Presentem l'estudi de l'evolució urbanística diferenciant les tres zones que considerem configuren el Districte IX: la Zona Centre, la Zona Navas-Congrés i la Zona Besós.

Per cada una d'aquestes zones hem analitzat tres períodes d'anys que ens permeten descriure clarament l'evolució de la política urbanística que ha tingut lloc en el Districte de Sant Andreu. Els tres periodes estudiades són:

1.- Els primers anys de la dècada: de l'any 1980 a l'any 1983.
2.- El període intermig de la dècada: de l'any 1984 a l'any 1987.
3.- El final de la dècada: de l'any 1988 a l'any 1990.

La descripció va acompanyada d'uns plànols de cada una de les Zones per cada període d'anys, en els que hem marcat amb diferents símbols les actuacions urbanístiques més importants registrades en el periode pertinent. Aquests símbols responen a una classificació en la qual hem agrupat el conjunt d'obres realitzades en el Districte IX, per tal de simplificar i fer més clar en quines qüestions s'ha intervingut urbanísticament durant els anys vuitanta. En la taula que exposem a continuació es pot veure la significació de cada un d'aquests símbols:

1.- urbanitzaci_ó i ordenaci_ó de:
- zones verdes
- carrers, rambles, enllaços i perllongacions
- places
- ponts
- grans obres o

2.- remodelaci ó de:
- places i altres

3.- adequaments i arranjaments de:
- ajardinaments
- carrers
- cases

4.- equipaments:
- Centres de Serveis Socials, Casals, Centres Cívics, Associacions de Veïns
- escoles o instituts
- centres esportius, instal.lacions esportives

5.- PERI

6.- habitatges

7.- pavimentacions

8.- enllumenat

9.- clavagueram

10.- parking

Aquests plànols on s'incorporen els símbols de les més importants obres empresses per L'Ajuntament de Districte al llarg dels vuitanta constitueixen la base de l'anàlisi del capítol que ha continuació presentem.

III.2. Descripció urbanística de la Zona Centre:

La Zona Centre està constituida pels barris de Sant Andreu i Sagrera. Configuren, tal com el nom de la classificació indica, el centre del Districte IX.

Sant Andreu presenta al principi de la dècada una trama urbana força atapeïda. L' estructura de casc antic amb una tipologia de vivenda que actualment combina els edificis amb les casetes baixes, fa que en conjunt el barri de Sant Andreu tingui una trama irregular pròpia d'un origen no planificat. Consultant els plànols d'aquest barri és fàcil veure com l'organització urbana s'ha fet històricament a partir de les condicions del terreny. Sant Andreu comença la dècada dels vuitanta amb una trama viària molt consolidada que fa difícil una intervenció urbanística de millora integral.

Sagrera és un barri amb una trama actualment molt determinada per per la Meridiana. La part que constitueix el barri en sí és el nucli antic -més recent però que el casc antic del barri veí-situat per sota d'aquesta gran Avinguda i colindant amb el barri de Sant Andreu. La Sagrera presenta una trama ordenada reticular amb una tipologia de vivenda diferenciada de la part antiga de Sant Andreu. Per aquest barri els habitatges són blocs de pisos. La part est de la Sagrera és un sector industrial. La part sud del barri és una transició a l'estructura de'Eixample del barri de Navas. Al començament de la dècada dels vuitanta aquest barri presenta forçes deficiències d'urbanització en alguns espais, malgrat en general s'ha de dir que, a l'igual que a Sant Andreu, presenta una trama urbana molt consolidada.

Després d'aquesta introducció del que és la situació de partida d'ambdós barris al principi dels anys vuitanta, passem a analitzar la repercusió urbanística que té a la Zona Centre aquest primer període.

III.2.1. Període 1980-1983:

Les actuacions urbanístiques engegades durant aquest primers anys són escasses comparades amb el període final de la dècada.
L'esforç de l'Ajuntament del Districte IX es dedica principalment a fer equipaments sobretot al barri de Sagrera, en la zona on actualment es troba el Parc de la Pegaso amb l'adequació del Centre de Serveis Socials Garbí i al Carrer Garcilaso amb la remodelació del local per a la Seu del Centre Psiquiàtric Pegaso. Trobem també entre els equipaments que es fan a la zona, la construcció del Col.legi Públic "El Sagrer". Es significatiu destacar d'altra banda, la urbanització de la Plaça dels Jardins d'Elx. Els equipaments destacables del barri de Sant Andreu són l'acondicionament de l'edifici del Centre Cívic i l'habilitació de l'edifici del Centre Escolar Renfe-Meridiana.

Com podem veure en el plànol, es destacat l'incipient esforç de l' Ajuntament del Districte IX per arreglar la trama viària de Sant Andreu a través de les pavimentacions que es concentren en el centre del barri i en la zona al voltant de la Plaça Mossén Clapés, on apareix l'únic PERI de la Zona. Aquest Pla Especial es dedica fonamentalment a la ordenació de la supermançana del Carrer Campeny. Es considera prioritari arreglar aquestes parts del barri per la seva centralitat i ús veïnal.

Actuacions urbanístiques a la Zona Centre. Anys 1980-1983.

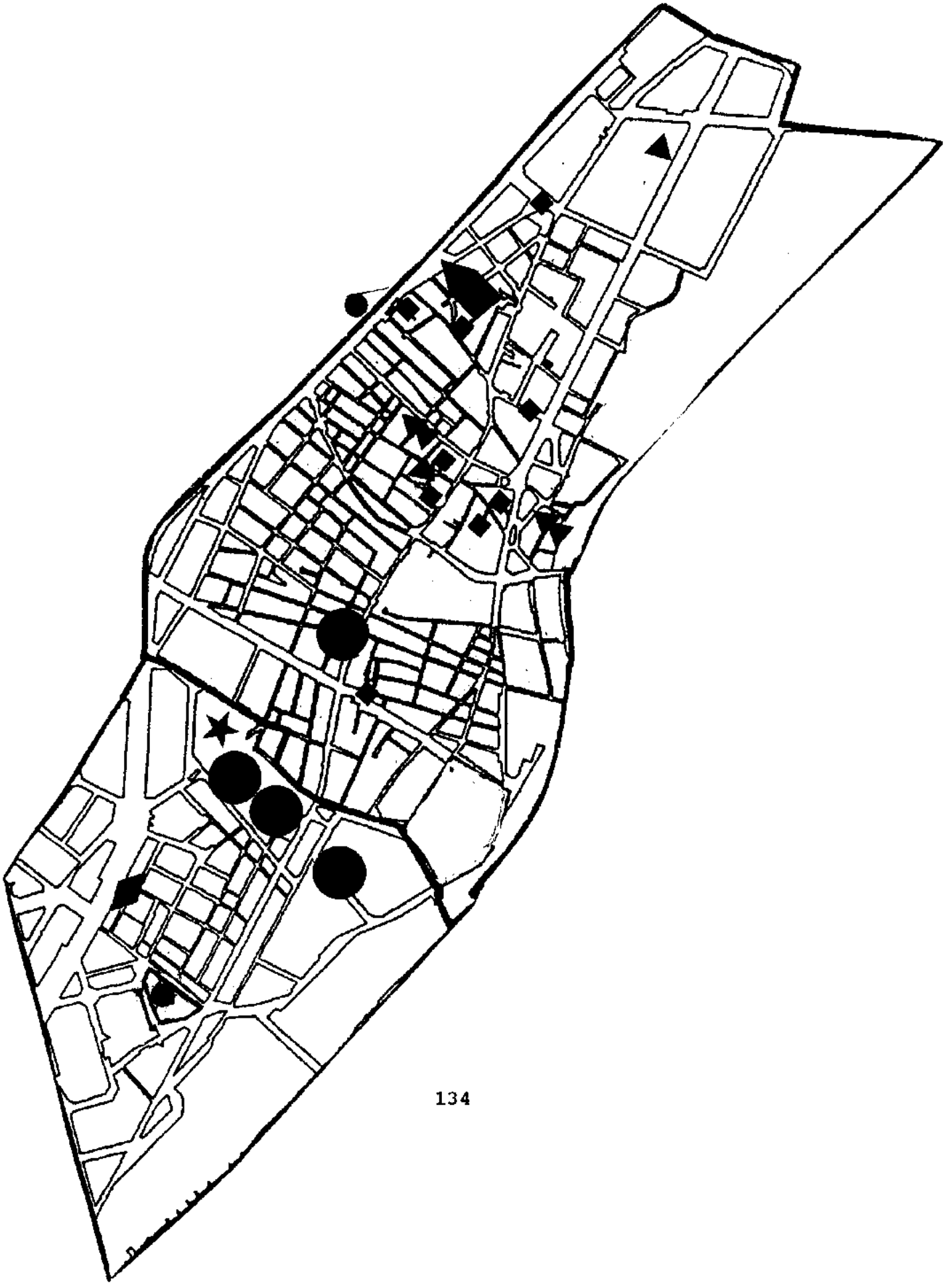

Del conjunt d'obres exposades s'ha de fer menció de l'urbanització d'algunes places o espais semblants com són la ja anomenada Plaça Mossén Clapés, la Plaça Mercadal i l'eix de vianants i el Jardí del Rec.

Les actuacions urbanístiques característiques d'aquesta zona en el període 1980-1983 han estat els equipaments al barri de Sagrera i l'ordenació de carres i places especialment en el barri de Sant Andreu. Fixem-nos ara en el pressupost que s'ha dedicat per dur a terme aquests obres.

Al primer any de la dècada i a l'any 1982 la major aportació econòmica en la Zona Centre surt del pressupost del Districte, que suposa respectivament 4 milions de pessetes i 77,5 milions de pessetes. Com podem veure l'increment de la despesa en aquesta part del Districte és força important, sobretot si ens fixem en la devallada que pateix la inversió del Districte en l'any 1981 amb només 366.379 pessetes. Per aquest any és l'Ajuntament Central el que fa una aportació significativa, 14 milions de pessetes, si bé encara petita per les quantitats que es distribuiràn en els anys vinents. L'últim any d'aquest període el major pes pressupuestari recau en l'Administració Central amb una aportació de 146 milions de pessetes, mentre el Districte IX dedicava als barris de Sant Andreu i Sagrera 3,5 milions de pessetes. Aquest any s'ha de dir que el pressupost de la Divisió de Serveis Tècnics es destina prioritàriament a les altres zones del Districte IX, especialment a Navas-Congrés.

Val a dir que en tots els anys d'aquest període la inversió que partia de L'Ajuntament de Barcelona ha estat superior a la despesa feta a la resta de zones del Districte IX.

III.2.2. Període 1984-1987:

En aquest període s'incrementen molt les actuacions urbanístiques en aquesta part del Districte. Aquesta és la època de realització d'importants obres i de la continuació i consolidació de totes les actuacions engegades en els primers quatre anys de la dècada. L'adequació d'equipaments socials i d'ensenyament per a la població, la urbanització i ordenació de carrers i de places, així com la instal.lacions d'enllumenat i de clavagueram han centrat els principals esforços de l'Ajuntament en la Zona Centre.

La major part de les actuacions es concentren al barri de Sant Andreu. Així com en els primers quatre anys de la dècada les millores urbanes estaven inscrites en la part més cèntrica del barri, al voltant de la plaça Mercadal i Orfila, i en la part de la Plaça Mossén Clapés, en aquests anys es concentren al voltant de l'església de Sant Andreu i al llarg del Passeig Torres i Bages, i en la part de Passeig Fabra i Puig-Onze de Setembre cap a la Carretera de Sant Adrià. Es desplaça el lloc d'actuació capa el Sud del barri.

Al barri de Sagrera les intervencions urbanístiques en número han estat menors però han estat obres de gran envergadura no tan sols en el marc del Districte IX sinó dins el conjunt de tota Barcelona. Ens referim al Pont de Felip II, conegut també com el "Pont de Calatrava", i el Parc de la Pegaso. Aquestes dues intervencions urbanístiques han aconseguit canviar i millorar molt la imatge d'aquest barri. La primera ha connectat amb un disseny modern i funcional el Districte de Sant Andreu i el de Sant Martí, afavorint la millora estètica de l'entorn a les vies del tren que el creuen per sota. La segona, el Parc de la Pegaso amb una extensa amplitud i la incorporació de l'element verd i l'aigua, ha estat una artèria pulmonar per a la Sagrera i les rodalies. La resta d'actuacions d'aquesta part de la Zona Centre han estat destinades a la

construcció d'equipaments municipals com són l'adequació d'un local per a l'Associació de Veïns i el Centre Cívic de la Sagrera.

Com es pot comprobar des del principi de la dècada fins a l'any 1987 el barri de Sagrera ha concentrat un esforç eminentment destinat a cobrir les mancances d'equipaments i d'espais verds i lliures, amb escassa incidència en obres d'arranjament de la trama urbana com poden ser pavimentacions o urbanització i

Actuacions urbanístiques en la Zona Centre. Anys 1984-1987

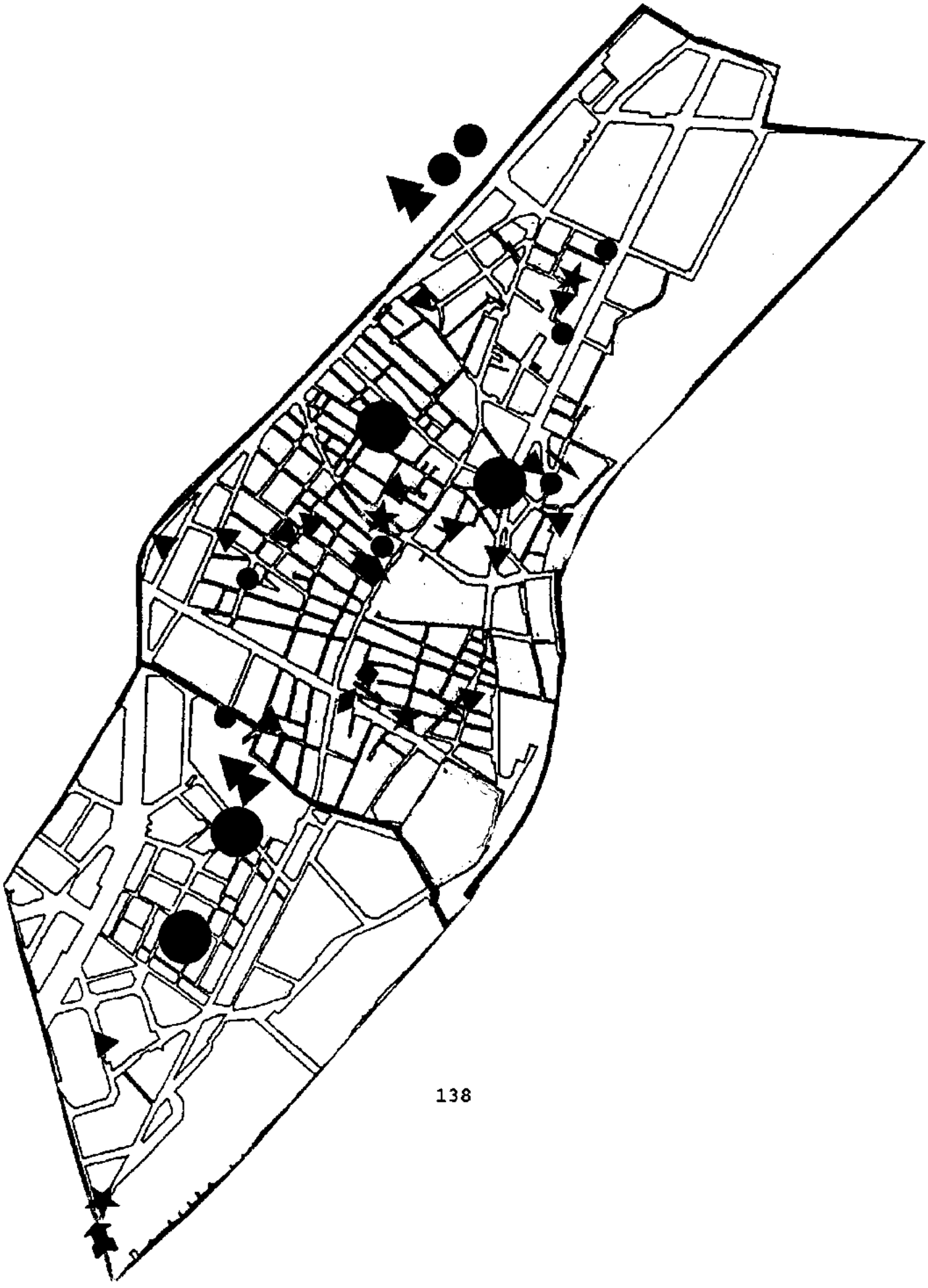

ordenació de carrers. Fins aquest moment la prioritat per adequar la trama urbana de la Zona Centre es destina al barri de Sant Andreu.

Observant els plànols d'aquest sector del Districte IX ens fixem que fins l'any 1987 l'Ajuntament ha tingut com a objectiu prioritari incidir en la millora de la trama urbana de la zona, força deteriorada al començament dels anys vuitanta. L'esforç ha estat també dirigit, i d'una manera molt especial, a la dotació d'equipaments públics per a la població, especialment Centres Escolars i Centres de Serveis Socials com són el Centre de Serveis Personals de Sant Andreu-Sagrera, els Centres Cívics, el Casal d'Avis Bascònia o l'Escola d'Adults.

El pressupost dedicat a la Zona Centre en el període 1984-1987 pateix certes oscil.lacions. De l'any 1983 a l'any 1984 hi ha una forta reducció de la inversió total en els barris de Sant Andreu i Sagrera, sobretot per la devallada de l'aportació de l'Ajuntament Central. Malgrat aquest descens pressupuestari que ve de la Casa Gran, la despesa econòmica de l'Ajuntament de Districte és força superior a la de 1983, assumint per aquest any el major pes inversor. Els anys 1985 i 1986 són anys de creixement pressupuestari per a la Zona Centre. Si bé fins el final del període el major esforç econòmic depén de Barcelona, al 1986 hi ha un augment espectacular de la quantitat que surt del Districte IX: 149 milions de pessetes. Aquesta xifra decreix de manera tan espectacular a com havia crescut abans, a 911.846 pessetes al 1987, any en que l'Ajuntament Central assumeix tot el pes pressupuestari al Districte IX.

III.2.3. Període 1988-1990:

L'Ajuntament del Districte IX, en aquests últims anys de la dècada, no només té com a objectiu assolir una trama urbana consolidada sinó que es dedica a fer una intervenció més global i integral en el territori a partir de PLans Especials de Remodelació Interior (PERI). En la última etapa dels vuitanta, i una vegada assolides les primeres fites d'urbanització i ordenació més urgents, l'Ajuntament de Sant Andreu es planteja actuar amb una visió de conjunt en els diferents sectors de la zona que necessiten adaptar la seva estructura, funció i ús a la nova realitat social i urbanística del Districte i de la ciutat.

El barri de Sant Andreu és, com es pot comprobar en el plànol, un gran PERI. S'ha de dir en aquest sentit que des de l'Ajuntament del Districte IX s'ha tingut una visió força integral de tot el territori d'aquest barri. Els diferents PERIS qe afecten a Sant Andreu, alguns encara en fase d'aprobació, es distribueixen en tres franjes:

- en primer lloc s'abarca tota la part del barri que es limita amb l'Avinguda Meridiana,
- en segon lloc s'incideix en la franja intermitja que es situa a ambdós cantons del Carrer Gran de Sant Andreu,
- i per últim s'actua en la zona inferior al Carrer Segre-Passeig Torres i Bages.

Si per un costat les dos primeres franjes volen incidir en millorar la trama urbana adequant les vivendes, els carrers i els espais comunitaris, la tercera franja té com a objectiu adequar tot els espais industrials i de conexió ferroviària de Sant Andreu. Es tracta de compatibilitzar d'una manera no traumàtica -tal com s'ha viscut en l'època dels vuitanta- la industria i el pas del tren amb el teixit urbà del barri així com adaptar terrenys industrials fora d'ús o en procés de desmantellament a noves utilitzacions

residencials i d'equipaments comunitaris. Aquests PERIS són els grans reptes de futur de Sant Andreu.

La tasca d'urbanització i ordenació carrers així com de pavimentacions s'ha continuat en aquests últims anys dels vuitanta distribuint-se per tot el barri, distinguint-se però la incidència de les pavimentacions per sobre d'ordenacions de carrers, fita que ha estat més important al periode anterior. Un important sector d'actuació ha estat la part que envolta el Passeig Onze de Setembre on s'ha construit el primer tram de Rambla i s'han pavimentat els carrers situats a la dreta de la mateixa. La dotació d'equipaments socials, culturals i esportius continua sent en aquests anys una prioritat de l'Ajuntament del Districte, tal com es pot veure en el plànol. Una de les infraestructures noves que es construeixen en el barri de Sant Andreu són els Parkings. El problema d'aparcament, propi de tota Barcelona, té tanmateix una forta repercusió en aquesta part del Districte. La compacta e irregular trama urbana pròpia de zones velles, la densitat de població i l'augment espectacular del parc mòbil fan que el fet de deixar el cotxe al barri de Sant Andreu sigui un problema. També aquest és un dels temes que es presenten per al futur del barri com un problema a solucionar.

Actuacions urbanístiques a la Zona Centre. Anys 1988-1990.

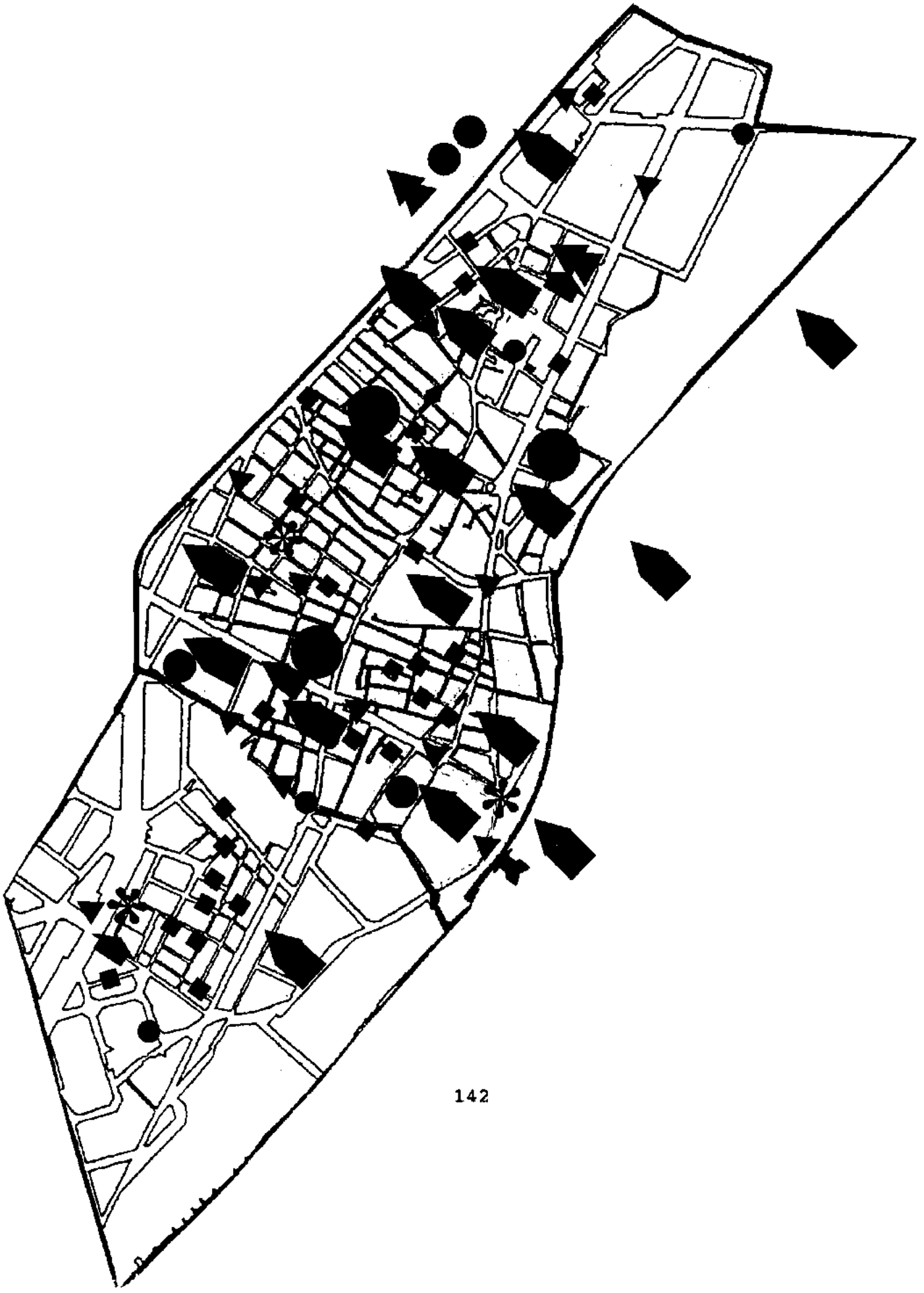

Per al barri de Sagrera l'actuació més destacada en el trieni estudiat és el PERI de remodelació de la part industrial. A l'igual que el barri veí és una fita prioritària millorar tot aquest entorn urbà caracteritzat fins ara per ser una zona deslligada de la resta de la trama i per tant infraurbanitzada.

Tal com es pot veure, per a Sagrera aquest tres anys han suposat una actuació global en tot el casc antic pavimentant una bona part dels carrers d'aquesta zona. També la qüestió de l'aparcament és un problema per al barri de Sagrera i en aquest últims anys dels vuitanta s'ha construit un parking en el sector de la Plaça del Jardins d'Elx.

L'aportació econòmica que ha rebut la Zona Centre entre el 1988 el 1990 ha estat la més quantiosa de tot el període dels vuitanta. La major despesa ha sortit de l'Ajuntament de Barcelona, però s'ha de destacar la importància del pressupost invertit en aquest dos barris per part de l'Administració del Districte IX. A l'any 1988 l'Ajuntament de Sant Andreu inverteix 120 milions de pessetes i finalitza la dècada amb 158 milions de pessetes. Aquesta quantitat encara s'incrementa fins a 248 milions el primer any de la dècada dels noranta. Veiem doncs, que aquests anys ademés de ser els que assoleixen el procés de consolidació bàsica de la trama urbana amb actuacions de pavimentacions i ordenacions-urbanitzacions de carrers, són els que el pressupost permet incidir de manera més rotunda i global a través dels PERIS, en la millora dels espais o sectors dels barris més deteriorats i necessitats d'una actuació integral.

III.3. Descripció de la Zona Navas-Congrés:

Els barris de Navas i Congrés estan inmersos en l'estructura Eixample característica de bona part de Barcelona. Aquests dos barris que tenen una realitat urbanística força diferenciada de la resta de barris del Districte. Es tracta d'una zona molt consolidada a nivell urbà doncs la seva construcció és molt més recent que la de la resta de zones del Districte IX. En aquest sentit s'ha de dir que la qualitat viària i arquitectònica, donada la seva relativa juventut, fan que la situació de partida a l'hora d'implementar actuacions urbanístiques sigui molt diferent a la resta de barris del Districte de Sant Andreu, que han sofert una situació de mancances urbanes més fortes i un procés de deteriorament més avançat. Podríem dir, que aquests dos barris a nivell urbanístic pertanyen més al Districte de Sagrada Familia per la seva antiguitat i trama urbana que al Districte de Sant Andreu.

III.3.1. Període 1980-1983:

Durant aquest anys són molt poques les actuacions urbanístiques que es duen a terme en aquests barris. Trobem d'una banda uns equipaments esportius i dues Escoles Públiques, i d'altra banda l'arranjament de la part de la Meridiana que creua Navas i la pavimentació d'aguns carrers en el sector del Carrer Sant Antoni Maria Claret. En aquesta etapa el barri on més es concentren els esforços municipals és Navas.

No és d'extranyar que aquesta zona no reculli més actuacions urbanístiques en aquests primers anys dels vuitanta si ens fixem en els recursos pressupuestaris que se li dediquen, que malgrat ser significativament inferiors als dedicats a la Zona Centre són encara superiors als que s'inverteixen en la Zona Besós. Hem de

Actuacions urbanístiques a la Zona Navas-Congrés. Anys 1984-1987.

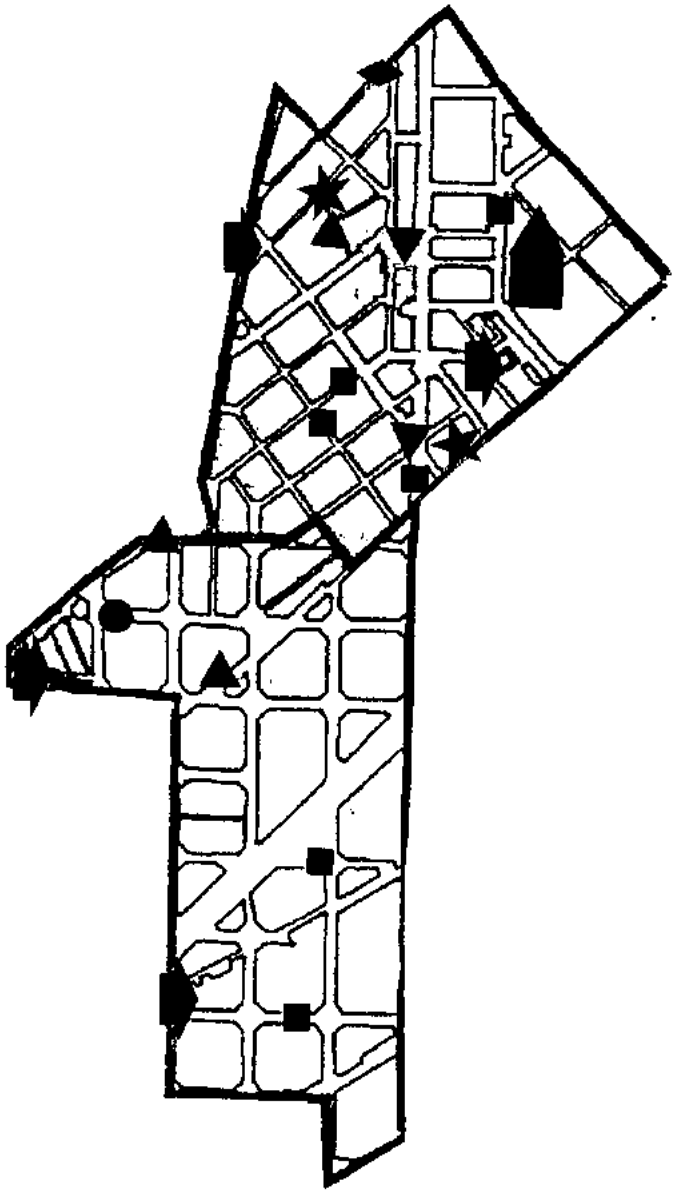

competències urbanístiques. L'Ajuntament de Sant Andreu dedica a la zona 17 milions de pessetes, malgrat és l'aportació feta des de la Casa Gran la més quantiosa. Curiosament l'últim any d'aquest període, el 1987, l'Ajuntament de Sant Andreu no hi dedica cap pressupost als barris de Navas i Congrés , essent l'Ajuntament Central el que carrega amb tota la despesa que en temes urbanístics es fa en la zona.

III.2.3. Període 1988-1990:

Els últims anys de la dècada són els que hi ha una intervenció municipal destinada a proveïr a la Zona d'equipaments. Adequacions de dues Escoles Públiques i dos serveis municipals (com són el Centre de Serveis Personals i el Casal d'Avis Capella) constitueixen les principals obres realitzades durant aquest període.

Alguns arranjaments i ordenacions de carrers, ademés de la construcció d'un parking i certes pavimentacions concentrades prioritàriament en el barri de Congrés completen les actuacions urbanístiques empreses durant aquest últim període de la dècada.

La despesa econòmica que es fa en els barris de Navas i Congrés durant el 1988 i 1989 inferior a la que havien rebut en els primers anys de la dècada, invertint la tendència general de la resta de zones del Districte IX. Així doncs al 1988, l'Ajuntament

Actuacions urbanístiques a la Zona Navas-Congrés. Anys 1988-1990.

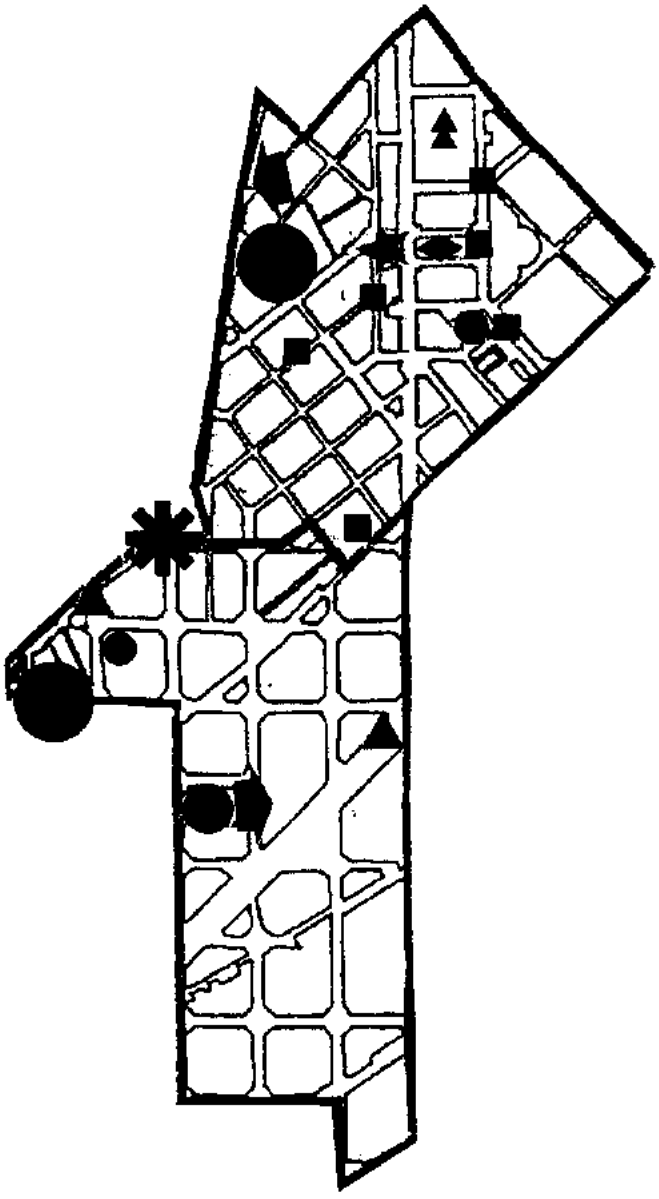

de Districte participa amb 3 milions de pessetes a les obres que es fan en aquesta zona, mentre a l'any 1982 contribuia amb 21 milions de pessetes. L'any següent però l'Administació municipal del Districte IX hi dedica 35 milions que a l'any 1989 seràn 33 milions. Aquestes aportacions són encara inferiors a les que varen caracteritzar el principi de la dècada. La Casa Gran ha estat la que ha aportat als dos barris una quantitat major al 1990amb 1.404 milions de pessetes, que es situa per sota de les contribucions que es fa en matèria urbanística des de l'Ajuntament de Barcelona a les altres zones del Districte.

III.4. Descripció de la Zona Besós:

Els barris de Bon Pastor, Baró de Viver i Trinitat Vella es situen en el límit del Districte, tallats per la barrera del riu Besós. Els tres barris estàn separats de la resta del Districte IX, més concretament del barri de Sant Andreu amb el que colinden per la part superior, per unes àmples zones industrials. Aquestes no només suposen una muralla que impossibilita la vinculació urbana amb el ja comentat barri de Sant Andreu, sinó que també les aïlla entre sí. La també comentada Franja Besós és el límit geogràfic final del Districte IX i així mateix és la última part de Barcelona per la part nord-oest.

La zona Besós està configurada per tots tres barris que varen sorgir com a producte de les onades immigratòries a la ciutat de Barcelona. Dos d'aquests barris, Bon Pastor i Baró de Viver apareixen en la primera gran arribada d'immigració majoritàriament andalusa, amb motiu de l'Exposició Universal de 1929 que es celebrava a Barcelona. Casetes baixes unifamiliars constitueixen la tipologia arquitectònica característica d'ambdós barris. Ara bé, és important remarcar que aquestes vivendes es varen construir depresa i amb materials de poca qualitat que han fet d'aquestes construccions actualment un greu problema de vivenda pels seus

habitants. En el moment d'aparició d'aquests barris les condicions d'urbanització de tot l'entorn, carrers, instal.lacions bàsiques d'enllumenat i clavagueram, així com el nivell de connectivitat amb els barris del Districte i amb la ciutat varen ser clarament precaris i insuficients. La dècada dels vuitanta s'obre amb importants problemes urbanístics i per tan de les condicions de vida existentes en aquests dos barris.

El barri de Trinitat Vella va sorgir com a resposta a la gran demanda de vivenda existent a Barcelona durant la segona onada immigratòria dels anys cinquanta i seixanta. La tipologia arquitectònica d'aquest barri és diferent a la de Bon Pastor i Barò de Viver. En aquest cas trobem edificis de pisos, que a l'igual que en la resta de la zona varen ser aixecats ràpida i precàriament. Falta de qualitat arquitectònica de les vivendes i, per tan, de qualitat de vida dels seus inquilins, falta d'urbanització dels carrers i de l'entorn general, falta de planificació ordenada i racional en tan ha estat edificat en un turó, falta d'una infraestructura viària bàsica i un problema greu de connexió del barri amb la resta de Barcelona han estat els problemes bàsics amb els quals s'ha enfrentat aquest zona.

Ademés de les ínfimes condicions constructives dels habitatges de la Zona Besós, de la deficitària estructura urbanística i de la incomunicació, aquest tres barris s'han caracteritzat per la falta d'equipaments socials que puguessin suplir aquestes precàries condicions de vida. Totes les característiques aquí exposades han fet de Bon Pastor, Baró de Viver i Trinitat Vella suburbis perifèrics del Districte IX i també de la ciutat amb tots els mals que reprodueix la dicotomia centre i perifèria en el contexte urbà.

III.4.1. Període 1980-1983:

Són molt poques les actuacions urbanístiques empresses en aquest període de quatre anys. Es força evident com els esforços del Districte IX en matèria d'urbanisme estàn majoritàriament orientats cap a la Zona Centre del Districte IX. Com a hem comentat anteriorment Navas-Congrés experimenta pocs canvis en aquest període.

El barri que reb més atenció dels tres que composen la Zona Besós és Bon Pastor. El sector on es decideix actuar des de l'Ajuntament del Districte és al sector del barri anomenat Estadella, zona compressa entre la Carretera de Sant Adrià i el Carrer Foc. Trobem en aquesta part de Bon Pastor, dues obres a destacar per la seva incidència urbanística i social: el PERI de remodelació de l'entorn urbà del Centre Cívic del Bon Pastor que té l'objectiu de reestructurar i dotar d'equipaments a aquesta part del barri, i l'ordenació de la Plaça de Mossén Cortines. Aquestes dues obres que van acompanyades d'una instal.lació de clavageram, de la pavimentació del Passeig Enric Sanchís i de l'adequació d'un tram de la Carretera de Sant Adrià. Ja fora d'aquest sector del barri podem veure també l'urbanització del Carrer Costa Brava, zona que al principi de la dècada també presentava forces deficiències en el seu traçat urbanístic. Com es pot apreciar, les prioritats de l'Administració Municipal del Districte IX, es situen en primer lloc les actuacions en la part Sud de Bon Pastor.

A Baró de Viver pràcticament no hi ha intervenció urbanística. S'ha de constatar però la incipient política de l'Ajuntament de Sant Andreu de fer millores en les cases baixes del barri que es troben en un greu estat de deteriorament.

Actuacions Urbanístiques de la Zona Besós. Anys 1980-1983.

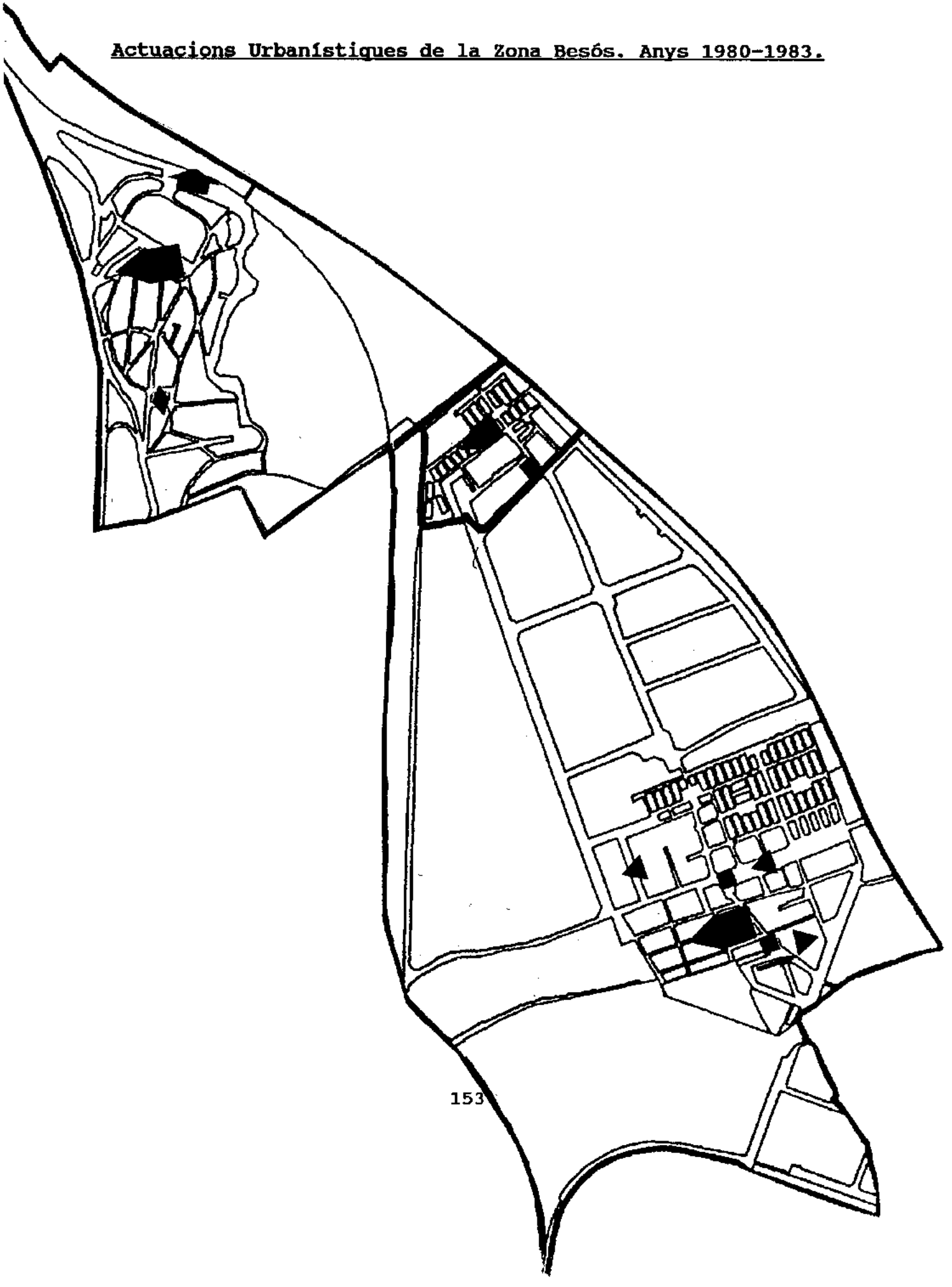

A Trinitat Vella, tal com succeeix en el barri anterior, la intervenció és molt reduida. L'obra més destacable és el PERI del Carrer Padre Manjón, és a dir, tota la zona que envolta la Pressó de Joves, en un intent de donar una condició més digna a aquest sector del barri, tan castigat per la presència del Centre Penitenciari. Un altre zona que es remodela i que té una destacable significació a nivell social donat que és l'únic espai obert i comunitari del barri, és la Plaça de la Trinitat. L'última part en la que l'Ajuntament intervé i que serà objecte de successives millores és el sector del barri límit amb el riu Besós, la zona de Via Barcino. Les condicions d'aquest carrer frontera amb el riu estàn, al començament de la dècada, molt necessitades d'una inversió que adeqüi la infraestructura mínima del carrer.

Fixem-nos ara en el pressupost dedicat a la Zona Besós en la primera etapa estudiada de la dècada. Les dades que a continuació presentem, evidencien com aquesta zona del Districte ha estat considerada l'última en prioritats de millores urbanístiques i arquitectòniques. Els primers diners invertits en la zona apareixen a l'any 1981 amb una aportació de la Casa Gran de 10 milions de pessetes, quantitat inferior als 14 milions que també l'Ajuntament de Barcelona destina a Sant Andreu aquell mateix any. L'any següent es registra un creixement espectacular del pressupost dedicat a la Franja Besós del qual, i si bé la major despesa prové de l'Ajuntament de Barcelona -61 milions de pessetes-, més de 6,5 milions són aportació de l'Ajuntament de Districte. Per a l'any 1983 la dedicació pressupuestària del Districte IX és pràcticament igual, i la inversió que es fa des de la Plaça Sant Jaume s'incrementa fins a 70 milions de pessetes. Durant tot aquest període, tal com es pot comprovar en la taula adjunta, la Zona Besós és la que menys capital reb per millores urbanístiques.

En definitiva, el període 1980-1983 és un període de poca incidència urbanística en el barris de la Zona Besós.

III.4.2. Període 1984-1987:

La dinàmica de l'Ajuntament de Districte varia substancialment en aquesta part del territori durant l'etapa 84-87. S'engeguen un procés de millores que combina les qüestions més estrictament urbanístiques com són l'urbanització i ordenacions de carrers, amb les qüestions més clarament socials com són els PERIS de substitució de les casetes baixes i la construcció i adequacions d'equipaments per a la població dels diferents barris.

En aquesta ocasió segueix sent el barri de Bon Pastor el més afavorit per la política urbanística de l'Ajuntament del Districte IX. Ara és el barri anomenat popularment com "Cases Barates" el que protagonitza la major part de les obres en el barri. Podem veure com en aquest sector ademés de la remodelació d'habitatges hi ha un PERI incidint en tota la zona. L'objectiu que es vol assolir des de l'Ajuntament és la substitució de les cases baixes dels anys trenta per habitatges que mantinguin la tipologia arquitectònica i estiguin en unes condicions dignes d'habitabilitat. Es també en aquesta part del Bon Pastor on hi ha una intervenció més global a nivell d'equipaments tan de caire social com esportius i d'ensenyament. Així com a la part de les Cases Baixes les intervencions s'han dirigit a l'arranjament dels habitatges i a la dotació d'equipaments, a la part de "L'Estadella" on s'ha fet durant aquesta etapa el Centre Cívic del Bon Pastor, s'ha continuat una tasca d'urbanització i ordenació de carrers.

Actuacions urbanístiques a la Zona Besós. Anys 1984-1987.

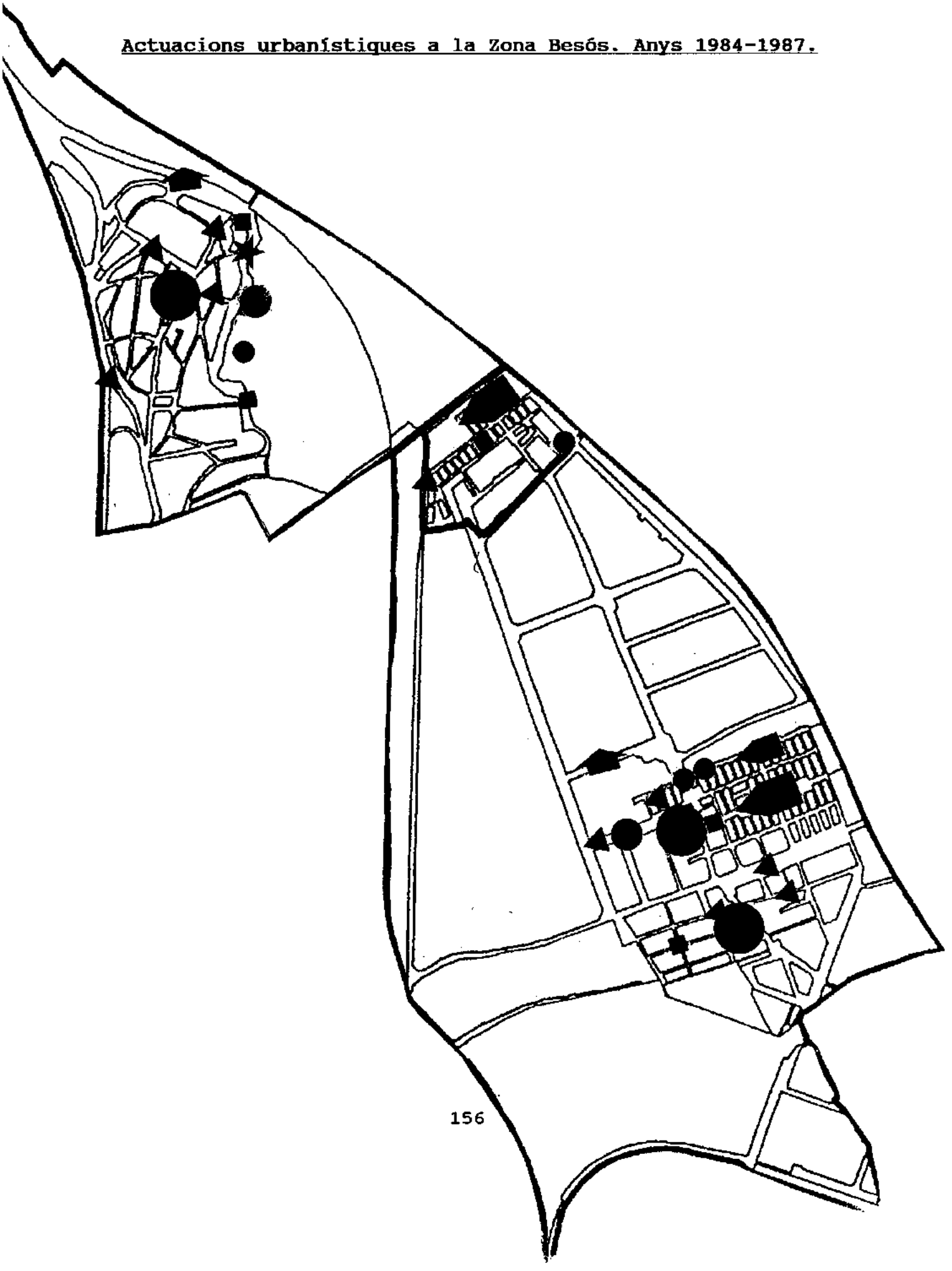

Per al barri de Baró de Viver la solució als problemes d'habitages i, en definitiva, a la situació deteriorada general de la zona és, en aquest període, incidir d'una manera global a través d'un PERI. Amb aquest PERI es pretén fer una remodelació total del barri substituint les cases baixes per edificis i d'aquesta manera donar uns nous equipaments i instal.lacions al barri. Es tracta doncs d'un canvi integral de la vida de Baró de Viver . S'ha de dir que la primera fase del PERI que avui dia ja està finalitzada ha començat a causar els primers impactes socials. Per a la gent del barri, acostumada a viure en les cases baixes, amb unes condicions d'habilitat molt diferenciades de la vida més típicament urbana dels pisos, suposa un canvi en el seu estil de vida quotidiana i de convivència veïnal. Però ademés d'aquestes repercusions, apareix la qüestió del canvi de despesa econòmica que significa viure en una caseta on gaire bé no es pagava lloguer a viure en un pis on el lloguer mensual, malgrat ser molt reduit si comparem la situació dels preus a la ciutat, puja al voltant d'unes 7.000 pessetes. Per les famílies del barri, que en general disposen d'una renda baixa, aquest augment trasvalsa radicalment les seves butxaques. Si bé les condicions de vida milloren substancialment en el edificis aixecats en el barri, sembla que bona part de la població del mateix hagués preferit una opció més propera a la que s'ha implementat a Bon Pastor, és a dir, a millorar les condicions d'habitatges del barri a través de la substitució de les cases actuals per altres que mantinguin la tipologia arquitectònica on estàn acostumats a viure. L'Ajuntament considera però que l'actual Plà d'Edificació, malgrat haver despertat certes reticències, avui dia és viscut amb força satisfacció popular. De la resta d'obres que han tingut lloc en aquest barri potser cal fer únicament menció de l'adequació d'un equipament escolar, el Col.legi Públic de Baró de Viver.

Trinitat Vella, a l'igual que tota la zona, també reb en aquests quatre anys una major atenció municipal. A diferència que els dos barris restants, Trinitat Vella no està sotmesa a cap PERI.

Recordem que ja havia experimentat la implementació d'un en l'etapa anterior. L'esforç en aquest barri es dedica d'una banda a la implantació d'equipaments com són el Centre Cívic i les Piscines Municipals, així com l'adequació del Col.legi Ramón Berenguer III; i d'altra banda a l'ordenació-urbanització de carrers especialment en el sector comprés entre Via Barcino, on es continua la tasca d'arranjament d'aquest terreny, i el centre del barri.

Per a tots aquests canvis hi ha agut una aportació econòmica important, més si tenim en compte que en l'etapa anterior la Zona Besós ha estat la menys afavorida a nivell pressupuestari. L'any 1984 arriba a la zona un pressupost inferior però força proper al que en la Zona Centre en aquests anys. Dels quasi 78 milions de pessetes que s'inverteixen, només 4 milions surten de les arques de l'Ajuntament de Districte. L'any següent, des del Districte IX arriben quasi 9 milions de pessetes, doblant l'aportació anterior, i dela Casa Gran arriben 354 milions. Durant el 1985 la Zona Centre és la que més capital reb en matèria urbanística. De la mateixa manera que succeeix a la resta de zones del Districte IX, el pressupost creix d'una manera desorbitada. L'Ajuntament de Districte invirteix 121 milions en millores urbanístiques i l'Administració Municipal de Barcelona 734 milions de pessetes. L'últim any d'aquest període hi ha un descens de les inversions en tots els barris del Districte IX frontera amb al riu Besós. L'Administració Municipal de Sant Andreu fa una aportació de 33 milions i la Casa Gran de 115 milions de pessetes. Malgrat aquest última devallada pressupuestària es pot observar com la Zona Besós té una dotació econòmica força més positiva que al començament d'aquest quadrienni.

III.4.3. Període 1988-1990:

Les intervencions urbanístiques als barris de la Zona Besós s'intensifiquen molt en el últims anys dels vuitanta. Hi ha un fet capdal en aquesta intensiva activitat de millora: **el pas del Cinturó del Litoral i el Nus de la Trinitat.** Tots tres barris es veuen afectats per aquesta gran obra d'infraestructura i en cadascún d'ells tindrà una incidència específica.

Les actuacions de millora urbana són durant aquests anys força homogènies en tots tres barris. Tan per Bon Pastor, Baró de Viver com per Trinitat Vella podem diferenciar tres eixos d'actuació:

a.- Per un costat el Cinturó del Litoral afecta a una part important dels terrenys de Bon Pastor que afecta a part de les vivendes que es troben en la part més propera al riu. També a Baró de Viver el Cinturó té un impacte clar, ja que afecta a una franja destacable del barri, i és per això que s'està potenciant un ràpid procés de construcció del edificis del PERI per tal d'ubicar a les persones afectades per aquesta obra. La zona de Trinitat Vella, espai que sempre ha patit un fort aïllament espaial provocat en bona part per l'eix de comunicació de la Meridiana, es veu afectada d'una manera destacada pel Nus del Cinturó. De tots tres barris, les més fortes reivindicacions per tal de minimitzar un impacte negatiu d'aquesta important obra viària, ha estat justament aquest últim.

b.- Per altre costat, l'altre gran esforç s'ha dedicat a la dotació d'equipaments socials en tots tres barris. Així a Bon Pastor es construeix el Centre de Serveis Personals -que més tard, amb motiu del traçat del Cinturó es veu afectat i sembla que patirà alguna tranformació substancial- i el Poliesportiu, ademés d'adequar el Col.legi Públic Bernat de Boil.

Actuacions urbanístiques a la Zona Besós. Anys 1988-1990.

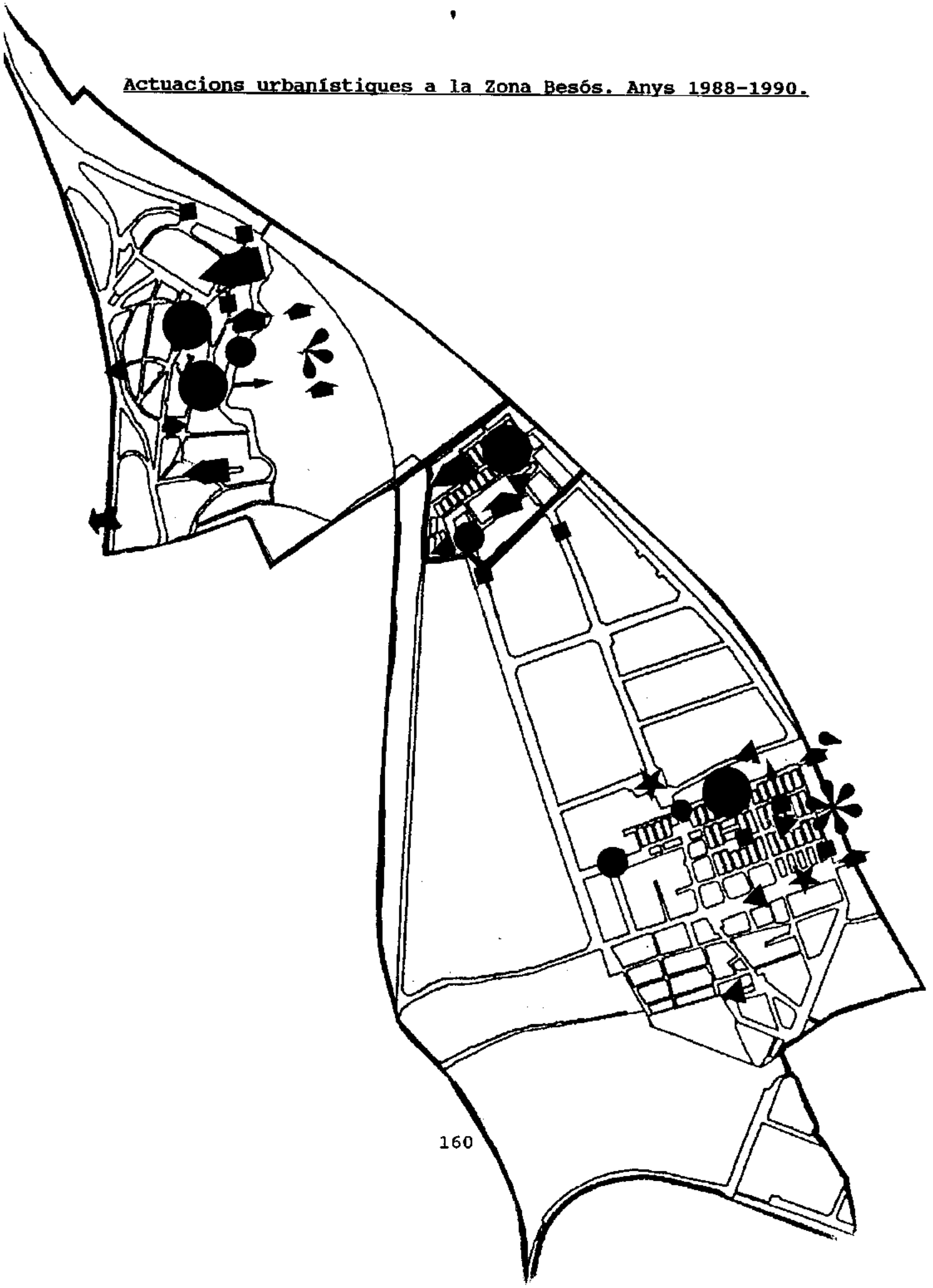

A Baró de Viver també s'edifica el Centre Cívic, que ademés recull el Centre de Serveis Personals del barri -igualment aquest equipament està afectat pel Cinturó i les dependències dels Serveis Personals dels barris està previst que marxi a uns locals dels edificis del PERI-. Durant aquesta època s'inverteix així mateix, si bé d'una manera un tan precària, en instal.acions deportives. Diem precàries per què les instal.lacions esportives del barri s'han fet de manera molt pobre: o bé adaptant uns terrenys davant del Centre Cívic o bé adequant la pista esportiva del col.legi.

Trinitat Vella contempla en aquests últims anys de la dècada una important inversió en equipaments. Entre ells trobem l'ampliació del Centre Cívic, on s'hi troben instal.lats els Serveis Personals del Districte, i la Seu de diferents entitats de barri (CONFIRMAR). En aquest sentit, no podem oblidar la definitiva construcció de la zona esportiva de les piscines.

c.- Per últim, el tercer gran eix d'intervenció es centra en les millores del traçat urbà. A Bon Pastor es consoliden les tasques d'urbanització i ordenació de carrers de la zona de les "Cases Baixes", amb les respectives obres de pavimentació, enllumenat i clavagueram que comporta, encara que aquestes no són excessives. Baró de Viver les millores urbanístiques es segueixen centrant majoritàriament en els habitatges però s'actua també, mitjançant arranjament i ordenació del sector més proper a la zona industrial. Trinitat Vella dedica part dels seus esforços a millorar les condicions d'habitage amb el PERI de la zona d'Epifani Lorda i amb l'arranjament de vivendes en la part del arri on es troba el Carrer Tossal. La resta de les activitats urbanístiques es destinen a millorar les condicions viàries de la zona de Via Barcino, amb un seguit de pavimentacions; a la nova ordenació de la Plaça de la Trinitat; i a l'urbanització de l'accés del barri amb la Meridiana i amb la Trinitat Nova.

L'etapa pressupuestària dels últims anys dels vuitanta i principi dels noranta es pot descriure com a força positiva. Si bé aquest periode comença amb un pressupost una mica inferior al de l'any anterior, s'ha de destacar l'aportació que fa l'Ajuntament del Dsirticte IX amb 92 milions de pessetes. L'últim any dels vuitanta hi ha una creixement de la inversió en qüestió urbanística que corre a càrrec principalment de l'Ajuntament Central amb 116 milions, havent una inversió de 77,5 milions de pessetes per part del Districte IX. L'any 1990 l'augment dels recursos econòmics dedicats a aquesta zona és espectacular, sobretot per part de la Casa Gran que dedica 15635 milions a causa del Cinturó del Litoral, contribuint l'Ajuntament de Sant Andreu en 97 milions de pessetes.

III.5. Conclusions i perspectives de futur:

El Districte de Sant Andreu comença la dècada dels vuitanta amb una situació urbanística que presenta importants problemes. La trama urbana dels barris de Sant Andreu i Sagrera i també dels barris de Navas i Congrés és una trama força consolidada en el que es fa difícil actuar. Per altra banda, la Zona Besós, es troba en una situació greu de marginalitat espaial, de deteriorament dels seus habitatges i de infraurbanització general.

La tasca que dur a terme l'Ajuntament del Districte IX al llarg del periode dels vuitanta es pot diferenciar per zones. A la Zona Centre, zona que ha rebut les més importants aportacions de capital, ha estat una de les parts més prioritzades del Districte IX. En la primera etapa de la dècada, l'esforç per dotar a aquest sector d'equipaments se'n va al barri de Sagrera i les tasques d'urbanització i ordenació de carrers es centren més a Sant Andreu. Aquesta dinàmica s'aprofonditza en l'etapa següent, distribuint els equipaments en tot el territori i amb una dedicació especial per l'ordenació de la trama viària de Sant Andreu. Els últims anys de la dècada, totes aquestes obres que anaven diriguides a adequar

l'estat dels carrers i places de la zona, es veu rematada per una política d'actuació més integral amb l'aplicació d'un nombrós grup de PERIS que afecten a la pràctica totalitat del territori del barri de Sant Andreu.
Sagrera, que a l'etapa anterior recull obres de gran envergadura i significació social i urbanística com són el Pont de Calatrava i el Parc de la Pegaso, experimenta en aquesta ocasió una renovació completa dels seus carrers. Junt amb aquesta política d'arranjaments de carrers, aquest barri de la Zona Centre assumeix el PERI de reordenació de tot el seu sector industrial.

Com podem veure, l'Ajuntament de Districte ha tingut per aquesta zona tres fites essencials: d'una banda adequar tota la trama viària que al pricipi dels vuitanta es presenta força deteriorada. Donada la consolidació urbana de la mateixa no ha estat possible sotmetre-la a una renovació més forta i potser més adient,que impliqués aixemplar carrers, sobretot en el cas de Sant Andreu. D'altre banda, dotar a la zona dels equipaments socials necessaris per què la població d'aquests dos barris tingués cobertes les seves necessitats. En últim terme, la política urbanística de l'Administració Municipal del Districte ha estat dirigida a fer un estudi en profonditat de totes les àrees dels barris de Sagrera i especialment de Sant Andreu per mesurar les deficiències que presenten i actuar de manera global per resoldre-ho. Es aquesta circumstància la que fa apareixer entre l'any 1988 i l'any 1990, una gran quantitat de Plans Especials de Remodelació Interior.

La Zona Navas-Congrés ha estat un sector del Districte IX força diferenciat de la resta, tan pel que respecte a la seva estructura urbana com pel que fa a l'atenció que des del Districte IX se'ls ha prestat. Pel que fa al primer aspecte s.ha de dir que ambdós barris tenen una configuració urbanística jove respecte a la resta de barris del Districte i, que per tan, la seva tipologia arquitectònica i viària respón a l'organització reticular

d'Eixample. Es podria dir que Congrés i especialment el barri de Navas tenen una realitat urbanística molt més propera a la de Barcelona, i en aquest sentit, més vinculada al Districte veí de Sagrada Família.

Tan Navas com Congrés presenten ja al principi de la dècada una estructura urbana molt consolidada. Així doncs les actuacions urbanístiques implemetades en aquesta zona han estat diriguides fonamentalment durant els vuitanta a cobrir les necessitats de pavimentació i adequacions de carrers, a la remodelació d'alguna plaça i a la dotació dels equipaments més bàsics per al barri. Tal com succeeix en la resta de zones del Districte IX, la primera etapa dels vuitanta és una etapa de poques actuacions urbanístiques. Durant aquests primers anys és Navas el barri on més s'actua urbanísticament. Durant el segón periode la implentacions de millores urbanes, dedicades primordialment a l'acondicionament dels carres i els diferents vials de la zona, s'incrementen i es distribueixen de manera homogènea per tots el aquest territori. S'ha de destacar com a obra de més rellevància l'estudi de detall que es realitza al voltant del sector del Congrés Eucarístic que proposa utlització residèncial d'aquesta part, consolidant aquesta part del barri de Congrés. Els últims anys de la dècada l'activitat urbanística, també repartida per ambdós barris, es centra de manera destacada en l'adequació i construcció d'equipaments, com són el Centre de Serveis Personals "Acacies", el condicionament del casal d'Avis "Capella" o l'adequació d.equipaments d'ensenyament com són el Col.legi Públic Emili Juncadella o el Col.legi Públic Pompeu Fabra.

Del conjunt de tota aquesta evolució hem de remarcar que si bé a la primera etapa dels vuitanta la Zona Navas-Congrés és menys atesa que Sant Andreu i Sagrera, però està més afavorida que la Zona Besós, la tendència s'inverteix en els següents periodes d'anys. Tal com ho demostra el pressupost dedicat a la zona en comparació

amb la resta del Districte IX, Navas i Congrés són els barris on hi ha hagut menys intervenció urbanística per part de l'Administració Municipal de Sant Andreu.

La Zona Besós es presenta al principi de la dècada dels vuitanta com el sector amb més problemàtica urbanística de tot el Districte IX. Els tres barris que composen aquesta zona, Bon Pastor, Baró de Viver i Trinitat Vella, tenen una aparició lligada a les onades de població immigrada a Barcelona. Els dos primers barris apareixen amb les primeres grans arribades de treballadors andaluços a finals dels anys vint i principis del trenta. Trinitat Vella en canvi es configura tal com avui el coneixem a partir de la massiva arribada de població immigrada durant la dècada dels cinquanta i seixanta. Tots tres enclaus urbans presenten unes condicions urbanístiques força deteriorades a causa de l'urbanització i edificació tan precària i ràpida que es va fer en el moment de la seva aparició. A Bon Pastor i Baró de Viver les cases baixes constitueixen la seva característica fonamental i a Trinitat Vella els edificis organitzats en el territori sense ordre ni concert la seva.

Del 1980 al 1983 aquesta part del Districte experimenta els primers canvis, encara que d'una manera incipient. Ja es veu la necessitat d'una actuació integral a nivell urbanístic i arquitectònic com ho exemplifiquen la implementació d'un PERI a Bon Pastor al sector de l'Estadella i altre a Trinitat Vella. A Baró de Viver, malgrat no incideix encara cap PERI, també s'implementa una política d'aquació de les cases baixes. Les altres escasses obres que es duen a terme en aquesta etapa són de pavimentació i urbanització de carrers. La situació urbanística de la Zona Besós canvia radicalment al periode 1984-1987. A tots l'adequació de la trama viària és fonamental amb l'urbanització de carrers, així com la dotació d'equipaments socials tan necessaris per a una zona amb pràcticament inexistents recursos d'espais comunitaris. A Bon Pastor i Baró de Viver es posen en pràctica durant aquests anys Plans de Remodelació, que per

al primer barri comprén la zona de les "Cases Barates" i que per al segón comprén la totalitat del terreny que ocupa. L'objectiu general de tots dos PERIS és subsituir les vivendes actuals per altres de noves, que en el cas de Bon Pastor mantindrien la tipologia de casa baixa i en el cas de baró de Viver es substitueix per un complex d'edificis. Els últims anys de la dècada es manté la mateixa política urbanística d'adequació viària, dotació d'equipaments i acondicionament dels habitatges. Però per aquesta última etapa, s'ha d'introduir un fet molt important pel futur urbanístic de la zona: El Cinturó del Litoral. Aquest eix de comunicació fa variar la trama urbana de tots tres barris. L'impacte negatiu que suposa el Cinturó per les poblacions d'aquests barris sembla que será contrarrestat per la implantació d'equipaments que la zona requereix.

Podem distinguir dos fets característics en el procés urbanístic aquí descrit. En primer lloc la zona del Districte IX on s'ha actuat més i s'han invertit més milions ha estat la Zona Centre, sector que ha ocupat en bona part les prioritats d'actuació de l'Ajuntament de Districte. En aquest sentit, la zona menys afavorida ha estat la Zona navas-Congrés, zona del Districte que reb en tots els camps molt poca atenció des de les instàncies municipals. En segon lloc, cal remarcar que és l'any1986, és a dir, durant la segona etapa de la dècada quan es comença a presenciar una política urbanística i una delimitació de prioritats més clares. Es justament a partir d'aquest any quan la Divisió de Serveis Tècnics, i en general, tot l'Ajuntament de Districte assumeix la seva configuració actual des del punt de vista de l'organització competencial, de pressupost i de personal.

Des del punt de vista de l'Ajuntament l'evolució i transformació urbanística del Districte ha estat força positiva, alegant que s'ha conquerit un 80% de les millores que s'havien considerat com a prioritàries. Les Associacions de Veïns que reconeixen el canvi

positiu que ha tingut lloc en els diferents barris del Districte al llarg dels vuitanta, critica però la lentitut amb la que ha actuat l'Ajuntament i el difícil procés de negociació que es genera en les demandes de caràcter urbanístic.

Els reptes de futur amb els que es troba l'Administració Municipal de Sant Andreu, i específicament la Divisió de Serveis Tècnics, plantejen importants diferències per barris. Així, la opció urbanística al barri de Sant Andreu és la **rehabilitació de les cases antigues i l'adequació definitiva de la trama urbana.** Als barris de Sagrera , Navas i Congrés, els problemes que avui apareixen com més importants i que necessiten de solucions durant els anys noranta són **l'aparcament i les actuals industries instal.lades.** L'objectiu de l'Ajuntament és el de substituir la indústria per residència i zones comunitàries com espais verds i equipaments. La proposta de l'administració Municipal de Sant Andreu accepta inclús la combinació d'indústries i vivendes en tan les primeres mantinguin uns mínimis de seguretat ecològica. Es veu doncs com acceptable la compatibilització de la residència amb la **"indústria ecològica".** Respecte aquests tema, l'Ajuntament de Districte està temerós en front la conducta de les empreses que en moltes ocasions, a la vegada que s'avenen a cumplir unes condicions higièniques determinades les incumpleixen causant greus problemes mediambientals (fums, sorolls, camions, embusos...) per als residents del Districte IX.

La Zona Besós té com a necessitats més prioritàries per als primers anys de la dècada dels noranta la dotació d'infraestructures de tots tipus (pavimentacions, clavagueram, enllumenat...) i d'equipaments que encara es demostren són insuficients. Actualment s'està fent per aquest sector del Districte IX un estudi integral destinat a establir un pla d'actuació global per millorar definitivament les condicions tan precàries en les que viuen les poblacions dels tres barris de la zona.

La dècada dels noranta prepara doncs una doble tasca: d'una banda finalitzar les millores urbanístiques dels barris del centre i de Navas-Congrés, que en general haurien assolit una situació urbanística i arquitectònica satisfactòria; i d'altra banda abastir una política integral de renovació i acondicionament més ambiciosa que la realitzada fins ara en la Zona Besós.

IV. LA GESTIO DE LA VIDA COL.LECTIVA:

IV.1. Introducció:

La dècada dels vuitanta ha estat un període d'importants canvis en l'Administració Municipal de Barcelona. Durant els primers anys de la mateixa, l'Ajuntament de Districte IX presenta una organització encara embrionària del que avui dia trobem. Es a partir de l'any 1986, després d'un període de reflexió i estimació dels objectius prioritàris a desenvolupar per l'Administració Municipal a tot el territori barceloní, quan es planteja la que haurà d'ésser l'organització institucional dels Ajuntaments a la ciutat.

Tots els anys de preparació democràtica de les institucions públiques i en concret la municipal, promouen una racionalització de l'estructura interna dels Ajuntaments i així mateix una racionalització del servei al ciutadà, peça angular dels nous Ajuntaments Democràtics. En aquest sentit, es prepara l'organigrama definitiu dels diferents serveis municipals, la distribució funcional de cada un d'ells, i com a part més important, les competències a assumir per tots aquests.

Totes aquestes innovacions es donen en el marc de la DESCENTRALITZACIO funcional i competencial de l'Ajuntament de Barcelona que delega, amb un criteri d'eficàcia part de les seves tasques tradicionals als Ajuntaments de Districte. Aquest ha estat un procés que ha imprés importants canvis en la gestió municipal de Barcelona durant els anys vuitanta i que encara pot seguir imprimint-ne de nous. El protagonisme que assumeixen dels Ajuntaments de Districte en tota aquesta etapa ens ha dut ha presentar un anàlisi de la configuració organitzativa i funcional que al llarg de la dècada ha anat experimentat, fins arribar a la situació actual, l'Ajuntament del Districte de Sant Andreu.

Per a realitzar aquest capítol hem partit de l'organigrama que avui dia presenta l'Ajuntament del novè Districte barceloní. Així doncs, trobareu un estudi de cada una de les Divisions que el constitueixen: la **DIVISIO DE SERVEIS GENERALS**, la **DIVISIO DE SERVEIS TECNICS** i la **DIVISIO DE SERVEIS PERSONALS**. La primera de les Divisions s'encarrega, tal com el seu nom indica de totes les qüestions generals de l'Ajuntament, la segona es dedica a tots els temes que tenen a veure amb actuacions arquitectònico-urbanístiques en el Districte IX i la tercera és la responsable d'incidir en el benestar dels ciutadans d'aquest Districte de la ciutat de Barcelona.

Els eixos principals de l'anàlisi han estat l'estudi evolutiu de l'organigrama, les funcions, el personal i el pressupost adscrit de cada una de les Divisions comentades. Pensem que aquests quatre eixos són prou significatius per mesurar quina ha estat l'evolució específica des d'un punt de vista organitzatiu i funcional, per a cada departament i, en general, pel Districte IX. A cada una d'aquests, hem inclós una sèrie de comentaris sobre alguns fets característics a destacar que fan referència a la dinàmica interna que actualment desenvolupen i que ajuden a entendre les seves funcions i els seus problemes quotidians.

S'ha de destacar que en el cas de la Divisió de SERVEIS PERSONALS presentem un estudi més aprofondit que en la resta de divisions, ja que la tasca que duen a terme té una implicació directa en les condicions de vida de la població del Districte de Sant Andreu. Hem volgut així analitzar detingudament la tasca social que l'Ajuntament d'aquest Districte ha portat a la pràctica durant la dècada dels vuitanta i a la vegada fer un estudi acurat de la metodologia d'intervenció que s'ha emprat en aquesta part de Barcelona.

La DIVISIO DE SERVEIS PERSONALS, que a partir de 1986 adopta una nova forma d'intervenció i organització interna a través de l'anomenada **PAUTA ORGANITZATIVA**, ha estat objecte per part nostre d'un anàlisi que ha volgut mesurar, a la mida de les nostres possibilitats, cóm s'ha viscut des de l'interior del Servei la implementació d'aquesta nova concepció de la intervenció en el medi social. Mitjançant entrevistes a tots el responsables de l'acció social del Districte IX, és a dir, al conjunt de treballadors de la Divisió (Cap de la Divisió-Estaff-Caps de Territori-Tots els Equips de barri), hem volgut presentar aquest estudi valoratiu "des de dins" del que han estat aquests anys de la dècada dels vuitanta en el camp del benestar social.

S'ha de destacar també en aquest apartat una aproximació a la situació de l'educació i l'ensenyament en el Districte de Sant Andreu, qüestió de gran relleu des de la perspectiva dels infants i els joves d'aquesta zona. Els reptes de futur d'una societat cada cop més competitiva i selectiva en el camp de la formació amb les mancances que aquesta porta inscrita, sobretot en l'àmbit de la solidaritat i l'associacionisme, són els grans problemes amb els que s'enfronta l'Ajuntament del Districte IX. Aquesta institució està molt interessada en conèixer quina és la situació d'aquestes problemàtiques i, és per aquest motiu, que oferim aquí algunes de les principals vertents que presenta.

Tots els elements exposats en aquest capítol són un instrument vàlid per incentivar, des del propi Ajuntament del Districte IX, una reflexió sobre els més destacables guanys als que s'ha arribat durant la dècada dels vuitanta i els encara dèfictis amb els que s'enfronta aquesta administració en el futur més inmediat.

IV.2. La Divisió de Serveis Generals:

IV.2.1. Organigrama i funcions:

Com es diu a la memòria de la Divisió de Serveis Generals (any 1989), les **funcions** encomenades a la Divisió són a vegades de difícil quantificació. En molts casos la Divisió de Serveis Generals dóna assesorament. En altres casos serveix de control i fiscalització tan per Organs polítics i decissoris, com per Divisions i altres Nuclis Orgànics del Districte. D'altres vegades Serveis Generals funcionen com a suport administratiu al conjunt de dependències (serveis de consergeria, fotocopiadora, centraleta telefònica...).

L'**organigrama** de la Divisió de Serveis generals, a partir de la Pauta Organitzativa implantada l'any 1988, resta amb la següent estructura:

Divisió de Serveis Generals

Prefactura Divisió

Nuclis Orgànics

N.O.Secretar. i Administr. | N.O.Economia | N.O.Informació | N.O.Rel.Púb. | N.O.Arxiu i Bibliot.

Cadascún d'aquests Nuclis Orgànics té unes funcions específiques. Aquí només resaltarem les **funcions** més importants de cada N.O.:

1.- Prefactura i N.O. de Secretaria i Administració General:

1.1. Funció coordinadora:

- Manteniment de l'assistència tècnica al Regidor i al Coordinador de Serveis del Districte.

- Mantenir el nivell de coordinació i assistència jurídica amb les altres divisions del Districte.

- Mantenir la cooperació amb els òrgans assessors i d'assistència tècnica del Districte.

- Mantenir el nivell de cooperació amb Intervenció General, Secretaria General i altres àrees centrals.

- Coordinar el subministrament de material d'oficina i de neteja comú a la Seu del Districte.

1.2. Funció informativa:

- Manteniment del nivell d'assistència als Organs col.legiats: ordres del dia, convocatòries, actes i publicació d'acords.

- Incloure les propostes d'acords que les Divisions hagin tramés prèviament.

1.3. Funció de control de la despesa:

- Vigilar el cost d'implantació i funcionament dels serveis de la Divisió.

- Instruir els expedients d'autorització de despesa de la Divisió (també, a partir de l'any 1989, de Serveis Personals).

- Supervisar els expedients de contractació de béns, serveis i subvencions de les altres Divisions.

1.4. Funció de control de la plantilla:

- Controlar el compliment de les funcions del personal (iniciar expedients disciplinaris en cas contrari).

- Potenciar la formació de tot el personal mitjançant la coordinació amb les altres Divisions.

1.5. Funció administrativa:

- Prosseguir en la normalització i agilitat administrativa.

- Millorar la qualitat de l'atenció al públic.

Cal fer esment de que la Prefactura de Nucli no té coberta encara la seva plaça de Cap de Nucli, la qual cosa suposa un cert desajust en el funcionament de la Divisió.

2. N.O. d'Economia:

2.1. Funció de control del pressupost:

- Comprovació dels expedients d'autorització de la despesa i subvenció.
- Mantenir el nivell de gestió pressupostària.

2.2. Funció administrativa:

- Mantenir un servei àgil de comptabilitat.
- Mantenir un servei d'informació pressupostària per Presidència, Coordinació i prefactures de Divisió.

3. N.O. d'Informació:

- Implantació informàtica a la Seu del Districte.
- Tenir cura del servei telefònic i de telecomunicacions.
- Millorar i impulsar la base de fitxers i registre de dades.

4. N.O. de Relacions amb el Públic:

- Tramitar els expedients sobre residus sòlids domiciliaris.
- Expedició de certificats padronals i implantació de les funcions que li sigui encomenades (Transferència 17 del 15 de setembre de 1989).
- Millorar la qualitat de l'atenció al públic.

5. N.O. Arxiu i Biblioteca:

- Control de l'Arxiu Històric.
- Optimització i recionalització del sistema de classificació i consulta.

IV.2.2. Evolució de la plantilla:

Anem ara a veure quina ha estat l'evolució de la plantilla de la Divisió de Serveis Generals durant la darrera dècada.

Divisió de Serveis Generals

Evolució de la plantilla

Anys	1980	1981	1982	1983	1984	1985
abs.	22	27	26	29	23	22
%	100%	93%	92%	93,5%	85,1%	81%
total plant. Dte.IX	22	29	28	31	27	27

Anys	1986	1987	1988	1989	1990
abs.	19	19	28	25	26
%	25,3%	19%	21,3%	16,3%	14,5%
total plant. Dte.IX	75	100	131	153	179

Font: Districte IX

L'evolució de la plantilla l'hem d'analitzar a dos nivells. Per una banda, en xifres absolutes l'evolució de la plantilla de Serveis Generals es pot dir que s'ha mantingut en uns nivells constants. Si comparem el principi i el final del deceni veiem que, tot i que la tendència ha estat positiva, de fet l'augment ha estat només de 4 persones més.

Si fem un repàs any per any a la plantilla veiem que l'evolució no ha estat molt constant. Cada any hi ha hagut canvis en quan el personal. L'any 1984 destaca per una devallada significativa (6 persones menys) respecte l'any anterior. Contràriament, l'any 1988 es caracteriza per un aument de 9 persones més en l'estructura total de la plantilla.

Ara per ara podem dir que la plantilla de Serveis Generals, que es xifra en 26 persones, ha trobat un cert equilibri que seria bo que es mantingués. De totes formes, responsables d'aquesta àrea opinen que gran part de la sobrecàrrega de feina que en aquests moments es dóna, podria ésser resolta augmentant la plantilla de la Divisió.

L'altre tipus d'anàlisi ve donat per l'evolució de la plantilla en termes relatius. Del 100% que la plantilla de Serveis Generals suposava a l'any 1980 s'ha passat a representar un 14% del total del personal que treballa al Districte IX. Aquest fet, però, no és significatiu d'un descens negatiu del pes d'aquesta Divisió respecte les altres dues. Molt al contrari el que s'ha de tenir en compte és que durant aquest decenni l'organització de l'Ajuntament s'ha transformat (bé, en realitat podríem dir que abans del 1980 l'Ajuntament no té una estructura organitzativa com a tal). Així, mentre durant els anys 1980-85, la Divisió de Serveis Generals constituia el gruix gairebé únic de la plantilla del Districte, a partir de 1986 les altres dues Divisions (especialment la de Serveis Personals) augmenten el seu pes absolut.

Per tan, en termes relatius, la Divisió de Serveis Generals perd importància dins el conjunt del Districte tot i que aquesta pèrdua s'ha d'entendre no per una disminució de la seva plantilla sinó per un augment del pes de les altres Divisions.

Abans d'analitzar el següent aspecte destaquem un fet important del període que aquí analitzarem: durant els últims cinc anys de la dècada dels 80 es dóna una tendència cap a la privatització de les tasques secundàries dins l'Ajuntament. Arees com la neteja i d'atres (aquest fenòmen és comú a tot el Districte, també a les altres Divisions) es tendeixen a descentralitzar. Aquest fet té conseqüències bàsiques en quan el comportament de la plantilla.

IV.2.3. L'evolució del pressupost:

El pressupost d'aquesta Divisió es xifra a l'any 1990 en 96.089.387 ptes. Aquesta xifra representa un 18,3% del pressupost total del Districte IX. De l'evolució dels pressupostos d'aquesta Divisió entre els anys 1987 i 1990 s'extreu que aquesta Divisió s'ha mantingut en un percentatge molt baix en quan el Capítol IV, ha augmentat en els Capítols I (personal) i VI (inversions) i ha sofert un gran increment en quan el Capítol II (despeses ordinàries) a l'any 1990. Aquest increment tan gran es deu a l'ampliació de les tradicionals competències. L'enllumenat, la recollida d'escombreries i la pavimentació de carrers passen a convertir-se en competències municipals a partir de l'any 1990.

Com a conclusions bàsiques sobre aquesta Divisió, responsable en gran part de donar uniformitat i visió de conjunt a l'estructura vital del Districte, podem dir que en aquests moments està patint una sobrecàrrega de feina molt important, que en alguns temes fa que no es dongui a l'abast. Com ja hem dit abans, s'haurà de tenir en compte durant els propers anys quines són les necessitats d'aquesta "peça clau" de l'organigrama municipal, per tal de que el bon funcionament estigui assegurat.

IV.3. La Divisió de Serveis Tècnics:

IV.3.1. Organigrama i funcions:

La Divisió de Serveis Tècnics tal com actualment es coneix no apareix fins el 1985. Fins aquest any no es tenen pràcticament competències en aquest camp. Les úniques accions que es duen a terme tenen un paper simbòlic doncs es limiten a petites obres a la via pública, al control de l'ocupació de la mateixa i a tasques de pavimentació.

El gran canvi pel que fa a les competències que corresponen a la Divisió surgeixen entre els anys 1985 i 1986, com més endavant es veurà quan analitzem les funcions que recull cada un dels òrgans del Servei. A partir d'aquests anys es realitzen projectes a nivell de Districte, assumint les competències en obres menors i en manteniment d'edificis públics.

Malgrat la limitació que suposa no tenir competència plena en urbanisme i projectes urbans ([9]), encara centralitzats en la Casa Gran, el canvi organitzatiu i competencial que ha patit la Divisió, i en general tot l'Ajuntament de Districte, és molt destacable.

Es a partir de la **Pauta Organitzativa de l'any 1988** quan la Divisió es configura definitivament i assoleix l'entitat organitzativa i funcional que avui presenta.

---

[9].- El Districte IX no té competència plena en urbanisme, ja que aquesta tasca es comparteix actualment amb l'Ajuntament Central. En el cas de les grans obres, com per exemple el PERI de Baró de Viver o el Nus de la Trinitat, l'Ajuntament de Districte només té la capacitat de posar en antecedents de la situació urbanística concreta i de presentar propostes alternatives a punts conflictius.

Passem doncs, a estudiar quin és l'organigrama actual de la Divisió i quina és la distribució de competències que presenta.
L'organigrama d'aquesta Divisió és el següent:

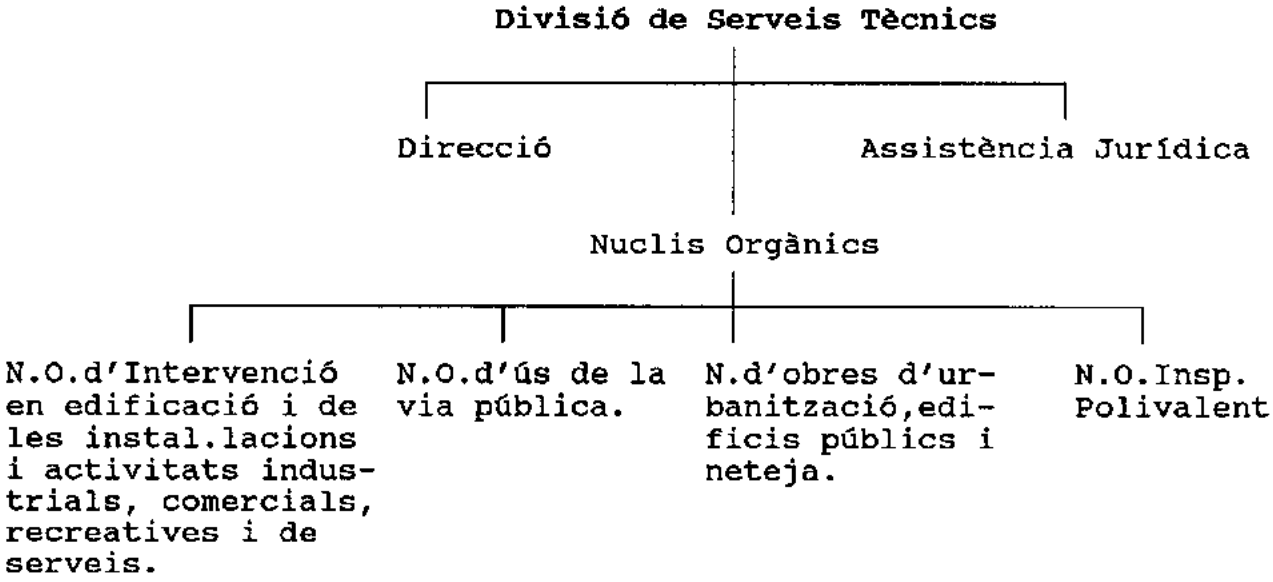

Fixem-nos ara en les funcions que duen a terme cada una de les parts que constitueixen els Serveis Tècnics del Districte de Sant Andreu.

1.- La <u>Direcció dels Serveis Tècnics</u>, com a màxim òrgan de la Divisió, té les següents funcions:

- Dirigir, gestionar, supervisar, coordinar i integrar els resultats dels nuclis que componen el servei.
- Realitzar tasques d'assesorament i suport tècnic-administratiu a la resta de Divisions del Districte, als òrgans de govern del mateix (Regidor, President i Coordinador), així com a altres dependències municipals i altres administracions en temes d'incidència pròpia del Districte IX.

- Col.laborar en la preparació del Plans i Programes d'actuació:

  a.- definint objectius

  b.- fent la previsió d'inversions i despeses

  c.- executant i fent seguiment del Plans i Programes amb control dels resultats i control del cost.

Presentem a continuació les funcions respectives que desenvolupen els diferents nuclis orgànics que conté la Divisió

1.1. El Nucli Orgànic d'Intervenció en Edificació i de les Instal.lacions i Activitats Industrials, Comercials, Recreatives i de Serveis, té adscrites les funcions de:

- Supervisar els expedients d'otorgament de llicències.
- Control i correcció de les activitats (competència de 1987):
  - a.- industrials
  - b.- comercials
  - c.- recreatives
  - d.- de serveis
- Intervenció sanitària (amb assesorament jurídic) en (competència de 1986):
  - a.- habitatges
  - b.- locals
  - c.- establiments
- LLicències d'obres menors (competència de 1985)
- Coordinació amb el Nucli d'Inspecció Polivalent i d'Us de la Via Pública

Formant part d'aquest Nucli apareixen dos grups amb una funció específica:

1.1.1- El grup d'obres menors té la funció de tramitar les llicències d'obres menors.

1.1.2.- El grup de llicències d'activitats: encarregat de tramitar les llicències d'activitats.

1.2.- El Nucli Orgànic d'Us de la Via Pública té la funció d'el.laborar, tramitar i fer el seguiment dels expedients referits a:

- circulació (competència de 1985)
- senyalització (competència de 1985)
- tanques de protecció (competència de 1985)
- instal.lació de mobiliari urbà com paperes, marquesines, etc.(Competència de 1985).
- ocupacióde la via pública (competència de 1985)
- guals (competència de 1986)

1.3.- El Nucli d'Obres, Urbanització, Edificis Públics i Neteja es caracteritza per desenvolupar les funcions de:

- Confecció, tramitació i seguiment d'expedients de:
  a.- projectes integrals d'urbanització (competència de 1986)
  b.- conservació (competència de 1985)
  c.- manteniment (competència de 1985)
  d.- reparació menor d'instal.lacions d'edificis transferits al Districte IX (competència de 1985)
  e.- neteja i manteniment dels solars (competència de 1986)
- Gestió de la Brigada d'Obres del Districte IX (competencia de 1986)

- Coordinació dels criteris per a l'elaboració de projectes d'obres en el Districte IX (competència de 1986).

Dins d'aquest nucli es troba **L'Oficina Tècnica** que realitza el suport tècnic i administratiu en la redacció i confecció de projectes d'obres (competència de 1986).

1.4.- El Nucli Orgànic d'Inspecció Polivalent duu a terme la inspecció no facultativa en qualsevol matèria que afecti a l'activitat dels nuclis de la Divisió.

2.- Al mateix nivell jeràrquic en el que es situa la Direcció de Serveis Tècnics a la Divisió existeix un òrgan de reforç a l'activitat dels Serveis Tècnics com a tal. Es tracta de **l'Assistència Jurídica a la Divisió.** La funció d'aquest òrgan es concreta en els quatre punts següents:

- Fa les propostes jurídico-administratives als òrgans i Divisions del Districte IX en les competències atribuides als Serveis Tècnics.
- Realitza estudis i propostes de contingut jurídic pel que fa a les actuacions urbanístiques.
- Instrueix els expedients d'autorització de:
    - a.- les despeses
    - b.- l'aprovació dels projectes
    - c.- contractació dels serveis de:
        - . urbanització
        - . obres públiques de primer establiment
        - . conservaciió, reforma i reparació d'edificis públics i elements urbanístics.
- Manté relació amb la Divisió de Serveis Generals i amb el Nucli d'Economia.

Com hem pogut comprobar a través d'aquest llistat l'assumpció de competències per part de l'Administació Municipal de Districte ha estat un fenomen rellevant, si bé encara romanen en l'Ajuntament central les competències urbanístico-arquitectòniques més importants.

IV.3.2. Evolució de la plantilla:

La transformació organitzativa de la Divisió de Serveis Tècnics és fàcilment observable a partir de l'evolució quantitativa que pateix aquest Servei a nivell de personal. Fixem-nos-hi en la taula.

Divisió de Serveis Tècnics

Evolució de la plantilla

Anys	1980	1981	1982	1983	1984	1985
abs.	22	27	26	29	23	22
%	100%	93%	92%	93,5%	85,1%	81%
total plant. Dte.IX	22	29	28	31	27	27

Anys	1986	1987	1988	1989	1990
abs.	19	19	28	25	26
%	25,3%	19%	21,3%	16,3%	14,5%
total plant. Dte.IX	75	100	131	153	179

Font: Districte IX

EVOLUCIO DE LA PLANTILLA DE SERVEIS TECNICS
Districte de Sant Andreu 1980-1990

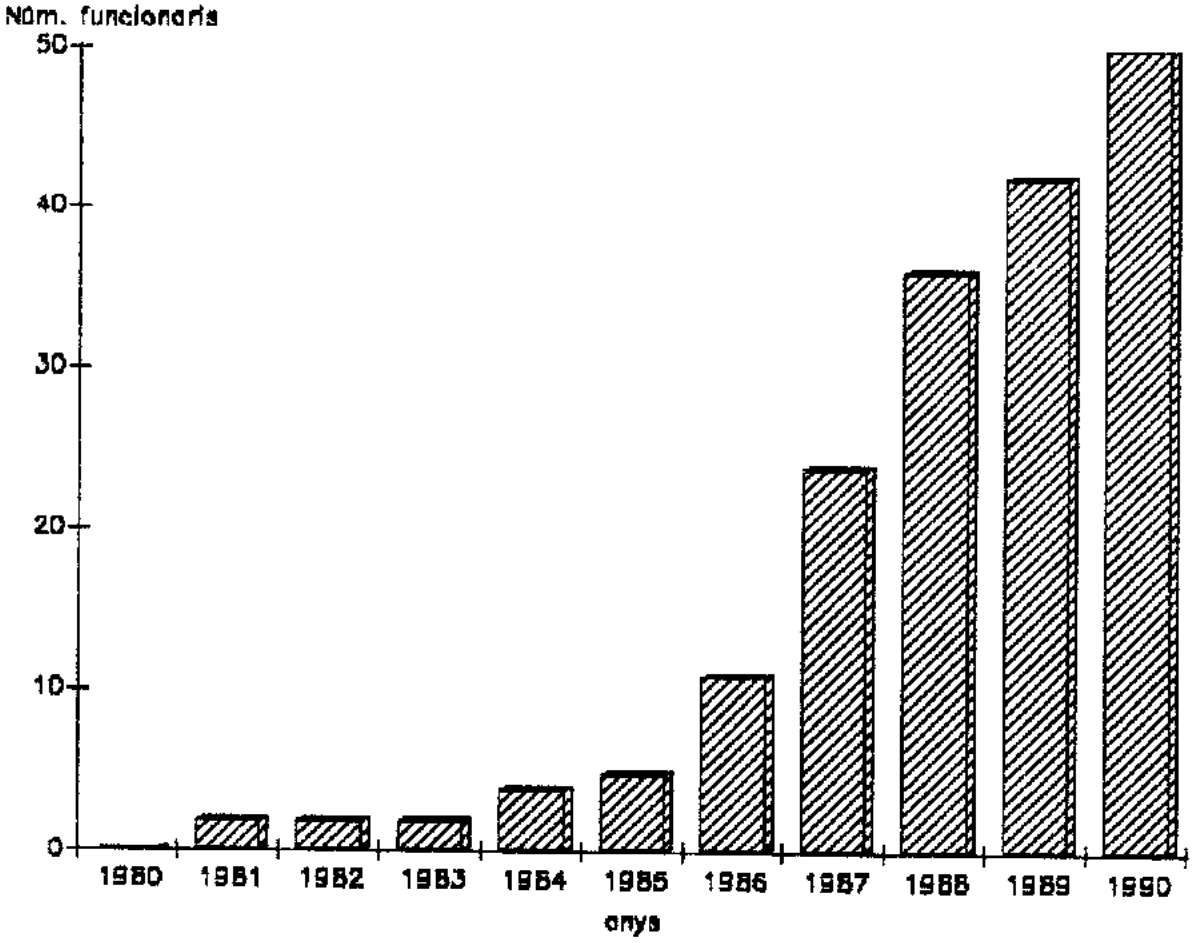

Com podem veure en la taula, el primer any de la dècada no es comptabilitza cap treballador en la Divisió de Serveis Tècnics. Es a partir del 1981 quan aquest Servei es configura, si bé d'una manera molt incipient, amb dos treballadors, quantitat que suposa un quasi 7% del total del personal que en aquell moment formava part de la plantilla del Districte IX. Durant aquest any l'única Divisió configurada i amb pes és la Divisió de Serveis Generals.

La plantilla de la Divisió de Serveis Tècnics no varia quantitativament fins el 1984, quan de dos treballadors passa a tenir quatre, ocupant el 14,8% del total de la plantilla del Districte IX.

L'any 1985 experimenta un creixement que si bé en xifres absolutes sembla poc significatiu (augmenta en una persona) a nivell percentual es tradueix en un 18,5% del conjunt del personal del Districte de Sant Andreu.

L'any 1986 el creixement de personal a la Divisió és força important. S'incorporen sis persones que podem afirmar contribueixen a formar la Divisió com a tal. Aquestes onze persones que suposen però només un 14,6% de la plantilla del Districte, signifiquen una pèrdua de pes relatiu respecte a l'any anterior. Aquest fet ve donat per l'aparició i configuració de la Divisió de Serveis Personals que comptabilitza per aquest any quaranta cinc treballadors.

A partir d'aquest any la plantilla general del Districte IX comença a consolidar-se i, per tan, les diferents Divisions de la casa assumeixen ja la plena dinàmica de Servei Municipal amb entitat pròpia. En aquest cas la Divisió de Serveis Personals, amb un augment de 13 persones, presenta al 1987 una plantilla de vint i quatre treballadors. En el conjunt del Districte IX el personal del Servei Tècnic suposa un 24% del total de treballadors.

Al 1988 s'incorporen un grup de 12 persones a la Divisió. La plantilla dels Serveis Tècnics suposa aquest any un 27,4% del total del personal existent al Districte IX. Aquest percentatge es manté a l'any 1989, si bé només hi ha hagut un augment de dos persones.

Per a 1990 a la Divisió de Serveis Tècnics treballen cinquanta persones, que en termes percentuals suposa un 26% de la plantilla total de l'Ajuntament del Districte IX. Podem apreciar que hi ha una petita devallada del pes de la Divisió respecte a l'any anterior. Aquest fet està motivat per l'increment tan important que experimenta la Divisió de Serveis Personals des del principi de la dècada, ja que comptabilitza per aquest any 116 treballadors.

En resum i tal com es pot comprovar en el gràfic, la Divisió de Serveis Tècnics té un tímid començament. A l'any 1981 trobem una escassa participació de treballadors (el cos de la Divisió només estava representat per un arquitecte), situació que es perllongarà fins el 1985 (en aquest any ja és possible trobar ademés de l'arquitecte, un ingenier tècnic, un delineant i un administratiu). No serà fins el 1986 quan aquesta Divisió es comenci a constituir amb la consistència necessària per a donar el servei que li és competent. A partir d'aquest moment fins el final de la dècada el personal de la Divisió creix, afermant així el Servei i assumint l'entitat que li és pròpia dins l'organigrama de l'Administració Municipal del Districte IX. Actualment la majoria de la plantilla és funcionària amb només dues persones en situacó de contractats laborals.

IV.3.3. Evolució del pressupost:

IV.3.3.1. Introducció:

La descripció que a continuació exposem, preten donar una visió general de cóm ha evolucionat la inversió econòmica en l'àmbit urbanístic-arquitectònic en el conjunt del Districte de Sant Andreu.

En aquest apartat hem d'aclarir que quan ens referim al pressupost estem parlant de la quantitat real de diners que s'ha invertit en el Districte IX, sense diferenciar quina ha estat l'aportació que ha sortit de l'Ajuntament de Districte i quina de l'Ajuntament Central. Aquesta separació pressupuestària ja ha estat presentada en el capítol dedicat a l'evolució urbanística del Districte IX.

IV.3.3.2. Evolució del pressupost per al conjunt del Districte IX:

De l'any 1980 a l'any 1990 hi ha hagut un espectacular augment del pressupost de la Divisió de Serveis Tècnics. Comença la dècada amb una xifra que no arriba als 6 milions de pessetes i la finalitza amb 5.354.925.747 pessetes.

Fent un recorregut per cada un dels anys veiem com de 1980 a 1981 el pressupost creix de manera molt important ja que de 6 milions passa a 24 milions. Però és a partir de 1982 quan el pressupost es situa en el centenar de milions i ja no baixarà. Per aquest any la Divisió disposa de 283 milions de pessetes, que augmentaran al 1983 fins a 321 milions. Però aquest creixement té a l'any 1984 un tall important ja que la inversió en el Districte pateix un descens considerable (178 milions de pessetes).

186 bis

[illegible] DEL PRESUPUESTO DE LA ADMINISTRACION DE SERVICIOS TECNICOS

	1.980	1.981	1.982	1.983	1.984	1.985	1.986	1.987	1.988	1.989	1.990
[illegible]											
Presup.Ay. Barcelona	[illegible]	[illegible]	46.496.749	146.103.531	35.199.600	204.904.786	698.332.715	524.462.719	913.648.297	2952.476.235	2007.294.[illegible]
Presup.Ay.Districte IX	3.933.011	366.339	77.530.890	3.553.127	49.979.088	11.149.737	149.434.682	911.846	120.292.954	156.894.159	248.[illegible]
Pressupost Total	5.931.445	14.326.547	144.527.659	149.656.658.	85.178.085	216.054.523	1047.767.397	525.374.565	1033.941.251	3111.370.394	2255.409.[illegible]
[illegible]											
Presup.Ay. Barcelona			49.367.430	93.595.045	21.895.993		353.450.803	29.920.314	35.003.983	30.205.904	1404.856.591
Presup.Ay.Districte IX			20.903.021	11.300.541	3.616.514	245.350	16.939.948		2.874.181	35.402.964	33.500.379
Pressupost Total			70.270.451	94.895.586	15.512.509		370.390.751	28.920.314	37.873.164	65.608.868	1438.357.069
[illegible]											
Presup.Ay. Barcelona		9.991.379	61.275.648	70.323.282	77.649.291	354.238.928	724.399.673	115.294.526	51.583.724	116.093.690	15675.377.[illegible]
Presup.Ay.Districte IX			6.671.455	6.415.614	4.275.509	8.623.746	131.701.595	33.164.128	92.451.918	77.667.605	57.877.347
Pressupost Total		9.991.379	67.947.132	76.738.896	77.924.791	363.062.674	856.101.259	148.458.654	144.235.642	193.761.285	15733.160.279
[illegible]											
	5.931.445	24.357.926	283.207.243	321.291.140	178.415.388	579.062.547	2274.259.406	702.753.333	1216.055.057	3370.740.547	19466.925.[illegible]

El creixement del gruix monetari segueix, malgrat aquesta devallada, al 1985 superant les quantitats més altes dels anys anteriors i situant-se per sobre dels 500 milions.

L'any 1986, any en el que el Districte IX comença a assolir una estructura més estable i definitiva a nivell organitzatiu i competencial, el pressupost de la Divisió dóna un salt espectacular conquerint més de 2.200 milions de pessetes. La forta embrancida que els Serveis Tècnics experimenten a mitjans de la dècada s'aborta a l'any següent quan el pressupost econòmic no supera els 703 milions.

A partir d'aquest moment l'assoliment de la despesa de la Divisió entra en un procés de creixement ininterrumput i tendent a donar resposta a les necessitats i competències urbanístico-arquitectòniques del Districte IX. Així, a l'any 1988 la Divisió compta amb 1.216 milions de pessetes que al 1989 passen a ser 3.370 milions, per arribar al primer any de la dècada dels nouranta a un pressupost de 5.355 milions de pessetes.

IV.3.3.3. Evolució del pressupost a cada una de les Zones del Districte IX:

- Zona Centre:

A l'any 1980 el pressupost de la Divisió (quasi 6 milions de pessetes) es dedica a la Zona Centre del Districte IX.

A l'any 1981 el pressupost pels barris de Sant Andreu i Sagrera puja a 14 milions de pessetes per sobre del pressupost aleshores adjudicat a la Zona Besós.

Un increment espectacular es registra per al següent any, doncs el pressupost es situa en 144,5 milions de pessetes. Aquesta xifra està molt per sobre de la quantitat que es distribueix a la Zona Navas-Congrés i al Zona Besós. Aquest pressupost augmenta lleugerament al 1983 arribant a més de 149,5 milions, quantitat també superior a l'adjudicada a la resta del Districte.

Però a l'any 1984 el pressupost experimenta una caiguda força important, ja que dels quasi 150 milions de pessetes passa a 85 milions, quantitat encara superior a la Zona Navas-Congrés i Zona Besós.

La despesa en la Zona Centre es recupera a l'any 1985, àdhuc per sobre de l'any 1983, conquerint 216 milions de pessetes. Aquesta quantitat, que està per sota dels diners dedicats a la Zona Besós, es veu fortament augmentada per a 1986. En aquest moment la Divisió canalitza una inversió de més de 1.047 milions de pessetes, més forta que la feta a la resta del Districte IX.

Però la tendència al creixement s'atura al 1987, any en el que el pressupost es redueix a 525 milions de pessetes. Aquesta reducció però no canvia la posició afavorida d'aquesta zona respecte a la resta.

La recuperació de la inversió en qüestió arquitectònico-urbanística a l'any 1988 no supera la inversió econòmica de l'any 1986, ja que es situa en quasi bé 1.034 milions de pessetes. Això sí, considerablement per sobre de la Zona Navas-Congrés i la Zona Besós.

Un increment certament espectacular es pot comprobar que té lloc a l'any 1989 quan la despesa en la Zona Centre arriba a 3.111 milions de pessetes, una inversió efectivament elevada en contrast amb la resta de barris del Districte IX. Ara bé, aquests tres mil

milions es rebaixen per al primer any de la dècada dels noranta a 2.255 milions degut a la redistribució de la despesa en matèria arquitectònico-urbanística capa la Zona Besós i la Zona Navas-Congrés.

En general, podem dir que l'augment del pressupost ha estat molt important durant la dècada dels vuitanta i que ha estat especialment afavoridor per la Zona Centre en comparació amb la resta de Zones del Districte.

- Zona Navas-Congrés:

No és fins l'any 1982 quan a la Zona Navas-Congrés s'hi dedica una part de la inversió feta al Districte IX. Aquest any el pressupost dedicat a aquesta zona és de més de 70 milions de pessetes, molt per sota del pressupost de la Zona Centre i lleugerament per sobre del de la Zona Besós.

L'any 1983 aquesta inversió puja a quasi 95 milions de pessetes, quantitat per sota de la despesa de la Zona Centre però per sobre de la que es dedica a la Zona Besós.

Tal com passa a la Zona Centre per al 1984, la inversió econòmica es veu força minvada ja que de 95 milions es passa a 15,5 milions de pessetes. En aquesta ocasió la despesa per les dues altres zones és superior a la de Navas-Congrés. Aquesta devallada, que situa a aquesta sector com el menys atès, es perllonga també a l'any següent quan la despesa en qüestions arquitectènico-urbanístiques és nomes de 245.350 pessetes.

A l'any 1986 és espectacular el creixement pressupuestari que experimenta aquesta zona que arriba als 370 milions de pessetes, quantitat -encara que important- per sota de la Zona Centre i la Zona Besós.

De nou a l'any 1987 hi ha una devallada molt significativa que es situa en uns 29 milions de pessetes, quantitat superada de manera important a la resta del Districte IX.

Una progressiva i moderada recuperació inversora registra en a Navas i Congrés al llarg de 1988 i 1989, si bé en ambdós anys la despesa és menor que a Sant Andreu i Sagrera i a la franja Besós. El pressupost és de més de 37 milions i de més de 65 milions de pessetes respectivament.

La tendència a augmentar la intervenció arquitectònica-urbanistica en aquesta zona es consolida al 1990 quan als barris de Navas i Congrés s'hi dediquen 1.438 milions de pessetes, encara que per aquest any és la tercera zona en la despesa econòmica del tot el Districte IX.

Com podem veure aquesta és la zona del Districte on al llarg del vuitanta menys inversió hi ha hagut. Ademés s'ha de remarcar que el procés d'inversió en aquest sector del Districte IX ha estat froça irregular amb importants devallades als anys 1984-1985 i 1987.

- Zona Besós:

La despesa arquitectònica-urbanística en aquesta zona té lloc a partir de l'any 1981 quan la inversió s'eleva a quasi 10 milions de pessetes. Aquesta quantitat està per sota de la que es dedica per aquest any a la Zona Centre.

A partir d'aquest any i fins el 1986 hi ha una progressiva tendència a aumentar el pressupot dedicat als barris de la Franja Besós.

El salt inversor del 1981 al 1982 és espectacular ja que de 10 milions de pessetes es passa als quasi 68 milions de pessetes, quantitat que per aquest any està molt aprop de la xifra atorgada a Navas i Congrés.

De 1982 a 1984 el creixement pressupuestari és moderat. Com podem veure la Zona Besós al 1983 recull més de 76 milions de pessetes, la més petita de les aportacions del Districte IX. Aquest pressupost es veu escassament alterat a l'any següent amb una inversió de prop els 78 milions de pessetes, quantitat molt semblant a la dedicada a la Zona Centre.

Els dos anys següents l'augment pressupuestari és molt alt. Així veiem com per l'any 1985 la zona reb 363 milions de pessetes i 856 milions al 1987. Comprovem com per l'any 1985 l'aportació econòmica d'aquesta zona és la més alta que registra el Districte IX i a l'any consecutiu la segona després de la Zona Centre.

Es a partir del 1986 quan s'obren dos anys de reducció pressupuestària força important. A l'any 1987, any en que tot el Districte IX veu reduida la seva despesa urbanistica-arquitectònica, a la Zona Besós s'inverteixen 148,5 milions de pessetes que encara es reduiran, si bé lleument a l'any 1988, en 144 milions. Per ambdós anys i per la resta de la dècada, la contribució econòmica als barris de la Zona Besós és la segona de tot el Districte IX, sempre després de Sant Andreu i Sagrera.

La recuperació inversora tindrà lloc en els dos últims anys aquí estudiats. Així veiem com al 1989 la Zona Besós gaudeix d'un pressupost de més de 193 milions de pessetes que es veuran incrementats, de manera destacada, fins a 15.733 milions de ptes, a causa sobretot de les inversions del Cinturó del Litoral.
Aquesta és la segona zona del Districte més afavorida respecte a les grans inversions en el camp arquitectònic-urbanístic. Val a

dir que la contribució econòmica cap els barris de la Franja ha estat la més estable i progressiva de tot el Districte IX.

IV.3.4. El funcionament intern de la Divisió de Serveis Tècnics.

IV.3.4.1. Introducció:

Volem incluore en aquest apartat algunes qüestions que ens semblen són d'interés per compendre cóm s'organitza la tasca d'aquesta Divisió en la pràctica quotidiana. Temes importants com són els nivells de coordinació de la Divisió en el sí de l'Ajuntament i fora del mateix, és a dir, amb les persones i entitats del Districte IX, o els criteris pel quals s'organitzen les tasques que duen a terme, són presentats d'una manera sintètica a continuació. En gran part la informació que aquí exposem prové de diferents entrevistes realitzades amb responsables de la Divisió.

IV.3.4.2. La coordinació de la Divisió de Serveis Tècnics: l'organització interna i externa a l'Ajuntament de Districte.

a.- <u>Coordinació dins l'organigrama funcional de l'Ajuntament del Districte IX.</u>

Com ja hem vist anteriorment la Divisió de Serveis Tècnics es composa d'un conjunt de Nuclis Orgànics, cada un dels quals té una funció específica atribuida. Tots aquests, i amb un criteri de no dispersar informació, es conecten entre ells a través del Cap de la Divisió. En aquest sentit, el Cap és una figura centralitzadora de tota la dinàmica interna de la Divisió. Per ell passen i han de passar tots els temes que els Serveis Tècnics tractin.

Fixant-nos ara en la coordinació que es duu a terme a nivell d'Ajuntament de Districte: el mitjà unificador de totes les

Divisions que el composen són les **reunions setmanals del Coordinador de l'Ajuntament amb els tres Caps de les corresponents Divisions.**

Es manifesta que aquestes reunions són en general un bon mitjà de coneixements dels problemes que afecten a les diferents parts del Districte i que incideixen en la tasca diària de la Divisió de Serveis Tècnics. Però aquests contactes tan freqüents comporten també alguns problemes.

Es comenta que no totes les reunions tracten temes relacionats amb la Divisió que ara ens ocupa, els Serveis Tècnics, i que per tan en aquestes ocasions les reunions setmanals suposen una càrrega de treball molt poc fructífera; més si es té en compte que la dinàmica de treball de la Divisió és considerada pels tècnics com força intensa. Per aquests casos es parla de que seria millor una reunió del Coordinador amb cadascún dels Caps de les Divisions però d'altra banda s'és conscient de que això triplicaria les reunions. Hem de dir que la percepció que se'n treu respecte la funcionalitat de les reunions és força ambigua. Els contactes periòdics tal com ara estàn organitzats es troben massa exhaustius i relativament eficaços -opinió que també és compartida per la Divisió de Serveis Personals-, però no es presenta cap mesura per modificar aquest tipus de coordinació intramunicipal mantenint una relació formal efectiva entre les diferents Divisions, sense agreujar el temps global dedicat a reunions.

En aquest sentit cal destacar que una de les principals demandes fetes des de les altres Divisions, i de manera molt especial des dels Serveis Personals de les tres zones del Districte, ha estat la d'augmentar la coordinació amb els Serveis Tècnics. Es un fet generalitzat que es denuncii la minsa coordinació i contacte que ambdues Divisions mantenen.

Actualment el manteniment de les infraestructures existents és un element cabdal en la bona marxa del treball diàri. Així doncs, que els locals estiguin permanentment en condicions és una de les principals reivindicacions internes a l'Administració, qüestió d'important relleu si es té en compte la precarietat d'alguns dels espais (degradació del Centre Cívic de Baró de Viver, falta d'espai en el Centre de Serveis Personals de Bon Pastor...) en el que treballen els professionals d'aquesta Divisió.

També es reclama, d'acord amb el que acabem de comentar, una atenció ràpida a les necessitats que els Serveis Personals dels tres territoris en matèria de manteniment, arranjament o reparacions dels diferents equipaments exposen a la Divisió de Serveis Tècnics. Generalment el procés de qualsevol demanda de caire arquitectònic i urbanística feta a Serveis Tècnics s'allarga molt. Seria desitjable doncs, que s'apropessin els canals de coordinació entre els Serveis Personals de les diferents zones del Districte i els Serveis Tècnics de l'Ajuntament.

b.- <u>La coordinació de la Divisió de Serves Tècnics amb les entitats i la població del Districte IX.</u>

La Divisió de Serveis Tècnics és la responsable de moltes de les demandes socials que les entitats del Districte IX fan al seu Ajuntament. Com veurem més endavant les principals reivindicacions de les AAVV s'han orientat al llarg dels vuitanta a demanar millores en el camp arquitectònic-urbanístic. Així doncs, des de la Divisió s'afirma que els Serveis Tècnics mantenen reunions periòdiques amb les AAVV i també es celebren reunions extraordinàries quan sorgeixen temes puntuals a tractar.
Les AAVV però denuncien rebre molt poca informació per part de l'Ajuntament i de la Divisió en concret, de les actuacions urbanístiques que es duen a terme. Afegeixen ademés que a resposta municipal a les seves demandes en aquest terreny triguen molt a

donar-se i que per tan les reivindicacions de caire urbanístic s'allarguen durant importants períodes de temps massa llargs.

En aquest sentit cal afegir que una de les qüestions relacionades amb aquesta lentitut de resposta exposada per les AAVV, és la Centralització a la Casa Gran (Ajuntament de Barcelona) que encara resta de les competències d'Urbanisme i Projectes Urbans. Així doncs, totes les obres d'importància que s'han de fer i que es reclamen es facin per part de les AAVV i atres entitats del Districte , han de passar abans per l'Ajuntament Central, fet que efectivament ralentitza molt la implementació de les actuacions urbanístiques al Districte de Sant Andreu.

Però a la Divisió de Serveis Tècnics no només arriben les demandes a través de les AAVV sinó que són els propis ciutadans els que accedeixen al Servei per a demanar permisos o per resoldre qüestions que els afecten. En aquest sentit s'ha de dir que la Divisió pateix d'una manera directa i força intensa la intervenció popular, la qual és viscuda com una continua pressió social. Es important remarcar aquest fet per què per als tècnics de la Divisió la intervenció de la població determina una part destacable de la seva feina. Totes les demandes, dubtes i peticions han de ser ateses i solucionades a partir dels Serveis Tècnics.

S'ha de tenir en compte però que aquesta percepció de la "pressió social" no ve donada tan pel que suposa de càrrega de treball ja què l'atenció al públic és una de les funcions adscrites al Servei, sinó pel que significa trobar-se davant dels afectats que en moltes ocasions presenten una actitut de queixa o reivindicació. La participació ciutadana, promocionada pels actuals Ajuntaments democràtics, suposa per la Divisió de Serveis Tècnics del Districte IX, trobar-se en permanent contacte amb el conflicte.

No podem perdre de vista que les condicions urbanístiques del Districte de Sant Andreu durant la dècada dels vuitanta han estat, dintre del conjunt de la ciutat, força problemàtiques. Importants mancances en l'ordenació i urbanització de la trama urbana d'aquest territori i en especial, la deteriorada situació arquitectònico-urbanística dels barris de la Zona Besós, han fet que la Divisió dels Serveis Tècnics de L'Ajuntament del Districte IX tingués un important protagonisme en front les demandes socials dels ciutadans i les associacions d'aquesta part de Barcelona.

IV.3.4.3. Alguns criteris estructuradors de la tasca quotidiana de la Divisió dels Serveis Tècnics.

Exposem a continuació alguns dels criteris que hem considerat són els més importants a l'hora d'organitzar i vertebrar la metodologia i els principis bàsics de les tasques que duu a terme la Divisió de Serveis Tècnics.

- En primer lloc, la Divisió considera que la unitat bàsica d'actuació és el **barri**. Totes les obres que es realitzen en el sí del Districte són pensades en el contexte limitat de les necessitats del barri. Aquesta unitat d'anàlisi i intervenció arquitectònico-urbanística permet optimitzar els esforços de la Divisió per millorar la qualitat urbana del Districte IX. Recordem doncs, que l'activitat de la Divisió s'estructura a partir dels set barris del Districte de Sant Andreu.

- En segon lloc, l'objectiu de les tasques que duu a terme la Divisió és la **defensa del ciutadà i del Districte**. Per aquest motiu els desitjos de la població que s'expressen en forma de demandes concretes són una part important de les decisions que pren l'Ajuntament en el pla urbanístic.

- Aquestes demandes i altres qüestions que des del propi Ajuntament de Districte es creuen necessàries s'avaluen en fer la programació pel proper any i es seleccionen aquelles que seràn dutes a la pràctica. Tot aquest procés de selecció de les actuacions aquitectònico-urbanístiques prioritàries que es posen en marxa, es fa amb un criteri d'**equilibri territorial**.

Es pretén donar un tracte igualitari a tots els barris i zones del Districte per tal de no discrimar a cap d'elles -qüestió que en el terreny de la realitat obre importants discrepàncies entre les AAVV del Districte-. Si bé s'admet des de la Divisió de Serveis Tècnics que determinats barris són més combatius i més forts en demanar millores i altres parteixen d'una posició més feble, no és aquesta circumstància la que determina les actuacions urbanístiques que emprén la sosdita Divisió. La política que segueix la Divisió, és la de valorar les necessitats dels barris no reivindicatius i la de revisar totes les demandes dels barris més organitzats. Així es delimita el que és veritablement prioritari i, per tan, quines són les actuacions urbanístiques que s'han de portar a la pràctica per satisfer les necessitats de la població.

- Des del Cap de la Divisió es defensa, i així es recomana a tot l'equip dels Serveis Tècnics, que es prioritzi **allò que és important** per sobre del que és urgent. Aquesta premisa de treball ve motivada per les característiques de la majoria de les tasques que arriven a la Divisió. Totes elles entren amb caràcter d'urgència i, aquest fet, segon ens comenten, és més negatiu que positiu per què no permet fer una tasca més el.laborada d'estudi i anàlisi del que certament és important abastir des de la Divisió de Serveis Tècnics. Així doncs, els tècnics que participen en aquest Servei tenen com a consigna de treball actuar en les qüestions importants, fet que facilita una labor més racional i planificada de la Divisió per atendre les necessitats urbanístic-arquitectòniques del Districte IX.

IV.4. Divisió de Serveis Personals:

IV.4.1. Organigrama i funcions de Serveis Personals:

La Pauta Organitzativa General per als Districtes aprovada l'11 de maig de 1988 acordava un nou model d'organització. Dins aquest nou model, i pel cas de la Divisió de Serveis Personals, es donava opció a dues formes organitzatives ben diferenciades:

1a. Opció organitzativa: criteri sectorial o de l'especialitat dels serveis: segons aquest criteri, l'estructuració interna de la Divisió de serveis personals s'efectuarà d'acord amb les diferents branques o classes de serveis: serveis socials, sanitaris, esportius, juvenils, educatius i culturals.

2a. Opció organitzativa: criteri territorial: en els districtes on la configuració social dels seus barris i el nombre i la distribució de l'equipament ho aconsellin, la Divisió de Serveis Personals s'estructurarà internament sota el criteri territorial, de manera que, cadascun dels nuclis orgànics resultants projecti la seva activitat, amb caràcter plurisectorial (és a dir, abarcant els diferents aspectes o classes de serveis) en una zona determinada del Districte.

Les zones es delimitaran atenent el sentiment veïnal de la comunitat diferenciada per raons de caràcter històric, tradicional o reivindicatiu, la diversificació de necessitats i comandes, i les separacions o agrupacions que imposa la morfologia urbana, procurant respectar la integritat dels barris comunament reconeguts. Convindria que el nombre de zones no ultrapassés de quatre.

(Extracte del texte de la Pauta Organitzativa. Gaseta Municipal de Barcelona, núm 17, 20-VI-1988)

El Districte de Sant Andreu es decantà, sota proposta dels propis membres del que fins el moment s'havia anomenat Serveis Socials, per una organització basada en la territorialització. La raó que s'amagava darrera era una diferenciació socio-geogràfica molt gran entre els tres territoris en què avui es segmenta la Divisió:

- Zona Sant Andreu-Sagrera
- Zona Besòs (Trinitat Vella/Bon Pastor/Baró de Viver)
- Zona Navas-Congrés

Així, l'organigrama de la Divisió de Serveis Personals resta actualment amb la següent forma:

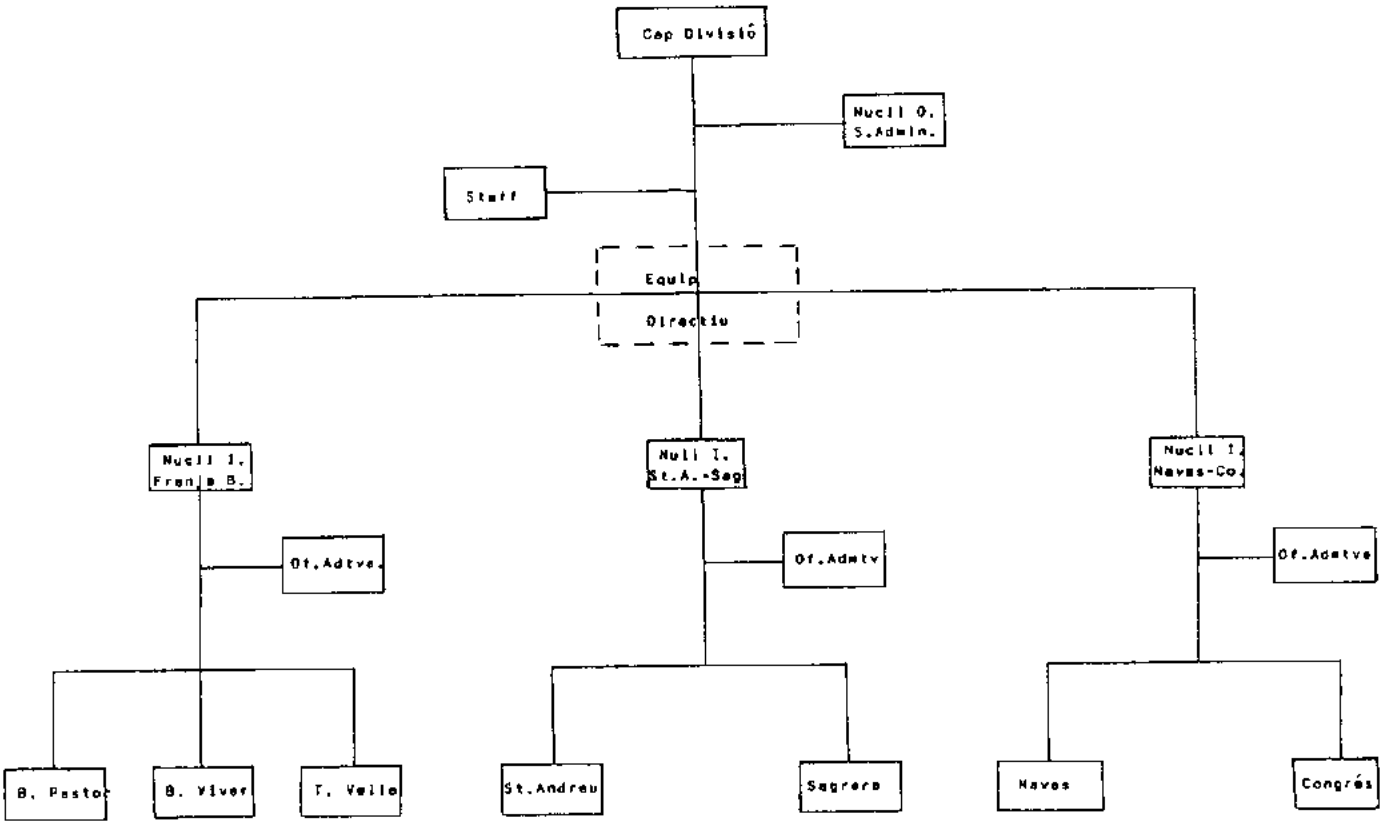

Les funcions més importants de cada un d'aquest elements les citem a continuació:

1.- Direcció de la Divisió:

Manté la direcció executiva dels diferents programes. Pot delegar part de la seva tasca en els responsables de les zones.

2.- Nucli orgànic de Suport administratiu:

Les funcions més importants són:

- Assistir administrativament a la direcció de la Divisió i als diversos òrgans que la composen.
- Formular plans, programes, projectes, pressupostos...dels diferents òrgans de la Divisió.

- Preparació dels expedients de subvencions, d'autorització de despeses i d'aprovació de projectes.
- Comandes de material.

3.- Nucli orgànic de suport tècnic a la Divisió (Staff de la Direcció de Serveis Personals):

- Elaboració de programes intersectorials o sectorials, tan per zones com per interzones.
- Suport tècnic en la realització dels projectes.
- Assistència tècnica a la direcció de la Divisió. (Veure apartat dedicat a l'Estaff)

4.- Nuclis orgànics intersectorials de Zona:

- Prestació dels serveis, gestió dels centres, establiment i exercici de les funcions tècniques i administratives en funció de les transferències següents: Serveis Socials, Sanitat escolar i materno-infantil, activitats i centres juvenils, activitats i instal.lacions esportives, activitats culturals i biblioteques populars i gestió de centres cívics.

IV.4.2. L'evolució de la plantilla (1986-1990):

La divisió de Serveis Personals ha tingut un espectacular creixement del personal que composa la seva plantilla. Aquesta Divisió, a més de constituir des de 1986 la Divisió amb una plantilla més ampla (103 persones), és, de les tres Divisions, aquella que més ha crescut tan en termes absoluts com relatius.

A l'any 1990 la plantilla de Serveis Personals suposa més de la meitat del total del personals adscrit al Districte IX; exactament les 103 persones dins Serveis Personals suposen un 57,5% del total. Aquest percentatge, sens dubte molt important, coincideix amb el que la plantilla d'aquesta Divisió representava a l'any 1987. Si bé el primer any de l'existència de la Divisió de Serveis Personals com a tal (1986) el fenomen expansiu en quan el personal va estar molt intens (el 60% del personal del Districte s'adscrivia a Serveis Personals), a partir de 1988 l'intent va estar doble:

1.- Per una part les altres dues Divisions van crèixer de forma molt significativa, intentant de trobar així un equilibri més enriquidor en tots els aspectes.

2.- Per altra part, l'expansió de Serveis Personals no ha decaigut en cap moment en termes absoluts. El que si és cert és que en termes relatius l'impuls ascendent va decrèixer l'any 1988, si ho comparem amb els altres anys.

Així doncs la conclusió bàsica que en destaquem aquí és que el fort augment del personal d'aquesta Divisió degut en gran part, a un important intent per part de l'Ajuntament del Districte IX per tal d'arribar als ciutadans amb una agilitat i eficàcia major. El resultat, en aquest sentit, ha estat del tot positiu.

Evolució de la plantilla

Anys	1986	1987	1988	1989	1990
abs.	45	57	67	86	103
%	60%	57%	51,1%	56,2%	57,5%
total plant. Dte.IX	75	100	131	153	179

Font: Districte IX

- La plantilla de Serveis Personals per zones. Any 1990:

Les diferències en quan la distribució del personal entre les distintes zones del Districte són molt grans. La situació actual és la d'un Districte amb fortes desigualtats en quan la distribució del seu personal, la qual cosa no ha de significar necessàriament que la situació "ideal" fos aquella on els tres territoris comptessin amb el mateix personal.

Els intents per part de l'Administració del Districte IX han estat diferenciadors perquè també la realitat que s'amaga darrera cada un dels territoris no pot ésser comparada. Per tan, el criteri seguit durant tot el període 1986-90 ha estat el de, mitjançant un esforç diferenciat i adient a les necessitats socials diagnosticades a cada una zona es pot aconseguir una igual millora -un equilibri- dels ciutadans-nes del conjunt del Districte.

El tractament rebut des de la Direcció de la Divisió ve marcat pels següents enunciats. El primer d'ells es refereix a la Zona Besós: es tracta de la zona més deprimida de tot el Districte IX, amb una problemàtica social força complexa i del tot conflictiva. La inversió en diners i en persones ha d'ésser intensa. Els esforços es veuen concretats en una ampla plantilla capaç de captar problemàtiques i incidir en elles. També la demanda generada ha estat a l'alçada d'aquest esforç. Durant el període 1986-90 la Franja Besós ha estat la prioritat bàsica del Districte IX, dins la Divisió de Serveis Personals.

El segon eix d'actuació es concreta a la Zona Central. Tot i que no ausent de problemàtiques socials concretes, aquesta zona és també objecte de força esforç pel seu enclau, privilegiat dins el conjunt del Districte. El fet de constituir-se com cor i arrel històrica -així com també en centre de decisions polítiques- són de ben segur factors afavoridors en quan la conformació dels Serveis Personals en aquesta zona del Districte. Per tan, Sant Andreu i La Sagrera són també zones on la inversió -en aquest cas en quan a personal- s'ha multiplicat.

La tercera i darrera de les zones que constitueixen el Districte, la Zona de Navas-Congrés, ha estat la "ventafocs" del conjunt. Donat que el diagnòstic social fet des de la mateixa Divisió és força positiu (no problemàtiques socials greus, importants avantatges respecte altres zones del Districte i àdhuc de Barcelona), l'oblid cap a aquests dos barris ha estat rotund fins 1990. El personal ha crescut molt lentament. La no consolidació d'un Equip de Treball per cada un dels barris és indicatiu de l'absoluta manca de personal que aquesta zona pateix. El que, en aquestes condicions, ens és difícilment calculable és la demanda que, de poder comptar amb un personal suficient, es generaria. Tampoc no sabem si, en condicions òptimes, el diagnòstic social d'aquesta zona no es veuria remodel.lat.

Plantilla Serveis Personals per Zones. Any 1991

ZONA BESOS		
Trinitat Vella	12	persones
Bon Pastor	14	"
Baró de Viver	11	"
Personal Intrasectorial	7	"
	44	"
ZONA CENTRAL		
Sant Andreu	12	persones
Sagrera	10	"
Personal Intrasectorial	10	"
	32	"
ZONA NAVAS-CONGRES		
Navas	1	persones
Congrés	2	"
Personal Intrasectorial	7	"
	10	"
CENTRE JOSEP PALLACH	4	persones
NUCLI ORGANIC SUPORT ADMINIST	3	"
CAP DIVISIO - STAFF	5	"
TOTAL	**103**	**persones**

No entrarem aquí a fer una valoració sobre el criteri seguit per l'establiment de diferències en quan la distribució del personal en cada un dels territoris. El que sí volem fer constar són una sèrie de comentaris extrets en gran part de les entrevistes portades a terme amb el personals directament implicat a Serveis Personals. Per tal de distingir punts de vista diferents, tractarem ara per separat cada una de les zones components.

En primer lloc la Zona Besós l'any 1986 es composava de només 10 tècnics. Ara per ara n'ocupa més del doble. El creixement de personal ha esta del tot espectacular a aquesta zona, sens dubte el més intens de tot el Districte IX, com ja hem anat dient. L'any 1986 s'incorporaren els Directors dels Centres Cívics, així com algunes-ns assistentes socials. A partir d'aquesta data, cada any han anat incrementant els professional dedicats als anomenats Serveis Personals.

Aquest important creixement del personal ha vingut moltes vegades marcat per una pauta que defineix la tendència general de la contractació en els mercats laborals tan espanyols com catalans: la precarietat en quan la contractació. Contractes molt curts, amb poca possibilitat de seguretat o de promoció laboral, en condicions de treball per sota del què es dessitja... són gran part de les queixes dels propis treballadors del ram. Aquests tipus de contractes en serveis socials han vingut donats pel pla d'oferta pública d'ocupació anomenat PIRMIS i que en el Districte IX tan ha estat demandat.

Així doncs, el professional dels diferents equips ha notat que la contractació de curta durada comporta una transitorietat poc (o gens) compatible amb la filosofia de la compactació i del treball en equip. Cada cop que algú entra o surt, la marxa habitual de l'equip es veu truncada. A més, el fet de que cada professional depengui de diferent instàncies (l'Ajuntament, cooperatives -NEO, La Bruixola-, Generalitat...) genera una situació de confussió i de desigualtat dins els equips.

També el ciutadà es veu agreujat per aquesta situació de mobilitat. El professional és una peça clau en tot el procès de donar un servei social. Si aquell va canviant amb freqüència, l'eficàcia del servei es podrà qüestionar.

El cert és que molts professionals expressen la seva satisfacció davant una situació que sembla tendent a millorar. Durant l'últim període, encara que les queixes no hi falten, una certa

estabilitat s'està notant en els diferents equips de barri. Ara bé, les demandes per part dels professionals continuen existint. Bàsicament són les següents:

1.- Necessitat de continuar ampliant la plantilla donat l'enorme demanda generada als diferents barris:

a. L'Equip de Trinitat Vella demana un-a assistent-a social més, així com un animador del Centre Cívic. Des d'aquest barri, allunyat del Districte, es recolça una major estabilitat del personal.

b. L'Equip de Baró de Viver reclama un assistent social més, un animador de joves i un animador d'adolescents.

2.- Necessitat de crear una major estabilitat del personal

a. L'Equip de Bon Pastor posa sobre la taula el problema de les diferències contractuals i, per tan, de les diferències en quan la dependència de cadascú.

b. Els Equips de Trinitat Vella i Baró de Viver destaquen la necessitat d'augmentar l'estabilitat, especialment en el cas dels PIRMIS.

El cas de la Zona Central segueix també una tendència al creixement de la seva plantilla. L'any 1988 la plantilla de tota la zona era un 50 per cent en relació a l'actual. Tot i que l'increment ha estat més moderat, la veritat és que tampoc aquí són comparables les situacions d'abans i la d'ara.

Un tret diferencial és la important quantitat de professionals (6 en total) que ambdós Equips de Barri (Sant Andreu i La Sagrera) comparteixen. Això genera, en alguns casos, certs desequilibris o manca d'atenció en certs aspectes concrets. L'ideal, segons tothom, és que cada Equip, amb problemàtiques diferenciades, pugués tenir els seus propis professionals. A més, es veu com necessari algun professional més adscrit a l'àmbit de la Gent Gran, ja que la demanda en aquesta franja d'edat és força important.

Les demandes que des dels Equips de Barri es fan es resumeixen en:

1.- Ambdós Equips reclamen una major estabilitat en els professionals que entren i surten dels Equips, generant una situació conflictiva i poc coherent amb la idea de la compactació. Ara bé, especialment a Sant Andreu es reconeix una millora en quan la mobilitat professional.

2.- Consolidació dels Equips:

a. A Sagrera hom pensa que la consolidació encara no ha arribat i que, tot i amb les millores aconseguides durant els últims anys, manca encara algun professional com, per exemple, un educador per la franja d'edats 14-16 anys.

b. A Sant Andreu l'Equip ja ha estat consolidat; la plantilla està complerta.

Navas-Congrés és la zona més oblidada del Districte. Aquesta és un enunciat que es repeteix al llarg de les entrevistes realitzades en aquesta zona. En certes ocasions sembla com si aquesta qüestió ja fos assumida per la pròpia gent implicada, com si no res hagués a fer ja. La realitat és que els dos Equips (un per Naves i altres per Congrés) no estan encara consolidats, que falta molt personal, i que la mobilitat entre aquelles persones que s'han anat incorporant (PIRMI) està encara per sobre del grau òptim. Tot i que la millora ha estat considerable des que es va obrir el Centre d'Acàcies l'any 1988 amb tres persones, els esforços per a aquesta zona del Districte haurien de ser majors.

Les demandes referides a personal es refereixen a un augment de: un treballador familiar i més d'un assistent social. Sembla que si es vol solucionar en part aquest desequilibri s'hauran de realitzar trasllats de personal des d'altres zones amb superàvit de personal. Ara bé, les reticències en aquest sentit poden ésser importants.

IV.4.3. Evolució del pressupost:

Fixant-nos-hi en els tres últims anys del període estudiat, ha estat destacable el creixement pressupuestari que s'ha registrat en els Serveis Personals de les diferents zones del Districte IX. Dels 15 milions de pessetes dels que gaudeix la Divisió al 1988 s'arriba a quasi 100 milions per al 1990. Hem d'aclarir que els milions als que fem referència no contemplen les aportacions que es dirigeixen al Cap de la Divisió, a l'Estaff, a altres partides generals del Districte, o a assignacions econòmoques festes des d'altres administracions.

Atenent ara a les diferents zones, val a dir que la més afavorida ha estat la Zona Besós que contempla un salt pressupuestari molt alt entre 1988 i 1989, per augmentar de manera més moderada en el 1990.

La Zona Centre ha estat la segona en ordre d'importància de la quantitat de diners rebuda durant aquests tres anys estudiats. Comença amb més de i,5 milions de pessetes per finalitzar l'etapa amb 33 milions. Els Serveis Personals d'aquesta part del Districte IX experimenten al llarg dels tres anys importants augments. Veiem com del 1988 al 1989 hi ha un increment de 17,5 milios i d'aquest últim any al 1990 un augment de quasi 14 milions de pessetes.

Per últim trobem els Serveis Personals de la Zona Navas-Congrés presenta el pressupost més baix de tot el Districte IX , fet que evidència l'escassa atenció que es dedica a aquests dos barris durant els anys esmentats. Ara bé , com podem veure en la taula, també per aquesta zona es veuen incrementats els pressupostos. D'una minsa apotcaió econòmica que no arriba al milió al 1988, l'any següent es registra una entrada de diners de 7 milions de pessetes. La variació pressupuestària respecte a l'any 1989 ha estat però molt subtil.

Tal com es pot comprobar durant aquest període de tres anys, 1988, 1989 i 1990, els Serveis Personals de les diferents zones del Districte han vist incrementar el pressupost assignat. Es evident que les prioritats socials i polítiques han promogut una distribució diferencial dels recursos pels diferents sectors del Districte de Sant Andreu.

La Zona Besós, on les problemàtiques socials són més acuciants, ha estat la prioritzada en aquesta repartició dels diners destinats a la Divisió.

La Zona Centre, sector del Districte amb destacades necessitats socials però sense la gravetat de la Franja Besós, ha estat atés, des del punt de vista econòmic, de manera adequada a les seves prioritats.

En canvi, la Zona Navas-Congrés, que durant aquests tres anys viu el procés de formació del Centre de Serveis Personals, reb un pressupost que sembla que avui dia es presenta escàs per assolir una millora social de la zona. En aquest sentit, actualment es planteja estabilitzar les aportacions econòmiques de les altres dos zones del Districte IX, i incrementar la dotació pressupuestària de Navas i Congrés.

EVOLUCIO PRESSUPOST DE LA DIVISIO DE SERVEIS PERSONALS

	1988	1989	1990
1. ZONA CENTRE	1.733.000	19.267.430	33.199.009
2. ZONA NAVAS-CONGRES	660.000	7.358.547	8.544.970
3. ZONA BESOS	12.840.000	50.013.618	54.241.584
4. PRESSUPOST TOTAL DE LES ZONES	15.233.000	76.639.595	95.985.563

Nota: els pressuposts aqui presentats atenen només a l'aportació econòmica rebuda per partides. Altres aportacions no han estat incloses.

IV.4.4. L'Estaff: L'oficina tècnic-administrativa de la Divisió de Serveis Personals:

IV.4.4.1. Introducció:

L'Estaff és un òrgan tècnic-administratiu de la Divisió de Serveis Personals. La seva funció específica dintre de l'organigrama d'aquesta Divisió i que va orientada a realitzar tasques d'assesorament del Servei, ens duu a fer una anàlisi del seu paper dintre de l'estructura del mateix.

L'interés per adentrar-nos en un estudi de l'Estaff, si bé de manera sintètica, ve donada principalment per algunes disfuncions que hem pogut detectar en el sí del mateix. Aquestes, com veurem a continuació, parteixen del que és encara un procés de formació i definició de les funcions, tasques i metodologia de treball definitives que ha de assolir aquest òrgan de la Divisió de Serveis Personals.

Presentarem també en aquest apartat quin és el personal encarregat de dinamitzar el servei, quines són actualment les funcions adscrites i assumides per l'Estaff, i quines les principals activitats que duu a terme. En aquest sentit, repassarem d'una manera molt breu la dotació econòmica que aquest òrgan reb per promocionar les activitats que avui dia entren dintre del seu camp de competències.

IV.4.4.2. Organigrama i funcions de l'Estaff:

L'Estaff és un òrgan inscrit en la Divisió de Serveis Personals com a secretaria tècnica amb autonomia d'actuació. En principi es configura com un òrgan de gestió i assesorament per a totes les qüestions tècnic-administratives, com poden ser estudis i recollida i sistematització de dades, que duen a terme els diferents Serveis Personals de cada zona del Districte IX.

Com a Secretaria Tècnica, l'Estaff té que fer una aportació útil per a la dinamització dels Serveis Personals sense veure's dominat per la intervenció directe amb la població. Aquest fet permet fer valoracions i propostes novedoses en el camp tècnic i metodològic que li és -en principi- pertinent, sense patir la pressió de l'actuació diària amb els usuaris dels Serveis. L'Estaff és doncs un òrgan que pretén assumir les tasques més principalemt de gestió i de reforç tècnic per als professionals dels Serveis Personals de les diferents zones del Districte, i que avui dia impossibiliten que aquests mantinguin una activitat molt més dedicada a les problemàtiques socials de la població.

Hem de dir però que l'Estaff es troba actualment amb una sèrie de problemes i limitacions, que preocupen molt tan al propi òrgan com als tècnics dels Serveis Personals.

L'Estaff com a òrgan amb una activitat pròpia i definida dintre de la Divisió dels Serveis Personals encara no s'ha consolidat. Es tracta d'un òrgan nou que es troba actualment en procés de formació i objectivació de la tasca que li ha de ser pròpia. Aquest procés de transició en el que l'Estaff es troba inserit provoca que la feina que fa encara estigui diversificada entre allò que és estrictament gestió de l'estaff i altres qüestions que teòricament no tenen que ésser assumides per aquest òrgan. En aquest sentit es comenta que la Secretaria Tècnica dels Serveis Personals està essent actualment utilitzada com alt càrrec de gestió, treball que no li correspon. Si aquest és un element que impossibilita que l'Estaff adquireixi l'estatus que li correspon genèricament, les urgències i els tractes directes amb els veïns que acudeixen als membres de l'Estaff per a solucionar dubtes i problemes, s'han de sumar a les limitacions amb les que es troba aquest òrgan per definir i acotar les seves competències i responsabilitats.

Aquest estat de provisionalitat que podem entendre caracteritza actualment a l'Estaff és viscut pels professionals dels Serveis Personals dels Districte IX d'una manera força problemàtica. Els

problemes més importants amb els que s'enfronten els treballadors dels Serveis Personals es centren principalment en qüestions metodològiques de la seva feina. Ens estem referint a **l'el.laboració de tot tipus de fitxes de seguiment i control de la feina que es fa, també de l'el.laboració de les programacions anuals així com a la realització de les memòries i avaluacions.** Tots aquests aspectes de caràcter tècnic, que es constitueixen en instruments bàsics per al funcionament racional dels Serveis Personals, són els que des de la base de la Divisió es reclama assumeixi l'Estaff.
Hem de remarcar però, que el procés en el que actualment es troba l'Estaff, malgrat la falta d'experiència en el terreny de la gestió dels serveis municipals amb la que s'han trobat els responsables d'aquest òrgan en integrar-se a la Divisió, tendeix cap a una veritable consolidació del seu paper gestor i assesor.

IV.4.4.3. Coordinació de l'Estaff amb els Serveis Personals i amb la resta de l'Ajuntament de Districte.

L'Estaff està permanentment vinculat al Cap de la Divisió de Serveis Personals no només per les qüestions directives i de gestió que deuen compartir, sinó per la proximitat espaial en la que treballen ja que tots estàn en un mateix departament en la Seu del Districte.

Amb els Caps de Territori (tres, un per cada una de les zones del Districte IX) es manté un contacte periòdic en les que s'anomenen **Reunions d'Equip Directiu.**

El contacte amb la base dels Serveis Personals, és a dir, amb els assistents socials, animadors o Directors de Centre Cívic, no té una periodicitat establerta sinó que té lloc en ocasions esporàdiques per temes puntuals com podem ser menjadors de nens que no poden pagar el servei, nens conflictius, programes dels Centres Cívics suggerits per les APAS..., etc. Malgrat que els contactes no estiguin formalitzats els membres de l'Estaff són fàcilment accessibles per a qualsevol tècnic dels Serveis

Personals i molt solicts a ajudar o participar en qualsevol tasca que se'ls hi demani.

Avui per avui les relacions que es mantenen dintre de la Divisió poden ser descrites més en termes d'intercanvi que en termes d'assessorament.

Però aquest òrgan té ademés de la seva vessant estrictament ascrita als Serveis Personals, una vessant política. Tots els membres de l'Estaff estan amb relació directa amb el polític que cobreix l'àrea que ells desenvolupen. Es doncs un treball coordinat i tutelat des d'un pla polític. Ara bé una de les qüestions que encara falta per polir en aquesta relació, és la clarificació i concreció de les demandes que efectuen des de l'estament polític de l'Ajuntemnt de Districte a l'Estaff. Aquest fet dinamitzaria l'activitat d'aquest òrgan i ajudaria a assumir la funció d'assessorament i gestió que es pretén tingui.

Com ja hem comentat anteriorment, també en la coordinació amb els polítics i l'acció social més genèrica de l'Ajuntament de Districte, el paper de l'Estaff està en procés d'el.laboració i consolidació.

IV.4.4.4. La plantilla que composa l'Estaff:

Avui dia les tasques de l'Estaff és realitzada per tres persones de les quals només una està contractada en condició de fixe. Aquest fet promou la provisionalitat de la qual abans hem parlat, fomentant doncs que aquest òrgan no acabi d'estar consolidat tampoc en la vessant de personal. Seria necessari doncs garantir la seguretat del lloc de treball dels contractes en aquest servei. D'aquesta manera la feina podria ser considerada, pels mateixos responsables que la duen a terme, amb una perspectiva de continuitat, sense tenir present el neguit de la renovació del contracte i, en aquest sentit, sense la incertesa de fins on podran fer arribar els programes i projectes que han engegat.

La condició laboral de la plantilla de l'Estaff no és l'únic problema amb el què, des d'un punt de vista laboral, s'enfronta aquest òrgan. La qualificació i especialització que ha de contemplar el personal està encara per definir. Sembla doncs, que s'ha de tendir cap a una adeqüació del personal i de les seves funcions objectivant i acotant unes tasques específiques com Estaff.

IV.4.4.5. Les competències i activitats de l'Estaff:

Ademés de la funció genèrica de gestionar i assesorar a la Divisió de Serveis Personals del Districte, l'Estaff té adscrites les següents competències:
- Afers Socials i Joventut.
- Cultura
- Educació
- Area de Desenvolupament Local.

Fixem-nos ara en els principals objectius i activitats concretes que han configurat la dinàmica de cada una d'aquestes àrees competencials, tenint com a exemple la programació per a l'any 1990.

1.- **En l'àrea d'Afers Socials i Joventut** les activitats han estat principalment dirigides a cubrir el temps lliure de vacances dels infants i els joves, especialment en l'època estiuenca. Es tracta de que els nens i els joves del Districte tingui una oferta d'activitats que promoguin deixar el carrer i orientar-se cap a una utilització del lleure formativa i solidària.

Així mateix, amb convenis anuals amb les entitats del Districte i altres serveis complementaris a la juventut des de l'Estaff es vol promocionar activitats que contribueixin a la difusió de l'associonisme i la inter-relació dels joves.

Un altre servei aque s'ha posat en pràctica de cara a la joventut ha estat l'anomenat "punt informatiu" donada la necessitat

detectada que tenen els joves de tenir un espai d'informació on poder assebentar-se i accedir de tot tipus d'oportunitas al seu abast. Per aquest projecte, al marge del pressupost dedicat a l'Area de Joventut, s'hi han dedicat 2.500.000 pessetes. Val a dir, però, que aquesta experiència no ha assolit encara l'èxit esperat, ja que tal com des d'algunes zones del Districte es comenta, aquest punt d'informació compta encara amb una infraestructuta molt precària.

A l'any 1990 el pressupost de l'Area de Joventut del Districte IX és de 3.800.000 pessetes als que s'han de sumar més de 7 milions de pessetes procedents de l'Ajuntament de Barcelona.

2.- **L'Area de Cultura** dedica els seus esforços a promocionar contactes amb Entitats culturals i dinamitzar actes com són les Festes Majors dels barris i altres tipus d'actuacions com són Exposicions d'art contemporani, premis de pintura i escultura o teatre -ara amb la possibilitat de disposar d'un espai propi com és el "Sant Andreu Teatre". L'objectiu d'aquestes actuacions és el de promoure una dinàmica socio-cultural rica i coordinada a nivell de Districte tot fomentat l'intercanvi cultural, l'associacionisme i la creativitat artística.

El pressupost de l'Area de Cultura per a l'any 1990 ha estat de 6.050.000 pessetes.

3.- Les principals activitats dutes a terme en **l'Area d'Educació** es diversifiquen entre les estrictament culturals com són la iniciació a la música o els Jocs Florals; les organitzatives i de participació democràtica en les quals es troba el Consell Escolar; i serveis complementaris a l'ensenyament com són les matriculacions escolars, les beques, els llibres, menjadors i farmacioles. També es gestionen des d'aquesta àrea dos programes que es coordinen des de l'Ajuntament de Barcelona: el projecte d'Absentisme i el projecte de Suport al Centre Pedagògic i de Recursos.

Des d'un punt de vista cultural es vol dinamitzar la formació musical i literària dels nens dels Districte IX, fomentant en definitiva que el màxim d'escoles realitzin projectes culturals. El Consell Escolar de Districte té com a objectiu aconseguir la participació efectiva de tots els implicats en el món de l'educació. Els serveis complementaris a l'ensenyament tenen com a finalitat cobrir unes necessitats mínimes de sanitat, gestionar i controlar els processos de matriculació i evitar, d'altra banda, la discriminació per motius econòmics i l'absentisme escolar.

El pressupost de l'Area d'Educació del Districte IX per l'any 1990 ha estat de 2.900.000 pessetes. A aquesta quantitat se li han d'afegir 8.457.000 pessetes que provenen de partides externes al pressupost del Districte.

4.- Des de l'**Area de Desenvolupament Local** s'organitzen activitats dirigides fonamentalment a la formació i orientació ocupacional. Les prioritats d'aquesta àrea es centren en adequar la oferta i la demanda mitjançant la formació dels joves per a la seva integració en el món del treball. Els Plan d'Ocupació procuren solventar situacions familiars i personals d'alt risc a través de contractes laborals.

Aquesta àrea ha disposat per al 1990 d'un pressupost de 4.701.000 pessetes.

IV.4.4.6. La situació de l'ensenyament al Districte IX: una problemàtica a estudiar:

a. Introducció:

Ens hem detingut en aquest apartat a presentar uns apunts de la situació de l'ensenyament en el Districte ja que aquesta ha estat una demanda explícita que se'ns ha fet des de l'Ajuntament de Sant Andreu. A la Administració Municipal li preocupa molt aquest tema i ha estat en aquest sentit que se'ns ha demanat indagar en aquesta qüestió.

L'Ajuntament de Sant Andreu davant un tema d'aquesta envergadura vol saber quina és la situació actual en la que es troba l'ensenyament al Districte, així com quines són les seves línees de futur. Serà a partir del coneixement d'aquestes coordenades que l'Administració Pública podrà debatre quin ha d'ésser el seu paper en aquest camp.

Hem de dir però que el que a continuació presentem no és un estudi aprofondit de la conjuntura en la que avui es troba l'enseyament i les seves perspectives de futur, sinó una aproximació sintètica a les problemàtiques que en el present l'envolten i que segur determinaran els anys vinents.

En aquest sentit si ens preguntem quins han estat els principals motius que ens han semblat de gran importància per tractar el tema de l'ensenyament, la resposta perfila tres grans eixos.

En primer lloc, i des d'un punt de vista demogràfic, ja hem vist que el col.lectiu d'infants i joves en el Districte IX és força destacat, sobretot si es compara amb Barcelona. Aquest fet implica que l'Administració Pública de la zona hagi de prestar una especial atenció a aquest destacat grup social.

Però si d'una banda els infants i els joves són quantitativament molt importants, no es pot perdre de vista que aquest grup s'ha

reduit de manera espectacular en el primer període de la dècada dels vuitanta, manifestant una tendència a continuar disminuint. No és alié a aquest fet la devallaa de la natalitat a la ciutat de Barcelona, fenomen típic de les grans ciutats europees.

En segon lloc, i com a conseqüència directa d'aquesta devallada de la població infantil i jove, s'imposa fer una racionalització dels Serveis d'ensenyament adequant la oferta a la demanda.

En tercer i últim lloc, s'imposa la rellevància que té per a la nostra societat la formació i preparació dels joves. En aquest sentit l'Ajuntament es planteja com un tema cabdal quina ha de ser la formació dels infants i joves del Districte enfront els reptes del futur. El pas de l'escola al treball o el pas de l'ensenyament primari a l'ensenyament secundari i superior són un exemple d'aquests destacats reptes que necessiten orientació i informació.

Dintre d'aquest gruix de reptes que el futur prepara per als actuals nens/nes i joves, sorgeixen també importants compromisos per a l'administració local del Districte. Ens referim a la concepció global que ha de tenir l'ensenyament des dels òrgans coordinadors de la mateixa. Es en aquest punt on el sentit i els objectius de l'ensenyança s'obren a una concepció que entengui d'una manera integral la socialització de l'infant. Arribats a aquest punt un servei complert als nens i joves sembla ha d'assumir tan el temps escolar com el temps extraescolar, oferint així un entorn d'educació global.

L'últim repte que se li presenta a l'Ajuntament del Districte IX, i en definitiva a la resta de Districtes de la ciutat, és que la definició de competències que li són pròpies en aquest terreny i els continguts que ha de tenir l'ensenyament, ja no es poden entendre només dintre del marc nacional, sinó que haurà de fer-se efectiu dintre de l'àmbit europeu (tal com ho ha demostrat recentment el Congrés de Ciutats Escoles).

b.- Tasques que es realitzen des de l'Ajuntament de Districte en el camp de l'ensenyament.

L'Area d'Ensenyament de l'Estaff s'encarrega de les següents tasques:

- la Secretaria del Consell Escolar
- coordina als representants municipals als Centres Públics de primària i secundària
- relació amb el Centre Pedagògic i de Recursos
- relació amb el Conservatori
- relació amb l'Escola d'Adults
- gestiona les qüestions de Matriculacions
- altres qüestions del dia a dia

c. Les relacions de l'Area d'Ensenyament amb els polítics:

Com ja hem comentat abans cada una de les àrees de l'Estaff manté estretes relacions amb els polítics pertinents a l'àrea en qüestió. En el cas de l'Ensenyament les relacions es diversifiquen en tres càrrecs:

** S'està en contacte amb el Regidor ja que aquest és el President del Consell Escolar del Districte IX.

** També s'està vinculat al Coordinador del Districte IX com a President de la Comissió d'Educació.

** Per últim, el responsable d'Ensenyament de l'Estaff està en contacte amb el Conseller de Cultura.

Aquestes tres figures de l'Ajuntament de Districte presenten un enorme interés per tots els temes referits al camp de l'educació, i en aquest sentit es comenta que són bons coneixedors d'aquest àmbit social. La voluntat de tractar aquest tema en profonditat per part de l'estament polític i el coneixement que tenen de la problemàtica de l'educació fan que el treball amb els tècnics sigui molt fructífer.

d.- Competències de l'Ajuntament del Districte IX en quan a Educació:

Les competències de l'Administració Municipal en l'àmbit de l'educació i l'ensenyança són poques.

Pel que fa a l'Ensenyament Reglat les atribucions de l'Ajuntament de Districte queden reduides a conservació i manteniment dels edificis escolars i a la intervenció, dintre del programa marc de tota Barcelona, en el tema de l'absentisme.

En el camp de les activitats extraescolars no es té una competència atribuida però és en aquest terreny on l'Ajuntament de Districte pot incidir. La decisió d'intervenir en el temps lliure dels nens/es i joves depén e l'actualitat únicament de la voluntat del Districte en qüestió. En el cas que ara ens ocupa, el Districte de Sant Andreu, ha estat explicitada la voluntat d'intervenir en aquest terreny, fet que demostra la sensibilitat de l'Administració municipal d'aquesta part de Barcelona pel tema de l'educació.

La pràctica totalitat de les competències d'Ensenyament depenen de la Generalitat. La responsabilitat compartida en el camp de l'educació, però la centralització de competències de l'administració autonòmica porta forces problemes en el moment d'haver de mantenir una col.laboració professional entre ambdues administracions per d'incidir en l'ensenyament. Les limitacions més importants d'aquesta col.aboració sembla que es centren en el sumistrament de dades i informació per part de la Generalitat a l'Ajuntament de Districte. En aquest sentit val a dir que sembla que no estan definits els criteris fonamentals de l'intercanvi professional entre aquest dos estaments polítics i per tant que no hi ha una política d'actuació coordinada.

Cal que analitzem en aquest apartat la situació en que es troben actualment les activitats extraescolars en el Districte IX i,

veure així, quines perspectives d'actuació s'obren en aquest camp per l'Ajuntament de Sant Andreu.

Les activitats extraescolars cauen sobre la responsabilitat de les APAS. Quan l'APA funciona, fet que vol dir que l'Escola en qüestió funciona, s'organitzen moltes activitats extraescolars dirigides fonamentalment a promocionar en el temps lliure la participació del nen/a i jove en activitats lúdiques del seu gust i capaces d'ajudar en la seva formació i socialització general. Però quan l'APA no funciona, símptoma clar de que l'escola tampoc funciona, no s'organitzen ni s'incentiven activitats fora de l'horari escolar. Malgrat el Districte també promocioni un seguit d'activitats independents al temps d'escola això no es suficient per suplir les deficiències organitzatives d'algunes APAS. Són aquestes les responsables d'abastir l'educació i l'ensenyament dels nens/es i joves del Districte i, per tan, sembla que s'hauria d'enfrontar la problemàtica que alguna d'aquestes presenten per tal de poder fer una oferta d'activitats extraescolars equilibrada arreu del Districte IX. En aquest moment es poden observar forces desigualtats entre zones amb una gran oferta com són el sector occidental de Sant Andreu i oriental de Sagrera on les Escoles Públiques han fet una oferta intensa i de força qualitat, i zones amb una escassa activitat extraescolar com apareix en algún sectr de la Zona Besós. Si ens fixem en les franjes d'edat que estàn més cobertes veiem com són les que recull el període d'EGB. Això vol dir que les edats adolescents estàn força desabastides.

De cara al futur l'Ajuntament de Districte, que considera l'atenció després d'escola com un tema problemàtica ara per ara, seria necessari fer un replantejament total de la situació. Aquesta administració, que avui dia no te cap competència en aquest camp, té en perspectiva assumir un paper més actiu en l'organització i promoció del temps extraescolar. En aquest sentit, l'Ajuntament es planteja la possibilitat d'adquirir un paper coordinador de les APAS i de les seves activitats amb un triple sentit:

a.- Fer una política de redistribució de la oferta per zones, per tal de reequilibrar la situació global del Districte i que no hi hagi situacions de solapament d'activitats per un costat i inexistència de les mateixes per l'altre.

b.- Fer una oferta adequada a les demandes reals dels nens/es i joves del Districte.

c.- Establir una negociació més intensa amb les APAS per reconduir, en la mesura del necessari, la seva tasca.

Val a dir que els Serveis Personals del Districte IX tracten el tema de la infància però la intenció des de l'Estaff és que sigui cada cop més aquest qui assumeixi un paper cabdal en aquest tema. La seva funció s'hauria d'orientar a fer un plantejament general del que han de ser les activitats extraescolars i del paper que ha de fer l'Ajuntament de Districte en aquest tema. En aquest sentit s'obren tot un conjunt d'interrogants:

** S'ha d'intervenir des de l'Ajuntament del Districte en les activitats extraescolars?

** Si s'ha d'intervenir quin paper s'ha de tenir?

** Quins criteris han de configurar la política d'intervenció?:

- Quina població podrà gaudir de la oferta?.(Davant aquesta pregunta la resposta de l'Ajuntament del Districte IX és que les activitats han d'estar obertes a tots els nens/es que vulguin i no limitar-ho als alumnes de la pròpia escola).

- Quina oferta és prioritària i quina no?
- Quin equilibri territorial s'ha de mantenir?

El tema de les activitats extraescolars és un exemple del que s'ha d'entendre com una redefinició més global del paper que ha de jugar l'Administració Municipal del Districte en el camp de l'Educació. Aquest replantejament és tan i més important per quan la nova organització competencial ja no és una qüestió estrictament nacional sinó que, com s'ha pogut veure en el Congrés de Ciutats-Escola, és un problema que aborden el conjunt de ciutats europees. La problemàtica comú de Barcelona amb la resta de ciutats d'Europa suposa l'estudi de tota una sèrie de temes:

- Què se li demana a l'Escola?
- Quan temps lliure ha de quedar en l'ensenyament reglat?
- Quines alternatives han d'haver a l'ensenyament reglat?
- Qui i cóm ha d'organitzar aquestes alternatives?

Aquests són els reptes actuals amb el que es troba inserit l'Ajuntament del Districte IX de cara a fer una intervenció eficaç en el camp de l'educació i l'ensenyament.

e.- Breu anàlisi de l'oferta i la demanda escolar al Districte IX per cicles escolars:

La situació socio-demogràfica que actualment caracteritza les grans ciutats occidentals amb una reducció important de la població infantil i jove, té una especial incidència a l'hora de reestructurar els Serveis Educatius que estàn a l'abast de la societat. La devallada dels nens/es i joves és un fet clar en el Districte IX i per això em cregut necessari incluore una breu anàlisi de quina és l'estructura de l'oferta i la demanda de places escolars en aquesta part de Barcelona.

Passem a continuació a presentar la relació entre la oferta i la demanda de places escolars dividint tres períodes: la franja de

0-4 anys, la franja d'edats que inclou l'EGB i, per últim la franja d'edats de BUP-COU i FP.

e.1. Franja de 0-4 anys i preescolar de 4-6 anys:

Les places disponibles de 0-4 anys en centres públics són insuficients, havent-hi moltes dificutats per entrar. Nomes hi han dos Escoles del Patronat Municipal de Guarderies i una Escola de la Generalitat. Totes tres escoles són quasi bé gratuites. La resta són privades i ademés de ser més cares, es comenta que estan en pitjors condicions i ofereixen menys atenció als infants.

El problema d'aquesta oferta és que no hi ha una solució intermitja a la Guarderia Pública i la Guarderia Privada. Centres concertats per aquestes franjes d'edat serien una bona solució a la saturació de la actual de la demanda.

Si ens fixem però en la relació oferta i demanda de places de preescolar (P.3, P.4, P.5) en 14 escoles dels barris de Sant Andreu, Sagrera i Congrés -són les únics dels que disposem informació- la situació és diferent. En el procés de matriculació 1990-1991 hi ha hagut 549 sol.licituts i 151 vancants no cobertes, essent aquest desfase el més gran de totes les franjes d'edat analitzades aquí. Segons aquest fet podem pensar que en el conjunt del Districte IX hi ha un desequilibri entre l'oferta i la demanda ja que sobren places per a nens/es de 4 a 6 anys. La reducció de la natalitat durant la última dècada ha tingut una incidència cabdal en aquesta franja d'edat.

d.2. EGB:

Per aquesta franja d'edats, la oferta i la demanda es troba força diferenciada territorialment.

A la Zona Besós l'Escola Pública es troba infrautilitzada donada la baxa demanda de places existent. Al contrari les Escoles

Parroquials estàn plenes, tenint en general instal.lacions i infraestructures inferiors a les de les Escoles Públiques i un rati professor-alumne més alt que en aquestes últimes. L'explicació a una situació com aquesta ve donada principalment pel tema de la integració. En aquestes escoles hi van nens gitanos i la gent no vol portar als seus fills a escola amb aquets infants. També s'ha de remarcar que el claustre d'aquestes escoles presenta importants deficiències, fet en el que no és alié la desmotivació i crispació del professorat.

A la resta del Districte la demanda de places escolars és força selectiva i en aquest sentit es comenta que els pares difícilment s'equivoquen a l'escollir una escola per als seus fills. **La fama del Centre** és el criteri que es segueix per demandar una plaça en una escola o en una altra. En aquesta part del Districte la demada s'aboca majoritàriament cap a l'Escola Pública, tot i que en el conjunt del Districte de Sant Andreu hi ha un alt percentage d'Escola Privada. La fama de les escoles públiques no ve donada per la qualitat de les instal.lacions (es té com a exemple les deficitàries infraestructures de les escoles de la FEPEC i en canvi l'excés de demanda) sinó la qualitat de l'ensenyament. Així doncs la fama depén de dos factors primordials:

** la tipologia dels nens que accedeixen a l'escola i dels seus pares i,

** el funcionament dels claustre , les activitats que aquest promogui i, en definitva, de la imatge que es dongui.

Com podem comprobar tan pel tema dels gitanos com el factor de la tipologia de pares i alumnes com a determinant de la fama, la **filosofia de la integració no està encara assumida** pel conjunt de la població del Districte IX. Probablement aquest fet ès extensible a tota la ciutat de Barcelona.

Un altre problema que apareix en els nens/nenes del Districte és el de l'absentisme. En les zones del Districte amb renda més baixa apareixen alguns nens pel carrer. S'ha de dir però que des dels Serveis Personals de les diferents zones s'està actuant positivament entre aquest col.lectiu.

Parem atenció ara en la relació entre la oferta i la demanda. Per aquesta franja d'edat que recull el període de dedicació de l'EGB, la demanda de places escolars és inferior a la oferta.

Si ens fixem en l'exemple de les 14 Escoles Públiques de les quals tenim les dades del procés de matriculació del curs 1990-1991 podem veure el següent desequilibri entre la oferta i la demanda:

a.- de primer a cinquè curs hi han hagut 86 sol.licituts i 364 places vacants no cobertes. Com es pot pensar en aquest grup de població, junt amb els infats de preescolar, és on més incidència té la devallada de la natalitat.

b.- de sisè a vuité curs el desequilibri entre oferta i demanda es redueix molt: hi han 36 so.licituts i 59 vacants no cobertes.

c.- BUP-COU-FP

En l'ensenyament secundari s'imposa tambe la tònica general que hem descrit per les altres franjes. La oferta supera a la demanda en el BUP i també en algunes especialitats de FP, en aquets últim cas per primera vegada. El COU està totalment cobert. S'ha de dir doncs que la demanda de BUP i COU està coberta a tot el Districte IX.

La major part de les Escoles de BUP i COU són extensions i pel que respecte a aquestes sembla que l'èxit obtingut pot fer invertir la superioritat de la oferta en front de la demanda.

Pel que respecte a la mobilitat dels estudiants del Districte IX s'ha de comentar que a una part és enviada a Sant Martí, altra a Nou barris i altres a Horta-Guinardó. Es desconeixen els que es desplacen a la resta de Barcelona. Les xifres concretes dels desplaçaments les té la Generalitat i no són comunicades a l'Ajuntament de Districte.

Cal que enunciem, si bé d'una manera molt breu, alguns dels problemes que presenta la franja d'edat pròpia d'aquests cursos. En primer lloc, cal dir que els joves preadolesents de 13 a 17 anys, són un col.lectiu força absentista i molt difícil d'accedir-hi. En segon lloc, s'ha de tenir en compte a l'hora de estudiar i resoldre la problemàtica d'aquests joves la diferent situació que viuen els joves de FP i els joves de BUP. Les apreciacions ara exposades s'han de tenir en compte a l'hora d'implementar alguna mesura de solució.

d.- Alguns problemes de l'Educació Pública.

Actualment al Districte de Sant Andreu es troba amb alguns problemes en el camp de l'Educació Pública que val la pena comentar en aquest apartat.

Un dels problemes amb els que es troba la docència del Districte és el de la mobilitat dels professors, fet que suposa un important perjidici per la continuitat del ritme i funcionament de les Escoles que s'enfronten molt sovint a canvis d'equip docent.

Però un problema més destacat que aquest últim és el del desgast dels professors, que en algún cas podria ser anomenat d'envelliment mental. La professió de docent està sotmesa a un sistema ha creat un col.lectiu que ràpidament s'esgota del seu treball. Els claustres són un mitja clarament exemplificador de la mortivació o desmtivació del professorat. En aquest treball no hem pogut indagar en les causes d'aquest "ràpid envelliment" dels professors, però és sens un dubte un problema important que repercuteix directament en la formació dels infants i joves del Districte i que seria interessant estudiar en més profunditat.

Davant aquests i altres problemes que apareixen en les diferents escoles, la inspecció que depén de la Generalitat sembla que no dona respostes concretes per a poder-los solucionar. Aquest fet promou que les qüestions conflictives quedin sense cap proposta de milora i per tan els problemes es vagin perllongant i agreujant amb el temps. Es necessiten doncs, respotes clares als problemes actuals.

La relació amb les APAS també constitueixen alguns casos un problema. La receptivitat als problemes dels nanos i joves i l'organització d'un treball consolidadt i efectiu és una fita dificil d'aconseguir amb totes les APAS del Districte IX. L'Ajuntament però manté contactes amb totes elles en el intent

de que adoptin la responsabilitat que els hi és pròpia en l'educació i formació dels nens/es i joves.

Atenent ara els problemes que presenten els propis nen/es i joves del Districte IX, hem de resaltar d'una banda el fracàs escolar i d'altre l'absentisme. El primer d'aquests té una relació directa amb la renda per càpita de la familia. Es per això que té una incidència mes forta als barris més pobres del Districte, és a dir, en els barris de la Zona Besós. Per al segon dels problemes exposats hi ha un pla marc per a tota Barcelona, que es té que concretar específicament per a cada Districte segons la seva realitat. Falta però finalitzar la redacció d'aquest programa per entrar a formalitzar qualsevol acció. El procediment que es segueix actualment per incidir en la problemàtica de l'absentisme és en el moment en que es detecta un cas passar-ho al Serveis Personals de la Zona per què ells hi actuin de la manera pertinent.

Tan en el cas del fracés escolar com en el cas de l'absentisme la situació del Districte IX es comparativament igual a la de la resta de Barcelona.

Una circumstància que adquireix actualment una relevància preocupant és la falta de valors que presenten els nens/es i joves del Districte. Aquest fet ,tan lligat a la socilaització dels infants i la medi humà en el que actualment viuen deriven en comportaments conflictius com són l'agressivitat, la competitivitat i la desviació cap el món de la droga. Es per això que la definició del paper de l'educació en aquest contexte adquireix tanta importància.

Dintre d'aquest apartat és possible parlar de dos qëstions que es troben significativament bé en el conjunt del Distrcte IX. D'una banda el numero d'alumnes per classe està dintre dels límits acceptats com òptims, a excepció de l'Institut d'ensenyament secundari.

D'altra banda el tema de les infraestructures s'ha aconseguit millorar molt. Els problemes més grans que en aquest aspecte ara es troben són el traspàs de la FEPEC. Una de les qëstions que ha fet millorar més el tema de les infraesructures és el tema del petit manteniment, com a iniciativa del Coordinador de l'Ajuntament. Ademés del petit manteniment pel quals es donen a les escoles una quantitat de diners al mes, també s'ha regulat el manteniment com a despesa més gran que l'anterior i, per últim els grans projectes. Això ha donat la suficient autonomia a les escoles per solucionar els problemes de manteniment que sorgeixen al larg del curs sense enir que està sotmeses a un procediment administratiu lent.

Per últim un punt que ens ha sembat d'interés incloure en aquest apartat ha estat el de la receptivitat de l'Ajuntament del Districte IX davant el problemes o conflictes que apareixen en el camp de l'ensenyament. En front aquests problemes l'Ajuntament té pocs mitjans d'informació que no depenguin de la voluntat d'informar dels responsables. Normalment quan les coses funcionen a l'Ajuntament no arriba cap notícia i contrariament quan va malament s'enenteren per què se'ls hi demana ajuda. Però aquest últim fet no sempre passa i en aquests casos és molt difícil enterar-se de què succeeix. Sembla que aquest pot ser un punt feble de L'Ajuntament de Districte que s'enfrenta ademés amb escasses competències sobre l'ensenyament.

e.- <u>El pas de l'Escola al Treball</u>

S'ha fet un important esforç de l'Ajuntament de Districte per orientar als joves en el moment de transició de l'Escola al Treball. Es de sobres coneguda la problemàica que suposa aquest salt.

El Districte s'enfronta en aquest tema a un important contingent de joves que deixen els estudis al finalitzar vuité i d'altre grup que els abandona quan arriba a primer, segon de BUP, COU i

FP. La situació d'ambdós grups es força diferenciada i és necessari actuaren cadascuna segons les seves peculiaritats.

L'Ajuntament malgrat considera aquesta problemàtica d'especial interés per actuar, a la fi de millorar les possibilitats de futur del joves no pot actuar de moment si no és en el pla orientatiu, ja que la competència recau en la Generalitat. Així doncs l'Administració Municipal del Districte IX no té accés no col.labora en el Pla de la Generalitat Pas de L'Escola al Treball.

IV.4.5. Actuacions de Serveis Personals (Projectes i memòries):

ZONA BESOS.

Actuacions anteriors a 1988:

Projecte de treball pels barris de Bon Pastor i Baró de Viver (1984-85): Estudi Sociològic fet des del Centre de Serveis Socials de La Sagrera amb col.laboració amb la Fundació Jaume Bofill. Problemàtiques tractades: infància, adolescència i joventut, condicions socio-econòmiques d'aquests barris, problemes socio-laborals (ocupació, atur, temps de lleure).

Grup de treball per coordinar l'oci i el temps de lleure en el barri del Bon Pastor, dins el treball comunitari que durant els anys 1984-85 es realitzà al voltant la infància i l'adolescència. Els objectius generals són conèixer la realitat de joves entre 14 i 16 anys, així com verificar hipòtesis d'absentisme escolar. Per tal d'organitzar activitats pel lleure, s'incorporen altres institucions del barri. L'activitat central és la Festa Major del barri.

Projecte BA-VI, comença la seva actuació el curs 1984-85

ZONA BESOS. ANY 1988.

1. Sector Trinitat Vella

1.1. Per franjes d'edat:

1.1.1. Projectes d'infància

Trinijoc: temps extraescolar de l'infant (6 a 12 anys) oferint activitats diàries ue promouen l'estudi, els jocs, les arts plàstiques, els esports i les sortides en grup.

1.1.2. Projectes de joventut

Adolescents Trinitat Vella

Trinijove, dinamitzar i potenciar la relació i participació entre els joves per tal d'impulsar activitats i iniciatives, a més de crear un lloc de debat per estudiar i analitzar temes que els hi afectin.

Projecte Trini-Trànsit: la seva funció és detectar grups de joves no normalitzats, alguns d'ells en situació d'alt risc, així com potenciar la seva participació en la comunitat.

1.1.3. Projectes de vellesa

Bellesa a la Vellesa: Projecte dirigit a gent de més de 65 anys per tal d'aconseguir un nivell d'auto-organització, participació, i evitar així l'aillament físic i psíquic. Revitalització dels casals com a centres d'auto-gestió i promoció d'activitats com aquelles relacionades amb el temps de lleure: colònies, esport-3, excursions, festes, macramé.

1.2. Generals:

Centre Cívic Trinitat Vella: organització de tallers, exposicions, representacions teatre, actuacions musicals.

2. Sector Baró de Viver:

2.1. Per franjes d'edat:

2.1.1. Projectes d'infància

Casal Infantil Baró de Viver: animació infantil orientada a formar els nens i nenes en aspectes de convivència, participació i responsabilitat en el temps de lleure

Projecte d'Esbarjo Ba-Vi: projecte d'animació infantil. Servei per la Primera Infància, per tal de detectar situacions de risc. Participació directe de les pròpies mares.

2.1.2. Projectes de vellesa

Casal d'Avis Baró de Viver: festes, Art-3, excursions...

2.2. Per col.lectius:

Prevenció Drogodependències: orientació i informació sobre drogodependències en el medi familiar i educatiu, en l'atenció a l'usuari, en el medi laboral i en la formació de responsables públics com el personal de Serveis Personals i la Guàrdia Urbana. Incidir en aquells elements que afavoreixin en un canvi d'actitud i la recerca de solucions.

2.3. Generals:

Centre Cívic Baró de Viver: tallers de confecció, aula d'adults, ball, esport, música, cursos fotografia.

3. Sector Bon Pastor:

3.1. Per franjes d'edat:

3.1.1. Projectes de joventut

Casal Joves Bon Pastor: cursos ceràmica, teatre, taller gravació i só, colla diables, taller bonsais, xerrades diverses.

3.1.2. Projectes de vellesa

Casal d'Avis Bon Pastor: activitats diverses: esport-3, art-3...

3.2. Generals:

Aula-Taller Bon Pastor

4. D'Ambit General a tot el Sector Besós:

Projecte Usuari: ajuts econòmics i atenció individual. Cubrir necessitats i demandes bàsiques que expressin els usuaris així com detectar les principals mancances en les qual es trobin i oferir'ls una resposta adient.

Servei d'ajuda a domicili: tractament de la problemàtica de col.lectius que no poden accedir als Serveis Personals tal com la gent gran que viu sola, famílies amb infant en situació de risc i els adults amb disminucions o malalties.

Colònies pels més grans

Sanitat: recisions mèdiques, sessions informatives amb pares, coordinació altres equips mèdics, assesorament en matèria sanitària a educadors.

ZONA BESOS. ANY 1989.

1. Sector Trinitat Vella

1.1. Per franjes d'edat:

1.1.1. Projectes de joventut

Projecte TriniJove (cont.)

Projecte TriniTrànsit (cont.)

1.1.2. Projectes de Vellesa

Bellesa a la Vellesa (cont.)

2. Sector Baró de Viver:

2.1. Per franjes d'edat:

2.1.1. Projectes d'infància

Projecte d'Esbarjo Ba-Vi (cont.)

2.1.2. Projectes de joventut

Casal de Joves de Baró de Viver (cont.)

2.1.3. Projectes de vellesa

Casal d'Avis Baró de Viver (cont.)

2.2. Per col.lectius:

Prevenció i abordatge de les drogodependències: prevenció del mitjà educatiu, mestres, pares i alumnes. Proposta de prevenció-intervenciód'una forma integradora: formació responsable, informació pel ciutadà, grups d'ajuda mútua.

3. Sector Bon Pastor:

3.1. Per franjes d'edat:

3.1.1.Projectes d'Infància

Vailets: detecció d'infants en risc i intervenció directa. Coordinació amb escoles, institucions i treball amb pares.

3.1.2. Projectes de joventut

Casal de Joves: dinamització socio-cultural joves.

3.1.3. Projectes de vellesa

Casal d'Avis Bon Pastor: revalorització del temps d'oci de la Tercera Edat, detecció situacions d'alt risc, organització de colònies d'estiu.

3.2. Generals:

Centre Cívic Bon Pastor: difusió del Centre, organització activitats.

Informe sobre l'anàlisi de la Demanda: l'objectiu és determinar la característica i la tipologia de la demanda del diferents centres de serveis d'assistència primària.

4. D'Ambit General:

Projecte Usuari

Projecte INICIS: el.laboració d'una teoria per intervenir en nens i nenes nedons d'alt risc mitjançant la família.

Anàlisi d'Intervenció en Minories Etniques: problemàtica enquadrada en la necessitat de duur a terme una política d'infància per tal d'assistir aquesta població i normalitzar el seu temps de lleure. Relacionat amb Projecte Usuari, Casal de Joves, Casal Infantil, Associacio de Pares, Associació Veins TV...

Colònies pels més grans

ZONA BESOS. ANY 1990.

1. Sector Trinitat Vella

1.1. Per franjes d'edat:

1.1.1. Projectes d'infància

TriniJoc (cont.)

1.1.2. Projectes de joventut

Casal de Joves (cont.)

TriniJove (cont.)

TriniTrànsit (cont.)

1.1.3. Projectes de Vellesa

Bellesa a la Vellesa (cont.)

1.2. Per col.lectius

Prevenció i abordatge de les drogodependències (cont.)

Experiència Famílies Magrebís

1.3. Generals:

Centre Cívic: tallers i funcionament

2. Sector Baró de Viver:

2.1. Per franjes d'edat:

2.1.1. Projectes d'infància

Projecte d'esbarjo Ba-Vi (cont.)

Casal Infantil: treball amb pares

Ba-Vi Trànsit (cont.)

2.1.2. Projectes de joventut

Dinamització de joves

2.1.3. Projectes de vellesa

Casal d'Avis (cont.)

2.2. Per col.lectius:

Prevenció i abordatge drogodependències (cont.)

2.3. Generals:

Centre Cívic: tallers i funcionament

3. Sector Bon Pastor:

3.1. Per franjes d'edat:

3.1.1. Projectes d'infància

Vailets (cont.)

3.1.2. Projectes de joventut

Casal de Joves (cont.)

3.1.3. Projectes de vellesa

Casal d'Avis (cont.)

3.2. Per col.lectius:

Pla Integral Famílies d'Alt Risc: l'objectiu és fer sortir a aquestes famílies de les situacions d'alt risc, tot incidint en les seves actituds i hàbits. Possar a seu abas recursos humans, socials, econòmics.

3.3. Generals:

Centre Cívic: tallers i funcionament

4. D'Ambit General per tot el Sector Besós:

Inicis (cont.)

Projecte Usuari

Educació en la diversitat: inserció escolar i social de la comunitat gitana i marroquí per tal d'aconseguir una normalització social-legal-cultural d'aquestes comunitats. Aquesta actuació es duu a terme també entre famílies de Sant Andreu.

Sanitat: vacunacions escolars, revissions escolars, higiene buco-dental, educació comunitària per la salut.

La Gent Gran es Diverteix

Minories Etniques

ZONA SANT ANDREU-SAGRERA

Actuacions anteriors a 1988:

Centre Serveis Socials Garbí (1982): Activitat diversa: joventut, dones, tercera edat...

Supressió de Barreres Arquitectòniques (1984-85): facilitar la mobilitat a les persones amb dificultats. Coordinació amb associacions de veins.

Suport Disminuits en el lleure (1984-85): combinació d'assistència individual i comunitària. Problemes principals: problemes de locals, situació econòmica insuficient, excès demanda places.

Actuació en el lleure (1984-85): promoció i coordinació lleure del barri.

Grup de Dones en Atur (1984-85): la finalitat d'aquest grup és donar formació a aquestes dones.

Animació Casal d'Avis La Palmera (1986-87): activitats pel lleure de la Tercera Edat. Funcionen amb gran èxit les sortides culturals, activitats esportives i manuals.

Ajuda a la llar (1986-87): Assistència personal a la Tercera Edat.

Colònies d'Estiu per Gent Gran (1986-87)

SANT ANDREU-SAGRERA. ANY 1988.

1. Sector Sant Andreu

1.1. Per franjes d'edat

1.1.1. Projectes d'infància

Cuidem els Petits: detecció de situacions d'alt risc i intervenció en situació de risc (creació de recursos de suport i instrucció familiar)

1.1.2. Projectes de vellesa

Casal d'Avis Sant Andreu: organitzar activitats per aquest sector de la població i millorar la seva capacitat d'organització i gestió.

2. Sector Sagrera

2.1. Per franjes d'edat

2.1.1. Projectes de vellesa

Casal d'Avis La Palmera: organitzar activitats per aquest sector de la població i millorar la seva capacitat d'organització i gestió.

2.2. Per col.lectius

2.3. General

Coneguem La Sagrera: coneixement de la realitat social del barri, urbanisme, comunicació, orígen, història, entitats...

3. D'Ambit General:

Cuidem els Petits: detecció d'infància d'alt risc entre 0 i 4 anys i intervenció en situacions d'alt risc. Formació del pares.

SANT ANDREU-SAGRERA. ANY 1989.

1. Sector Sant Andreu

1.1. Per franjes d'edat

1.1.1. Projectes de joventut

Casal de Joves: la mancança d'un espai adient dificulta la seva actuació.

1.1.3. Projectes de vellesa

Animació Casal Bascònia: animació tercera edat. Acolliment de grups estables i èxit en participació.

1.2. General

Activitats obertes C.Cívic Sant Andreu: la finalitat és augmentar el consum cultural (exposicions, concerts...), així com generar nova dinàmica participativa.

Funcionament Centre Cívic Sant Andreu: tallers. Cobrir aspectes ludico/formatius. Creació d'un nou teixit social a partir de la formació de grups.

2. Sector Sagrera

2.1. Per franjes d'edat

2.1.1. Projectes d'infància

Dinamització infantil: dissenyar un programa d'intervenció en l'oci atenent a les carències detectades. Actuació conjunta amb Centre Cívic i Casal de Joves.

2.1.2. Projectes de joventut

Casal de Joves La Sagrera: activitats diverses i estabilització de l'orientació de les activitats.

2.1.3. Projectes de vellesa

Junts Participem: activitat organitzada pel Casal d'Avis La Palmera: activitats de lleure i cultura per la tercera edat. Crear una bona relació dels avis del Casal i la resta del barri.

2.2. General

Funcionament Centre Cívic La Sagrera: tallers, increment de les activitats realitzades i també de l'assistència. Organització d'activitats obertes (esposicions, xerrades, dinamització infantil...).

Activitats obertes al Centre Cívic La Sagrera

3. D'Ambit General:

Projecte Usuari

Anem de Colònies: animació socio-cultural per gent gran. Activitat organitzada conjuntament per Casal Bascònia i La Palmera.

La Gent Gran es diverteix: activitats de lleure per la tercera edat. Activitat organitzada conjuntament per Casal Bascònia i La Palmera.

I jo, per on passo?: intervenció en la vida pública per tal d'instal.lar guals per minusvàlids. Projecte coordinat amb Creu Roja.

Revisions escolars

SANT ANDREU-SAGRERA. ANY 1990.

1. Sector Sant Andreu

1.1. Per franjes d'edat

1.1.1. Projectes d'infància

Dinamització infantil Mossen Clapés: sensibilitzar, dinamitzar i promocionar la xarxa comunitària en general. Amb el infants es traca d'acompanyar-los en el seu procés socialitzador.

1.1.2. Projectes de joventut

Dinamització joves Mossen Clapés: promocionar joves-animadors com a membres actius de la comunitat on viuen.

Dinamització joves Sant Andreu: reconversió del anterior projecte anomenat Casal de Joves. Sense determinar objectius.

Punt d'informació juvenil a Sant Andreu: informar i dinamitzar el sector juvenil del barri, donant'ls a conèixer els recursos ciutadans i donar a conèixer les seves iniciatives al barri i a la ciutat.

1.1.3. Projectes d'adults i vellesa:

Dinamització adults Mossen Clapés: sensibilitzar els pares i dinamitzar-los entorn el lleure.

Casal d'Avis Bascònia (cont.): mantenir una relació entre la població organitzada de tercera edat de Sant Andreu i la resta del barri. Garantir la presència de la tercera edat a la vida comunitària mitjançant la participació en el conjunt de festes majors.

Envellir, vida i jubilació (cont).

1.3. General

Funcionament Centre Cívic Sant Andreu: (cont.)

2. Sector Sagrera

2.1. Per franjes d'edat

2.1.1. Projectes d'infància

Dinamització infantil (cont.)

2.1.2. Projectes de joventut

Casal de Joves La Sagrera (cont): Activitats organitzades: tallers, reunions diables, exposicions, espectacles, concerts, intercanvis internacionals.

2.1.3. Projectes de vellesa

Junts Participem (cont.)

2.2. General

Funcionament i tallers al Centre Cívic La Sagrera (cont.)

3. D'Ambit General:

Projecte Usuari

Sanitat: informació i educació sanitària, revisions escolars, prevenció de la tuberculosi, vacunacions, recolzament sanitari llars d'infants.

Colònies Estiu Gent Gran

La Gent Gran es diverteix (cont.)

Parlem dels fills: respondre a la demanda dels pares d'informació i formació expressada per la comunitat. Fer emergir noves demandes i propostes.

I jo, per on passo? (cont.)

Suport a la integració en les activitats esportives: aconseguir la màxima normalització de la pràctica esportiva entre les persones disminuïdes.

Suport cursos iniciació musical 6-7 anys: assegurar el necessari suport complementari a nivell de gestió pel bon funcionament dels cursos d'Iniciació Musical.

NAVAS-CONGRES. ANY 1988.

1. D'Ambit General:

Projecte Usuari

Infància en risc: detecció de situacions d'alt risc i intervenció en situació de risc (creació de recursos de suport i instrucció familiar)

NAVAS-CONGRES. ANY 1989.

1. Sector Navas

1.1. Per franjes d'edat

1.1.1. Projectes d'adults i vellesa

Dinamització del barri: tallers de tapissos i bonsai. L'objectiu és contribuir a dinamitzar el Casal de Navas a partir d'activitats concretes.

Casal d'Avis: fer una previsió de les despeses de la posta en marxa del Casal. Aquest Casal dinamitzaria el grup de la tercera edat a aquest barri.

2. Sector Congrés

2.1. Per franjes d'edat

2.1.1. Projectes de joventut

Grup de Diables: tallers per preparació festa major. Intercanvi i relació entre joves.

Programacions específiques: Carnaval d'estiu. Festa major.

Recursos per joves: tallers de teatre.

Informem-nos: publicació butlletí "Congrés Jove"

2.1.2. Projectes de vellesa i adults

Fem salut: tallers de cuina per gent gran sobre alimentació i nutrició.

Viure a plena jornada: organització Grup Caliu de prejubilació: gimnàs manteniment, tallers, manualitats, pintura, sortides culturals, festes.

3. D'Ambit General:

Estudi sobre la Vellesa: conèixer la realitat del col.lectiu major de 65 anys, les condicions de vida, etc.

Funcionament Centre Serveis Personals "Acàcies"

Conveni d'atenció secundària: oferir recursos a nuclis de població en risc.

Casal de Joves Acàcies: previndre despeses d'apertura Casal de Joves.

Adolescècia i sexualitat: curs sobre sexualitat per joves.

Sanitat: informació i educació sanitària, revisions escolars, prevenció de la tuberculosi, vacunacions, recolzament sanitari llars d'infants.

NAVAS-CONGRES. ANY 1990.

1. Sector Navas

1.1. Per franjes d'edat

1.1.1. Projectes de vellesa

Animació Casal d'Avis (cont.)

1.2. Per col.lectius

Grup de Dones de Navas

2. Sector Congrés

2.1. Per franjes d'edat

2.1.1. Projectes de joventut

Dinamització Casal de Joves

Informem-nos

2.1.3. Projectes de vellesa

Celobert

Viure a plena jornada

2.2. General

Dinamització AAVV Congrés

3. D'Ambit General:

Projecte Usuari

Salut: vacunacions i revisons escolars

I jo, per on passo?

La Gent Gran es diverteix

Recolçament llars d'infants

Els equipaments de la Divisió de Serveis Personals:

Els dos plànols que venen a continuació situen els principals equipaments amb què la Divisió de Serveis Generals compta actualment arreu el Districte IX. En el primer dels plànols apareixen els equipaments pròpiament socio-culturals com són casals, centres cívics i els centres de serveis personals a cada una de les zones. En el segon hem classificat només aquelles instal.lacions esportives que depenen directament de l'àrea municipal.

Equipaments municipals al Districte IX

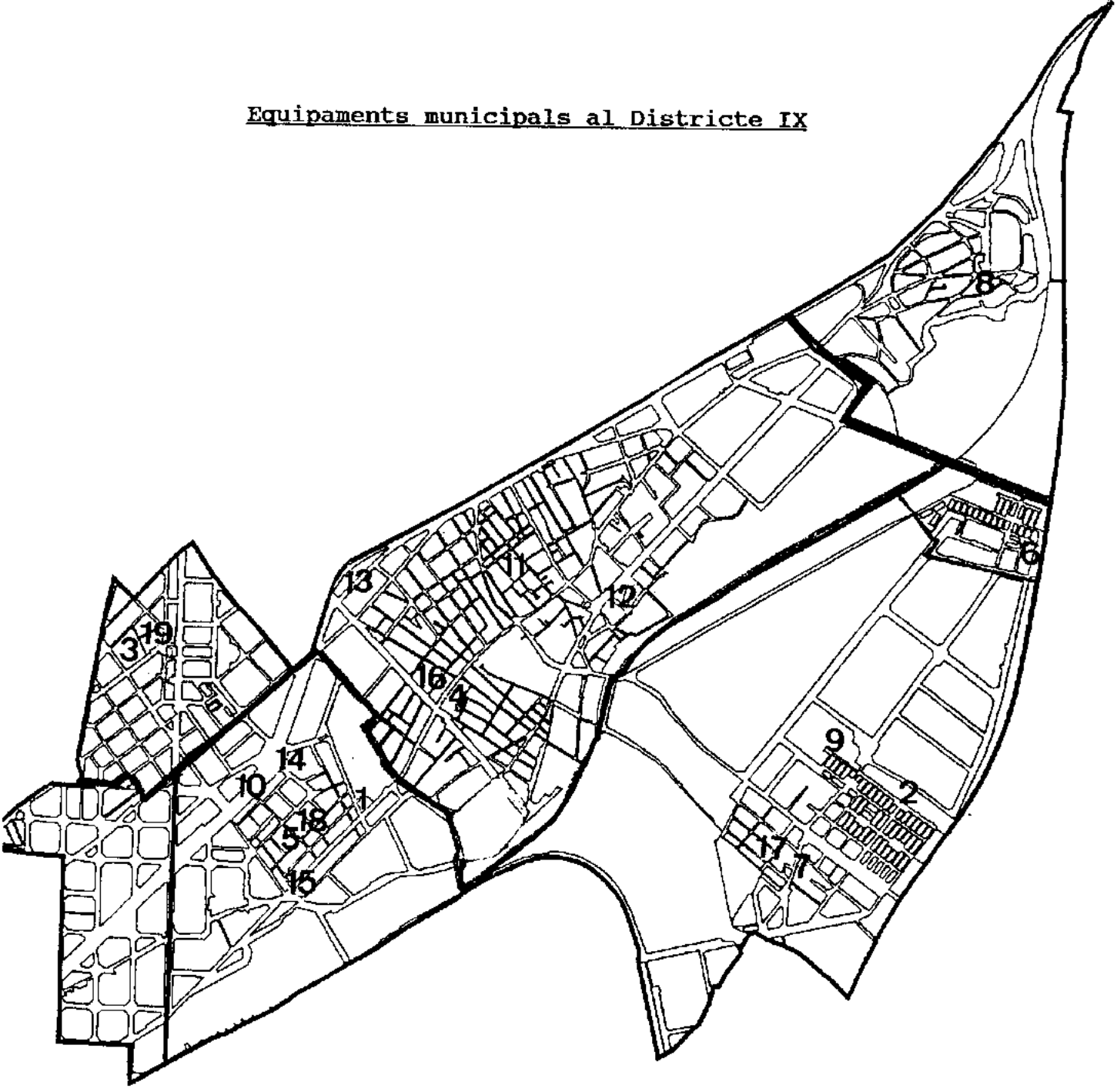

1. Centre Serveis Personals Sant Andreu-Sagrera
2. Centre Serveis Personals Besòs
3. Centre Serveis Personals Naves-Congrés
4. Centre Cívic Sant Andreu
5. Centre Cívic La Sagrera
6. Centre Cívic Baró de Viver
7. Centre Cívic Bon Pastor
8. Centre Cívic Trinitat Vella
9. Casal d'Avis Bon Pastor
10. Casal d'Avis "La Palmera"
11. Casal d'Avis Bascònia
12. Centre Josep Pallach
13. Dispensari Municipal
14. Centre d'Higiene i de Planificació Familiar
15. Escola Taller

Equipaments Esportius Municipals al Districte IX

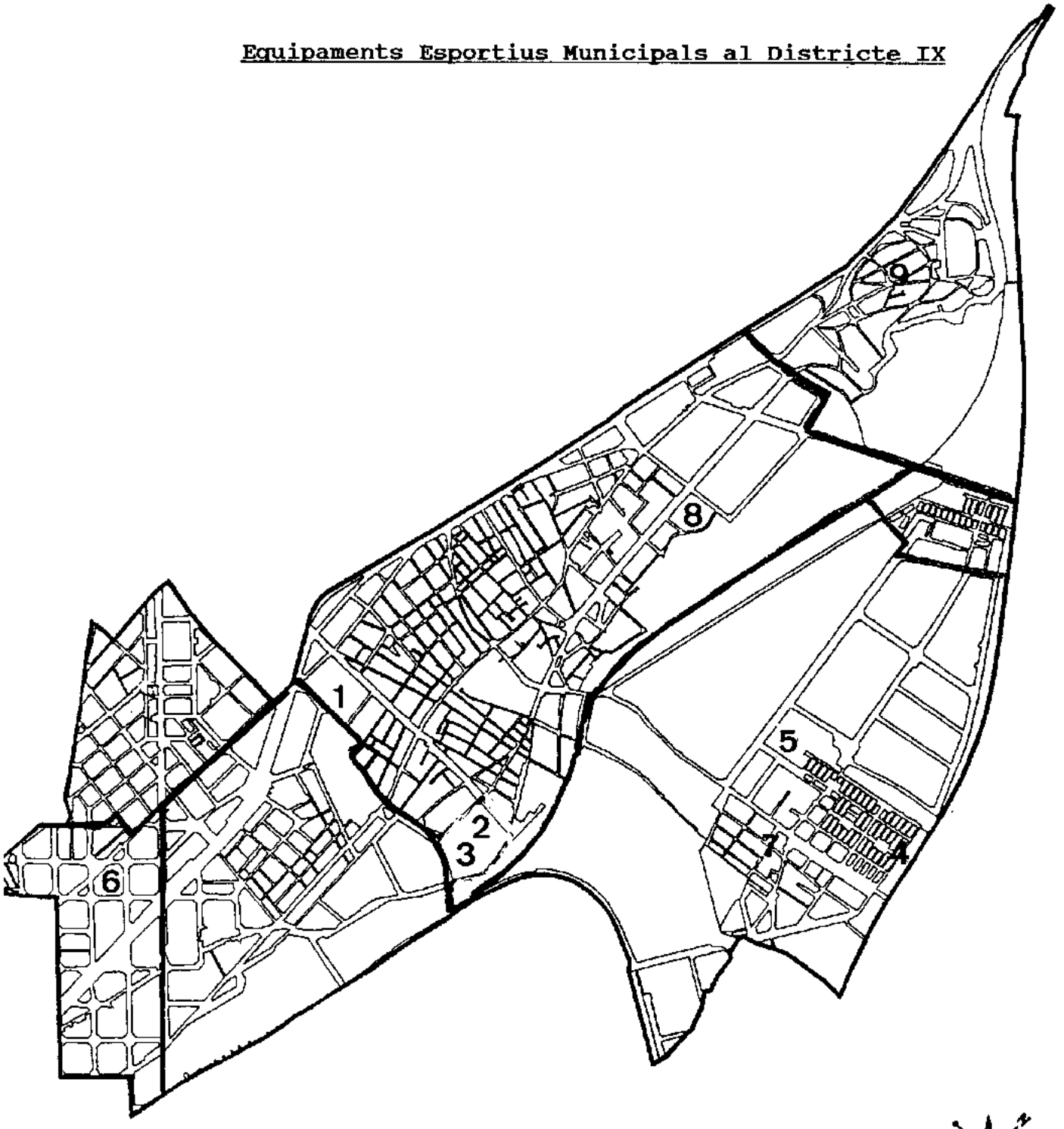

1. Club Natació Sant Andreu
2. Piscina Municipal Sant Andreu
3. Pavelló Poliesportiu Sant Andreu
4. Camp de Futbol Arbeca
5. Pavelló Poliesportiu Bon Pastor
6. Pista Capella
7. Basquet Bon Pastor
8. Piscina Municipal Ignasi Iglèsies
9. Piscina Municipal Trinitat Vella

IV.4.6. La percepció del servei des del personal de la Divisió de Serveis Personals:

IV.4.6.1. Introducció metodològica:

Abans d'entrar a analitzar els elements que defineixen la visió o concepció que els propis implicats en la Divisió de Serveis Personals tenen formada sobre diversos aspectes del funcionament intern de la Divisió, volem introduir aquí algunes notes sobre la forma en què aquesta informació ha estat recaptada.

En primer lloc, ha estat del nostre interès conèixer les diferents opinions que es tenen formades en funció de dues variables:

Variable 1: Lloc jeràrquic que es ve ocupant dins l'organització de l'Ajuntament.

Darrera d'aquesta diferenciació existeix la concepció de que no és el mateix allò que opinen els caps superiors d'aquella visió que pugui tenir la resta del personal. Es ben clar que la situació des de la qual s'observa la realitat transforma i deforma la visió de la mateixa.

Hem volgut tenir en compte aquesta diferenciació, la qual cosa ens ha fet diferenciar els nostres entrevitats i entrevistades en dues categories: caps i personal de la Divisió de Serveis Personals. Això ens ha obligat en alguns casos a formular preguntes diferents als uns i als altres, tot i que les temàtiques han estat sempre les mateixes. En definitiva, serà sobre aquestes temàtiques a on podrem establir trets comuns (i diferencials) a nivell de Districte.

Variable 2: Localització territorial del personal segons les tres zones o territoris establerts a partir de la Pauta Organitzativa (1988).
L'objectiu d'utilitzar aquest criteri és tenir en compte les

possibles diferències existents a partir de la descentralització de la Divisió en tres zones. Creiem que, a nivell tan d'organització interna com d'avaluació del funcionament de la Divisió s'han de fer constar aquests punts de vista diversos. El que ens interessarà conèixer serà l'opinió que es té des de cada una de les zones sobre la pròpia Divisió, així com poder establir relacions d'igualtat o desequilibri entre els diferents territoris.

A més haurem de tenir en compte les característiques intrínseques de cada zona, els trets sociològics que les identifiquen. Dins de cada una de les tres zones, per tan, podrem establir diferenciacions internes tan en allò que respecte al propi barri (problemàtiques socials) com en quan el funcionament intern dels Equips de cada Barri.

Per tal d'averiguar com s'organitza aquesta "opinió a tres bandes" hem creuat la variable 2 amb la 1. D'aquesta forma ens han aparegut les següents classificacions:

-. Caps de les zones respectives, junt al Cap de la Divisió de Serveis Personals.

-. Equips de Barri (o de Territori en algun dels casos), formats pel personal que en cada una de les zones hi treballa.

Així doncs, hem portat a terme una sèrie d'entrevistes (12 en total) individuals unes vegades, de grup unes altres, tenint sempre presents les dues variables aquí exposades. En general podem dir que el resultat ha estat positiu. Les persones entrevistades (a més d'oferir tota la seva col.laboració) són gent directament implicada en qualsevol de les àrees que a nosaltres ens interessava conèixer. Per tan, l'opinió que sobre aquestes àrees en tenen està prou formada, racionalitzada i raonada. Això fa que, en general, la validesa que els hi donem en els resultats extrets sigui molt gran. A continuació passem a exposar-ho.

Els tres apartats que segueixen es centren en cada una de les

tres zones del Districte IX: **Zona Centre, Zona Besós, Zona Navas-Congrès.** Com ja hem dit, no pretenem amb aquesta organització deixar de banda el nivell següent de l'organització de la Divisió, els barris. Dins de cada una de les zones diferenciarem entre els barris que la composen.

IV.4.6.2. Una visió global del Districte IX:

En aquest darrer apartat el que es pretén és donar una perspectiva més general del conjunt del Districte IX en quan els criteris seguits des de la direcció de la Divisió de Serveis Personals. La finalitat d'aquest punt és saber amb quins criteris generals s'han organitzat els Serveis Personals durant la dècada dels vuitanta i conèixer també així les possibles discrepàncies entre la direcció i les tres zones analitzades abans.

El que farem en aquest apartat, per tal de facilitat l'anàlisi comparatiu, és exposar aquells enunciats que ja han anat sortint al llarg dels diferents apartats anteriors per tal de poder observar si hi ha o no punts de vista, criteris i actituds diferenciades.

a.- Plantilla:

- Durant els darrers cinc anys s'ha fet un intent per equilibrar la plantilla amb un increment substanciós de la mateixa.
- En aquests moment la plantilla es pot considerar suficient i l'únic que serà imprescindible serà redistribuir-la de forma que aquelles zones deficitàries (Navas-Congrés) s'equilibrin i aquelles amb excés de personal s'en lliberin.
- La mobilitat del personal ha estat un dels problemes greus en la política de personal del Districte. El cas més greu de contractació temporal (un dels factors més importants de mobilitat) és el dels PIRMI (contractació pública).

b.- Recursos:

- La implantació de la territorialització comporta

l'economització de certs recursos.
- Cada territori té totalment descentralitzat el pressupost. L'autonomia de gestió és absoluta.
- El pressupost de la Divisió de Serveis Personals s'ajusta en gairebé un 100% (un 99,8%) a les previsions fetes a partir de l'any 1989. No es genera cap dèficit.
- El control pressupostari es basa en el pas previ de cada expedient per diferents estrats (sis en total)que han de donar el seu vist i plau.
- La descentralització del pressupost en les diferents zones fa que en aquest moment només una tercera part del pressupost total es gestioni des de la direcció central de Serveis Personals.
- La manca d'una residència de Gent Gran és la qüestió infraestructural més important.

c.- Organització del treball:

c.1.- Evolució de l'organització

- El procés de descentralització dels serveis socials respecte de les àrees centrals començà els anys 1983 i 1984.
- L'any 1985 es desterritorialitzen serveis socials junt altres serveis com són sanitat, esports, joventut, centres cívics i educació.
- Comença a dibuixar-se un organigrama, amb una figura de Cap de Serveis Personals i una primera divisió del territori en tres zones. La funció del Cap és fer de pont entre tècnics i polítics.
- Cada zona conté un equip i un cap d'equip.
- Alhora, sota la proposta del Districte IX, es posa fi al model sectorial i neix la compactació, entesa com una forma integral de donar resposta a les problemàtiques socials.
- A l'any 1988 s'aprova el nou organigrama (Pauta Organitzativa).
- Cada una de les zones es divideix en barris (unitat més a prop de la realitat social), cada un dels quals està format per un equip de tècnics.
- Cada zona té un Cap de Zona que forma part de tots els equips existents. La figura del Cap de Zona aporta eficàcia.

- La territorialització està assumida entre tots els professionals.

c.2.- Organització:

- La compactació s'entén com realització dels projectes de forma individual i de forma interdisciplinar (o treball en equip) en quan la formulació del diagnòstic, problemàtica, intervenció i avaluació.
- El treball en equip és assumit per tothom en aquests moments.
- La compactació suposa a més que sigui l'Administració qui s'amotlli a l'usuari i no com fins ara, l'usuari a l'Administració.
- Les tres zones del Districte IX s'ordenen en funció del grau de prioritat que sobre ells s'ha posat i es posa (el grau de prioritat es construeix en funció del volum de població i de l'índex de la problemàtica real). D'aquesta operació resulta la següent classificació: 1.- Zona Besós 2.- Sant Andreu-Sagrera 3.- Navas-Congrés. Durant els propers anys s'ha d'intentar compensar la zona de Navas-Congrés, de sempre relegada a un segon plà.
- La programació anual es fa des de la base en un 75%. La programació segueix criteris molt continuistes any darrera any.
- La intervenció es fa més des de la perspectiva de la prevenció que no pas en atenció secundària.

c.3.- Coordinació:

- En la tasca diària de la Divisió de Serveis Personals és necessària la figura del Coordinador del Districte. Moltes de les decisions passen per les seves mans.
- La coordinació amb les altres dues divisions és constant en el cas de Serveis Generals. Amb Serveis Tècnics no es dóna tanta coordinació, tot i que és ja un procés es formació.
- Amb les entitats tota la coordinació es fa mitjançant els Consells de Centres Cívics.
- La coordinació amb la classe política és encara poc eficaç. Les directrius polítiques arriben amb poca força (en el millor

del cas, és a dir, quan s'arriben a donar). Els polítics pensen que el problema radica en diversos aspectes: 1.- La manca de definició delimitadora de la seva tasca (és necessària la Carta Municipal) 2.- La no dedicació exclusiva dels consellers fa que el grau d'informació que ells tenen sobre el Districte IX sigui superat pels tècnics. En moltes ocasions els tècnics faran funcions de polítics. (una altra vegada, la Carta Municipal pot resoldre part d'aquestes qüestions)

d.- Participació i informació:

- El nivell de participació en cada una de les zones és diferent. Però l'èxit del nou model de Serveis Personals és visible analitzant la participació i la generació de demanda existent en tot el Districte (excepte a Navas-Congrés).
- Des de la direcció de la Divisió de Serveis Personals s'han utilitzat els mitjans informals per tal de donar a conèixer els serveis als possibles usuaris. Hom pensa que una campanya d'informació no hauria estat eficaç.

e.- Formació:

- Es dóna formació a aquella qui la demani.
- Els cursos de formació interna de l'IMAE constitueixen una bona i ampla oferta pels professionals de la Divisió.
- També és possible, encara que més complex, obtenir formació externa a la mateixa oferta de l'Ajuntament.
- La informació sobre l'oferta formativa arriba a tothom.
- Els respectius caps de zona conèixen les mancances dels tècnics.
- Una de les necessitats de formació més prioritàries és l'aprenentatge de treballar en equip interdisciplinàriament.
- El grup de treballadors amb una necessitat major de formació és aquell format pels ordenances, informadors i administratius. El reciclatge es fa imprescindible si es preten donar un servei correcte, especialment en aquells casos en que aquestes professions esta de cares al públic.

f.- Perspectives:

- Es preveu la creació d'un nou preofessional que farà d'enllaç directe entre els equips i l'Ajuntament: el Responsable de Barri.
- La tendència general ha d'estar en la consolidació del ja aconseguit fins ara.
- Seria positiu que en un plaç no gaire llarg de temps es renovessin els càrrecs directius de major responsabilitat dins la Divisió. El cansament comença a fer-se notar. L'esforç durant els últims cinc anys ha estat enorme.

IV.4.6.3. Zona Centre:

Aquest Centre de Serveis Personals (C/Gran de Sagrera 179) funciona des del 1986. Durant el primer període era el Centre de Serveis Socials "Garbí" qui donava servei a la població de Sant Andreu i Sagrera, i també ho feia pels barris de Navas i Congrés , que a partir de la Pauta Organitzativa (1988) independitzen el seu funcionament com a Centre autònom. Des d'aquesta mateixa data els Serveis Personals a la Zona Centre actuen en virtut d'un Equip de Barri per Sant Andreu i un altre per La Sagrera.

a.- Situació de la plantilla:

Des de la implantació de la compactació, els Serveis Personals d'aquesta zona han vist créixer el número de personal adscrit al servei, si bé en un procés força marcat per la precarietat dels contractes, tot i que avui dia sembla que s'ha superat en part tot iniciant-se una certa etapa d'estabilitat de la plantilla actual.

Tan els Equips com la Direcció valoren l'estabilitat del personal en termes de consolidació. L'entrada i sortida contínua de personal dificulta la consolidació dels Equips de barri. Si a aquest moviment (que es sol donar dins el mateix Districte IX) li afegim que també la dependència de cada un dels treballadors

es diversifica, això significa un altre element desfavoridor de la consolidació dels Equips.
Ara bé, l'estabilitat dels equips sembla ja més ferma. Els mínims estan garantits. A Sant Andreu la plantilla ha passat d'èsser deficitària a principis de la formació de l'Equip a estar, avui en dia, "al màxim". El cas de La Sagrera és diferent: tot i que es reconeix una major consolidació de nivell d'Equip, es planteja la necessitat d'augmentar la plantilla especialment en dos tipus de personal: un treballador-ora pel grup de la Tercera Edat i un educador-ora de joves per la franja d'edats entre 14 i 16 anys. Des de la direcció de la Divisió a aquesta zona es creu que en dos o tres anys la plantilla estarà completament estable.

En aquesta zona es planteja una qüestió que s'anirà repetint a tot arreu: la manca de preparació del personal no tècnic. Els responsables del contacte directe amb el públic no cumpleixen els requisits bàsics per donar un tracte adient a la gent que necessita informació sobre els serveis. Aquesta sembla èsser una de les principals problemàtiques característiques tan als Centres Cívics de la Zona Central com a Centre de Serveis Personals.

b.- Recursos:

El fet més característic en quan els recursos econòmics és, no tan la seva escassetat, sinó la seva rigidesa. El pressupost està prefixat pels projectes que es realitzen cada any. L'autonomia de gestió és total. Els canvis sobre aquest pressupost són mínims. Això és bo en quan el respecte que suposa que pressupost inicial i pressupost final coincideixin. Ara bé, el personal de la Zona Centre creu que hi ha excessives barreres a l'hora de fer qualsevol variació sobre aquell pressupost inicial. Tota despesa, per petita que sigui, ha d'estar contemplat dins els pressupostos amb un any vista. Comprar una capsa de xinxetes o una bombeta es pot convertir en una autèntica batalla amb l'administració, la qual no contempla ni que les xinxetes s'acabin ni que una bombeta pugui petar "imprevistament".

Es reclama, per tan, una major permeabilitat pressupostària així com una major agilitat administrativa i una millora en la gestió. Les qüestions de diners es queden moltes vegades encallades en alguna de les passes administratives. Des de la pròpia direcció de la Divisió a aquesta zona es reconeix una excessiva burocratització de l'aparell administratiu. Algunes propostes dels propis treballadors venen en aquest sentit: "Per què no ens donen els diners en efectiu i nosaltres ens ho montem?".

Altra de les dificultats que aquest sistema comporta és el retard considerable a l'hora de pagar alguns col.laboradors de la Divisió (els monitors especialment). Aquests retards poden anar de 5 mesos a un any. Es un fet lògic que els retards salarials dificulten el funcionament correcte de qualsevol organització.

Moltes vegades el problema es centra també en la distribució del pressupost. Mentre en unes activitats en sobren diners, en unes altres es necessita. La mateixa rigidesa pressupostària no permet que "sobre la marxa" cadascú pugui fer els canvis convenients.

El pressupost és suficient des del punt de vista de l'Equip de la Sagrera si es relaciona oferta i de personal. Ara bé, tot i que la quantitat dels recursos econòmics no és la pedra més conflictiva dins aquest apartat, hem de dir que un fet important que hi ha darrera és que "no només es viu dels pressupostos del Districte". Es busquen ajuts complementaris i s'intenta trampejar com es pot el restrictiu pressupost municipal. Els mecanismes informals es posen en marxa. La màquina de trobar diners "d'on sigui" s'ha posat en marxa. Moltes vegades el treballadors socials, poc preparats inicialment per les tasques econòmiques, es veuen abocats a aquesta faceta.

En quan la <u>infraestructura</u> sembla que els Equips es troben en una situació acceptable en espai i, per tan, en quan a condicions de treball. El que sí haurien de resoldre durant els propers anys són certes deficiències en quan a material (màquines d'escriure,

introducció de la informàtica -actualment pràcticament inexistent-) i espais de reunió tals com un Casal de Joves i residències per ancians (aquesta darrera demanda és competència de la Generalitat) i un altre Casal d'Avis a La Sagrera.

c.- Organització del treball:

Atenent a la implantació del model d'intervenció territorialitzat que imposa una metodologia de treball en equip i una compactació o integració dels serveis oferits al ciutadà, aquest Centre de Serveis Personals es troba en una situació intermitja.

Com a criteri general, la compactació és valorada molt positivament, tan pel que suposa d'apropament al ciutadà com pel propi funcionament en equip. Ara bé, des de la pròpia direcció es classifica aquest nou tipus d'organització com de "novell" i encara immadur.

El treball en equip està encara en procés de consolidació ja que la compactació, si bé assumida majoritàriament pel personal dels servei com a filosofia d'intervenció i de treball social, ha creat una sèrie de reticències (especialment des dels Centres Cívics i des del personal sanitari) sobre la seva viabilitat d'implantació en el contexte barrial d'aquesta zona. Es té consciència de que serà un procés lent i costòs, que requereix encara de més temps per la seva consolidació.

Una de les crítiques més dures fetes des del personal reticent a la compactació afirma que la compactació no respón a les veritables necessitats de la realitat social del barri. Segons aquesta mateixa idea, a la Franja Central no primaria el territori sinó el servei i, per tan, una organització basada en el territori no és adient. Els equips no estan constituits com a tals dins aquesta crítica visió. No existeix una problemàtica comú que els pugui unir.

El treball en equip és entés, no com un "tots ho fem tot" sinó,

com una posada en comú del diagnòstic de barri, de les prioritats, dels objectius, dels problemes... però àmb un tipus d'intervenció individual. La iniciativa dels projectes corre a càrrec dels tècnics totalment.

Així doncs, i com a simptomàtic d'aquesta situació, el grau de contactes, informació i coordinació entre els equips de Sagrera i Sant Andreu molt baix, i sempre de tipus informal. Només en el cas d'un dels projectes d'intervenció (Projecte Usuari) s'està realitzant un contacte més o menys assidu.

Des de fa poc temps les reunions dels equips són efectives. Al principi van costar d'implantar però actualment funcionen amb molta puntualitat, amb assistència fixe i, el que és més important, amb presa de decisions i expressió d'opinions (ara, les línees generals venen marcades des de dalt). A més, és recent que el Cap ja no dirigeix totalment la reunió i deixa espai per la iniciativa dels equips. Les reunions són tanmateix ben considerades en quan la seva periodicitat quinquennal actual. Si es portessin a terme més reunions podriem caure en un dels mals generalitzats dins l'administració: la "reunionitis".

Un altre dels perills de qualsevol burocràcia és el de la lentitud en el seu funcionament intern, l'acumulació de papers i a la fi, la ineficàcia. En el cas que aquí ens ocupa, tot i que es valora una millora en quan l'agilitat amb la qual s'efectuen els tràmits, la lentitud de l'administració continua essent un tema a resoldre.

La relació dels equips amb el cap de territori sól caracteritzar-se per l'accessibilitat, excepte en algun cas en què s'assegura no poder veure's amb el Cap de Territori tot el necessari. En quan la funció del Cap s'afirma que la seva funció real és assessorar (metodològicament) i fer de pont amb l'Ajuntament de Districte ("amb els polítics"). Per això, moltes vegades, acumula més poder del què seria bo. Això fa que el personal de la Zona Central (qüestió citada més a Sant Andreu) tingui poc poder

decisori: "Moltes coses no passen per l'Equip, i ho haurien de fer".

L'assessorament és també compartit per la resta dels companys que, de manera informal, resolen sobre la marxa els dubtes i problemes que els altres en puguin tenir. El treball en equip comporta també això. Ara bé, el funcionament correcte de l'estaff facilitaria gran part un tipus d'assessorament més tècnic. Des de de Direcció d'aquest territori es voldria impulsar més aquest òrgan encara poc desenvolupat.

L'organització municipal té una forma jerarquitzada, que deixa poca iniciativa als treballadors i on és difícil saltar-se un esgraó. Qui això no ho tingui en compte li serà difícil continuar en aquesta organització. S'és conscient de que no es treballa per lliure sinó que es forma part d'una institució (l'Ajuntament) i que aquest té una forma jeràrquica. Des de la direcció dels Serveis Personals a aquesta zona això es relaciona directament amb la importància de certes peces
-càrrecs- dins l'organigrama municipal: si aquestes fallen, "la màquina es paralitza".

Les demandes (els objectius) que provenen dels polítics solen estar prou clares segons els tècnics. Contradictòriament, des de la direcció d'aquesta zona hom pensa que, ben al contrari, la planificació dels polítics no funciona bé i que les demandes arriben poc el.laborades. Tot i que aquest fenòmen dóna autonomia als tècnics, no és bo per la pròpia organització.

A vegades, però, hom té la sensació de que els polítics no estan massa interessats ni assaventats del que es fa des de Serveis Personals. En especial, els Centres Cívics basen part de les seves queixes en la manca de demandes concretes i d'objectius específics.

Existeix un cert grau d'incredulitat sobre l'utilitat de les memòries realitzades des de cada barri anualment."Es que,

realment, se les lleigeix algú?" En aquest sentit és possible observar en aquesta actitud un grau d'incomprensió i desconnexió entre l'esfera dels tècnics i la dels polítics, qüestió que resta encara per resoldre.

En quan els projectes mateixos, s'ha millorat molt en quan la concreció dels objectius. Si fins fa poc les demandes eren poc avaluables degut a la seva manca de claretat, això ja no succeeix. Darrera hi ha hagut un important canvi en quan el disseny dels projectes. Ara el treball en equip es concreta també en l'avaluació dels objectius prefixats, tot i que és encara un procès en marxa. L'intent per part de la Divisió de concretar els objectius i fer-los més fàcilment comprobables sí s'ha arribat a aconseguir-se.

El nivell de relació de Serveis Personals amb les entitats i associacions dels respectius barris està poc desenvolupada. Només a Sant Andreu, i per allò que fa a la Tercera Edat, es considera que es dóna un nivell de coordinació. Tampoc es té suficient informació sobre el que es fa a altres territoris. Tanmateix, entre les Divisions de Serveis Personals i de Serveis Tècnics manca una millor coordinació.

Entre les assistentes socials es valoraria com a positiu que es facin reunions de tan en tan a nivell de tot el Districte, tot i que es fan només per temes puntuals. També els Directors de Centres Cívics veuen positiva la idea de una major coordinació entre ells (inclús s'arriba a parlar d'una autonomia total respecte la resta de la Divisió). En realitat la territorialització esdevé un criteri que impossibilita moltes vegades la coordinació del territori en el seu conjunt.

Ja per últim, valorant l'activitat realitzada per grups socials en aquesta zona veiem que:

** el col.lectiu més abastit ha estat el de tercera edat. També té una importància destacada en el conjunt de la intervenció del Centre el Projecte Usuari, que que concentra

una part molt sustantiva de la seva activitat.

** els col.lectius que actuament estan desprovistos d'una bona cobertura social i que en un futur pròxim necessitaran d'intervenció social són:

- les dones
- els joves de 14 a 16 anys

c.- Informació i participació:

Com ja comentàvem en l'apartat de recursos, la informàtica és un dèficit important a tota la Zona Centre. Aquesta deficiència implica un retard en quan els sistemes d'informació i documentació que, en general, es caracteritzen per la poca formalitat i eficàcia. Sens dubte, aquesta qüestió es repeteix a nivell de tot el Districte.

La informació interna (dins la mateixa Zona Central) no és fluïda. En moltes ocasions només els canals informals (és clar, les relacions professionals serveixen per alguna cosa!) garantitzen que es dongui un "feed back" entre equips. A més, en aquesta zona es juga amb una avantatge espaial important: el fet de que els dos equips estiguin localitzats en els mateix espai físic, comporta un grau de "contacte profesional" major que en altres territoris. Ara bé, tot i amb això, la informació no arriba amb l'agilitat desitjada.

Els intents per millorar aquesta situació de poca coordinació entre els dos equips s'ha cristalitzat en un Full Informatiu. Ara bé, la nostra sospita és que es tracta d'un mitjà purament formal i poc útil ja que, cap dels equips ha fet menció de la seva existència al llarg d'alguna de les entrevistes.

Tampoc és suficientment intens el flux d'informació que arriba del de "la plaça Orfila". Donat que tot està centralitzat mitjançant el Cap de Territori, són poques les possibilitat que aquest té per fer-les arribar. Només en les reunions dels equips es pot dir alguna cosa, però el volum de qüestions a resoldre

durant aquestes reunions no permet tractar certs temes en profonditat.

A més d'això, entre els tres Caps de Zones no existeix tampoc un canal formal d'informació. "Ens truquem molt sovint per consultar temes comuns". Si això s'afirma (com es va afirmar) significa que la dinàmica qüotidiana fa necessari un cert nivell d'interrelació que no està en aquests moment regulat. En realitat ens sembla que, en aquests moment, el volum de treball dels Caps no permet afegir més reunions al seu "planning" setmanal. Aquesta qüestió resta com un altre important dèficit. Des de la Zona Central s'argumenta que no es té coneixement del que suposen actualment eïnes claus del funcionament dels Serveis personals, com són els plans integrals.
En quan a la informació que el ciutadà té sobre el Centre de Serveis Personals hom pensa en general que el "boca a boca" funciona prou bé entre la gent i que el ciutadà (especialment aquell qui ho necessita) coneix el servei. En aquest sentit és important resaltar també la funció expansiva del treball comunitari. Els diferents grups socials, si no per una banda sí que per l'altra s'involucren dins el treball comunitari. Per exemple, el joves són tractats des del treball comunitari mitjançant les seves famílies. Aquesta és sens dubte una important fita aconseguida ja que, seguint amb el mateix exemple, els joves no participarien directament.

Per grups socials diferenciats, podem afirmar que aquells més participatius (aquells que més aprofiten els serveis que estan a la seva disposició) són el grup de la Gent Gran, especialment a Sant Andreu.

Es pot afirmar que Sant Andreu és un dels bastions que resten encara en quan a animació en grups de Gent Gran a tota Barcelona. El que li fa perillar aquest "explendor" és un cert "esperit tancat" dels qui lideren aquest moviment. Els dos Casals d'Avis (La Palmera a La Sagrera i Bascònia a Sant Andreu) són els canals d'informació que tenen a l'abast més fàcilment, i allà on

centralitzen gran part de la seva activitat. Les activitats de la Gent Gran es caracteritzen per un important percentatge de treball comú amb altres 13 entitats de tot els Districte així com amb la resta de Barcelona (participació activa del Districte en la Subcomisió de Gent Gran que s'organitza per tota Barcelona).

Respecte d'altres grups participants, trobem opinions diferenciades: des de la direcció hom pensa que la participació és molt sectorial i que, amb el grup dels joves caldria generar més demanda doncs no han participat prou. Des de l'Equip de La Sagrera, especialment en quan les activitats del Centre Cívic, hom creu que els joves (junt les mestresses de casa , els adults i els infants) tenen un grau de participació activa en les activitats que s'organitzen. Dins el grup juvenil, no hem d'oblidar la tasca que es realitza des del Casal de Joves de La Sagrera. També des d'aquest Equi es fa un crit a fer conèixer més els ciutadants les activitats del Centre Cívic, ja que no és conegut per tothom.

e.- Formació:

Aspecte aquest en el que no existeix una opinió comú. En general s'està d'acord en la desigualtat en quan els grau de formació dels diferents professionals. Uns estan molt formats mentre d'altres requereixen de més cursos de formació. La sensació que ens queda és la de que pocs són els professionals que aprofiten els serveis que es donen des de l'IMAE o que, en altres casos, s'espera que sigui el Cap qui aconselli a cadascú un curs determinat. En definitiva, no es té una consciència clara de les possibilitats que es tenen per a formar-se.

Una de les demandes expressades sobre les necessitats de formació és el reciclatge en noves tecnologies. També seria bé una formació específica i personalitzada per futurs caps ja que, en aquests moments, no existeix cap especialitat dirigida a aquesta matèria.

Un altra aspecte plantejat és el de la necessitat de tenir un personal no tècnic més i millor format. Dins aquest grup de no tècnics només el personal administratiu és positivament valorat. Conserges i informadors-res no reben la mateixa valoració.

f.- Perspectives:

El pas de Serveis Socials a Serveis Personals ha estat dur. Molts esforços, moltes dificultats, moltes desilusions... però la sensació que resta, de forma gairebé genralitzada, és que els nous criteris de territorialització i compactació no han fet res més que millorar la situació. Del decenni dels vuitanta resta, alhora que una fatiga dels responsables, un content general, una sensació de que les coses han millorat i de què, el que és més important, el servei que es dona a la població també ha millorat.

La tendència de futur d'aquest Centre és la continuació de la seva tasca social i la definició i assoliment de l'estructura dels Equips de Barri. Existeix una consciència clara de les dificultats que suposa treballar en equip. L'evolució d'aquest tipus d'organització del treball és valorada de forma diferent segons l'Equip: d'una banda, a Sant Andreu hom pensa que en els començaments es treballava millor que actualment i existeix un cert grau d'escepticisme sobre el futur dels mateixos equips. A La Sagrera també s'expliciten les importants dificultats del treball en equip però es fa una valoració positiva de l'evolució i situació actual de l'Equip.
En aquest sentit, i amb la finalitat d'agilitzar la relació entre els equips i el Districte, la creació de la figura del Responsable de Barri es veu positivament (des de la direcció).

Per últim, seran factors de consolidació durant els propers anys la creació de majors recursos econòmics i infraestructurals, tanmateix que una major estabilitat de la plantilla d'ambdós equips.

IV.4.6.4. La Franja Besós:

El Centre de Serveis Personals d'aquesta zona, sorgit al 1986, és sens dubte el que ha arribat a un nivell més alt de consolidació del nou model organitzatiu i també en quan l'espiral de demanda que ha generat. Els tres equips que composen la franja Besós, Bon Pastor, Baró de Viver i Trinitat Vella, estan consolidats. Podem dir, que aquesta zona és la més madura en la implementació de la territorialització.

a.- Situació de la plantilla:

Un dels elements que sens dubte han ajudat a confirmar la maduresa dels serveis personals en aquesta zona ha estat l'augment de la plantilla, si bé l'augment s'ha fet en base a contractacions precàries que actualment tendeixen a estabilitzar-se.

Els tres equips coincideixen en l'espectacularitat de l'augment però cap d'ells reconeix suficient la seva plantilla. La demanda, ens dóna la sensació, és tan general que sempre manca personal.

La mobilitat del personal ha estat negativa durant tot aquest període. Tan dins com fora de la Franja Besós, el personal tècnic ha estat en continu moviment. Això (veure capítol 2.1.) ha suposat moltes vegades barreres en la consolidació dels equips així com dificultats per aconseguir l'acompliment dels objectius marcats a cada projecte.

La mobilitat també es pot observar des del punt de vista de la dependència. "Els PIRMI", "els NEó", els treballadors municipals...cadascú té una dependència diferent que suposa condicions i perspectives de treball distintes.

Les diferències entre els tres equips són gairebé inexistents. L'opinió respecte a l'evolució de la plantilla és general.

b.- Recursos:

Aquesta zona ha vist créixer de manera substantiva els recursos econòmics, que ara es veuen incrementats per les aportacions de les accions i plans integrals.

Aquest augment en quan la capacitat econòmica és valorat molt unilateralment. Els professionals de cada un dels equips argumenten que les partides són molt generoses per uns i molt insuficients per uns altres i que l'intercanvi entre ambdós es fa imposible. Les partides són rígides, de la qual cosa es

dedueix una manca d'habilitat per part dels professionals per poder disposar de diners per imprevistos (una altra bombeta que es peta!) així com per poder canviar els recursos de partida en cas necessari. Però el cert és que el pressupost s'articula en forma de calaixos tancats, poc àgils i, moltes vegades, en termes funcionalistes, disfuncionals. La previsió és, altra vegada (junt amb la bona voluntat dels professionals), la clau explicativa.

La llibertat de gestió és valorada només parcialment: si bé en teoria sí es té autonomia, és en el moment quan els recursos arriben quan es veu la realitat, no sempre tan clara.

D'altra banda hi ha una consciència en aquest territori, per part dels seus professionals, de que s'hauria de comptar més amb ells a l'hora d'otorgar els pressupostos a les respectives partides. Moltes vegades, qui millor que ells saben com organitzar-se els diners?. Tanmateix, especialment des de l"Equip de Baró de Viver, s'expressa el desitg de conèixer Ii poder discutir també) els criteris que l'Ajuntament segueix per invertir en el barri.

Per últim, els professionals reclamen que, donada l'eficàcia provada, és necessari invertir més diners en certs serveis com, per exemple, el Centre Cívic de Trinitat Vella i de Baró de Viver.

Des de la direcció de la zona es valora molt possitivament la "discriminació positiva" a nivell de dotació tècnica i pressupostària. Tot i que el pressupost no és mai suficient, sí que s'ajusta a l'estructura actual dels Serveis Personals. Un pressupost més gran podria desbordar'ls.

En quan els recursos d'infraestructura, la manca d'espai és general a tota la zona. També la qüestió referida a màquines d'escriure, ordinadors... són molt deficitaris. Tanmateix, el Casal de Joves de Bon Pastor demana una arranjament del seu local. Els Centres Cívics reclamen una major inversió en nous

espais o remodelació dels ja existents: el de Bon Pastor, inaugurat l'any 1989, es perfila com un centre poc funcional per les necessitats dels qui l'utilitzen assiduament; el de Baró de Viver espera amb els braços oberts el nou local que podrà ésser utilitzat abans que termini l'any 1991 i que vindrà a sustituir un Centre Cívic en condicions de precarietat absolutes; per últim, el de Trinitat Vella, amb una utilització enorme del seu espai, resulta moltes vegades amb capacitat insuficient.

c.- Organització del treball:

Atenent a la implantació del model d'intervenció territorialitzat, aquest Centre de Serveis Personals es troba en una situació de consolidació. Podem afirmar que és en aquesta zona on la nova fòrmula implantada a partir de l'any 1988 ha tingut més i millors resultats.

Com a criteri general, la compactació és valorada molt positivament, tan pel que suposa d'apropament al ciutadà com pel propi funcionament en equip.

El treball en equip és una realitat. Com a filosofia d'intervenció i de treball social no ha generat reticències importants. Els motius que es poden aventurar per aquest acord gairebé total amb el nou criteri organitzatiu (el qual suposa una nova forma de treball) són dos:

** Per una banda, es tracta d'una zona amb un nivell de problemàtiques socials força elevat. Aquest factor comporta que la compactació dels serveis personals estigui molt relacionada amb una realitat en la qual fàcilment trobarem lligats perfils tals com: pare en atur- mare molt baix nivell cultural- fill amb problemes de drogadicció... Per tan la compactació facilita molt una intervenció efectiva, que arribi a tothom.

** D'altra banda, un fet molt important per assolir l'èxit del treball en equip ha estat que el personal d'aquesta zona és, en la seva majoria, molt jove i, per tan, no acostumats a altres formes de treball. Quan varen començar la seva tasca el treball en equip es va imposar i ells i elles el van assimilar com el "normal". Això també fa que el nivell de motivació de la plantilla d'aquesta zona sigui fins i tot sobtant.

El treball en equip és realitza a nivell de diagnosi, planificació de la intervenció i avaluació. La intervenció es realitza individualment. Es també interessant fer resaltar aquí que el treball en equip es basa també en un llenguatge comú que unifica, ja no només la part més formal del treball, sinó que pot influir en la pròpia forma de realitzar-ho.

La iniciativa dels projectes corre a càrrec dels tècnics totalment. Només en alguns casos es donen des de dalt, unes línees a seguir.

El grau de contactes, informació i coordinació entre els equips dels tres barris és de tipus informal. En el cas dels animadors de Baró de Viver destaca una coordinació gran.
A més el grau de coordinació amb la Divisió de Serveis Tècnics hauria de millorar ja que avui en dia sembla com si es moguessin per camins diferents.

Les reunions dels equips són efectives. Funcionen amb molta puntualitat (excepte a Baró de Viver), amb assistència fixe i, el que és més important, amb presa de decisions. Les reunions són ben considerades en quan la seva periodicitat quinquenal actual. Les reunions són l'eïna base de l'equip; sense aquestes reunions no podria donar-se un funcionament correcte.

Un altre dels perills burocràtics, és el de la lentitud i l'acumulació de papers sí és mencionat pels membres dels equips com la principal deficiència de l'actual organització. "La

burocràcia pesa". L'extrema jerarquització fa que els processos siguin molt lents, que els papers es multipliquin i que, una altra vegada més, la previsió en el temps sigui fonamental.

La relació dels equips amb el cap de territori sól caracteritzar-se per l'accessibilitat. Tot i que el càrrec de cap de zona concentra massa responsabilitat (i per tan massa feina), es creu que la bona voluntat és clau del bon enteniment. Ara bé, els equips de les tres zones reclamen un major poder de decisió i per tan, que s'inicii un procés de desconcentració del poder en mans del Cap de Zona. La figura del "Responsable de Barri" si aconseguís trencar -en part- aquest monopoli seria molt beneficiosa.

En quan la funció del cap s'afirma és la d'assessorar (metodològicament, l'staff no funciona) i fer de pont amb l'Ajuntament de Districte. En quan l'staff, des de la direcció d'aquesta zona es creu que la tendència és a la conversió de l'actual staff cap a un veritable staff en tasques d'assessorament als equips.

Les demandes que arriben des dels polítics no estan afinades. Hom té la sensació de que els polítics no estan massa interessats ni assaventats del que es fa des de Serveis Personals. Ara bé, el que també s'aprecia és un respecte a tot allò prèviament pactat, sense que es donguin canvis importants que puguin afectar el funcionament a la política social d'aquesta zona.

El nivell de relació de Serveis Personals amb les entitats i associacions dels respectius barris està molt desenvolupada; aquesta és la zona on més coordinació Serveis Personals-entitats trobem (especialment a Bon Pastor i a Trinitat Vella). Es realitzen moltes activitats conjuntament (per exemple les festes majors) i es dóna, en el cas de Trinitat Vella un aprofitament per part de les entitats dels locals municipals. La relació és fluida i del tot profitosa.

Entre les Divisions de Serveis Personals i de Serveis Tècnics manca una millor coordinació també en aquest territori. Els únics mitjans per coordinar'ls és mitjançant mecanismes informals, que a vegades no són del tot suficients. Aquest és considerat per la pròpia direcció de la zona com un dels punts febles més importants.

En quan les reunions de l'Equip Directiu hom creu que es podrien millorar i es podria treure un major "profit". L'aprofondiment és encara insuficient i això comporta que els mecanismes informals siguin els encarregats de les relacions entre les tres zones. Es podria dir que a la Direcció de Serveis Personals es dóna un colapse en quan la seva relació amb els territoris.

La informació sobre els altres equips o sobre els altres territoris arriba també mitjançant la informalitat. Dins la Zona del Besós la coordinació existent entre els mateixos professionals s'estructura per franjes d'edat i àmbits concrets. Des de la Direcció de la zona no es propulsa aquest apropament acceptant amb satisfacció el fet de la poca connexió entre les tres subzones.

Valorant per acabar l'activitat realitzada per grups socials en aquesta zona veiem:

** el col.lectiu més abastit ha estat el de tercera edat. També té una importància destacada en el conjunt de la intervenció del Centre el Projecte Usuari, que que concentra una part molt sustantiva de la seva activitat.

** els col.lectius que actuament estan desprovistos d'una bona cobertura social i que en un futur pròxim necessitaran d'intervenció social són:

- les dones
- els joves de 14 a 16 anys

d.- <u>Informació i participació:</u>

En aquesta zona es dóna un gran optimisme unànim sobre tan la participació com la informació que el ciutadà té sobre els Centres de Serveis Personals. S'està convençut que la tasca realitzada durant aquests últims anys els hi ha permés arribar als ciutadans d'una forma gairebé total. "Tothom ens coneix" és l'afirmació que més abunda.

En quan la participació, no hi ha dubte (i així ho confirmen les dades) de que s'ha generat un embolum de demanda tan important que fa que el personal sigui en algunes àrees escàs. Aquest motor que ha estat la pròpia oferta ha fet que la població esdevingui una "població molt participativa", que demostra tenir un interés per tot allò que se'ls ofereix.

Les entitats dels tres barris juguen un important paper ja que moltes d'elles (especialment a Trinitat Vella) utilitzen els locals municipals (el Centre Cívic), cosa que apropa els ciutadans als serveis socials. A més Serveis Personals juga un paper de "contenció" dels conflictes mitjançant el seu contacte amb les entitats.

Per grups socials diferenciats, podem afirmar que aquells que més participen són nens, joves (Trinitat Vella i Bon Pastor), adults i dones. A Bon Pastor també el grup de la gent gran és força participatiu.

e.- Formació:

La demanda general que es fa des d'aquesta zona és augmentar tan les hores com les possibilitats de formació dels professionals. En aquesta zona es valora molt positivament el fet de reciclar-se amb una certa continuitat, considerant-se necessària l'assistència a cursos per tal de millorar el servei. Des de la direcció es reconeixen certes llacunes formatives i es creu que en alguns casos no es tracta tan de manca de formació sinó de manca d'experiència.

Entre el caràcter individual o col.lectiu de la formació la direcció d'aquesta zona creu que s'han de portar a terme plans individualitzats per tal de fer-los rendibles. Tot i amb això, demandes com la d'augmentar el coneixement en informàtica han estat generalitzades.

La realitat és que, tot i que en teoria els professionals poden dir en quin àmbit els hi convindria rebre formació, la realitat és que hi ha una oferta fixe no adaptada a les necessitats dels qui l'utilitzen. A més tampoc en aquest cas es coneix gaire quina és exactament l'amplitud de l'oferta de l'IMAE.

Però també dir que hi ha una certa sensació de que, en alguns casos, els professionals que gaudeixen de formació han estat escollits "a dit". "Depén del tipus de contracte que es té i de quin organisme depens".

Un altra aspecte plantejat és el de la necessitat de tenir un personal administratiu millor format (en especial en el sector de Baró de Viver) i en general del no tècnics.

f.- Perspectives:

L'avaluació dels Serveis Personals que es fa des de l'interior d'aquesta zona és del tot positiva. Del decenni dels vuitanta resta, junt a la fatiga dels responsables, un entusiasme general, una sensació de que les coses s'estan fent bé i de que, el que és més important, de què la població (l'usuari) ho reb amb facilitat.

La tendència de futur d'aquest Centre és l'estabilitat de la plantilla així com l' assoliment de l'estructura dels Equips de Barri. En aquest sentit jugarà un important paper la tasca que es continui realitzant en la unificació dels criteris. En quan la plantilla, des de la direcció hom pensa que seria necessària una certa estabilitat durant els propers anys ja que la continuació de la tendència a incrementar-la podria ésser contraproduent.

La manca d'agilitat en tota la part més burocràtica és una de les qüestions pendents cares el futur. El personal demana que es resolguin els problemes surgits de la poca mobilitat del pressupost, així com de les relacions massa personalitzades entre Districte i Zona Besós. En aquest sentit, amb la finalitat d'agilitzar la relació entre els equips i el Districte, la creació de la figura del Responsable de Barri es veu positivament.

Per últim, seran factors de consolidació durant els propers anys l'ampliació dels recursos infraestructurals (locals millors). La necessitat de millors espais es reclama molt especialment des de Trinitat Vella (C
entre Cívic) i Baró de Viver (on el nou local per la realitzatció d'activitats serà una realitat abans de que termini l'any 1991).

L'aprovació dels plans integrals en aquesta zona (Baró de Viver i Trinitat Vella) no modificaran la forma ni l'organització de treball que s'ha implantat fins ara. L'únic efecte serà, des del

punt de vista dels professionals mateixos, la consolidació del treball en equip i l'autoregulació dels propis equips.

IV.4.6.5. Zona Navas-Congrés:

Aquest Centre s'inagura al 1988 com a resultat dels criteris i directrius d'intervenció social adoptat en la Pauta Organitzativa. Es, per tant, un Centre nou que està en tots els aspectes del seu funcionament en **procés de formació.** La implementació de l'actuació compactada encara no s'ha assolit ja que l'estructura incipient del Servei encara no ho permet.

a.- Situació de la plantilla:

El creixement de la plantilla durant el últims anys ha estat molt lent, donant-se un increment del personal més o menys notable durant l'any 1990. S'arribat, segons s'assegura des de la direcció, a un mínim per la intervenció. Però la manca de configuració d'una plantilla complerta, que permeti actuar amb un equip per cada barri, és una de les deficiències més importants que actualment tenen els Serveis Personals al Districte IX en general. En aquest sentit, Navas-Congrés ha estat la zona on menys recursos humans s'hi han dedicat. Les especialitats que avui en dia en continuen essent deficitàries són un treballador familiar, un animador de joves i algun assistent social més. "L'avís ja està donat", s'ens comenta des d'un càrrec de responsabilitat. Ara es tracta de que la sensibilitat del Districte comenci a canviar vers aquesta zona oblidada i infravalorada històricament.

El tipus de contractació té repercussions directes sobre el servei que després s'ofereix, així com sobre la consolidació de l'Equip. Els contractes curts (especialment el cas dels PIRMI) suposen la discontinuitat de la tasca que realitza el professional. Mentre que des de la visió dels tècnics, aquest és un punt força conflictiu en l'actualitat, des de la direcció hom pensa que la plantilla està ara en una fase d'estabilitat.

D'altra banda, les diferents dependències laborals suposen graus d'exigència diversos, la qual cosa no col.labora en la constitució d'una unitat d'equip.

El personal actual amb la feina limitada que fa, tampoc ha pogut assolir una estructura i un treball d'equip unitari.
"L'Equip és de nova formació".

En aquests moment el nivell de la demanda comença a sobrepessar sobre la plantilla. Aquesta demana que el creixement del personal no es faci esperar molt.

b.- Recursos:

La política redistributiva no ha funcionat com ho hauria d'haver fet. L'abocament sobre la Zona que envolta el riu Besós ha deixat en l'oblit les moltes necessitats d'aquesta zona, a on no manquen tampoc el problemes socials. La necessitat d'augmentar els recursos en aquesta zona és prou evident, si el que es vol és generar més demanda. Creiem que és injust (en el sentit d'irreal, no entrem aquí a fer formulacions morals) dir que a Navas-Congrés no hi ha una problemàtica social que justifiqui una major inversió (tan de recursos humans com econòmics). Sense un mínims, als quals encara no s'ha arribat, no ha estat possible generar molta demanda. Però la realitat a Navas i a Congrés pot necessitat tan d'uns serveis socials com ho fa a sltres zones del Districte IX. "Es l'hora ja de veure crèixer a Navas-Congrés".

D'altra banda, es disposa d'un nivell molt baix de recursos econòmics, fet que impossibilita engegar projectes comunitaris de cert abast. Amb el pressupost actual no dóna més que per atendre l'usuari.

La queixa de la rigidesa pressupostària, que ja havia surtit a les altres dues zones, és també present aquí. Les urgències no poden ésser resoltes amb un pressupost encasellat a priori.

Tot i que, com ja hem dit, la constitució dels dos equips barrials encara no s'ha assolit, el que sí és cert és que les diferències entre Navas i Congrés en la qüestió dels recursos són clares. El barri del Congrés té un pressupost més gran que li permet tenir uns euipament que a Navas no es tenen.

El Centre d'Acàcies (Centre de Serveis Personals de Navas i Congrés) ha estat fins ara un centre amb l'amplitud necessària per cobrir les necessitats creades. El que preocupa als treballadors és que, si la plantilla creix no sigui ja suficient.

Un altre dèficit a resoldre és la manca de material tal com més taules, ordinadors (absents totalment en el Centre) i màquines d'escriure.

c.- L'organització del treball:

El criteri de l'organització compacta (o compactada) no s'ha implantat en aquesta zona, tot i que es comencen a fer els primers intents. La causa bàsica d'aquest retard respecte de la resta del Districte és la manca d'una tradició en aquesta zona de treballar en equip, així com un abandó que sempre ha perjudicat la minça plantilla d'aquesta zona.

El treball en Equip és encara poc assumit com a tal. Des de la direcció es conceb aquest treball com un moment d'exposició dels problemes comuns i de posar-se d'acord en les idees principals (s'observa, doncs, que ja la mateixa definició de treball en equip es fa a un nivell més elemental que a les altres dues zones). Des del personal tècnic es pensa que la condició bàsica per treballar en equip és l'existència de dos equips diferenciats, un per cada barri.
Es donen, a més, reticències o impediments per part d'alguns dels treballadors d'aquesta zona (especialment el personal sanitari) que no assumeix aquest nou model de treball. Aquest personal no ha assistit a les reunions que fins el moment s'han realitzat (que per cert són molt poques).

La descentralització del poder no s'ha donat encara. Els tècnics creuen que el grau d'autonomia és massa baix. Els intermediaris són molts, tot ha de passar pel Cap, el temps es multiplica...

L'accessibilitat de la Cap és total. Els tècnics tenen possibilitat de consultar els seus dubtes, etc., però el que ja no està tan clar és si la resposta vindrà donanda en un plaç de temps no gaire llarg. Hom pensa que el poder de decisió d'aquesta zona respecte l'Ajuntament és minsa. El procés de descentralització no s'ha assolit del tot encara.
Des de la direcció d'aquesta zona es reclama un major grau de coordinació amb la direcció de la Divisió, així com una més gran rigurositat en les reunions fixades.

Degut a la només neixent dinàmica de l'Equip, no és possible analitzar aquí el funcionament de les reunions i si aquestes són profitoses, necessàries... Ens hem de limitar a fer constància de que, per part dels professionals sí es dóna importància a que la compactació i ,per tan l'organització del treball que funciona a la resta del Districte, s'arribi a implantar aquí. Un fet que facilitarà aquesta implantació és que hi ha alguns tècnics ja han après el que significa aquell tipus de treball quan, fa poc temps, treballaven a d'altres zones del Districte.

Una dificultat afegida en el cas de Navas és la ja comentada manca de local propi. Donada l'estructura urbanística d'aquesta zona, la població de Navas se sent llunyana del Centre d'Acàcies, arribant-s'hi fins allà només la població amb un grau molt elevat de necessitat. Aquest problema genera una manca de participació del barri de Navas, la qual cosa, al seu propi temps, dificulta la generació d'un equip per aquest barri.

Tot i l'abandonament en que els professionals d'aquesta zona diuen sentir-se en alguns moments, sempre s'és conscient de per a qui es treballa i quines són les "regles generals del joc".
En la realització dels projectes el respecte cap a l'actuació dels professionals és gran. L'autonomia és total. El punt més

conflictiu és la definició dels objectius, punt en el qual es critica l'actitud de la direcció de Serveis Personals que imposa, com a línea a seguir, la màxima operativització (empírica) dels objectius de cada projecte. En alguns dels projectes des d'aquí portats hom pensa que és difícil de quantificar els resultats.

Per tal d'aconseguir un grau de coordinació dels professionals de tot el Districte les assistents socials d'aquesta zona van impulsar unes reunions de tot el Districte. En gran part aquests punts de contacte els hi haurien permés contrastar i posar en comú certs aspectes amb altres assistents socials més introduides en la pràctica compactada. Però aquestes reunions no funcionaren, en part per excés de treball i d'altra per que des de les altres zones no es tenia el mateix interés (o seria necessitat?). Així doncs, el nivell de coneixement de les activitats, etc. que es realitzen al Districte és, des d'aquest Centre, molt baix.

El contacte amb les entitats del barri no es dóna molt assíduament. Algunes d'elles, tot i que s'ha intentat, han rebutjat qualsevol contacte amb "l'Ajuntament". Unes altres (per exemple, l'Associació de Veïns de Congrés) estan més coordinades, arribant a realitzar algunes tasques en comú.

L'actuació del Centre a l'atenció a l'usuari en gran part ha estat dirigida cap a la Tercera Edat. Pel que fa a aquest col.lectiu, els Serveis Personals de la zona estan coordinats amb el Casal d'Avis i amb l'Associació de Veïns de Congrés, que fa les vegades de Casal.

Els grups socials que manquen actualment d'una atenció del Servei i que han detectat necessiten d'una actuació específica són:

- les dones (separades i amb responsabilitats familiars)
- els joves (en construcció un Casal de Joves)
- els infants (oferta de temps lluire)

d.- <u>Informació i participació:</u>

El nivell de participació d'aquesta zona el podem només valorar només en base als usuaris i no a projectes comunitaris. Els professionals creuen que el grau de coneixement dels serveis personals d'aquests usuaris està en funció directe amb el grau de necessitat dels mateixos.

Així i tot, donat el reduit nombre de l'actual plantilla, el tècnics tenen actualment una demanda més gran de la que poden atendre. La participació en aquesta zona (sobre tot gent gran) és activa quan l'oferta del servei els hi pot interessar. Des de la direcció de la zona hom pensa que la manca d'immediatesa en la resposta pot fer desconfiar o desencisar a l'usuari sobre el serveis mateix.

Els canals d'informació per fer arribar la gent els serveis oferts no estan del tot delimitats. Hi ha un cert desconcert en la qüestió de quins són els mitjans per informar la població i les entitats, especialment al barri de Navas que viu en una espècia d'aillament informatiu.

e.- Formació:

La formació es veu com necessària però com deficitària. Bàsicament, els problemes són els mateixos que ja han anat sorgint a les altres dues zones: manca d'oferta adient, manca de possibilitat de fer cursos a d'altres llocs més especialitats i manca d'adeqüació dels cursos als horaris de treball. Per últim, s'afegeix que l'excés de treball no permet moltes vegades assistir als cursos formatius.

Les àrees en les quals pensen els professionals que s'hauria d'insistir més és en qüestions de formaulació d'indicadors i sistemes d'avaluació. A més, des de la direcció s'afirma que manca formació pel personal administratiu i informadors (punt flac de tot el Districte). L'equip sanitari és també deficitari en quan treball comunitari i en equip. Aquesta mancança -que com ja hem dit és generadora de tensions- podria ésser resolta amb una formació personalitzada.

f.- Perspectives:

El canvi organitzatiu durant els últims anys ha estat positiu, el criteri territorial es valora amb optimisme en aquesta zona, tot i que el seu aïllament no ha fet només començar a reduir-se. L'atenció a les altres zones del Districte ha estat molt més gran en tot els aspectes i, el fet de "cridar menys que els altres" també els hi ha influenciat negativament.

La rigidesa i jerarquització de l'aparell administratiu són aspectes que es valoren negativament. L'avaluació i seguiment del propi Ajuntament és no gaire estricte. Les demandes són poc clares i existeix el dubte de si els polítics es llegeigen realment les memòries realitzades amb aquest propòsit. En general tota la política social ve poc marcada des de dalt i la línes d'acció que se segueix ès informal i intuitiva.

La tendència de futur d'aquest Centre s'orienta cap el creixement i configuració del servei, tan a nivell de personal (necessitat de configurar dos equis independents, un per cada barri) i de recursos econòmics, com de la planificació del seu treball comunitari amb la població de Navas i Congrés. La propera opertura del Casal de Joves pot ajudar en aquest sentit.

V. LA VALORACIO DE LA GESTIO MUNICIPAL DES DEL PUNT DE VISTA DE LES ASSOCIACIONS DE VEINS:

V.1. Introducció:

En aquest capítol de l'estudi presentem les opinions expressades per les Associacions de Veïns del Districte IX sobre l'actuació del seu l'Ajuntament durant la dècada dels vuitanta.

La nostra intenció ha estat la de poder oferir una **valoració global** del que han suposat aquests Deu Anys d'Ajuntament Democràtic. En aquest sentit, una anàlisi feta exclusivament "des de dintre", es a dir, utilitzant com a únic objecte d'estudi l'Administració Municipal de Districte, ens ha semblat incomplert. Per aquest motiu, hem volgut recollir la opinió que ha merescut la gestió municipal "des de fora".

L'agent social que hem escollit investigar, per tal de conèixer cóm ha rebut i viscut la població l'actuació de l'Ajuntament de Districte, és l'**ASSOCIACIO DE VEINS**. Per què hem escollit aquest agent social i únicament a aquest?.

En primer lloc, les Associacions de Veïns s'han configurat històricament com les agrupacions ciutadanes que desenvolupen una tasca de relació i diàleg més global amb l'ajuntament. Són a nivell genèric, "l'organització pont" entre els ciutadans i el poder local, en tan que són expressió dels problemes, demandes i necessitats de la població dels diferents barris. Hem de ser cautelosos però a l'analitzar la realitat actual de les Associacions de Veïns, que ha canviat molt des dels seus orígens en la època dels setanta fins ara.

En segon lloc, les Associacions de Veïns com a representants dels barris, ens han fet possible accedir a quasi la totalitat del Districte IX, i així poder tenir una visió global del que han suposat aquest deu anys per la població de tot el Districte de Sant Andreu.

Sóm conscients de que per obtenir una més rica visió ciutadana de la gestió de l'Ajuntament del Districte IX, hagués estat adient abastir la resta d'entitats que desenvolupen la seva activitat al Districte. Però les exigències de temps i de recursos humans no ens han permés fer-ho. Hem de remarcar ademés, que aquest capítol del treball té com a únic objectiu mesurar la percepció ciutadana de l'actuació municipal del Districte, i no fer una anàlisi de l'associacionisme i les entitats del Districte IX.

Presentem a continuació quina ha estat la valoració de la gestió municipal feta per les Associacions de Veïns del Districte IX.

V.2. Les principals reivindicacions expressades per les Associacions de Veïns.

Les Associacions de Veïns del Districte IX tenen, en la seva majoria, una llarga trajectòria que parteix del principi dels anys setanta, moment àlgid de les reivindicacions ciutadanes a la ciutat.

Durant la dècada dels vuitanta les reivindicacions més destacables han estat les de caire urbanístic. Aquest fet posa de manifest el desig i la necessitat de la població del Districte IX per millorar el medi urbà que els rodeixa i que comença la dècada dels vuitanta amb importants mancances i deficiències.

Les reivindicacions més característiques i importants durant el decenni estudiat han estat:

a.- Per la Zona Centre

* Sant Andreu:

-la Rambla de Sant Andreu (tram Onze de Setembre i Fabra i Puig).

- nous espais verds
- els terrenys de la Pegaso
- la Plaça Mossén Clapés
- instal.lacions de l'espai RENFE-MERIDIANA.

* Sagrera:

- el Parc de la Pegaso
- arranjament dels Casc Antic de Sagrera
- espais verds
- Centres Culturals

Aquestes han estat les principals demandes socials sorgides en el sí de les AAVV de la Zona Centre durant la dècada dels vuitanta. Cal però presentar també les reivindicacions i demandes que actualment expressen les AAVV d'aquesta zona:

* Sant Andreu:

- l'espai de CAN FABRA I CAN PORTABELLA com a zones verdes i d'equipaments
- el cobriment de les vies del tren
- parkings
- desaparició de les casernes militars
- equipaments especialment Casals d'Avis i equipaments esportius
- espais urbans de reunió i relació com places verdes.
- normalització lingüística

* Sagrera:

- resoldre el problema del tràfic a la Zona de l'Hipercor
- el nucli de residències CEBASA
- el cobriment de les vies del tren

- l'adequament de la zona al voltant de l'Estació del TGV
- resoldre l'impacte de la Meridiana
- demanda d'Escoles Bressol
- demanda d'una Residència per a la tercera edat
- demanda d'un Pabelló Esportiu

b.- Per la Zona Navas-Congrés ([10])

- l'arrenjament de carrers
- l'acondicionament d'habitatges i més promoció de vivendes
- prevenció del món de les drogues
- nous equipaments, especialment esportius i sanitaris

c.- Per la Zona Besós ([11])

* Baró de Viver

- tema d'habitatges: l'adequament de les cases baixes i el pas als edificis de pisos.
- una zona esportiva
- l'adequament i accessibilitat de la sortida del metro
- demanda d'una Escola Bressol

---

[10].- Per la zona Navas-Congrés només ens ha estat possible estudiar el cas del barri del Congrés.

[11].- Estudiem per aquesta zona els barris de Baró de Viver i de Trinitat Vella. Pel barri de Bon Pastor extrapolem bona part de les reivindicacions de la resta de barris.

* Trinitat Vella

- la situació dels gitanos: la massificació com a problema per la integració
- erradicació del barraquisme
- l'impacte del Cinturó, demanda de contrapartides socials
- urbanització completa del barri
- construcció de vivendes però sense explotar l'edificabilitat
- demanda d'equipaments socials, especialment un Casal d'Avis i d'altres de tipus cultural com una biblioteca

Actualment podem comprobar quines d'aquestes reivindiacions han tingut resposta al llarg dels anys vuitanta.

Per la Zona Centre, ara és possible contemplar el primer tram de la Rambla de Sant Andreu en la part del Carrer Onze de Setembre, la qual està previst per aquests primers anys del noranta fer-la arribar fins la cruïlla de Fabra i Puig i l'Avinguda Merdiana. També es pot passejar pel Parc de la Pegaso, una de les obres emblemàtiques del Districte i també de Barcelona durant aquest període. La tan reivindicada Plaça Mossén Clapés ha format part d'una de les obres més destacades d'aquesta zona del Districte IX.

Pel que respecte a un altre gran obra com és la de l'espai RENFE-MERIDIANA hem de comentar que aquesta pertany estrictament al Districte de Nou Barris, malgrat hi ha una col.laboració del Districte de Sant Andreu. L'urbanització d'aquest gran espai és avui dia constatable amb la construcció recent del Poliesportiu "La Palestra" i la Pista d'Atletisme contigua a aquest.

La zona de Navas-Congrés, concretament aquest últim barri, és el que ha tingut un tractament menys prioritari per part de l'Administració Municipal de Districte. L'ordenació de carrers i

l'adequament de nous equipaments com són el Centre de Serveis Personals "Acàcies" i l'actual construcció del Casal de Joves són els exemples que en aquests moments donen resposta a les demandes socials del barri.

Per la Zona Besós és important destacar les actuacions urbanístiques que estàn transformant les fesonomies dels barris d'aquest sector. Exemples d'aquest fet els tenim en el Peri de Baró de Viver del qual ja està finalitzada la primera fase i que suposa la substitució de les vivendes de cases baixes per habitatges en blocs. També és aquest el cas de Bon Pastor que actualment està afectat pel Peri que, a diferència del cas de Baró de Viver, fomenta la substitució de les cases baixes antigues per noves d'oferta pública (V.P.O). No podem oblidar una actuació urbanística que té una incidéncia directa en tota la Zona Besós i de manera molt especial en el barri de Trinitat Vella. Ens referim al Cinturó i concretament al Nus dela Trinitat. En aquesta gran obra s'han incluit contraprestacions socials en forma d'equipaments i zones verdes a través d'una campanya important de reivindicacions en les que, val a dir, l'Ajuntament del Districte IX ha actuat com a intermediari amb l'Ajuntament Central.

Com podem comprobar les més fortes reivindicacions de les AAVV en els anys vuitanta i en el de pas cap a la dècada dels noranta, segueixen essent principalment urbanístiques. La preocupació per viure en un entorn més verd, desfogat, menys sorollós i més saludable i segur, així com per gaudir de més equipaments socials, es constitueixen en els eixos bàsics de les demandes expressades a l'Administració Municipal del Districte.

V.3. Les problemàtiques de grups socials a les diferents zones del Districte:

A la Zona Centre del Districte i també al sector Navas-Congrés apareixen, tal com comenten les AAVV, un conjunt de problemàtiques socials d'especial importància i que cal remarcar. Abans, hem de dir que aquestes dues zones del Districte presenten unes problemàtiques socials força properes.

D'una banda el creixement de la tercera edat s'està fent sentint molt en aquestes zones. Els Casals d'Avis s'han fet insuficients tan en qüestió de número com en qüestió d'espai, degut al augment d'aquest grup social (l'envelliment de la població) i, així, a la creixent demanda d'espais de reunió per la gent jubilada.

D'altra banda, l'ensenyament i la socialització del joves també suposa una preocupació per les AAVV d'aquesta zona. Es reclama una bona qualitat de l'ensenyament i un nou Institut (actualment s'està construint l'Institut "Puigvert") ademés d'espais on els nanos puguin , mitjançant activitats com les esportives, formar-se en el temps lliure sota criteris de solidaritat, companyerisme i associacionisme. Les AAVV plantejen aquestes qüestions com a elements que ajudin al jove a integrar-se i a motivar-se envers la societat, allunyant-lo d'aquesta forma situacions de risc com és el món de la droga.

Les problemàtiques socials que denuncien les AAVV de la Zona Besós s'enmarquen dins una situació de precarietat i marginació amb un potencial molt més conflictiu del que presenten les problemàtiques de la resta del Districte IX.

El problema de la marginació es viu en aquesta zona des de diferents perspectives. D'una banda la marginació espaial que han patit respecte a la ciutat de Barcelona, actualment alleugerada

per l'arribada del metro però encara problemàtica per la falta d'una completa xarxa de transport públic, ha configurat aquests tres barris com a "barris dormitoris" amb una important mancança de serveis i equipaments per a la població. Aquest fet els ha conduit a considerar-se "ciutadans de tercera". Aquesta circumstància ha tingut una traducció directe en el tipus i la forma de les reivindicacions i demandes expressades per les AAVV. Des d'un altre perspectiva la marginació és especialment viscuda pels joves d'aquests barris. La juventut de la zona viu en una alta situació de risc caracteritzada per la important presència de la droga entre aquest col.lectiu, la desmotivació general fomentada principalment per les escasses possibilitats d'inserció en el món laboral (altes taxes d'atur) i la delinqüència com a mitjà de supervivència donada aquesta situació. S'ha de dir però que aquest contexte d'alt risc s'ha alleugerat durant la dècada dels vuitanta, segons comenten les AAVV, gràcies a l'acció dels Serveis Socials.

Dins de la problemàtica que viu la juventut d'aquests barris apareix el tema de la vivenda. Les escasses possibiltats de trobar pis en el marc del barri on sempre han viscut sigui per què no hi ha habitatges buits, ja sigui pels elevats preus, fa que aquests joves que poden donar vida al barri hagin de marxar de la zona. Aquesta qüestió es viu amb força preocupació per part de les AAVV.

Un altre problemàtica lligada amb l'aillament socio-espaial d'aquesta zona és l'arribada d'un important número de famílies gitanes, desplaçades per les autoritats d'altres indrets de la ciutat de Barcelona. Segons ens comenten, l'arribada massiva d'aquest grup ha impossibilitat que hi hagués una integració moderada i progressiva i, que per aquest motiu, la incorporació d'aquest grup a la comunitat veïnal del barri és actualment molt conflictiva. Expressen la dificultat per poder arribar a una convivència armonitzada entre ambdues cultures.

reivindicatives i solidàries d'entre les que destaca Trinitat Vella.

Les AAVV del Districte IX utilitzen diferents instruments per expressar les seves reivindicacions: reunions amb el coordinador de l'Ajuntament com a via de diàleg, documents escrits com a mitjà de comunicació de les seves demandes i necessitats, i les manifestacions com a instrument de pressió. De totes aquestes formes d'expressió, és la manifestació popular la que unànimement es veu com l'instrument reivindicatiu més efectiu. Consideren, a través de l'experiència d'aquests deu anys, que l'Ajuntament reacciona davant una petició popular només quan s'actua amb forts mitjans de pressió social. Creuen que quan més insistents i fortes són les mesures que s'adopten per reivindicar, més atenció es presta des de l'Ajuntament de Districte a les peticions que efectuen les AAVV.

La particpació i reivindicació ciutadana ha sofert un important debilitament durant els anys vuitanta, anys d'implantació dels Ajuntaments Democràtics. Totes les AAVV es troben amb el repte de tronar a promoure l'assocacionisme popular com a mitjà per fomentar la solidaritat social i la defensa del interessos barrials encaminats a conquerir una major qualitat de vida. Aquesta fita troba però sèries limitacions segons ens comenten. D'una banda l'organització de la societat actual estructurada a partir de criteris individualistes i d'altra banda l'acció de l'Ajuntament, que afirmen, no ha ajudat gens a l'associacionisme veïnal.

Tal com succeeix a la Zona Centre i a la Zona Navas-Congrés el col.lectiu de la tercera edat ha crescut durant la dècada dels vuitanta d'una manera espectacular. A la Zona Besós, on els habitatges familiars on solen viure són molt petits, la demanda d'espais de reunió i d'activitats per a la gent gran han augmentat força. Els Casals d'Avis s'han convertit doncs en una necessitat apremiant en els barris colindants al Riu Besós.

Per últim cal que fem menció d'un dels problemes amb el que es troben els veïns d'aquest sector del Districte IX. Donades les problemàtiques socials de la zona es té la necessitat de més vigilància policial. Se'ns comenta, i especialment en el cas de Trinitat Vella, que el desabasteixament de patrulles agreuja les situacions de risc que piguin tenir lloc en el barri.

V.4. La participació i els instruments reivindicatius:

La participació de la població en les reivindicacions que encapçalen les AAVV varia substancialment segons la qüestió que es tracti. El ciutadà, segons opinen les associacions, forma part d'una reivindicació quan li afecta directament. Així doncs, quan més concreta i local sigui la reivindicació, la gent afectada més s'anima a participar d'una demanda ciutadana dirigida cap a l'Ajuntament.

Des dels anys vuitanta les AAVV del Districte IX constaten la devallada de la participació, no només en els actes reivindicatius sinó en la dinàmica mateixa de l'associació veïnal. Els joves no entren a formar part del moviment associatiu dels barris i per tan ha de ser la gent adulta la que continui mantenint la xarxa social de les AAVV. Dins del moment crític pel que passa la participació ciutadana durant el final de la dècada dels vuitanta, hem de remarcar que al Districte es distingeixen zones altament

Aquest fet ens duu a remarcar que les AAVV del Districte IX tenen greus dificultats per a financiar-se. Els recursos econòmics dels que disposen són molt reduits ja que segons comenten, la subvenció municipal és escassa i l'aportació dels socis és eminentment simbòlica. Aquesta circumstància fa que les AAVV vegin molt reduida la seva capacitat d'actuar en pro del benestar social del barri com els hi agradaria.

V.6. La relació de les Associacions de Veïns amb l'Ajuntament del Districte:

V.6.1. Com veu l'Ajuntament del Districte IX a les Associacions de Veïns:

Segons les AAVV, l'Ajuntament del Districte IX considera aquestes entitats sota un criteri molt limitat. L'Administració Municipal no considera a les AAVV, tal com comenten totes les organitzacions veïnals del Districte, com a interlocutors socials vàlids. Per aquest motiu no els tenen en compte en el moment de la pressa de decisions i aquestes són el.laborades sense una consulta seriosa a les AAVV de cada un dels barris del Districte IX.

En la relació que s'estableix entre l'Ajuntament i les AAVV, aquestes últimes no disposen de poder polític i és per això que es veuen obligades a utilitzar mitjans de pressió contundents per tal de fer-se escoltar. Fins que no s'arriba a aquest punt, les converses canalitzades a través dels conductes d'informació i participació formals no tenen cap efectivitat. L'Ajuntament, comenten, fins que no és "atacat" amb mesures de pressió que porten les demandes i la conflictivitat al carrer no reacciona seriosament a les propostes de les AAVV. Aquesta és la dinàmica viscuda al llarg dels anys vuitanta, anys que han suposat un fort desplaçament de les AAVV del marc de la política i de la gestió local.

V.5. La coordinació de les Associacions de Veïns amb d'altres entitats:

Una bona manera de mesurar el grau de connexió de les AAVV amb d'altres entitats dels barris i del Districte seria a través de la COORDINADORA D'ENTITATS promocionada per l'Ajuntament de Districte. Però val a dir que les AAVV del Districte de Sant Andreu manifesten que aquesta Coordinadora només existeix en un pla formal i que en la realitat no ha exerceix mai cap activitat. La iniciativa de formar una Coordinadora d'Entitats sembla que ha estat un fracàs. Les relacions que s'estableixen entre les diferents AAVV del Districte depenen doncs de la voluntat que aquestes tinguin de coordinar-se. En aquest sentit, la vinculació sembla estar fortament marcada per la proximitat geogràfica i, amb aquesta, l'equiparació de les problemàtiques socials, ja que la major part dels contactes que s'estableixen es fan amb les Associacons dels barris veïns. Així doncs, les relacions de les AAVV de la zona centre queden circunscrites principalment als barris que la composen: Sant Andreu i Sagrera; la Zona Navas -Congrés manté una acció molt desvinculada entre ambdós barris; i a la Zona Besós, on cal comentar que els diferents barris que la composen es troben distanciats i malament comunicats, les AAVV actuen de manera independent.

Però davant el fet d'establir contactes no només sembla que intervé la voluntat de coordinar-se de les pròpies AAVV, sinó que hi ha factors externs que poden obstaculitzar les relacions entre aquestes entitats. En concret les subvencions que atorga l'Ajuntament a les diferents Associacions es pot constituir com un element distanciador a l'hora d'implementar accions coordinades. Els criteris de concessió no estàn clarament definits i diferents entitats són receloses a actuar en reivindicacions conjuntes davant la possibilitat de veure's privada de la subvenció econòmica.

La falta de reconeixement efectiu i real de les AAVV per part de l'Administració -qüestió denunciada de manera rotunda i generales veu fomentada per la que es considera una falta de sensibilitat de la idiosincràsia i necessitats dels barris per part dels rsponsables polítics.

També de forma generalitzada es creu que el tracte que l'Ajuntament otorge a les diferents Associacions del Districte es fa de manera desigual (amb una tendència a centrar l'atenció a la Zona Centre. L'atenció prestada per l'Administració Municipal no es creu que rspongui a uns criteris estables i homogenis per tot el Districte IX, sinó que s'estableixen en virtut de qüestions d'oportunitat.

En conclusió podem veure que la percepció que tenen les AAVV del Districte sobre cóm els han vist i els han entés els responsables polítics durant la dècada dels vuitanta és marcadament negativa. Segons la percepció d'aquestes entitats, aquests deu anys d'Ajuntament Democràtic han suposat una evident pèrdua de prestigi i arraconament de les AAVV per part de l'Ajuntament del Districte IX.

V.6.2. La coordinació entre les Associacions de veïns i L'Ajuntament:

L'actitut municipal d'informació i negociació amb les AAVV ha estat un punt de crítica cabdal. Al llarg dels vuitanta es denuncia que l'Ajuntament ha tingut un comportament tendent a la prepotència i al joc dialèctic amb els veïns, sense considerar de manera clara, sincera i profonda les reivindicacions exposades per aquestes entitats. La queixa s'orienta a unes relacions que han vingut marcades per l'ambigüetat. D'una banda un reconeixement de les demandes expressades per les AAVV, però d'altra una escassa intervenció municipal davant els problemes expressats.

S'ha de dir però que cap a finals de la dècada la coordinació entre l'Ajuntament i les AAVV des del punt de vista de les actituts dels responsables municipals ha millorat considerablement. Es comenta de manera generalitzada que el Coordinador actual manté una postura força receptiva als problemes i les demandes socials que són presentades per les AAVV.

Malgrat aquesta substancial millora en les relacions Ajuntament-AAVV el problema de fons no està encara resolt. Els contactes periòdics serveixen només com a exposició dels problemes però no com a discusió, debat i pressa de determinades solucions sobre els mateixos.

Cal afegir alguns elements distorsionadors en aquesta feble relació. Per un costat, les reunions entre l'Ajuntament i les AAVV són en moltes ocasions posposades, allargant molt el període de presentació i resolució de les demandes. Ara bé, s'exposa que quan el tema a tractar té un especial interés per l'Ajuntament, aleshores els contactes es gestionen amb força rapidesa. Per altre costat, els tràmits administratius són molt lents i, per tan, tot el procés reivindicatiu des de que es presenta una demanda concreta fins que s'implementa alguna actuació al respecte passa molt de temps.

La lentitut de l'Administració Municipal segons totes les AAVV, té com un exemple d'excepció la qüestió de la informació. Les notificacions dels plens amb l'ordre del dia els hi arriba en la mateixa data en que es convoca. Aquest fet fa que les AAVV no puguin preparar-se adeqüadament la sessió plenària, així com tampoc pot presentar a debat si no és en l'apartat de "Precs i Preguntes" les qüestions que els hi preocupen. Aquesta situació obre tota una sèrie de dubtes sobre la rendabilitat política que es treu d'aquesta mena de funcionament que impossibilita que el ple sigui una veritable sessió de debat.

Els Plens de l'Ajuntament -als que assisteixen una bona part de les AAVV del Districte IX- serveixen de molt poc, segons la opinió generalitzada de les AAVV. Funcionen d'una manera poc àgil i dinàmica i el que és més característic i definidor de la seva ineficàcia: tenen un paper poc determinant a l'hora de prendre decissions.

Aquest fet ens dur a plantejar una qüestió molt comentada per totes les AAVV. Totes pensen que la DESCENTRALITZACIO político-administrativa de l'Ajuntament de Barcelona és encara pràcticament inexistent i que la capacitat de decidir de l'Ajuntament de Disricte de la "Casa Gran" (Ajuntament de Barcelona) fa que moltes de les demandes canalitzades a l'Ajuntament de Districte no es puguin discutir i decidir en el sí del mateix Districte. Aquest fet dificulta la relació i negociació de l'Administració local amb les entitats del barri.
Així la opinió general és que els Plens desenvolupen una activitat i tenen una funció eminentment tècnica i no política. I aquesta tasca a nivell tècnic la duen a terme sense la participació ciutadana, en aquest cas de les AAVV.

Degut a que els mecanismes formals de coordinació i informació entre l'Ajuntament i les AAVV no funcionen, aquestes últimes opten per utilitzar els contactes i les relacions informals que estan al seu abast per contrarrestar els ineficaços resultats dels contactes entre les entitats i l'Ajuntament del Districte IX.

V.6.3. La relació de les Associacions de Veïns amb els Serveis de l'Ajuntament: els Serveis Personals i els Centres Cívics:

A l'abastir el tema de la relació de les AAVV amb els diferents Serveis que té distribuit per tot el Districte l'Ajuntament trobem importants diferències per zones.

A la Zona Centre i a la Zona de Navas-Congrés, sectors del Districte IX on la població viu en general dins d'una situació normalitzada, les AAVV tenen escàs contacte amb els Serveis Personals de la zona. Sembla que per part dels Serveis Municipals hi ha una intenció de donar-se a conèixer i de treballar coordinadament amb les entitats de barri per donar una atenció més completa a la població. Però els contactes que es tenen no superen el que és una simple fase de presentació del Servei. Així doncs, les AAVV coneixen escassament la tasca que aquests centres desenvolopen. En alguna ocasió aquest desconeixament dur a considerar a aquests serveis com a una potencial competència de les entitats del barri.

En aquest sentit les AAVV reclamen una major coordinació amb els Serveis Personals de l'Ajuntament per poder col.laborar en la detecció dels problemes de la població i implementar solucions coordinades en cada cas. Reclamen doncs, un reconeixement per part d'aquestes instàncies municipals, de la seva capacitat de percebre els problemes de la població del barri i de mediador entre aquesta i l'Ajuntament.

Les relacions entre els Serveis Pesonals i les AAVV de la Zona Besós són radicalment diferents a les de la resta del Districte. La pobació dels barris de Bon Pastor, Baró de Viver i Trinitat Vella, pateixen unes condicions de vida força precàries amb importants problemàtiques socials. Es per això que els Serveis Personals de cadascún dels barris representen un dels eixos neuràlgics de la comunitat. Hi ha doncs, una intensa relació entre les AAVV i els professionals dels Serveis Personals, malgrat hi hagin certes discrepàncies en casos específics sobre la manera de fer i intervenir en la comunitat. Però en conjunt ambdúes instàncies estan molt properes.

demostrant la necessitat social que hi ha en aquests barris d'espais per la comunitat.

V.7. Conclusions:

La pràctica totalitat de les AAVV del Districte IX s'estructuren i començen la seva singladura en la dècada dels setanta, anys del surgiment i embranzida del moviment associatiu ciutadà. Però entrada ja la dècada dels vuitanta i amb ella la instauració de la democràcia, les associacions de veïns entren en un període de crisi que obliga a amotllar-se a les noves circumstàncies polítiques.

En el Districte IX aquest període té una clara incidència ja que les AAVV entren en una fase d'oscil.lacions temporals: al començament dels vuitanta amb l'entrada dels Ajuntaments Democràtics les AAVV del Districte IX viuen una etapa d'incertesa sobre el que ha de ser la seva funció social i política, algunes inclús al llarg d'aquesta dècada abandonen la seva activitat. Les qui han pogut sortir millor parades d'aquesta difícil etapa no han rebut, segons creuen, cap ajut per part de les instàncies municipals. L'ajut al moviment associatiu ha estat nul.

La manifestació cabdal d'aquesta crisi del moviment associatiu és **la devallada de la participació veïnal.** En els anys d'implantació de la democràcia totes les AAVV del Districte IX han vist minvar la seva capacitat reivindicativa, entre d'altres circumstàncies, per l'esmorteïment de **l'associacionisme popular.** La dècada dels vuitanta ha estat la dècada de **l'individualisme** i de la liberalització política, fets ambdós que ha abocat a la població a buscar la millor qualitat de vida des d'una posició més individual que comunitària. Més oferta d'oci i més capacitat adquisitiva per consumir-la han recolçat la crítica situació actual de l'associacionisme popular. Segons comenten totes les AAVV del Districte IX, la població només pren consciència i determinació

Si analitzem l'ús i l'intercanvi que es produeix entre les associacions veïnals i els Centres Cívics, tornem a trobar la mateixa polaritat territorial que es produeix en el cas dels Serveis Personals Municipals.

A la Zona Centre (tinguem en compte que a la Zona Navas-Congrés no hi ha Centre Cívic), els Centres Cívics no funcionen, segons opinió unànim de les AAVV. Aquests Centres són molt poc coneguts per la població dels barris i per tan es troben hores d'ara infrautilitzats. Les entitats dels barris no tenen en aquests locals espais per ocupar i això fomenta que no es promogui una intensa vida participativa en aquests. Critiquen la disfuncionalitat d'uns espais molt poc adequats per albergar activitats populars de caire divers.

Junt amb l'escassa oportunitat arquitectònico-funcional dels edificis dedicats a Centre Cívic, critiquen les fòrmules de gestió que els caracteritzen. Les AAVV pensen que aquest local com a espai cívic pels veïns del barri hauria d'esser gestionat, ademés de pels responsables municipals, per les pròpies entitats i associacions de la zona. Creuen que d'aquesta forma sí es podria considerar el centre Cívic com a un Centre per la comunitat. Però actualment, comenten que aquests locals s'han organitzat i han actuat al marge dels interessos de la pròpia gent del barri.

Si ens fixem en la Zona Besós la funció i utilització dels Centres Cívics varien substancialment. El Centre Cívic de cadascún dels barris de la zona és en la pràctica un espai del que gaudeix la comunitat. En barris com Baró de Viver o Trinitat Vella el Centre Cívic està saturat d'usuaris. En ambdós barris està prevista una nova adeqüació daquests espais davant la forta demanda social actual. Es pot afirmar que la implantació dels Centres Cívics en aquesta zona ha tingut una resposta dels veïns molt positiva,

dels problemes de la comunitat quan aquests els hi afecten d'una manera directíssima. Serà doncs únicament en aquestes ocasions quan el ciutadà s'animarà, juntament amb altres veïns, a expressar la seva reivindicació amparat per l'AAVV com a entitat legitimadora de la seva demanda.

Són els joves els que menys participen en la dinàmica associativa i reivindicativa del barri. El grau de conscienciació de la problemàtica social que viu el barri i el desig d'actuar conjunta i solidàriament per arreglar-la, sembla que és en aquest col.lectiu pràcticament inexistent. Això planteja greus problemes per les AAVV -dinamitzades actualment per gent adulta i jubilada- que es pregunten **qui agafarà en un futur el seu relleu.**

Però actualment, malgrat encara hi ha evidents problemes en el moviment associatiu del Districte IX, sembla que les AAVV tornen a resorgir concienciades de la necessitat dels seu paper reivindicatiu: aconseguir una millor qualitat de vida per la població del barri.

Si durant la dècada que estudiem la seva presència com a interlocutor social és qüestionada, ara per ara hi ha indicis de que els barris tornen a considerar la importància d'organitza-se per expressar a les autoritats municipals quines són les principals mancances que encara resten i quines les principals aspiracions.

Aquest fràgil tornar a començar d'algunes AAVV del Districte IX (formació de l'AAVV com les de Sagrera i Baró de Viver que havien estat durant un temps tancades i la formació relativament recent (1985) de l'AAVV de Sant Andreu Sud, per exemple) evidencia d'alguna manera que els ciutadans dels diferents barris del Districte tornen a veure la necessitat d'organitzar-se per donar sortida a unes demandes socials que no es poden expressar ni negociar individualment amb l'Ajuntament.

Les reivindicacions i demandes que les AAVV del conjunt del Districte presenten a l'Ajuntament són eminentment de **caràcter urbanístic**. Per les AAVV la millora de l'entorn urbà en el que viu la població és una condició imprescindible per millorar la qualitat de vida dels ciutadans. Junt amb aquesta aspiració les AAVV reclamen com a molt necessari equipaments socials, espais on la comunitat pugui relacionar-se i realitzar tot tipus d'activitat. La manca d'espai que en aquest sentit es demostra, es reflexa de manera destacada en la gent gran. Per aquest col.lectiu, que tan ha crescut durant la dècada dels vuitanta i que té cada cop més tendència a augmentar, els locals de reunió es presenten arreu del Districte IX insuficients. Millores urbanístiques i nous equipaments per la tercera edat han estat les dues demandes prioritàries de les AAVV del Districte IX.

Les AAVV del Districte IX actuen en gaire bé tots els casos de forma independent i autònoma. Entre elles pràcticament no es coordina cap treball conjunt. Les úniques relacions que s'estableixen són per qüestions d'apropament geogràfic sobretot en la Zona Centre del Districte. Però no nomes hi ha una escassa relació entre les AAVV sinó que aquestes tampoc mantenen cap lligam significatiu amb les altres entitats dels barris pertinents. La descoordinació del moviment associatiu en el Districte IX té el seu exemple més clar en el rotund fracàs de la **COORDINADORA D'ENTITATS** promoguda per l'Ajuntament de Sant Andreu, i que a efectes de totes les AAVV consultades, està avui per avui morta. La pràctica inexistència d'una xarxa associativa entre les entitats dels diferents barris i zones del Districte IX, ens fa pensar que aquestes han tingut i tenen actualment una escassa visió global de Districte i per tan una visió molt estrictament localista.

Parant ara atenció en la relació i coordinació que durant els anys vuitanta han mantingut les AAVV i l'Ajuntament, hem de dir que les

valoracions generalitzades han estat molt crítiques. Les AAVV consideren que l'Ajuntament de Districte no els ha tingut en compte com a interlocutors socials vàlids i que, per tan, han mantingut en molts casos la gestió municipal fora de l'àmbit d'actuació de les mateixes. Segons l'opinió més generalitzada, es considera que com Ajuntament democràtic aquest s'ha vist com un mitjà directe de relació amb el ciutadà i que, per tan, ja no necessita accedir a la població a través de les AAVV per què són els mateixos ciutadans els que comuniquen directament les seves demandes i preocuacions a l'Ajuntament.

En aquest sentit, les associacions veïnals denuncien haver estat únicament escoltades quan han promogut accions radicals com són les manifestacions al carrer. Al marge de que les AAVV participen dels canals formals de participació cuitadana existents a l'administració municipal del Districte IX, defensen les mobilitzacions populars com el mitjà més eficaç per arribar a negociar amb l'Ajuntament. Aquest reacciona al moviment popular quan es realitzen accions que maltracten la seva imatge en la opinió pública. La opinió unànim de les AAVV és que "quan més es crida més se'n treu" i, per un altre costat, "qui (l'AAVV) més crida més en treu", ja que hom pensa que l'atenció a les demandes dels barris no ve donada per un criteri estable i homogeni per totes les Zones del Districte IX, sinó que respon -entre altres coses- a la pressió que des de cada sector s'exerceix. En aquest sentit, prevaleix la idea de que és la Zona Centre del Districte IX la més atesa per les autoritats municipals.

Com acabem de comentar, no només s'utilitzen manifestacions ciutadanes per demandar i negociar amb l'Ajuntament unes millores socials. Els mecanismes més formals com són les reunions amb el Coordinador i els Plens de l'Ajuntament es segueixen per la quasi totalitat de les AAVV del Districte IX. Però aquest procediment formal planteja una serie de problemes a destacar. D'una banda,

les reunions amb el Coordinador de l'Ajuntament -figura que manté una actitut cordial i receptiva a les demandes de les AAVV- són sovint aplaçades, fet que allarga molt tot el procés d'exposició dels problemes i demandes. Molt lligada a aquesta situació apareix el probema de la lentitut de l'administració per dur a la pràctica les millores socials siguin del caire que siguin. D'altra banda, els Plens de l'Ajuntament, segons la opinió del conjunt de les AAVV del Districte, no tenen capacitat de decissió per què encara es depén en bona mesura de la Casa Gran. La **DESCENTRALITZACIO**, diuen, és pràcticament inexistent i només es dona a nivell molt tècnic. Així doncs, aquestes dues situacions fan que la relació estrictament formal entre AAVV-Ajuntament de Districte no funcioni, canalitzant-se els contactes, en la mesura del possible, a través de mitjans informals (trucades a persones conegudes de l'Ajuntament, per exemple).
Si ens fixem en la relació de les AAVV amb serveis socials municipals com són els Centres de Serveis Personals i els Centres Cívics, veiem amples diferències per Zones. La Zona Centre i la Zona Navas-Congrés presenten una simptomàtica desconnexió amb ambdós entitats, destacant l'escassa participació social que genera el Centre Cívic. Al contrari, a la Zona Besós les AAVV mantenen un contacte molt estret tan amb els Serveis Personals com en el Centre Cívic. Certament les condicions socio-econòmiques d'aquestes dos grans parts del Districte IX són molt diferents i, per tan, les necessitats de connectar amb certs serveis municipals també. Però sembla adient afegir que una relació més intensa pel que fa a la Zona Centre i a Navas-Congrés possiblement facilitaria una tasca més global i integradora pel que respecte al benestar de la comunitat.

Per finalitzar aquest capítol podem concloure que les AAVV, tot i els dèficits amb els que s'enfrenten, reclamen al Ajuntament un reconeixement de la seva funció social i, així, del seu paper com a mediador entre la població del barri i l'administració municipal del Districte IX.

VI. CONCLUSIONS GENERALS

1. El Districte IX és un districte jove en el contexte de la ciutat, però cal distinguir dos fenomens demogràfics que estan incidint en que l'estructura per edats varii en pro d'un envelliment progressiu de la població. Ens referim d'una banda a la reducció de la població infantil durant els anys vuitanta i d'altra a l'engrandiment de les franjes d'edat més grans. La tendència a l'envelliment del Districte IX s'inscriu en la tendència generalitzada de creixement de la gent gran de Barcelona i, en definitiva, de la majoria de les grans ciutats occidentals.

En bona part l'estructura jove del Districte ve donada per la forta presència de població immigrada que s'instala en el Districte IX durants els anys de l'arribada de les onades immigratòries a la ciutat, sobretot durant els anys seixanta.
Ara però les migracions nacionals són poc significatives i, per tant, difícilment la tendència a l'envelliment de la població s'aturarà per algún fenomen com la immigració. Val a dir que el Districte IX actualment presenta una important dualitat poblacional entre catalans i immigrants majoritàriament andaluços.

La dècada dels vuitanta al Districte IX no sols s'ha caracteritzat per l'escassa incidència de la immigració sinó que apareix com un període de pèrdua de població, fet altrament característic del conjunt de la ciutat. Aquesta pèrdua es registra principalment en la població que marxa fora del municipi de Barcelona. Però si ens fixem en la mobilitat interna de la ciutat la situació no és tan greu, especialment pel barri de Sant Andreu que es destaca com el barri de més atracció de població de tot el Districte IX. Val a dir que respecte a la mobilitat interdistrictes apareix la formació d'un triangle de mobilitat molt clar entre els districte de Sant Martí, Sant Andreu i Nou Barris.

El futur poblacional del Districte IX en quan a pèrdua o arribada de residents, depén de l'oferta de vivenda i de millores urbanes que es registrin d'ara endavant arreu dels barris que el formen. Tindràn especial incidència les actuacions arquitectònic-urbanístiques que es duguin a terme en la Zona Besós. En aquest sector del Districte hi conflueixen vàries circumstàncies afavoridores de provocar una nova atracció poblacional: encara hi ha sól disponible, s'han engegat les obres del Cinturó del Litoral que faràn canviar la fesonomia de la zona amb contrapartides de millores urbanes, es porten a la pràctica PERIS amb una perspectiva d'adequament integral dels barris i, per últim, la política de desplaçar la indústria de la ciutat a d'altres emplaçaments més adients per a la producció industrial pot fer que restin espais aptes per requalificar com a sól edificable.

2. Com acabem de comentar, la indústria té un pes molt important en l'estructura econòmica del Districte IX. Però la tendència que es fa evident al llarg dels anys vuitanta és un progressiva implantació del sector terciari. Si ens fixem en la població activa veiem com aquesta treballa prioritàriament al sector serveis, tal com succeeix al conjunt de Barcelona.

D'entre la població activa cal destacar que les dones experimenten durant la dècada dels vuitanta una major participació en el món laboral però amb importants limitacions. Tenen greus problemes per entrar en el mercat de treball, pateixen una taxa d'atur molt elevada i presenten una alta proporció de població inactiva. L'atur general però evidencia una tendència positiva durant els últims anys segons les dades de l'atur registrat.

3. El Districte IX presenta moltes desigualtats internes pel que respecte al nivell d'alfabetització de la població, que en general es força baix si es compara amb el conjunt de la ciutat. Per aquest motiu i donades les xifres positives dels últims anys, creiem molt necessari continuar el procés d'alfabetització que es porta a terme

des de l'administració municipal, sobretot en la part més desfavorida del Districte: la Zona Besós.

Dintre d'aquesta tasca de formació pensem també que seria adient orientar a la població, sobretot a la més jove, cap a feines dels sector terciari molt demandades des del mercat de treball.

4. A nivell urbanístic la repercusió d'aquests deu anys d'Ajuntament Democràtic ha tingut una implantació diferencial per zones. La a.- Zona Centre ha estat el sector del Districte on més s'ha incidit amb l'objectiu fonamental de millorar una trama urbana ja consolidada però vella.

b.- La Zona Besós ha patit, sobretot en el últims anys de la dècada, una destacable intervenció urbanística amb un criteri de renovació integral, exemplificat pels PERIS i per la infraestructura viària del Cinturó.
c.- La Zona Navas-Congrés és la part de construcció més nova del Districte. Es caracteritza per una trama d'eixample ja consolidada i que ha orientat les actuacions urbanístiques a obres de millora i manteniment de l'estructura urbana actual. Comparativament ha estat la zona on menys s'ha incidit urbanísticament.

5. Una de les qüestions més importants a destacar de la dècada dels vuitanta ha estat el procés de desenvolupament de l'administració municipal. Actualment L'Ajuntament del Districte IX es composa per tres Divisions: la Divisió de Serveis Generals, la Divisió de Serveis Tècnics i la Divisió de Serveis Personals. Aquesta configuració no apareix fins el 1986, any en que l'Ajuntament aconsegueix una estructura estable. Es a partir de l'any 1988 quan podem parlar ja d'una estructura consolidada de l'administració municipal del Districte IX. Parem atenció als tres eixos fonamentals que hem analitzat per estudiar l'evolució configuradora de l'aparell municipal:

a.- Personal: l'Ajuntament del Districte IX comença la dècada amb molt poc personal que va creixent, si bé d'una manera un tan precària, al llarg dels vuitanta. En el conjunt del Districte sembla que la plantilla ha assolit força estabilitat, malgrat que el procés de consolidació de personal encara no és definitiu.

Per la Divisió de Serveis Personals, la més voluminosa en personal de les tres, les problemàtiques que encara resten a nivell de plantilla són:

- la manca de qualificació de personal no tècnic que està de "cara al públic"
- l'eventualitat dels contractes laborals
- la mobilitat laboral que dificulta molt la feina quotidiana
- la necessitat d'adequar millor els cursos de formació a les mancances reals dels tècnics
- la necessitat de fer un esforç en augmentar els recursos humans per la zona de navas-Congrés

b.- pressupost: cal destacar l'increment important del pressupost experimentat al llarg dels vuitanta per totes tres Divisions, amb una augment més espectacular pels Serveis Tècnics i per Serveis Personals. D'aquesta última Divisió la Zona de Navas-Congrés ha estat la que presenta un creixement més reduit i estancat, fet que caldria revisar si es pretén donar un serveis més complert al ciutadà d'ambdós barris.
Una de les qüestions més característiques de l'Ajuntament de Districte des del punt de vista econòmic és que hi ha hagut al llarg d'aquest anys un esforç per mantenir una despesa ajustada a les possibilitats econòmiques reals, per tal de no acumular dèficit pressupuestari.

c.- Funció i organigrama: si ens firxem en com va començar l'Ajuntament de Districte els vuitanta i com ha arribat al final de la dècada, veiem que la consolidació funcional ha estat molt important. Els anys vuitanta han estat els anys de la Descentralització de competències. Però aquest no és un procés finalitzat. Encara actualment és possible adonar-se de diferències competencials entre Divisions. Així la Divisió de Serveis Tècnics presenta encara una forta dependència de l'Ajuntament de Barcelona per qüestions tan importants com "Projectes Urbans i Urbanisme", es a dir, totes les grans obres. En canvi, la Divisió de Serveis Personals té competència absoluta i per tan un grau d'autonomia alt per actuar.

Pel que respecte a la consolidació de l'organigrama encara es fan evidents certs desajustos per estaments que no han assolit la seva funció real. Aquest és el cas de l'Estaff dels Serveis Personals, que actualment no duu a terme les tasques d'assessorament tècnic que li són pròpies.

Les competències municipals en el camp de l'educació estan actualment molt limitades, ja que la competència recau gairabé en la Generalitat de Catalunya. Per part de l'Ajuntament del Districte hi ha una sensibilitat especial respecte a aquest tema i un interés molt clar en assumir noves responsabilitats en aquesta àrea, sobre tot pel que fa l'oferta de temps de lleure pels més petits.

La coordinació entre les diferents Divisions de l'Ajuntament de Districte presenta encara certs problemes. Les reunions que mantenen no són tan eficaces com haurien d'ésser ja que és l'instrument actual d'interrelació entre les tres Divisions.

Un altre aspecte de la qüestió coordinadora és la relació entre polítics i tècnics, relació que no ha estat tot el suficientment àgil fins el moment. Es presenta com a molt necessària, en aquest

sentit, la Carta Municipal, ja que aquesta pot ser el nou reglament que defineixi quin és el paper dels consellers, la seva responsabilitat, competències i la seva dedicació en hores/salari. La dedicació a temps parcial sembla impedir un coneixement acurat de les problemàtiques socials i un seguiment continuu de les mateixes tal com sí tenen els tècnics. Podem dir, doncs, que la seva influència és encara relativa i que les demandes que ells fan estiguin poc connectades amb la realitat social que els envolta i amb el tarannà de la feina diària dels tècnics.

6. La compactació és la nova metodologia d'intervenció en la població a partir de 1988 al Districte IX. Es interessant per aquest motiu estudiar com funciona i com s'implementa en la política social de l'Ajuntament.

El nivell de consolidació de la compactació a les diferents zones del Districte ha estat diversa arreu del mateix. Aquesta diversitat en quan el grau d'efectivitat es basa en dues qüestions principals:

a.- La primera qüestió a tenir en compte és que es tracta de zones amb problemàtiques socials molt diferenciades: el Districte IX es composa per barris d'una banda molt normalitzats (Sant Andreu, Sagrera, Navas i Congrés) i d'altra per barris que viuen situacions de pobresa, marginalitat, manca de serveis i, en definitiva, en situacions de risc (Zona Besós). Això suposa que aquesta forma d'intervenció integral hagi estat més adient en aquells barris on les necessitats socials van tan interrelacionades que és difícil establir fronteres entre unes problemàtiques i unes altres. En aquests barris, una problemàtica integral porta a una actuació integral.

b.- La segona qüestió metodològica a tenir en compte és que la compactació es basa en el treball en equip. Segons la dinàmica d'equip estigui més o menys consolidada, l'efectivitat de la

política compactada assolirà un grau d'èxit diferenciat. Es per això que els territoris amb equips que han assumit aquest mètode de treball veuen en la compactació una forma vàlida i eficaç d'actuar en la població, mentre que en la resta existeixen encara dubtes o reticències importants.

Globalment podem afirmar que es fa una valoració positiva del nou model d'intervenció social tot i que encara és un procés en contínua formació i per tan resten qüestions a millorar. Es pot dir que el servei donat a la població a partir de 1988 arriba a més gent i és millor que l'ofert en temps anteriors.

6. Tots aquest canvis que l'Administració Municipal ha experimentat són analitzats d'una manera crítica per part de les Associacions de Veïns del Districte. D'una banda es reconeixen certes millores viscudes durant els anys vuitanta però, d'altra banda, existeix un sentiment de decepció del que ha aportat l'Ajuntament Democràtic. Hom pensa que la coordinació amb l'Ajuntament de Districte no ha funcionat correctament i que no ha existit un reconeixement de les AAVV com a interlocutors vàlids dels problemes dels barris. No hi ha hagut, segons les AAVV, un recolçament al moviment associatiu per part de l'administració municipal. Això ha afavorit l'esmorteiment de la participació ciutadana que només a partir dels últims anys de la dècada dels vuitanta sembla resorgir tímidament.

La dècada dels vuitanta han estat un període d'estructuració de tot un nou sistema d'administració municipal que, pel cas del Districte IX, cal continuar. Si fem una mirada enrera als inicis dels vuitanta ens adonem del gran avenç que la dècada ha suposat. D'una estructura qüasi simbòlica s'ha construit tot un aparell de gestió pública municipal que, amb els seus dèficits encara, té com a repte assolir una consolidació total durant la present dècada dels nouranta.

ANNEX ESTADISTIC

TAULA 1 Densitat de població

	Superf.KM2	Densitat hab/Km2
Districte IX	6,5	22571
Barcelona	99,1	17161

TAULA 2 Evolució densitat població 1986-1988

	1986 hab/ha.	1988 hab/ha.
Sagrera	502,5	--
Sant Andreu	292,3	300,3
Navas-Congres	331,1	--
Bon Pastor	68,2	67,7
Trini.Vella	114,7	113,9
Districte IX	252,5	229,3
Barcelona	171,4	175,1

Nota: No apareixen per les zones de recerca

Font: Anuari estadístic 1988.

TAULA 3 Població per barris 1981-1986

	1981	1986
Sagrera	32281	32419
Sant Andreu	51934	51947
Navas	23851	23388
Congrés	17547	16160
Bon Pastor	12819	11704
Baró de Viver	2799	2497
Trinitat Vella	9943	9460
Districte IX	151174	147575
Barcelona	1771232	1701812

Font: Padrons 1981 i 1986

TAULA 4 Població 1981-1986. Index de creixement.

	1986	1981	Index creix.
Sagrera	32419	32281	0,42
Sant Andreu	51947	51934	0,03
Navas-Congres	39548	41398	- 4,46
Bon Pastor	14201	15618	- 9,07
Trini.Vella	9460	9943	- 4,86
Districte IX	147575	151174	- 2,38
Barcelona	1701812	1771232	- 3,92

Nota: Index de Creixement $= \frac{(\text{pobl.1986} - \text{pobl.1981})}{\text{pobl.1981}} \times 100$

Font: Padrons 1981-1986.

TAULA 5: Població 1986-1988. Index de creixement.

	1988	1986	Index creix.
Sagrera	56858	55807	1,8
Sant Andreu	53362	51947	2,7
Congres	16093	16160	- 0,4
Bon Pastor	14092	14201	- 0,7
Trini.Vella	9428	9460	- 0,3
Districte IX	149833	147575	1,5
Barcelona	1734501	1701812	1,9

Nota: Aquestes xifres corresponen a les ZEG

Font: Padró 1986 i actualització 1988.

TAULA 6: Població per sexe 1981-1986(en xifres absolutes)

	1986				1981		
	Total	Homes	Dones		Total	Homes	Dones
Sagrera	32419	15799	16620		32281	15829	16452
Sant Andreu	51947	24905	27042		51934	24914	27020
Navas-Congres	39548	18891	20657		41398	19809	21589
Bon Pastor	14201	7012	7189		15618	7745	7873
Trini.Vella	9460	4873	4584		9943	4956	4987
Districte IX	147575	71483	76092		151174	73253	77921
Barcelona	1701812	806632	895180		1771232	840071	931161

Font: Padrons 1981-1986.

TAULA 7: Població per sexe 1981-1986 (en %)

	1986				1981		
	Total	Homes	Dones		Total	Homes	Dones
Sagrera	100	48,7	51,2		100	49	50,9
Sant Andreu	100	47,9	52		100	47,9	52
Navas-Congres	100	47,7	52,2		100	47,8	52,1
Bon Pastor	100	49,3	50,6		100	49,5	50,4
Trini.Vella	100	51,5	48,4		100	49,8	50,1
Districte IX	100	48,4	51,5		100	48,4	51,5
Barcelona	100	47,3	52,6		100	47,4	52,5

Font: Padrons 1981-1986.

TAULA 8: Població per grups d'edat quinquennal. 1986.

		Total	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 i +
Sagrera	abs.	32415	2210	2715	2656	2394	2088	2715	2965	2857	2175	1870	1958	1827	1377	2671
	%	100	6,8	8,4	8,2	7,4	6,4	8,4	9,1	8,8	6,7	4,7	6	5,6	4,2	8,2
Sant Andreu	abs.	51947	2960	4095	4309	3572	3392	4014	4195	4358	3462	2886	3046	2889	2613	6156
	%	100	5,7	7,8	8,2	6,8	6,5	7,7	8	8,3	6,6	5,5	5,8	5,5	5	11,8
Navas-Congrés	abs.	39548	1661	2162	2922	3103	3238	2883	2307	2560	2473	2269	2709	3102	2740	5560
	%	100	4,2	5,5	7,4	7,8	8,2	7,3	5,8	6,5	6,3	5,7	6,8	7,8	7	14,1
Bon Pastor	abs.	14201	704	1012	1212	1248	1304	1026	764	868	831	844	1075	1075	822	1413
	%	100	4,9	7,1	8,5	8,7	9,1	7,2	5,3	6,1	5,8	5,9	7,5	7,5	5,7	10
Trinj.Vella	abs.	9460	504	785	902	1060	789	592	567	691	616	535	574	552	434	859
	%	100	5,3	8,3	9,5	11,2	8,4	6,3	5,9	7,3	6,5	5,6	6	5,8	4,5	9,1
Districte IX	abs.	147575	6539	10769	12001	11377	10811	11230	10789	11334	9557	8404	9362	9445	7986	16659
	%	100	4,4	7,3	8,1	7,7	7,3	7,6	7,3	7,6	6,4	5,6	6,3	6,4	5,4	11,3
Barcelona	abs.	1701812	77000	100993	127323	131995	133781	121796	108551	112082	106146	98031	114102	113692	104031	252289
	%	100	4,5	5,9	7,4	7,7	7,8	7,2	6,3	6,5	6,2	5,7	6,7	6,6	6,1	14,8

Font: Padró 1986.

TAULA 9: Població per grups quinquennals homes.1986.

		Total	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 i +
Sarrià	abs.	15799	1115	1400	1360	1223	1013	1267	1435	1436	1091	946	975	805	657	1076
	%	100	7	8.8	8.6	7.7	6.4	8	9.1	9.1	7	6	6.1	5.1	4.1	6.8
Sant Andreu	abs.	24905	1549	2058	2198	1819	1622	1989	2014	2174	1770	1455	1491	1359	1179	2289
	%	100	6.2	8.4	8.8	7.3	6.5	7.5	8	8.7	7.1	5.8	5.9	5.4	4.7	9.1
Nevas-Comones	abs.	16891	848	1091	1505	1623	1632	1494	1129	1206	1154	1119	1208	1437	1296	2149
	%	100	4.6	5.7	8	8.6	8.6	7.8	5.9	6.3	6.1	5.9	6.3	7.6	6.8	11.4
Bon Pastor	abs.	7012	359	483	628	627	701	556	394	453	415	408	534	537	394	520
	%	100	5.1	6.8	8.9	8.9	10	7.9	5.6	6.4	5.9	5.8	7.6	7.6	5.6	7.4
Trini.Veiles	abs.	4976	240	412	466	643	468	301	273	356	325	276	289	275	215	337
	%	1000	4.9	8.4	9.5	13.1	9.6	6.1	5.6	7.3	6.6	5.6	5.9	5.6	4.4	6.9
Districte IX	abs	71453	4130	5674	6157	5935	5439	5497	5245	5625	4755	4294	4497	4413	3741	6371
	%	100	5.7	7.6	8.6	8.3	7.6	7.6	7.3	7.8	6.6	5.9	6.3	6.1	5.2	9
Barcelona	abs.	806632	39667	51858	65348	63362	68350	60968	52744	54222	51223	47413	54394	52719	46798	93366
	%	100	4.9	6.4	8.1	8.3	8.4	7.5	6.5	6.7	6.3	5.9	6.7	6.5	5.8	11.6

Font: Padro 1986

ULA 10:Població per grups d'edat quinquenal dones. 1986.

		total	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 i +
	abs.	16620	1095	1315	1296	1171	1075	1448	1530	1421	1084	924	983	822	720	1736
rera	%	100	6,5	8	7,8	7	6,5	8,7	9,2	8,5	6,5	5,5	6	5	4,3	10,4
	abs.	27657	1412	1997	2111	1753	1770	2125	2181	2184	1692	1431	1555	1530	1434	3867
t Andreu	%	100	5,2	7,3	7,8	6,4	6,5	7,8	8	8,1	6,3	5,3	5,7	5,6	5,3	14,3
	abs.	20657	793	1081	1417	1480	1606	899	1178	1354	1319	1150	1501	1665	1444	3270
as-Congrés	%	100	3,8	5,2	6,8	7,2	7,7	4,4	5,7	6,5	6,4	5,6	7,3	8	7	15,8
	abs.	7189	345	529	587	621	600	470	370	415	416	436	541	538	428	893
Pastor	%	100	4,8	7,3	8,1	8,6	8,3	6,5	5,1	5,7	5,8	6,1	7,5	7,5	6	12,4
	abs.	4584	264	373	436	417	321	291	295	335	291	259	285	277	219	522
nitat Vella	%	100	5,7	8,14	9,5	9,1	7	6,3	6,4	7,3	6,4	5,6	6,2	6	4,8	11,4
	abs.	76092	3909	5295	5847	5442	5372	5233	5554	5709	4802	4200	4865	4832	4245	10288
tricte IX	%	100	5,1	7	7,7	7,2	7,1	6,8	7,3	7,5	6,3	5,5	6,4	6,4	5,6	13,5
	abs.	895180	37333	49135	61775	64633	65431	60828	55807	57860	54923	50618	59708	60973	57233	158923
celona	%	100	4,2	5,5	7	7,2	7,3	6,8	6,2	6,5	6,1	5,6	6,7	6,8	6,4	17,7

TAULA 11:Grans grups de població per sexe, 1986. (en %)

		Pobl. Infantil 0-14	Pobl. Jove 15-29	Pobl. Intermitj 30-44	Pobl. Madura 45-59	Pobl. Vella 60 i +
Sagrera	H	24,4	22,1	25,2	17,2	10,9
	D	22,3	22,2	24,2	16,5	14,7
Sant Andreu	H	23,5	21,4	23,9	17,3	13,9
	D	20,4	20,9	22,4	16,7	19,6
Navas-Congrés	H	18,3	25	18,3	19,8	18,2
	D	15,8	19,3	18,6	20,9	22,8
Bon Pastor	H	21	26,9	18	21,1	13
	D	20,2	23,5	16,7	21,1	18,4
Trinitat Vella	H	22,9	29	19,6	17,2	11,3
	D	23,4	22,5	20,1	18	16,2
Districte IX	H	21,9	23,5	21,7	18,3	14,2
	D	19,8	21,1	21,1	18,3	19,1
Barcelona	H	19,5	21,4	19,6	19,1	17,4
	D	16,7	21,3	18,8	19,1	24,1

Font: Padró 1986

TAULA 12:Grans grups de població.1986.

	Pobl. Infantil 0-14	Pobl. Jove 15-29	Pobl. Intermitj 30-44	Pobl. Madura 45-59	Pobl. Vella 60 i +
Sagrera	23,4	22,2	24,6	16,3	12,4
Sant Andreu	21,8	21,1	23,1	16,9	16,8
Navas-Congrés	17,1	23,3	18,6	20,3	21
Bon Pastor	20,6	25,1	17,3	21	15,7
Trinitat Vella	23,1	25,8	19,8	17,5	13,6
Districte IX	19,8	22,6	21,4	18,4	16,7
Barcelona	17,9	22,7	19,2	19,1	20,9

Font: Padró 1986

TAULA 13:Distribució de la població en nens-joves-ancians.1986-1981.

	Total població		% Nens		% Joves		% Vells	
	1986	1981	1986	1981	1986	1981	1986	1981
Sagrera	32419	32281	23,4	26,7	22,2	23,6	8,2	7
sant Andreu	51947	51934	21,8	24,3	21,1	22,1	11,8	10,8
Navas-Congrés	39548	41398	17,1	20,3	23,3	22,4	14,1	10,3
Bon Pastor	14201	15618	20,6	24,6	25,2	24	10	8,3
Trinitat Vella	9460	9943	23,1	28,6	25,9	23,2	9,1	7,2
Districte IX	147575	151174	20,8	24,2	22,6	22,7	11,3	9,4
Barcelona	1701812	1768196	17,9	21,3	22,7	21,4	14,8	13,3

Font: Padrons de 1981 i 1986.

TAULA 14:Moviment natural de la població per zones estadístiques. 1988.

		Total Població	Naixements	Defuncions	Creixement vegetatiu
Sagrera	abs.	56858	481	350	131
	%	100	0,8	0,6	0,2
Sant Andreu	abs.	53362	504	402	102
	%	100	0,9	0,7	0,1
Congrés	abs.	16093	94	155	-61
	%	100	0,5	0,9	-0,3
Bon Pastor	abs.	14092	112	109	3
	%	100	0,7	0,7	--
Trinitat Vella	abs.	9428	74	62	12
	%	100	0,007	0,006	--
Districte IX	abs.	149833	1265	1078	187
	%	100	0,8	0,7	0,1
Barcelona	abs.	1734501	13556	16121	-2565
	%	100	0,7	0,9	-0,1

Nota: Creixement vegetatiu= naixements-defuncions

Font: Anuari estadístic de Barcelona. 1988.

TAULA 15:Taxa de masculinitat.1986-1981.

	1986		1981
Sagrera	95,1	¡	96,2
Sant Andreu	92,1	¡	92,2
Navas-Congrés	91,5	¡	91,7
Bon Pastor	97,54	¡	98,4
Trinitat Vella	106,4	¡	99,4
Districte IX	93,9	¡	94
Barcelona	90,1	¡	90,2

Nota: taxa de masculinitat= $\frac{\text{pobl.masculina}}{\text{pobl.femenina}} \times 100$

Font: Padrons 1986 i 1981.

TAULA 16: Index de reemplaçament

	1986		1981
Sagrera	1,14	¡	1,18
Sant Andreu	1,01	¡	1,11
Navas-Congrés	0,86	¡	0,91
Bon Pastor	0,93	¡	0,93
Trinitat Vella	1,11	¡	1,18
Districte IX	0,98	¡	1,1
Barcelona	0,92	¡	0,96

Nota: Index de reemplaçament= $\frac{\text{Pobl. 15 a 35 anys}}{\text{Pobl.40 a 64 anys}}$

Font: Padrons 1986 i 1981

TAULA 17:Taxa de dependencia

	1986		1981
Sagrera	0,7	¡	0,67
Sant Andreu	0,51	¡	0,54
Navas-Congrés	0,45	¡	0,45
Bon Pastor	0,44	¡	0,49
Trinitat Vella	0,48	¡	0,55
Districte IX	0,46	¡	0,54
Barcelona	0,49	¡	0,54

Nota: Taxa de dependència =

$$\frac{\text{Pobl.- 15 anys + Pobl. + 64 anys}}{\text{Pobl.15 a 64 anys}}$$

Font: Padrons de 1986 i 1981

TAULA 18:Població per Estat Civil. 1986.

		Total Població	Solters	Casat	Vidu	Divorci	Separat
Sagrera	abs.	32419	13978	16406	1509	136	390
	%	100	43,1	50,6	4,6	0,4	1,2
Sant Andreu	abs.	51947	21614	26397	3134	181	621
	%	100	41,6	50,8	6	0,4	1,2
Navas-Congrés	abs.	51947	16275	19839	2729	195	510
	%	100	41,1	50,1	7	0,5	1,3
Bon Pastor	abs.	14201	6131	6870	981	24	195
	%	100	43,1	48,4	7	0,2	1,3
Trinitat Vella	abs.	9460	4423	4454	463	19	101
	%	100	46,8	47,1	4,9	0,2	1
Districte IX	abs.	147575	62421	73966	8816	555	1817
	%	100	42,3	50,1	5,9	0,4	1,2
Barcelona	abs.	1701812	730762	811532	124323	9065	26130
	%	100	42,9	47,6	7,3	0,5	1,5

Font: Padró 1986.

TAULA 19:LLoc de naixement segons CCAA,1986.

		Barcelona Total	Resta Catalunya	Andalusia	Aragó	Asturies	Balears	Canàries	Cantabria	Castella La Mancha	Castella LLeó	Euskadi	Extremad.	Galícia	Madrid	Murcia	Navarra	Rioja	València	Ceuta Melilla	Estranger
Sagrera	abs.	17698	2487	3199	1523	101	47	37	69	1075	2044	93	761	1065	292	465	80	100	570	96	616
	%	54,6	7,7	9,9	4,7	0,3	0,1	0,1	0,2	0,3	0,6	0,3	2,3	3,3	0,9	1,4	0,2	0,3	1,7	0,3	1,9
Sant Andreu	abs.	29860	4103	5218	1828	179	119	50	84	1361	908	171	1223	1323	400	823	155	114	968	252	805
	%	57,4	7,9	10	3,5	0,3	0,23	0,1	0,1	2,6	5,6	0,33	2,3	2,5	0,7	1,5	0,3	0,2	1,8	0,4	1,5
Navas-Congrés	abs.	22835	3715	3201	2060	131	82	46	117	949	1948	143	606	852	376	666	165	147	822	98	589
	%	57,7	9,4	8,1	5,2	3,3	0,2	0,1	0,3	2,4	5	0,4	1,5	0,2	0,9	1,7	0,4	0,4	2,1	0,2	1,5
Bon Pastor	abs.	7809	861	2346	347	42	11	7	21	448	453	27	360	224	87	633	33	24	238	44	186
	%	54,9	6,06	16,5	2,4	0,3	0,08	0,05	0,1	3,1	3,1	0,1	1,4	1,5	0,6	4,4	0,2	0,1	1,6	0,3	1,3
Trinitat Vella	abs.	4380	346	2425	193	5	8	6	8	360	431	20	420	245	51	201	12	9	122	58	160
	%	46,3	3,6	25,6	2	0,05	0,08	0,06	0,08	3,8	4,5	0,2	1,4	2,5	0,5	2,1	0,13	0,1	1,2	0,6	1,6
Districte IX	abs.	82582	11512	16389	5951	458	267	146	299	4193	5784	2028	1585	3709	1206	2788	445	394	2720	548	2356
	%	55,9	7,8	11,1	4	0,3	0,2	0,1	0,2	2,8	4	1,4	1,1	2,5	0,8	1,9	0,3	0,3	1,8	0,3	2
Barcelona	abs.	965803	154811	160126	70269	6362	5198	2320	4915	41643	70553	8027	27940	45474	17791	25070	6744	5101	36553	4955	42021
	%	56,7	9,1	9,41	4,1	0,3	0,3	0,1	0,29	2,4	4,1	0,47	1,6	2,6	1	1,4	0,4	0,3	2,1	0,2	2,4

Font: Padró 1986

TAULA 20:Any d'arribada a Barcelona.1986

		Total	Nascut a Barcelona	Abans 1940	1941-50	1951-60	1961-70	1971-80	1981-86	No Consta
Sagrera	abs.	32419	17698	1405	1189	2734	5137	3243	808	122
	%	100	55	4,3	3,6	8,4	15,8	0,1	2,5	0,4
Sant Andreu	abs.	51947	29860	3057	2122	3865	6724	4755	1443	121
	%	100	57,4	6	4,1	7,4	13	9,8	2,8	0,2
Navas-Congrés	abs.	39548	22835	3181	2726	3420	4356	2100	904	109
	%	100	57,7	8	7	8,6	11	5,3	2,3	0,3
Bon Pastor	abs.	14201	7890	1163	1093	1366	1692	867	176	35
	%	100	55	8,2	7,7	9,6	12	6,1	1,2	0,3
Trinitat Vella	abs.	9460	4380	374	421	1194	1990	915	157	29
	%	100	46,3	4	4,5	12,6	21	9,7	1,6	0,3
Districte IX	abs.	147575	82663	9180	7551	12579	19899	11880	3488	416
	%	100	56	6,2	5,1	8,5	13,5	8,1	2,4	0,3
Barcelona	abs.	1701812	965803	140040	91229	138040	195690	121961	43718	5331
	%	100	56,7	8,2	5,3	8,1	11,5	7,2	2,5	3,1

Font: Padró 1986.

TAULA 21:Inmigrants de fora de Barcelona per grups d'edat. 1988

		Total immigrants fora Barcelona	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 i +
Districte IX	abs.	969	60	50	45	76	164	194	101	55	50	29	22	33	23	67
	%	100	6.1	5.1	4.6	7.8	16.9	20	10.4	5.6	5.1	2.9	2.2	3.4	2.3	6.9
Barcelona	abs.	11310	576	609	602	896	1719	2023	1164	701	627	435	398	321	327	912
	%	100	5.1	5.4	5.3	7.9	15.2	17.9	10.3	6.2	5.5	3.8	3.5	2.8	2.9	8.1

Font: Anuari estadístic de Barcelona. 1988.

TAULA 22:Nacionalitat.1986.

		Total Població	Espanya	Argentina	Xile	Resta Amèrica	Marroc
Sagrera	abs.	32419	32222	25	25	73	2
	%	100	99,4	0,07	0,07	0,22	0,006
Sant Andreu	abs.	51947	51710	30	28	59	10
	%	100	99,5	0,06	0,05	0,11	0,02
Navas-Congrés	abs.	39548	39389	17	13	21	2
	%	100	99,6	0,04	0,03	0,05	0,005
Bon Pastor	abs.	14201	14165	3	0	15	3
	%	100	99,8	0,02	0	0,11	0,02
Trinitat Vella	abs.	9460	9384	77	0	13	41
	%	100	99,2	0,05	0	0,14	0,43
Districte IX	abs.	147575	146870	2023	66	181	58
	%	100	99,5	0,11	0,04	0,12	0,04
Barcelona	abs.	1701812	1682351		1070	4342	1022
	%	100	98,9		0,06	0,25	0,06

Font: Padró 1986.

TAULA 23:Moviment migratori de població per zones estadístiques grans. 1988.

	Immigrants		Emigrants		Saldo Migratori per canvi de municipi	Saldo Migratori per canvi de districte	Saldo Migr. total
	Canvi municipi	Canvi districte	Canvi municipi	Canvi districte			
Sagrera	372	699	832	621	-460	78	-382
Sant Andreu	381	834	821	671	-440	163	-277
Congrès	64	179	246	219	-182	-40	-222
Bon Pastor	89	372	258	432	-169	-60	-229
Trinitat Vella	63	124	124	128	-61	-4	-65
Districte IX	969	2208	2281	2071	-1312	137	-1175
Barcelona	11310	22000	24593	22000	-13283	0	-13283

Nota: Navas apareix agregat a Sagrera

Font: Anuari estadístic de Barcelona. 1988.

TAULA 24:Migració interna per canvi de districte.Altes i Baixes 1984-88

		Migrants totals Barcelona	Sant Andreu Districte d'alta	Sant Andreu Districte de baixa	Saldo de Migracions internes canvi de districte
1984	abs.	22055	1875	1875	0
	%	100	8,5	8,5	0
1985	abs	28462	2568	2462	106
	%	100	9	8,6	0,37
1986	abs	17366	1386	1282	104
	%	100	7,9	7,3	0,6
1987	abs	18578	1798	1613	185
	%	100	9,6	8,6	1
1988	abs	22000	2208	2071	137
	%	100	10	9,4	0,6

Font: Padró 1986 i actualització 1988.

TAULA 25:Migració interna per canvi de districte.1988. (en %)

	Sant Andreu	Ciutat Vella	Eixample	Sants Montjuic	Les Corts	Sarrià S.Gerv	Gràcia	Horta Guinardó	Nou Barr	Sant Martí
Sant Andreu	58,3	1,6	8	3,1	1,3	1,6	2,4	5,7	8,4	9,6
Ciutat Vella	3	49,1	12,8	10	1,5	1,4	3,4	3,9	2,9	12
Eixample	4	4,5	45,3	8,2	5	8,1	7,6	5,2	2,9	9,2
Sants-Montjuic	1,9	3,6	10,7	62,8	8,6	1,8	2,4	2,8	1,5	3,9
Les Corts	3,2	1	14,5	15	39,1	15,2	3,4	3,8	1,8	2,9
Sarrià-Sant Gervasi	2,5	2,1	16,4	5	8,1	47,4	9	4,7	2,1	2,7
Gràcia	2,4	2,8	16,2	4,1	2,4	10,5	41,2	11	2,7	6,7
Horta-Guinardó	6	2,2	8,2	4	1,8	3,3	8,6	48,3	9,5	8
Nou Barris	13,1	1,6	3,9	2,9	3,1	1	2,1	6,7	58,8	6,8
Sant Martí	6,3	2,7	9,6	3,2	1,2	1,9	2,6	4,1	4,2	64,1

Font: Anuari Estadístic de Barcelona 1988.

TAULA 26:Nivell d'instrucció 1981-1986 (en %)

		No sap llegir	Primar. incomol.	Primar. comol.	Batx. elem.	FP1	FP2+	Batx. Sup.	Títol mig	Títol sup.	%estudiants
Sagrera	1981	15	29.8	22.9	12.4	4	-	7.4	3.8	2.3	25.7
	1986	10	26.3	24	16	4.6	3.1	8.7	4.3	2.5	25.7
Sant Andreu	1981	13	32.8	24.4	12.3	4.5	-	6.7	3.6	2.2	23.3
	1986	9	28.9	25.9	14.4	4.7	2.9	8	3.8	3.4	24.6
Navas-Canaries	1981	9.6	28.9	24.5	14.2	4.9	-	9.6	2.9	1.7	22.5
	1986	6.9	25.4	24.3	15.6	4.6	3.2	10.2	4.9	3.5	20.4
B.Pastor-B.Viver	1981	18.9	39.5	24.9	9.9	2.7	-	2.5	0.8	0.4	21.7
	1986	14.1	35.5	26.6	13.4	4	1.5	3.2	0.8	0.4	20.9
Trini.Vella	1981	19.5	40.9	23.3	9.7	2.5	-	2.2	0.8	0.6	25.3
	1986	14.1	37.5	21.7	15.2	3.3	1.5	2.3	0.9	0.4	23.8
Mitjana DIY	1981	15.4	34.3	24	11.9	3.7	-	5.6	2.5	1.4	23.7
	1986	10.8	30.7	24.5	14.9	4.2	2.4	6.5	2.9	1.8	23
Barcelona	1981	11.4	31.6	22	12	4.3	-	8.7	4.4	4.9	24
	1986	8.4	27.2	24.5	14.4	3.9	2.7	10.5	4.8	5.6	22.4

Font: Padrons 1981 i 1986

Nota: * No apareix per l'any 1981

TAULA 28:Distribució de la població activa (en %)

	% Pobl.activa		% Pobl.ocupada		%Busca la.feina		%Pobl.aturada		Taxa d'atur	
	1981	1986	1981	1986	1981	1986	1981	1986	1981	1986
Sagrera	40,3	41,8	33,9	33,5	1,7	2,4	4,5	5,8	15,7	19,8
Sant Andreu	38,9	40,6	33	32	1,5	2,7	4,2	5,7	15	20,9
Navas-Congrés	33,4	40,5	33,4	32	1,8	3	3,8	5,4	14,6	20,9
B.Pastor-B.Viver	38,9	39,9	28,4	25,8	4,1	5,4	6,2	8,5	26,9	35,2
Trini.Vella	38	38	27,3	25,5	3,4	4,6	7,2	7,8	32,8	28,1
Nitjana DIX	37,9	39,6	31,2	29,2	2,1	3,7	5,1	6,6	20	26,3
Barcelona	38,3	40	32	31,4	1,8	3	4,3	5,6	16,2	21,4

Font: Padrons 1981 i 1986

TAULA 29:Distribució de la població activa per sexes (en %)

		P.activa	P.ocup	Bus 1a.F	P.atur	Taxa atur
Sagrera	H	56,2	47,6	2,3	6,1	15,2
	D	28,2	20,1	2,5	8	28,5
Sant Andreu	H	55,6	46,3	2,7	6,6	16,7
	D	26,5	18,9	2,7	4,9	28,7
Navas-Congrés	H	55,1	45,4	3	6,6	17,6
	D	27,1	19,7	3,1	7,3	27,2
B.Pastor-B.Viver	H	56,6	38,6	5,8	12,2	31,8
	D	23,3	13,3	5,1	4,9	41,6
Trini.Vella	H	52,8	37,1	4,8	10,9	29,7
	D	21,9	13,1	4,3	4,5	40,2
Mitjana D IX	H	55,2	43	3,7	8,4	22,2
	D	25,4	17	3,5	5,9	33,2
Barcelona	H	54,1	44	3	7,1	18,9
	D	26,9	20	2,9	4	25,9

Font: Padrons 1986

TAULA 30:Taxa d'atur registrat

	Districte IX	Barcelona
1987	20,1	17,1
1988	15,4	14,2
1989	11,9	10,3
1990	11,5	9,5

Nota: Trinitat Vella no està inclòs
ja que pertany a altra Districte Postal

TAULA 31:Distribució de la població activa per sectors econòmics 1986

		Agric.	Indust.	Serveis	Constr.	N.C.	Total
Sagrera	abs.	19	3680	6500	301	2268	12768
	%	0,1	28,8	50,9	2,3	17,7	
Sant Andreu	abs.	51	6601	9395	295	3133	19653
	%	0,2	33,5	47,8	1,9	15,9	
Navas-Congrés	abs.	19	4140	7753	115	2599	5880
	%	0,1	27,9	52,3	1,9	17,5	
B.Pastor-B.Viver		16	1941	1816	146	970	4889
	%	0,3	39,7	37,1	2,9	19,8	
Trinitat Vella		15	1141	1217	241	542	3156
	%	0,4	36,1	38,5	7,6	17,1	
Mitjana D IX		0,2	33,2	45,3	3,4	17,6	
Barcelona		0,2	26,7	52	2,3	18,6	100

Font: Padró 1986
Nota: Població Base = treballadors + aturats

TAULA 32:Distribució de la població inactiva per sexes 1986 (en %)

		Jubil.	Estud.	Mest.llar	Altres
Sagrera	H	9,9	26	0,1	6,9
	D	9,8	24	31,5	6,3
Sant Andreu	H	12,2	24,6	0,1	7,1
	D	13,7	22,3	31,7	5,4
Navas-Congrés	H	15,1	23,3	0,1	4,6
	D	13,6	20,7	28,4	4,1
B.Pastor-B.Viver	H	14,4	20,8	0,1	7,5
	D	13,4	20,6	36,6	5,6
Trini.Vella	H	11,4	23,8	0,1	11,5
	D	9,9	23,8	38,6	5,4
Mitjana DIX	H	12,6	23,7	0,1	7,5
	D	12,8	22,2	33,3	5,3
Barcelona	H	14,6	24	0,1	5,6
	D	15,1	20,8	32	4,7

Font: Padro 1986

TAULA 33:Atur registrat per sectors d'activitat

		Sense ocup. ant.	Agr. Ram.	Energia Aigua	Extracció i transf. minerals	Transf. metall	Ind. manuf.	Constr.	Comerç Hostal. Reparac.	Transp.	Finances	Altres serveis	Total
1987	abs	3556	28	21	985	2257	3117	802	2478	351	1191	2270	17029
	%	20,8	-	-	5,7	13,2	18,3	4,7	14,5	2	6,9	13,3	-
1990	abs	1001	16	23	550	1177	2272	305	1871	279	977	1365	9836
	%	10,1	-	-	5,5	11,9	23	3,1	19	2,8	9,9	13,8	-

Nota: Trinitat Vella no està inclosa

Font: INEM

TAULA 34:Radicació dels Serveis

		S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11	S12	S13	S14	S15	S16	S17	S18	S19	Total
Sagrera	abs.	111	5	0	13	1	35	7	4	4	-	10	1	46	3	20	-	22	2	1	299
	%	17,8	11,3	-	16,8	0,2	16,4	17,5	10	0,9	-	62,5	50	1,7	1,7	21,2	-	1,3	50	9	19
	%	37,1	1,6	-	4,3	0,3	11,7	2,3	1,3	1,3	-	3,3	0,3	15,3	1	6,6	-	7,3	0,6	0,3	
Sant Andreu	abs.	223	11	4	37	3	94	15	8	8	-	2	1	99	4	37	-	39	-	6	591
	%	35,4	25	80	48	60	44,1	37,5	44,4	30,7	-	12,5	50	37,7	33,3	63,7	-	41	-	54,5	38,9
	%	37,7	1,8	0,6	6,2	0,5	15,9	2,5	1,3	1,3	-	0,3	0,1	16,7	0,6	6,2	-	6,5	-	1	
Navas-Congrés	abs.	171	16	1	21	1	56	14	4	13	-	3	-	85	3	24	-	26	-	3	441
	%	27,1	36,3	20	27,2	0,2	26,2	35	10	50	-	18,7	-	32,4	1,7	25,5	-	27,3	-	27,2	28,1
	%	38,7	3,6	0,2	4,7	0,2	12,6	3,1	0,9	2,9	-	0,6	-	19,2	0,6	5,4	-	5,8	-	0,6	
B.Pastor-B.Viver	abs.	73	7	0	3	0	14	2	1	1	0	1	0	19	2	11	0	5	2	0	141
	%	11,6	15,9	-	3,8	-	6,5	5	5,5	3,8	-	6,2	-	7,2	16,6	11,7	-	5,2	50	-	9,2
	%	51,7	4,9	-	2,1	-	9,9	1,4	0	0,7	-	0,7	-	13,4	1,4	7,8	-	3,5	1,4	-	
Trini.Vella	abs.	51	5	0	3	0	14	2	1	0	0	0	0	13	0	2	0	3	0	1	95
	%	8,1	11,3	-	3,8	-	6,5	5	5,5	-	-	-	-	4,9	-	2,1	-	31,5	-	9	6,2
	%	53,6	5,2	-	3,1	-	14,7	2,1	1	-	-	-	-	9,2	-	2,1	-	3,1	-	1	
Total	abs.	629	44	5	77	5	213	40	18	26	0	16	2	262	12	94	0	95	4	11	1567
	%	40,1	2,8	0,3	4,9	0,3	13,5	2,5	1,1	1,6	1	0,1	16,7	0,7	5,9		6	0,2	0,7		
Barcelona total	abs.	9507	519	112	1212	99	3132	678	451	402	17	575	661	2640	173	2195	19	1670	247	495	24804
DIX respecte Barcelona		6,6	8,4	4,4	6,3	5	6,8	5,8	3,9	6,4	0	2,7	0,3	9,9	6,9	2,6	0	5,6	1,6	2,2	6,1

Font: Institut Municipal d'Estadística. Any 1988

Notes en wp

TAULA 35:Distribució de la població inactiva 1981-1986 (en %)

	Jubilats i rend		Estudiants		Mestres. casa		Altres	
	1981	1986	1981	1986	1981	1986	1981	1986
Sagrera	11,4	9,9	24,9	25	19,1	16,3	7,6	5,7
Sant Andreu	11,4	13	23,3	23,4	19,1	16,6	5,4	6,3
Navas-Congrés	10,3	13,8	24,9	21	20,7	17,1	3,8	3,3
B.Pastor-B.Viver	10,1	13,9	21,7	20,7	21,2	18,7	5,2	6,7
Trini.Vella	7,8	10,7	25,3	23,8	20,9	18,8	7,3	8,7
Mitjana DIX	10,2	12,2	24	22,7	20,2	17,5	5,8	6,1
Barcelona	12	15	24	22,3	19,8	16,9	5,7	4,7

Font: Padrons 1981 i 1986

TAULA 36:Distribució professional 1981-1986 (en %)

		Dir. Adm. i Empr.	Dir. Comerç i Serv.	Prof. Lib.	Sup.	Tècnics Mitj.	Altres	Quadres interm.	Adm.	Vened.	Art. FFAA	Com.	Obrers Trans.	Ind.	Contr.	Ajud.	Ocup (*) no esp.
Sagrera	1981	4,6	0,9	0,6	0,9	3,8	4,8	2,3	21,7	5,9	0,7	1	5	14,2	5	2,4	-
	1986	5,6	1,1	0,8	1	3,8	2,2	2,5	20,8	5,1	0,8	11,9	5,2	7,7	2,7	1,6	17,6
Sant Andreu	1981	4,9	1,2	0	0,7	3,1	4,7	2,6	19,1	5	1,2	11	4,8	6,6	5,6	2,4	-
	1986	5,3	1	0,8	1	3,6	4,3	2,8	18,2	5	1,2	12,3	5,1	15,5	3,9	1,5	16
Navas-Congrés	1981	5,4	1,5	1	1	4,2	5,1	2,5	23,8	6,3	1,4	10,7	4,8	12,4	4	1,7	-
	1986	6,6	1,6	1,1	1,2	4,1	4,9	2,8	21,9	6,5	1,6	10,9	4,3	10,8	2,7	1,5	16,8
B.Pastor-B-Viver	1981	1,2	0,3	-	-	0,6	1,2	1,4	9,7	3,2	0,6	14,5	5,7	27,5	11,6	2,9	-
	1986	1,5	0,5	0,1	0,2	0,6	1,3	1,9	8,6	3,3	0,6	15,2	5,5	23,8	8,5	1,7	24,8
Trini.Vella	1981	2,1	0,7	-	-	0,7	1,3	1,3	5,8	2,5	0,8	13,7	6,3	23,5	19,2	2,9	-
	1986	2,1	0,5	0,1	0,3	0,8	1,5	1,8	5,1	2,9	2,9	16,6	7,7	23,6	13,4	1,8	20,1
Mitjana DIX	1981	3,6	0,9	0,4	0,5	2,4	3,4	2	16	4,5	0,9	12,1	5,3	19,4	9	2,4	-
	1986	4,2	0,9	0,5	0,7	2,5	2,8	2,3	14,9	4,5	1,4	13,3	5,5	17,3	6,2	1,6	19
Barcelona	1981	2,4	0,4	0,9	0,8	2,4	1,8	0,6	6,2	2	0,4	4,6	1,6	4,7	2	0,7	-
	1986	6,9	1,6	2,7	2,2	3,6	4,9	2,2	16,6	5,5	1,2	12,8	4,4	12,1	4	1,3	15,6

Font: Padrons 1981 i 1986

* Nota: No consta per l'any 1981

TAULA 37:Població que es desplaça 1981-1986 (en %)

	1981	1986
Sagrera	45,9	55,3
Sant Andreu	55,7	48,9
Navas-Congrés	75,8	52,7
B.Pastor-B.Viver	50,4	45
Trini.Vella	52,7	47,3
Mitjana DIX	56,1	49,8
Barcelona	56,3	52,4

Font: Padrons 1981 i 1986

TAULA 38:Transport utilitzat 1986 (en %)

	privat	públic	Bus	Tren	Metro	A peu
Sagrera	20,1	44,1	7,3	1,4	30,2	36,8
Sant Andreu	21,2	49,6	10,4	1,8	26,1	37,1
Navas-Congrés	19	42,7	10,5	1,5	31,3	30,3
B.Pastor-B.Viver	16,3	49,3	28	1	7,4	41,2
Trini.Vella	15,3	43,8	13,2	0,8	24,4	38,6
Mitjana DIX	18,3	45,9	13,8	1,3	23,8	36,8
Barcelona	22,8	39,5	18,1	1,8	16,8	35

Nota: Aquestes dades es refereixen a les ZEG (Zones estadistiques grans)

Font: Padrons 1981 i 1986

TAULA 39:Radicació activitats econòmiques principals

		Industr.	Constr.	Comerç detall	Comerc engròs	Serveis
Sagrera	abs.	124	31	304	107	299
	%	12,2	22,7	16,1	23,1	19
S.Andreu	abs.	299	64	805	125	591
	%	29,6	47	42,7	26,9	38,9
Navas-Congr.	abs.	288	25	548	135	441
	%	28,5	18,3	29,1	29,1	28,1
B.Pastor	abs.	339	10	124	84	141
B.Viver	%	33,5	7,3	6,5	18,1	9,2
T.Vella	abs.	24	6	102	11	95
	%	2,3	4,4	5,4	2,3	6,2
Dte.IX	abs.	1010	136	1883	463	1567
Dte.IX resp.BCN	%	8,4	6,4	6,9	4,9	6,1

Font: Institut Municipal d'Estadística. Any 1988

TAULA 40:Radicació de l'activitat industrial. 1988

		S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11	Total
	abs.	1	11	6	2	14	28	14	2	11	21	14	124
Sagrera	%	20	9,8	27,2	5,4	13	16,6	9,7	7,1	11,9	12,8	10,5	12,2
	%	0,8	8,8	4,8	1,6	11,2	22,5	11,2	1,6	8,8	16,9	11,2	
	abs.	2	31	7	10	17	37	26	5	36	62	66	299
Sant Andreu	%	40	27,6	31,8	27	15,8	22	18,1	17,8	39,1	38	49,6	29,6
	%	0,6	10,3	2,3	3,3	5,6	12,3	8,6	1,6	12	20,7	22	
	abs.	1	30	4	9	18	23	34	5	23	51	28	288
Navas-Congrés		20	26,7	18,1	24,3	16,8	13,6	23,7	17,8	25	31,2	21	28,5
	%	0,3	10,4	1,3	3,1	6,2	7,9	11,8	1,7	7,9	17,7	9,7	
	abs.	1	38	5	16	58	78	67	15	19	24	18	339
B.Pastor-B.Viver		20	33,9	22,7	43,2	54,2	46,4	46,8	53,5	20,6	14,7	13,5	33,5
	%	0,2	11,2	1,4	4,7	17,1	23	19,7	4,4	5,6	7	5,3	
	abs.	0	4	0	0	0	2	2	1	3	5	7	24
Trini.Vella	%	-	3,5	-	-	-	1,1	1,3	3,5	3,2	3	5,2	2,3
	%	-	16,6	-	-	-	8,3	8,3	4,1	12,5	20,8	29,1	
Total	abs.	5	112	22	37	107	168	143	28	92	163	133	1010
	%	0,4	11	2,1	3,6	10,5	16,6	14,1	2,7	9,1	16,1	13,1	
Barcelona total	abs.	153	2161	575	352	864	1157	1089	196	1265	2507	1583	11902
DIX respecte Barcelona		3,2	5,1	3,8	10,5	12,3	14,5	13,1	14,2	7,2	6,5	8,4	8,4

Font: Institut Municipal d'Estadística. Any 1988

TAULA 41:Radicació del comerç a l'engrós

		S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	Total
	abs.	11	13	23	14	8	1	38	9	107
Sagrera	%	14,6	27	58,9	32,5	26,6	25	25,6	22,5	23,1
	%	10,2	12,1	21,4	13	7,4	0,9	35,5	8,4	
	abs.	21	17	12	12	9	4	32	18	125
Sant Andreu	%	28	35,4	30,7	27,9	30	10	21,6	45	26,9
	%	16,8	13,3	9,6	9,6	7,2	3,2	25,6	14,4	
	abs.	19	13	13	3	8	13	60	6	135
Navas-Conorés		25,3	27	33,3	6,9	26,6	32,5	12,9	15	29,1
	%	14	9,6	9,6	2,2	5,9	9,6	44,4	4,4	
	abs.	22	4	7	13	3	13	16	6	84
B.Pastor-B.Viver		29,3	8,3	17,9	30,2	10	32,5	10,8	15	18,1
	%	26,1	4,7	8,3	15,4	3,5	15,4	19	7,1	
	abs.	2	1	2	1	2	0	2	1	11
Trini.Vella	%	2,6	2	5,1	2,3	6,6	-	1,3	2,5	2,3
	%	18,1	9	18,1	9	18,1	-	18,1	9	
Total	abs.	75	48	39	43	30	40	148	40	463
	%	16,1	10,3	8,4	9,2	6,4	8,6	31,9	8,6	
Barcelona total	abs.	1047	1732	893	666	540	676	2942	824	9320
DIX respecte Barcelona		7,1	2,7	4,3	6,4	5,5	5,9	5	4,8	4,9

Font: Institut Municipal d'Estadística. Any 1988

TAULA 42:Radicació del comerç al detall

		S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	Total
	abs.	95	63	33	15	20	24	18	31	304
Sagrera	%	15,3	15,4	13,4	14,8	17,6	14,1	22,2	20,9	16,1
	%	31,2	20,7	10,8	4,9	6,5	7,8	5,9	10,1	
	abs.	271	177	104	45	48	70	32	58	805
Sant Andreu	%	43,8	43,4	42,4	44,5	42,4	41,1	39,5	39,1	42,7
	%	33,6	21,9	12,9	5,5	5,9	8,6	3,9	7,2	
	abs.	159	121	83	33	39	47	22	44	548
Navas-Congrés		25,7	29,7	33,8	32,6	34,5	27,6	27,1	29,7	29,1
	%	29	22	15,1	6	7,1	8,5	4	8	
	abs.	47	18	17	5	4	17	6	10	124
B.Pastor-B.Viver		7,6	4,4	6,9	4,9	3,5	10	7,4	6,7	6,5
	%	37,9	14,5	13,7	4	3,2	13,7	4,8	8	
	abs.	46	23	8	3	2	12	3	5	102
Trini.Vella	%	7,4	5,6	3,2	2,9	1,7	7	3,7	3,3	5,4
	%	45	22,5	7,8	2,9	1,9	11,7	2,9	4,9	
Total	abs.	618	407	245	101	113	170	81	148	1883
	%	32,8	21,6	13	5,3	6	9	4,3	7,8	
Barcelona total	abs.	7469	6621	3384	1584	1823	2260	950	2331	27022
		8,2	6,1	7,2	6,3	6,1	7,5	8,5	5	6,9
DIX respecte Barcelona										

Font: Institut Municipal d'Estadística. Any 1988

TAULA 43:Radicació de la construcció

Sagrera	abs.	31
	%	22,7
Sant Andreu	abs.	64
	%	47
Navas-Congrès	abs.	25
	%	18,3
B.Pastor-B.Viver	abs.	10
	%	7,3
Trini.Vella	abs.	6
	%	4,4
Total	abs.	136
Barcelona total	abs.	2093
DIX respecte Barcelona		6,4

Font: Institut Municipal d'Estadística. Any 1988

Notes: Abreviacions Taules de Radicació

(1)Xifra 1a.: Total abs.
Xixra 2a.: % respecte el total de l'activitat en aquell subsector d'activitat.
Xifra 3a.: % respecte el total de l'activitat en el sector d'activitat.

(2)Les xifres que aquí s'exposen corresponen al nombre de centres o locals registrats a cada barri, no a la seva força econòmica.

(3)Indústria: S1:energia i aigua S2:paper i arts gràfiques S3:altres ind. manufactureres S4:ext. mineral no energètics S5:ind. química S6:fab. prod. metàl.lics S7:fab. maquinària i mat. elèctic S8:fab.material de transport S9:prod.alimenticis, begudes i tabac S10:tèxtil, cuiro i calçat S11:fusta i cuiro.

(4)Comerç a l'engròs:S1:alimentació S2:tèctil, cuiro, cautxo S3:fusta i suro S4:prod.químics S5:mat. construcció, compra immobiliaria S6:minerals i metalls S7:maquinària i mat, de transport S8:altres

(5)Comerç al detall: S1:alimentació S2:tèxtil, pell i calçat S3:parament de la llar S4:art.oficina S5:llibreries, papereries S6:prod.químics, farmàcies S7:material de transport S8:altres

(6)Serveis: S1:bars i restaurants S2:lloguers S3:serveis sanitaris S4:ensenyament S5:sanejament i neteja S6:perruqueries i salons de bellesa S7:bugaderies i tintoreries S8:altres serveis personals S9:serveis recreatius S10:serveis culturals S11:altres serveis S12:hoteleria S13:reparacions S14:transports S15:act.annexes al transport S16:comunicacions S17:comunicacions S18:inst.financeres S19:assegurances S20:publicitat i informació.

INDEX GENERAL

Núm.plana

I. INTRODUCCIO.....2

II. LA POBLACIO DEL DISTRICTE IX:
La seva estructura demogràfica i les
característiques socio-econòmiques.....10
II.1. Introducció.....10
II.2. L'estructura demogràfica de la població.....12
II.2.1. Superfície i densitat de població
II.2.2. Evolució de la població
II.2.2.1. Evolució 1981-1986
II.2.2.2. Evolució 1986-1988
II.2.3. Població per sexe
II.2.4. Població per grups d'edat
II.2.5. Dos fenomens a destacar a partir de
l'estructura per edats de la població
II.2.5.1. El procés de reemplaçament de la població
II.2.5.2. Nivell de dependència de la població
II.2.6. El moviment migratori al Districte IX
II.2.6.1. L'embolum de la població immigrada
II.2.6.2. Els fluxes de la població: qui entra
i qui marxa del Districte IX
II.3. Característiques socio-econòmiques
del Districte IX.....68
II.3.1. Nivells d'instrucció al Districte IX
II.3.2. Coneixement de la llengua catalana
II.3.3. La situació laboral al Districte IX
II.3.3.1. La població activa
II.3.3.2. La població inactiva
II.3.4. Mobilitat per treball i estudis:
el transport utilitzat
II.3.5. Els diferents sectors econòmics
radicats al Districte IX
II.3.5.1. L'activitat industrial

IV.3. La Divisió de Serveis Tècnics.....178
IV.3.1. Organigrama i funcions
IV.3.2. Evolució de la plantilla
IV.3.3. Evolució del pressupost
IV.3.3.1. Introducció
IV.3.3.2. Evolució del pressupost pel conjunt del Districte IX
IV.3.3.3. Evolució del pressupost a cada una de les zones del Districte IV
IV.3.4. El funcionament intern
IV.3.4.1. Introducció
IV.3.4.2. La coordinació de la Divisió
IV.3.4.3. Alguns criteris estructuradors de la tasca quotidiana de la Divisió
IV.4. Divisió de Serveis Personals.....198
IV.4.1. Organigrama i funcions
IV.4.2. Evolució de la plantilla
IV.4.3. Evolució del pressupost
IV.4.4. L'Estaff
IV.4.4.1. Introducció
IV.4.4.2. Organigrama i funcions
IV.4.4.3. Coordinació amb Serveis Personals i amb la resta de l'Ajuntament del Districte IX
IV.4.4.4. La plantilla
IV.4.4.5. Competències i activitats
IV.4.4.6. Situació de l'ensenyament al Districte IX
IV.4.5. Actuacions de Serveis Personals (projectes i memòries). Els equipaments.

IV.4.6. La percepció del servei des del
personal de la Divisió
IV.4.6.1. Introducció metodològica
IV.4.6.2. Una visió global del Districte IX
IV.4.6.3. Zona Centre
IV.4.6.4. Zona Besós
IV.4.6.5. Zona Navas-Congrés

V. LA VALORACIO DE LA GESTIO MUNICIPAL DES DEL
PUNT DE VISTA DE LES ASSOCIACIONS DE VEINS.....295
V.1. Introducció.....295
V.2. Les principals reivindicacions
de les AAVV.....296
V.3. Les problemàtiques de grups socials a les
diferents zones del Districte.....301
V.4. La participació i els instruments
reivindicatius.....303
V.5. La coordinació de les AAVV amb
d'altres entitats.....305
V.6. La relació de les AAVV amb l'Ajuntament.....306
V.6.1. Com veu l'Ajuntament a les AAVV
V.6.2. La coordinació entre les AAVV i l'Ajuntament
V.6.3. La relació de les AAVV amb els serveis
de l'Ajuntament: Serveis Personals i Centres
Cívics
V.7. Conclusions.....312

VI. CONCLUSIONS GENERALS.....318

ANNEX ESTADISTIC